

Kajaanin kaupunki

TILINPÄÄTÖS **2023**

Kaupunginhallitus 26.3.2024
Kaupunginvaltuusto 11.6.2024

Sisällysluettelo

1 Toimintakertomus	4
1.1 Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa	4
1.1.1 Kaupunginjohtajan katsaus	4
1.1.2 Kaupungin hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset	6
1.1.3 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys	11
1.1.4 Olennaiset muutokset Kajaanin kaupungin toiminnassa ja taloudessa	18
1.1.5 Kaupungin henkilöstö	22
1.1.6 Ympäristöasiat	26
1.1.7 Muut ei-taloudelliset asiat	28
1.1.8 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista	29
1.2 Selonteko kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä	32
1.3 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus	34
1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen	34
1.3.2 Toiminnan rahoitus	39
1.4 Rahoitusasema ja sen muutokset	41
1.5 Kunnan kokonaistulot ja – menot	45
1.6 Kuntakonsernin toiminta ja talous	46
1.6.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä	47
1.6.2 Konsernin toiminnan ohjaus	47
1.6.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat	48
1.6.4 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä	48
1.6.5 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	49
1.6.6 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut	50
1.7 Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet	56
1.7.1 Tilikauden tuloksen käsittely	56
1.7.2 Talouden tasapainottamistoimenpiteet	56
2 Talousarvion toteutuminen	57
2.1 Kaupunkistrategian toteutuminen	57
2.2 Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	62
2.2.1 Peruskaupungin investointiosan toteutuminen	62
2.2.2 Konsernipalvelut	63
2.2.3 Vuolijoen aluelautakunta	74
2.2.4 Sivistystoimiala	79
2.2.5 Ympäristötekkinen toimiala	92
2.2.6 Yhteenveto valtuuston hyväksymien sitovien erien toteutumisesta peruskaupungin osalta	100
3 Tilinpäätöslaskelmat	101
3.1 Tuloslaskelma	102
3.2 Rahoituslaskelma	103
3.3 Tase	104
3.4 Konsernilaskelmat	107
4 Liitetiedot	111
4.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	111
4.1.1 Kunnan tilinpäätöksen laatimisperiaatteet	111
4.1.2 Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet	113
4.1.3 Tuloslaskelman liitetiedot	114
4.1.4 Tasetta koskevat liitetiedot	116
4.1.5 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot	121
4.1.6 Henkilöstöä, tilintarkastajien palkkioita ja intressitahotapahtumia koskevat liitetiedot	123
4.1.7 Kirjanpitokirjat ja tositelajit 2023	125

5 Eriytetyt tilinpäätökset	127
5.1 Liikelayosten vaikutus kaupungin talouteen	127
5.1.1. Kajaanin Vesi -liikelaitos tilinpäätös 2023	129
5.1.2. Kajaanin Mamselli -liikelaitos tilinpäätös 2023	152
5.1.3 Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitos tilinpäätös 2023	170
5.2. Tytäryhtiöiden toimintakertomus ja tilinpäätöstiedot	194
5.2.1 Kajaanin Teknologiakeskus Oy	194
5.2.2 Loiste Oy	196
5.2.3 Kajaanin Energiatuotanto Oy	199
5.2.4 Kainuun Voima Oy	201
5.2.5 Kiinteistö Oy Kajaanin Lohtajan Palvelukeskus	204
5.2.6 Kiinteistö Oy Kajanin Pietari	205
5.2.7 As Oy Kajaanin Sammonkaaren Pietari	209
5.2.8 Kajaanin Ammattikorkeakoulu Oy	211
5.2.9 Edukai Oy	214
5.3 Tytäryhteisöjen tilinpäätöstietoja 2022–2023	216
6 Tilinpäätöksen allekirjoitus ja tilinpäätösmerkintä	217

1 Toimintakertomus

Toimintakertomusta koskevat säännökset

Kuntalaki 115 §: Toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys valtuuston asettamien toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumisesta kunnassa ja kuntakonsernissa. Toimintakertomuksessa on myös annettava tietoja sellaisista kunnan ja kuntakonsernin talouteen liittyvistä olennaisista asioista, jotka eivät käy ilmi kunnan tai kuntakonsernin taseesta, tuloslaskelmasta tai rahoituslaskelmasta. Tällaisia asioita ovat ainakin arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä sekä tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä.

Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävydestä talouden tasapainottamiseksi.

Kunnanhallituksen on toimintakertomuksessa tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä.

1.1 Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

1.1.1 Kaupunginjohtajan katsaus

Koko 2020-luku on ollut jollakin tapaa epätyypillisten ja kummallisten vuosien muodostamaa aikaa. Vuosi 2023 jää historiaan jännittyneen maailmanpolitiikan ja epävakaan talouskehityksen vuotena. Tulevaisuuden ennustaminen on aina ollut vaikeaa, mutta viime vuonna se oli erityisen vaikeaa. Kuntasektorilla viime vuodesta muodostui kuitenkin loppujen lopuksi hyvien tulosten tilikausi.

Elinkeinojen kehittämisen osalta vuoden 2023 merkittävimmät ja mielenkiintoisimmat asiat liittyivät isoihin investointeihin, joita oli Kajaanissa liikkeellä runsaasti. Näistä yksi eli konesalihanke varmistui Renforsin Rantaan tämän vuoden helmikuussa. TE-palveluiden uuden työllisyysalueen valmistelu on saatu hyvin liikkeelle. Kehittämishankkeissa merkittävimpiä uusia avauksia olivat Kampus 2025 sekä Game City Kajaani -hanke.

Yritystilojen kysyntä oli tasaisen vakaata ja Kajaanin Teknologiakeskus Oy:n vuokraamien yritystilojen käyttöaste oli keskimäärin 97 prosenttia. Yritystonteilla on myös ollut hyvä kysyntä ja niitä olisi hyvä kaavoittaa lisää lähivuosina. Elinkeinoelämän kasvumahdollisuuksien kannalta suurin rajoittava tekijä on jo vuosia ollut osaan työvoiman heikko saatavuus. Työllisyys on pysynyt historiallisen korkeana koko vuoden, mutta avoimien työpaikkojen määrä väheni loppuvuotta kohden. Vuoden jälkimmäisellä puoliskolla Suomen kansantalous vaipti taantumaan. Toimialasta riippumatta oli nähtävissä selvää kysynnän hiipumista. Yritysten investoinnit ovat edelleen pysytelleet poikkeuksellisen alhaisella tasolla.

Tilinpäätös vuodelta 2023 koko (peruskaupunki + liikelaitokset) on lähes 6 miljoonaa euroa ylijäämäinen, josta varautumisena tulevaan tehtiin 2,4 miljoonan euron edestä alaskirjauksia. Alaskirjausten jälkeen tulos on 3,4 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Sijoitustuotot olivat reilusti plussalla ja vaikuttivat merkittävästi kaupungin tulokseen tilinpäätöshetkellä. Suurin yksittäinen satunnaiskulu (1,7 miljoonaa euroa) aiheutui Kainuun sotekuntayhtymän tilinpäätöskorjauksista. Kaupungin tilinpäätös on hyvä muuten, mutta tulos perustuu liikaa satunnaisien tuloerien pohjalle.

Menneen tilikauden vuosikate oli noin 21,2 miljoonaa euroa ja riitti kattamaan poistot (15,9 miljoonaa euroa). Kaupungin lainakanta on noin 117 miljoonaa euroa. Asukasta kohti lainaa on 3214 euroa. Kaupungin nettoinvestoinnit olivat viime vuonna 18,2 miljoonaa euroa, josta peruskaupungin osuus oli 15,2 miljoonaa euroa. Alkuperäisessä talousarviossa investoinnit olivat 19,7 miljoonaa euroa. Merkittävimpiä yksittäisiä investointikohteita olivat Kaupungin varikon ja pelastuslaitoksen kokonaisuus eli ns. Tempu-hanke sekä Teatteritalon

peruskorjaus. Pieniä investointikohteita oli lukuisia. Rakennusten ja katualueiden investoinnit olivat yhteensä noin 7 miljoonaa euroa. Liikelaitosten investoinnit puolestaan olivat noin 3 miljoonaa euroa.

Kajaanin kaupunki on toteuttanut vuosina 2020–2023 talouden sopeuttamisohjelmaa. Kuluneen vuoden aikana todettiin, että sopeuttamisohjelmaa pitää tehostaa. Terävöitetyllä sopeuttamisella ja palvelurakennemuutoksella pyritään turvaamaan vuoden 2024 jälkeisistä vuosista selviytyminen. Sopeuttamisessa keskitytään erityisesti palveluiden ja kiinteistöjen rakenteellisiin säästömahdollisuuksiin.

Kaupungin asukasluku kasvoi viime vuonna 195 henkilöllä, mikä on erittäin myönteinen asia.

Kaupunkistrategia on hyvä työväline kehittämisen edistämiseen ja samoin myös ongelmien ratkaisemiseen. Siihen sitoutuneina etenemme kohti tulevaisuutta. Kajaanin kaupungin asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen, kaupungin veto- ja pitovoiman vahvistaminen sekä yrittämisen edellytysten parantaminen ovat tavoitteiden ytimessä tällä hetkellä. Kaupunkikuvan, kaupungin tunnettavuuden ja positiivisen imagon kehittämiseen tarvitaan nykyistä enemmän panostuksia ja oikeita toimintatapoja. Hyviä asioita ja luontaisia vahvuuksia strategian toteuttamisen pohjaksi löytyy yllättävän paljon. Muuttohalukkuus kaupunkiimme ja osaavan työvoiman saatavuus ovat asioita, joita pitää kehittää parempaan suuntaan meillä. On hyvä, että keskeisimmät vahvuudet, heikkoudet ja mahdollisuudet on tunnistettu.

Jari Tolonen
kaupunginjohtaja

1.1.2 Kaupungin hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Kaupunginvaltuusto

Jäsenet 21.6.2021 alkaen

Aavakare Eila, pj.	PS
Kyllönen Tiina, 1.vpj	SDP
Räisänen Aki, 2. vpj.	VAS
Hatva Teuvo	KESK
Immonen Marjatta	KESK
Patronen Kaija	KESK
Oikari Risto	KESK
Niemelä Paavo	KESK
Rimpiläinen Anni	KESK
Karppinen Veli-Matti	KESK
Leinonen Minna	KESK
Kinnunen Eveliina	KESK
Tornberg Raimo	KESK
Poutiainen Jukka	KESK
Pöllänen Tuija	KESK
Kilpeläinen Pasi	PS
Heikkinen Tea	PS
Partanen Minna	PS
Arffman Pasi	PS
Manninen Anssi	PS
Arffman Valtteri	PS
Lesonen Jyrki	PS
Niva Teemu	PS
Karjalainen Tuukka	PS
Kääminen Teppo	PS
Kortelainen Miikka	VAS
Lämpsä Jouni	VAS
Myllylä Raili	VAS
Kaikkonen Vesa	VAS
Leivo Veli-Pekka	VAS
Hakkarainen Peppiina	VAS
Kyllönen Sari	VAS
Karjalainen Saara	VAS
Suutari Eero	KOK
Suutari Hannu	KOK
Halonen Auli	KOK
Sistonen Toivo	KOK
Enroth Paavo	KOK
Pakkala-Juntunen Sanna	KOK
Perhovaara Jaakko	KOK
Tervonen Miariikka	KOK
Piirainen Raimo	SDP
Oikarinen Markku	SDP
Kangasharju Marjo	SDP
Ohtonen Helena	SDP
Hekkala Heikki	SDP
Keränen Silja	VIHR
Kempainen Anne	VIHR
Alakärppä Mikko	VIHR
Kuvaja Karoliina	VIHR
Moilanen Veijo	KD

Tilivelvolliset toimielinten jäsenet

Kaupunginhallitus

Jäsenet 9.8.2021 alkaen

Hatva Teuvo, pj.
Suutari Eero, 1. vpj.
Kortelainen Miikka, 2. vpj.
Immonen Marjatta
Karppinen Veli-Matti
Kilpeläinen Pasi
Heikkinen Tea
Fonselius Päivi
Halonen Auli
Ohtonen Helena
Keränen Silja

Henkilökohtaiset varajäsenet

Määttä Pertti
Hyvärinen Markku
Lämpsä Jouni
Patronen Kaija
Pyykkönen Pauli
Arffman Pasi
Partanen Minna
Leiviskä Niina
Stricker Rea
Kangasharju Marjo
Kempainen Anne

Tarkastuslautakunta

Jäsenet 9.8.2021 alkaen

Niva Teemu, pj.
Kinnunen Eveliina, vpj.
Lindh Jari ero 13.2.23 -> Myllylä Raili
Enroth Paavo
Törrö Leena

Henkilökohtaiset varajäsenet

Härkönen Kimmo
Pöllänen Tuija
Kyllönen Antero
Sistonen Toivo
Tartia-Jalonen Aila

Keskusvaalilautakunta

Jäsenet 9.8.2021 alkaen

Latvakangas Osmo, pj.
Lesonen Jyrki, vpj.
Heikkinen Annaliisa
Rönkkö Emma
Pääskylä Esko

Ei-henkilökohtaiset varajäsenet mainitussa järjestyksessä

1. Karvinen Marita
2. Pokela Ilmari
3. Tikkanen Jukka
4. Heikkinen Jari
5. Löhönen Roosa

Sivistyslautakunta

Jäsenet 9.8.2021 alkaen

Oikari Risto, pj.
Kuvaja Karoliina, vpj.
Kinnunen Eveliina
Pyykkönen Pauli
Karjalainen Tuukka
Partanen Minna
Kyllönen Noora
Leivo Veli-Pekka
Perhovaara Jaakko
Haataja Jouni ero 13.2.23 -> Suutari Hannu
Kangasharju Marjo

Henkilökohtaiset varajäsenet

Ikonen Teemu
Kempainen Anne
Hynynen Evelyn
Alasalmi Lasse
Kääminen Teppo
Hakkarainen Eija
Kärki Sirpa
Korkkonen Petja
Koskimies Ilari
Leinonen Markus
Ohtonen Helena

Ympäristötekkninen lautakunta

Jäsenet 9.8.2021 alkaen

Henkilökohtaiset varajäsenet

Kilpeläinen Pasi, pj.
Patronen Kaija, vpj.
Poutiainen Jukka
Leinonen Minna
Heikkinen Tea
Manninen Anssi
Pääkkönen Titta
Pakkala-Juntunen Saara
Kempainen Kari
Alakärppä Mikko
Moilanen Veijo

Arffman Valtteri
Rimpiläinen Anni
Haataja Jani
Karjalainen Marju
Alanne Olga
Koskelo Sakari
Kyllönen Antero
Leinonen Voitto
Leinonen Niilo ero 2.10.23 -> Piirainen Raimo
Jyrkäs Nina
Seppänen Irja

Ympäristötekkninen lautakunnan lupajaosto

Jäsenet 9.8.2021 alkaen

Henkilökohtaiset varajäsenet

Leinonen Markus, pj.
Lokka Jarmo, vpj.
Pöllänen Tuija
Tervonen Jouni
Tartia-Jalonen Aila

Hyvärinen Markku
Kinnunen Eero
Salo Jaana ero 12.6.23 -> Virkkunen Tuula
Lesonen Jyrki
Kyllönen Tiina

Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitoksen johtokunta

Jäsenet 28.9.2021 alkaen

Henkilökohtaiset varajäsenet

Tornberg Raimo, pj.
Koski-Heikkinen Anne vpj.
Kempainen Elina
Arffman Valtteri
Korhonen Piritta
Leinonen Juho
Keränen Pirra
Saarivaara Johanna
Huttu-Juntunen Terttu
Keränen Minna, henkilöstön edustaja

Niemelä Paavo
Meriläinen Tomi
Ervasti Hannu
Lesonen Jyrki
Hakkarainen Peppiina
Perhovaara Jaakko
Törrö Leena
Kela Senni
Huotari Tuomas
Piipponen Eira

Kajaanin Mamselli -liikelaitoksen johtokunta

Jäsenet 31.8.2021 alkaen

Henkilökohtaiset varajäsenet

Patronen Kaija, pj.
Niiranen Lauri, vpj.
Ikäheimo Tommi
Korhonen Piritta
Kuvaja Karoliina
Karpainen Tarja, palveluiden käyttäjien edustaja
Ahtonen Tuuli, henkilöstön edustaja

Kempainen Ritva
Partanen Onni
Romppainen Mikko
Juntunen Heikki
Pääkkönen Kia
Räsänen Anita
Kettunen Sini

Kajaanin Vesi -liikelaitoksen johtokunta

Jäsenet 31.8.2021 alkaen

Henkilökohtaiset varajäsenet

Heikkinen Janne, pj.
Arffman Pasi, vpj.
Haataja Jani
Stricker Rea
Tartia-Jalonen Aila
Halonen Jarmo, henkilöstön edustaja

Laurila Jani
Koskelo Sakari
Heikkilä Ville
Karjalainen Suvi
Törrö Leena
Hyttinen Marko

Elinkeinojaosto

Jäsenet 31.8.2021 alkaen

Henkilökohtaiset varajäsenet

Partanen Minna, pj.
Fonselius Päivi, vpj.
Karpainen Veli-Matti
Suutari Eero
Hyvärinen Markku
Keränen Silja
Rimpiläinen Esa, paikallisen yrittäjäyhdistyksen esittämä jäsen

Arffman Pasi
Kortelainen Miikka
Hatva Teuvo
Halonen Auli
Stricker Rea
Kempainen Anne
Okkonen Mika

Työllisyysjaosto

Jäsenet 31.8.2021 alkaen

Henkilökohtaiset varajäsenet

Halonen Auli, pj.
Arffman Pasi, vpj.
Immonen Marjatta
Lämpä Jouni
Ohtonen Helena

Stricker Rea
Kilpeläinen Pasi
Patronen Kaija
Kortelainen Miikka
Kangasharju Marjo

Konsernijaosto

Jäsenet 31.8.2021 alkaen

Henkilökohtaiset varajäsenet

Kortelainen Miikka, pj.
Hatva Teuvo, vpj.
Heikkinen Tea
Suutari Eero
Keränen Silja

Leiviskä Niina
Pyykkönen Pauli
Partanen Minna
Hyvärinen Markku
Kempainen Anne

Osallisuus- ja hyvinvointijaosto

Jäsenet 28.9.2021 alkaen

Henkilökohtaiset varajäsenet

Pyykkönen Pauli
Pakkala-Juntunen Sanna
Patronen Kaija
Lesonen Jyrki
Hakkarainen Peppiina

Kinnunen Eveliina
Alakärppä Mikko
Immonen Marjatta
Kääminen Teppo
Karjalainen Saara

Tilivelvolliset viranhaltijat

Kaupunginhallituksen toimiala

Kaupunginjohtaja
Hallintojohtaja, kaupunginlakimies
Talousjohtaja
Henkilöstöjohtaja
Työllisyyspäällikkö
Hyvinvointikoordinaattori
Kehitysjohtaja
Tietohallintopäällikkö 31.8.2023 saakka
Vs. tietohallintopäällikkö 1.9.-17.9.2023
Tietohallintojohtaja 18.9.2023 alkaen
Maahanmuuttajapalvelujen johtaja,
17.4.2023 saakka

Tolonen Jari
Aarnio Tuija
Partanen Joni
Komulainen Jyrki
Tikkanen Milla
Lintula Veera
Hämäläinen Risto
Hyvönen Heikki
Moilanen Katja
Myöhänen Kari

Piirainen Jukka

Maahanmuuttajapalveluiden vt. johtaja
18.4.-31.7.2023
Maahanmuuttajapalveluiden johtaja (oto)
1.8.2023 alkaen
Kaupunginteatterin johtaja
Kajaanin Mamsellin johtaja
Kajaanin Veden johtaja
Kajaanin kaup. koulutusliikelaitoksen johtaja
28.2.2023 saakka
Kajaanin kaup. koulutusliikelaitoksen johtaja 1.3. alkaen
Kainuun ammattiopiston rehtori 28.2.2023 saakka
Kainuun ammattiopiston rehtori 1.3.2023 alkaen
Kajaanin lukion rehtori 31.7.2023 saakka
Kajaanin lukion vt. rehtori 1.8.2023 alkaen

Juntunen Emma

Tikkanen Milla
Mikkelsen Anni
Vuorinen Tuija
Nurminen Juha

Kuosmanen Anu
Miettunen Anni
Ilkko Raisa
Kuosmanen Anu
Kilpelänaho Jaana
Polvinen Kaisa

Sivistystoimiala

Sivistysjohtaja
Varhaiskasvatuksen tulosalueen johtaja
Perusopetuksen tulosalueen johtaja 25.5.2023 saakka
Vs. perusopetuksen tulosalueen johtaja 26.5.-30.7.2023
Vs. perusopetuksen tulosalueen johtaja 31.7.2023 alkaen

Selin (ent. Lyyra) Mari
Tiihonen Mika
Rissanen Päivi
Selin Mari
Komulainen Kalle

Vuolijoen aluelautakunta

Aluesihteerin, aluelautakunnan esittelijä

Pöppönen Sirpa

Ympäristötekniikan toimiala

Tekninen johtaja
Toimitilapäällikkö
Suunnittelupäällikkö
Kaupungininsinööri

Heikkinen Jussi
Haverinen Markku
Kauppinen Jari
Nousiainen Matti

1.1.3 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys

Yleinen taloudellinen kehitys

Maailmantalouden näkymät ovat loppuvuonna 2023 epävarmat. Korkeiden korkojen välittyminen yksityiseen kulutukseen ja siihen liittyvä kuluttajien heikko luottamus sekä maailmankaupan vaatimaton kehitys heikentävät näkymiä. Lisäksi geopoliittiset jännitteet pysyttelevät korkeana Venäjän hyökkäyssodan jatkumisen sekä Lähi-idän konfliktin takia. Toisaalta inflaation nopea hidastuminen ja työllisyyden pysyttelemine korkealla monessa taloudessa tukevat kasvunäkymiä. Maailmantalous kasvaa 2,7 prosenttia vuonna 2024. Kasvu kiihtyy kolmeen prosenttiin vuonna 2025.

Euroalueen talouskasvu on pysähtynyt loppuvuonna 2023. Kokonaistuotanto supistui vuoden kolmannella neljänneksellä. Erityisesti Saksan teollisuuden näkymät ovat vaikeat. Euroalueen teollisuuden ja palveluiden ennakoivat indikaattorit ovat tasaantuneet heikolle tasolle. Inflaatio on hidastunut nopeasti, johtaen rahapolitiikan keventymiseen liittyvien odotusten aikaistumiseen. Rakentaminen on useassa maassa syvässä kriisissä. Finanssipolitiikan odotetaan olevan lähivuosina lievästi kiristävää. Talouskasvu elpyy vuoden 2023 0,5 prosentista 0,9 prosenttiin vuonna 2024 reaalityulojen kasvaessa. Kasvu kiihtyy edelleen 1,8 prosenttiin vuonna 2025 maailmantalouden elpyessä.

Vuonna 2024 kasvun odotetaan hitaasti palautuvan ja vientikysynnän elpyvän. Vuodelle 2024 arvonlisän kasvuksi ennakoitaan 0,6 prosenttia, mikä jää hieman jälkeen koko BKT:n kasvusta. Tuoteverojen kasvun odotetaan jälleen kasvavan reaalisesti. Kysynnän elpyminen vuodesta 2025 vauhdittaa tuotantoa viennin lisäksi myös rakentamisessa ja sitä tukevissa palveluissa ja kotimarkkinoille menevässä tuotannossa. Vuodelle 2025 ennakoitaan noin 2 prosentin kasvuvauhtia arvonlisälle ja vuonna 2026 lähestytään pidemmän aikavälin potentiaalia, mikä on noin 1,5 prosenttia.

Julkinen talous on sitkeästi alijäämäinen ennustevuosina. Talouskasvu kääntyi hienoiseen laskuun ja on vaimeaa myös vuonna 2024. Inflaation aiheuttama menojen kasvu heikentää julkisen talouden rahoitusasemaa. Verotulojen kasvu on vaisua, ja alijäämä heikkenee vuonna 2024 reilusti yli 3 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Seuraavina vuosina alijäämä kohenee hiljalleen hallituksen toimien ja talouskasvun ansiosta. Julkisia menoja rasittavat kuitenkin useat aiemmin päätetyt toimet, korkomenojen kasvu ja mittavat puolustushankinnat.

Lähde: VM taloudellinen katsaus Talvi 2023.

Kuntatalous

Sote-uudistuksen vaikutukset ovat keskeisessä roolissa vuoden 2023 tilinpäätöksissä, kun jopa puolet kuntien taloudesta siirtyi hyvinvointialueiden vastuulle. Vaikka kuntatalous jäi hieman odotuksista, saavutti se silti ennätysvahvan vuosikatteen ja tilikauden tuloksen.

Poikkeuksellisen vahva tulos oli seurausta kertaluonteisista eristä, jotka paransivat verorahoitusta miljardeilla euroilla. Verohännät täydensivät kuntien verotuloja 1,4 miljardilla eurolla, kun taas takaisinperittävien valtionosuuksien positiivinen tulosvaikutus oli 0,5 miljardia euroa.

Ilman näitä kertaluonteisia eritä, tilanne olisi ollut toinen, ja tulos olisi jäänyt lievästi negatiiviseksi ja vuosikate romahtanut peräti 40 prosenttia edellisvuodesta.

Kuntien marraskuinen Black Friday näkyy valtiovarainministeriön kuntahallinnon ennusteessa valtionosuuksien reippaana laskuna vuodesta 2025 lähtien. Ennusteessa kuntien valtionosuuksia pienentää paitsi vuoden 2022 verotietojen valmistumisen vaikutukset sote-siirtolaskelmaan niin myös kuntien valtionosuuksien kasvua 2024–2027 hidastava indeksijarru. Muut kuntien tulot kasvavat hidastuneen talouskasvun myötä vaimeasti, mihin vaikuttaa osaltaan myös se, että kunnat kiristivät verotustaan vuonna 2024 varsin maltillisesti. Menoja kasvattaa yleistä ansiokehitystä hieman nopeampi palkkaohjelma, hintojen nousu ja huomattavat investointitarpeet.

Kuntatalouden kokonaistulojen ja -menojen erotus, nettoluotonanto, on kasvamassa valtiovarainministeriön mukaan keskipitkällä aikavälillä noin -0,3–0,4 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen. Alijäämä ei ole kansantalouden mittakaavassa suuren suuri, mutta huolestuttavaa on sen kasautuminen yksittäisten, usein jo muutenkin vaikeissa olosuhteissa toimivien kuntien niskaan. Kunnissa alijäämät merkitsevät huomattavia sopeutuspaineita ja kuntien eriytymistä entisestään. Sote-uudistus kavensi merkittävästi kuntien talouden liikkumavaraa. Nyt sopeutuspaineet valuvat uusiksi veronkorotuspaineiksi sekä leikkauksista kuntien sivistyspalveluista tai infrasta.

Riskit kuntaennusteen oletettua pienemmästä tulojen kasvusta ja oletettua voimakkaammasta menojen kasvusta ovat suuret. Talouskasvu voi hyvinkin kallistua Suomen Pankin ennakoimaan haarukkaan, jolloin vero- ja muiden tulojen kasvu pienenee entisestään. Heikentyvä kasvu merkitsee myös sitä, että sosiaaliturvan leikkaukset valuvat oletettua voimakkaammin perustoimeentulotuen tarpeen kasvuksi. Tämä merkitsee kunnille lisälas-kua, sillä kunnat rahoittavat perustoimeentulotuesta puolet.

Lähteet:

<https://www.kuntaliitto.fi/blogi/2023/kuntatalouden-nakyma-heikentyi-voodesta-2025-alkaen>

<https://www.kuntaliitto.fi/blogi/2024/uuden-kunnan-ensimmainen-tilinpaatos>

Oman talousalueen kehitys

Tilastokeskuksen ennakkotiedon mukaan Kainuun väkiluku oli vuoden 2023 lopussa 70 149 (70 521 vuonna 2022). Maakunnan väestö väheni vuodessa 372 hengellä. Kuolleita oli 738 (757) enemmän kuin syntyneitä. Kainuusta muutti muualle Suomeen 565 (550) henkilöä enemmän kuin muualta maasta muutti Kainuuseen. Maahanmuutto oli 944 (569) henkeä positiivinen. Kajaanin väestömäärä kasvoi 195 hengellä vuonna 2023, muissa Kainuun kunnissa väestömäärä väheni.

Kainuun kuntien väkiluvun kehitys

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023E
Hyrnsalmi	2 326	2 287	2 271	2 199	2 139	2 094	2 064
Kajaani	37 239	36 973	36 709	36 567	36 493	36 297	36 492
Kuhmo	8 499	8 329	8 190	8 042	7 928	7 755	7 585
Paltamo	3 435	3 336	3 273	3 235	3 183	3 100	3 041
Puolanka	2 669	2 597	2 528	2 491	2 446	2 380	2 359
Ristijärvi	1 317	1 288	1 272	1 235	1 210	1 174	1 162
Sotkamo	10 423	10 389	10 336	10 301	10 348	10 354	10 275
Suomussalmi	8 051	7 862	7 727	7 594	7 508	7 367	7 171
Kainuu	73 959	73 061	72 306	71 664	71 255	70 521	70 149

Kajaanin seudulla (Kajaani, Paltamo, Ristijärvi ja Sotkamo) asui vuoden 2023 lopussa 50 970 henkeä (ennakkotieto). Seutukunnan väestö lisääntyi 45 hengellä. Syntyneitä oli 409 vähemmän kuin kuolleita. Kuntien välinen nettomuutto oli -430 henkilöä ja nettomaahanmuutto +889 henkeä.

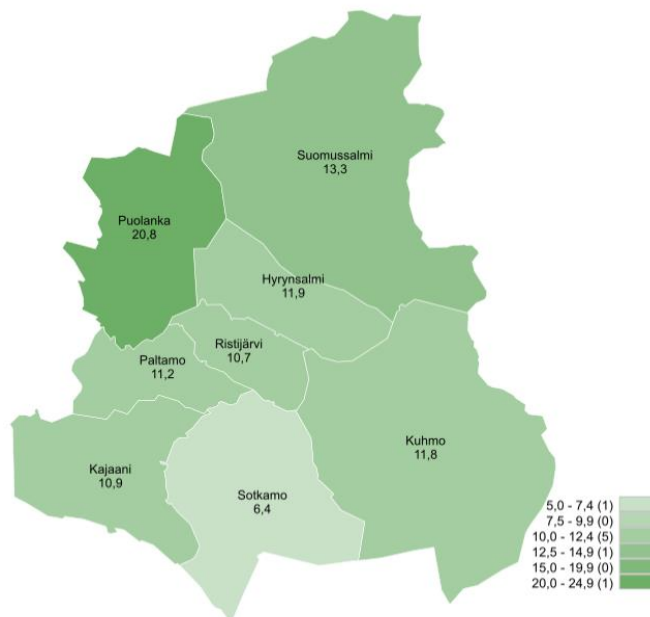
Kajaanissa asui vuoden 2023 lopussa 36 492 henkeä (ennakkotieto). Väkiluku kasvoi vuodessa 195 hengellä (0,5 prosenttia). Väkiluku kasvoi ensimmäisen kerran vuoden 2009 jälkeen. Vuonna 2023 Kajaanissa syntyi 259 lasta ja kuoli 474 henkeä eli luonnollinen väestömuutos oli -215, mikä oli hieman vähemmän kuin vuonna 2022. Muualta Suomesta Kajaaniin muutti 1 499 henkeä ja Kajaanista muutti muualle Suomeen 1 878 henkeä, kuntien välinen nettomuutto oli -379. Kajaanin sisällä muutti 3 713 henkeä. Kajaaniin muutti ulkomailta 828 henkeä, mikä oli huomattavasti enemmän kuin aiempina vuosina. Kajaanista muutti ulkomaille 35 henkeä. Nettomaahanmuutto oli +793 henkeä. Lisääntynyt maahanmuutto johtuu mm. siitä, että Ukrainan sotaa pakenevilla oli ensimmäistä kertaa mahdollisuus hakea kotikuntaoikeutta, KAMK:n kansainvälisten opiskelijoiden määrä kasvoi huomattavasti ja myös työperäinen maahanmuutto on lisääntynyt.

Palveluikäryhmittäin tarkasteltuna 0–3-vuotiaiden määrä kasvoi 31 lapsella (3,0 %), 4–6-vuotiaiden määrä väheni 88:lla (-8,1 %), 7–12-vuotiaiden määrä pysyi liki ennallaan, 13–15-vuotiaiden määrä lisääntyi 60:llä (4,1 %) ja 16–18-vuotiaiden määrä lisääntyi 67:llä (5,6 %). Aikuisväestössä eniten kasvoi 75–84-vuotiaiden määrä (118 henkeä, 3,7 %).

Työllisyys

Kainuussa oli joulukuun 2023 lopussa 3 320 työttöntä työnhakijaa, mikä on 238 henkilöä enemmän (+8 %) kuin vuotta aiemmin. Kainuun työttömyystilanne oli edellisvuoteen verrattuna alueista neljänneksi paras. Koko maassa työttömyys lisääntyi 14 %. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta, eli työttömyysaste, oli Kainuussa kuun lopussa 10,8 %, mikä on alueista seitsemänneksi vähiten ja 0,8 prosenttiyksikköä enemmän kuin vuotta aiemmin. Koko maassa työttömyysaste oli 11,2 %, mikä on 1,3 prosenttiyksikköä vuoden takaista enemmän.

Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta kunnittain

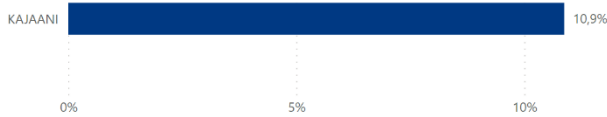
TEM Työnvälitystilasto / Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto

Pitkäaikaistyöttömiä oli kuun lopussa 603, mikä on 7 % vuoden takaista enemmän (+39). Edelliskuusta pitkäaikaisyöttömyys nousi 1 % (+7). Pitkäaikaistyöttömiä oli 18 % työttömistä, vuotta aiemmin osuus oli yhtä suuri. Miehiä pitkäaikaistyöttömistä oli 63 %. Pitkäaikaistyöttömistä vähintään 50-vuotiaita oli 60 %, 30–49-vuotiaita 33 % ja alle 30-vuotiaita 7 %. 60-vuotiaita ja vanhempia oli 33 %. Työttömistä työnhakijoista rakennetyöttömiä oli 1 542 henkilöä eli 46 %, vuosi sitten osuus oli 49 %. Rakennetyöttömyys nousi 3 % (+40) joulukuusta 2022.

(Kainuu, Työllisyyskatsaus, joulukuu 2023 ja Koko maan työllisyyskatsaus joulukuu 2023)

Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta % - 2023/Joulukuu

Kunta selite ● KAJAANI

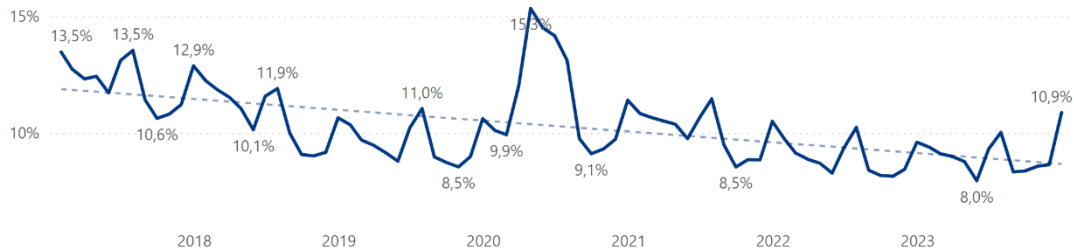
Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta %

Ulkomaalaisten työttömien työnhakijoiden osuus ulkomaalaisesta työvoimasta %

Alle 25-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden osuus alle 25-vuotiaasta työvoimasta %

Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta - Aikajana

Kunta selite — KAJAANI

Lähde: Kainuu, Työllisyyskatsaus, joulukuu 2023 ja Koko maan työllisyyskatsaus joulukuu 2023.

Ukrainalaisia pakolaisia on Kainuussa noin 500, joista oli syyskuun lopussa työnhakijana 220 ja työttömänä 70. Ennen Venäjän hyökkäyssotaa ukrainalaisia työnhakijoita oli vain noin kymmenen. Pakolaisilla on monipuolisesti osaamista, mutta varsinkin kielitaito vaikeuttaa työllistymistä, suurin osa heistä ei osaa englantiakaan. Ukrainalaisien kotoutumista on edistetty muun muassa järjestämällä kotoutumiskoulutuksia ja pitämällä aikavälillä heidän työllistymisnäkömängensä ovat hyvät.

Uusia avoimia työpaikkoja ilmoitettiin tammi-syyskuussa TE-toimistoihin ja kuntakokeiluihin 10 400, mikä on 9 % enemmän kuin vastaavaan aikaan viime vuonna. Eniten paikkoja ilmoitettiin palvelu- ja myyntityöntekijöille, 2 400, rakennus- korjaus- ja valmistustyöntekijöille, 1 800, ja ryhmälle muut työntekijät eli muun muassa siivoojille ja eri alojen avustaville työntekijöille, 1 600. Työvoiman kysyntä oli vuoden alussa vilkasta, mutta kesäkuusta lähtien paikkamäärä on supistunut merkittävästi. Tulevina kuukausina työvoiman kysyntä todennäköisesti jatkuu vuoden takaista heikompana yleisen taloustilanteen vuoksi.

Tilapäisesti hiipunut työvoiman kysyntä ei muuta maakunnan suurta haastetta, tekijäpulaa. Alalla kuin alalla on pulaa tekijöistä, ja useissa ammattiryhmissä työttömiä työnhakijoita on vähemmän kuin julkiseen työnvälitykseen ilmoitettuja avoimia työpaikkoja. Tammi-syyskuussa työttömiä työnhakijoita oli keskimäärin 2,4 per avoin työpaikka, mikä on viidenneksi vähiten koko maassa – esimerkiksi vielä tammi-syyskuussa 2016 lukema oli 10,3. Suurin pula tekijöistä on sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä metalli-, ICT-, metsä ja ravintola-aloilla. Näiden lisäksi ammattiryhmittäin tarkasteltuna erityisen kova pula on opettajista ja siivoojista.

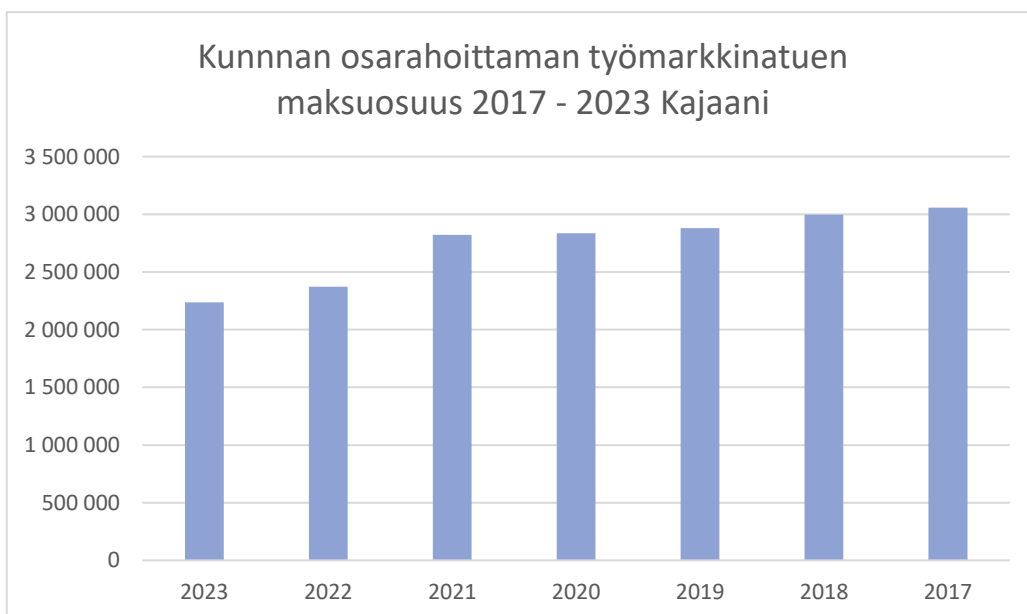
Tekijäpula näkyy myös Tilastokeskuksen työnantajatiedustelussa rekrytointiongelmista. Tiedusteluun viime vuonna vastanneista kainuulaisista työvoimaa etsineistä työnantajista 57 % koki rekrytointiongelmia edeltävän 12 kuukauden aikana. Koko maassa 53 % koki rekrytointiongelmia. Kainuun tulos oli ELY-keskusalueista kolmanneksi korkein, vuosina 2018–2021 Kainuun rekrytointiongelmien olivat koko maan vaikeimmat. Tänä vuonna rekrytointiongelmien voivat nousta yli 60 %:n, mikä olisi koko maan ”ennätys”, ensimmäinen tieto on vuodelta 2007. Viime vuoden tiedusteluun vastanneista kokonaan ilman työntekijää jäi Kainuussa 34 %, eniten ELY-keskusalueista, ja koko maassa 28 %. Menetämme koko ajan kasvua, kun töitä olisi tarjolla paljon mutta tekijöitä ei. Työvoiman kysyntä ja tarjonta eivät siis kohtaa ja taustalla on laajasti erilaisia syitä, kuten työvoiman heikko liikkuvuus, kannustinloukut, matala palkkataso, lyhytkestoiset ja osa-aikaiset työsuhteet sekä yleistynyt vuokratyö. Ehkä merkittävin syy on kuitenkin työvoiman osaamisen ja nykyajan työelämän vaatimusten kohtaanto-ongelma, johon vaikuttaa maakunnan koulutusmahdollisuuksien rajallisuus sekä yliopistotasaisen koulutuksen vähäisyys.

Työnhakijoiden, työssä olevien ja yrittäjien osaamistason parantaminen sekä koulutustarjonnan monipuolistaminen on elintärkeää osaavan työvoiman riittävyyden ja yritysten kehittymisen kannalta. Osaamistarpeiden ennakointiin on panostettu vahvasti ja koulutusta kehitetään yhteistyössä yrityselämän kanssa, jotta yritysten muuttuviin osaamistarpeisiin pystytään vastaamaan. Työpaikoilla oppiminen on ollut jo pitkään tärkeää. Lisäksi tulee parantaa kv-opiskelijoiden työllistymistä alueelle ja saada kovimmasta työvoimapulasta kärsiviä aloja vetovoimaisemmiksi. Työnantajien rekrytointi- sekä työnantajaosaamisen kehittäminenkin on tärkeää ja palkan tulee vastata työn vaatavuutta. Myös monien työnantajien odotusten vastavalmistuneiden osaamisesta tulisi olla realistisempia. Ja valtakunnan tason uudistukset ovat välttämättömiä, muun muassa tulee helpottaa ulkomaisen työvoiman saantia, poistaa työn vastaanottamiseen liittyviä kannustinloukkuja sekä pidentää työuria.

Työllisyysasteen tulee nousta edelleen, mutta on selvää, ettei Kainuun väestömäärä riitä vastaamaan työvoimatarpeeseen, ja tekijäpulakin pahenee entisestään tulevina vuosina. Viimeisen kymmenen vuoden aikana maakunnan 15–64-vuotiaiden määrä on pudonnut 17 % ja Tilastokeskuksen ennusteen mukaan se laskee edelleen 20 % vuoteen 2040. Mikäli väestöennuste toteutuu, työllisyysasteen pitäisi nousta lähes 84 %:iin vuonna 2040, jotta työllisten määrää pysyisi nykytasolla. Pelkästään kotimaisella työvoimalla ei ratkaista haasteita vastaisuudessa, etenkin kun suurimmassa osassa muutakin maata työikäisten määrä vähenee ja osaavan työvoiman pula on vaikea. Maahanmuuton huomattava lisääminen on välttämätöntä ja maahanmuuttajien tulisi myös jäädä maahan nykyistä pysyvämmiin. Kainuussa onkin kehitetty kansainvälisiä rekrytointeja tukevia palveluja sekä asettautumispalveluja, ja työtä jatketaan aktiivisesti eri toimijoiden kanssa.

Lähde: TEM aluekehityksen tilan raportti, syksy 2023.

Kajaanin työmarkkinatuen kuntaosuus vuonna 2023 oli yhteensä 2 235 327 euroa. Vastaava summa edellisenä vuonna 2022 oli 2 371 719 euroa. Työmarkkinatuen kuntaosuuksissa tehtiin säästöjä yhteensä 136 392 euroa vuoteen 2022 verrattuna.

Työmarkkinatuen kuntarahoitus 2016–2023 (Kelasto)

Pääministeri Marinin hallitusohjelmasta johdettu työllisyyden kuntakokeilu käsittää Kainuussa kaikki maakunnat Puolankaa lukuun ottamatta. Kainuussa käynnistettiin 1.3.2021 työllisyydenhoidon kuntakokeilu. Kajaani koordinoi koko Kainuun kuntakokeilua. Hallitusohjelman kirjauksen mukaisesti työllisyyden kuntakokeilulla vahvistetaan kuntien roolia työllisyydenhoidossa, kuntakokeilut toteutetaan ajalla 1.3.2021 – 31.12.2024.

Työllisyyden kuntakokeilu on jatkunut tuloksettaasti, ja arvioitu monella mittarilla maan parhaimpiin kuuluvaksi. TE-palvelu-uudistuksen varsinainen valmistelu käynnistyi eduskunnan hyväksytyä lain keväällä 2023. Uudistuksen toteuttamisesta Kainuu-Koillismaan työllisyysalueena on tehty mukaan lähtevien kuntien kesken

yhteistyösopimus, jossa on sovittu toteutuksen keskeiset periaatteet. Kainuu - Koillismaan työllisyysalueen johtokunta on käynnistänyt toimintansa ja hyväksynyt kuntien toimivallan siirtosopimukset.

Yhteistyötä tehtiin myös Kumppaniksi ry:n kanssa. Kaupunki avusti Kumppaniksi ry:n toimintaa 300 000 eurolla vuonna 2023. Kumppaniksi ry:n eri palveluissa oli toimintavuonna 156 kajaanilaista työtöntä. Kaupunki avusti Nuorten Ystävät ry:n klubitalon toimintaa 30 000 eurolla.

Palkkatyöllistämisen avulla on hoidettu kaupungin lakisääteinen työllistämisvelvoite eli työllistetty TE-toimiston osoittamat veloitetyöllistetyt kokoaikaiseen puolen vuoden työsuhteeseen, sekä palkkatukimäärärahaa käytetty pitkäaikaistyöttömien ja nuorten työllistämiseen. Palkkatukityöllistämiseen oli varattu vuodelle 2023 noin 485 869 euroa. Talousarvion laadintavaiheessa arvio työllistettävien määrästä palkkatuen avulla oli ollut noin 30–50 htv. Palkkatukityöllistämisen kautta vuonna 2023 maksettiin palkkoja 652 772 € ja palkkatukea Kajaanin kaupunki sai 378 250 €. Palkkatukityöllistämiseen käytettiin määrärahoja 274 522 €.

Kajaanin kaupungin työllisyysjaoston talousarviossa hankkeisiin oli 2023 varattu määrärahaa yhteensä 40 000 euroa. Määrärahan tarkoitus oli mahdollistaa ulkopuolisten hankkeiden rahoitus, jos siihen katsottiin olevan taroituksenmukaista myöntää kuntarahoitusta. Esimerkiksi määrärahaa oli suunniteltu voitavan myöntää TE-palveluiden siirron valmistelua tukevaan hankkeeseen tai kuntakokeilun kohderyhmälle suunnattuun hankkeeseen. Tilikauden 2023 aikana työllisyyspalvelut osallistuivat kahteen eri hankkeeseen:

- Opinnollistamisella osaamista Kainuuseen – OK-hanke, rahoitus 16 000 €. Kajaanin Ammattikorkeakoulun hanke.
- YTTY nostetta nuorille -hanke, rahoitus 5 000 €. Kajaanin Spartak ry:n ja Kainuun Opisto Oy:n yhteishanke.

Yritystoiminta

Syksyn 2023 Pk-yritysbarometrin mukaan yritysten suhdanneodotukset ovat edelleen melko alhaiset, vaikkakin ovat parantuneet keväästä. Kainuun yleinen suhdannenäkymä on koko maan keskiarvoa heikompi, mutta parantuneet huomattavasti viime keväästä. Kainuussa yritystoiminta, väestö ja oppilaitokset ovat pääosin keskittyneet Kajaanin seutukuntaan, jonka kehitys on maan keskitasoa. Kainuussa on historiallisen hyvä tilanne työttömyyden osalta. Työttömyys ei olekaan ollut enää pitkään aikaan alueen ykkösongelma, vaan kova pula osaavista tekijöistä. Työikäisen väestön määrä on laskenut merkittävästi viimeisen vajaan kymmenen vuoden aikana, mutta työllisten määrä on säilynyt samalla tasolla. Työikäinen väestö kutistuu eläkeikään siirtyneiden suurten ikäluokkien ja muutotappion myötä. Työikäisen väestön vähenemistä on osin kompensoinut työllisyysasteen nousu ja nettopendelöinnin positiivinen kehitys. Työikäinen väestö supistuu kuitenkin edelleen vauhdilla ja maakuntaan tarvitaan merkittävästi lisää työikäisiä, etenkin maahanmuuton lisääminen on välttämätöntä.

Vaikka energiakriisi on helpottunut ja Venäjän hyökkäyssodan vaikutukset osittain tasoittuneet, talouden tilan odotetaan edelleen lievästi heikkenevän. Pitkittynyt poikkeusaika ja talouden epävarmuus heijastuvat kainuulaisten yritysten lähitulevaisuuden näkymiin erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten osalta. Korkojen nousu ja yleinen Euroopan laajuinen suhdannetilanne vaikuttaa yritysten investointihalukkuuteen ja -valmiuksiin. Korkotason nousun myötä raha on kallista, mikä heijastuu alhaisena yritysten investointikyvykkyytenä. Kainuulaisten yritysten toiminta ulkomailla on melko vähäistä, mutta alueen yritysten ulkomaille suuntautuva toiminta ja sen suunnittelu ovat Pk-yritysbarometrin mukaan kasvaneet kevään tilanteeseen verrattuna. Kainuulaiset yritykset ovat Pk-yritysbarometrin mukaan käyttäneet keskimääräistä enemmän neuvontapalveluita kansainvälistymiseen ja reilusti aiempaa useammat yritykset näkevät palveluiden tarpeen kasvavan seuraavan vuoden aikana.

Taantuma on saanut yritykset ja kotitaloudet toimimaan entistä harkitummin. Investointeja siirretään ja toiminta on varovaista. Talouden haasteiden lisäksi rekrytointiongelmien hidastaneet yritysten kehittämistä ja investointeja. Osa alueelle merkittävistä investointisuunnitelmista on kuitenkin edennyt. Sotkamon elokuvatuotanto on saanut suuren rahoituksen, joka mahdollistaa studiohankkeen etenemisen. Tuulivoimahankkeet lisäävät merkittävästi Kainuun investointipotentiaalia. Kajaanin eteläosien tuulivoimapuistojen kaavoitus voi käynnistyä, kun tuulivoimavaihemaakuntakaava on hyväksytty. Myös aurinkovoimahankkeet ovat mahdollisia Kajaanin eteläosissa.

Energiasiirtymä on merkittävä mahdollisuus maakunnalle ja tuulivoiman ja aurinkoenergian kehittäminen kasvattavat osaltaan työntekijätarvetta Kainuussa.

Kainuun elinkeinoelämän kannalta merkittävän kaivannaisalan kehitysnäkymät ovat positiivisia. Terrafamen liikevoitto kasvoi kolmannella vuosineljänneksellä. Akkukemikaalitehtaan tuotanto toimii hyvin, yhtiöllä on merkittäviä sopimuksia eurooppalaisten autonvalmistajien kanssa. Myös metallipuolituotteiden tuotantomäärät ovat kasvaneet. Valmistelut uraanin talteenotosta ovat edenneet suunnitelmien mukaisesti ja henkilöstöä on suunniteltu koulutettavan oppisopimuskoulutusta hyödyntäen. Sotkamo Silverin hopeakaivoksen yhtiön toimintaa on onnistuttu vakauttamaan ja yhtiö on aloittanut kaivoksen mineraalivarantojen kasvattamiseen tähtäävien tutkimuskairausten suunnittelun. Otanmäki Mine jatkaa edelleen toimia ilmeniittirikasteen talteen ottamiseksi ja edelleen Otanmäen kaivoksen uudelleen avaamiseksi. Yhtiö teetti myös konsulttiselvityksen Otanmäestä länteen Pohjanmaan rataan yhtyvän uuden ratayhteyden toteuttamiskelpoisuudesta.

Skodan kiskokalustotuotanto toimii täydellä volyymilla, ja yhtiö tarvitsee lisää työvoimaa. Metallialalla osaava työvoima mahdollistaisi myös metallialan investointisuunnitelmien toteutumista. Metallialan yritysverkostoa ollaan perustamassa uudelleen tukemaan yritysten liiketoiminnan kasvua. Suurista teollisista hankkeista Paltamon Kaicell Fiber sellutehdashanketta puolestaan viivästyttää edelleen keskeneräinen ympäristöluvan muutoksenhakuprosessi.

Kajaanin ICT-ala on tulevaisuuden ala, jonka onnistuneet kehityskulut voivat tarkoittaa myös suuria investointeja erityisesti datakeskushankkeina. Kertomusvuoden aikana CSC:n ja kaupungin yhteinen datakeskusekosysteemi-hanke tuotti keväällä jo yhden tuloksen, kun EU:n sääntutkimuksen EUMETSAT datakeskus päätettiin sijoittaa Kajaaniin LUMI-supertietokoneen yhteyteen. Datakeskushankkeita oli esillä useita muitakin. LUMI:sta tuli myös portti VTT:n kvanttietokoneeseen.

KAMK:n pelialan koulutus houkuttelee opiskelijoita kaukaakin, ja se toimii myös Kajaanin pelialan yritystoiminnan perustana. KAMK:n koulutuksesta aikoinaan alkunsa saanut kehityskaari tuotti erittäin hienoa hedelmää Kitka Games yrityksen menestyksessä. GameCity Kajaani hankkeella ryhdyttiin yhteistyössä pelialan yritysten, KAMK:n ja kaupungin luomaan perustaa aktiiviselle pelialan yritysperustannalle.

Rakennusalan tilanne on haastava Kainuussa koko maan tavoin. Rakentaminen on hiipunut etenkin raaka-aineiden hintojen ja korkojen nousun myötä. Kainuussa on kuitenkin onnistuttu välttymään rakennusalan konkurssiaalloilta, eikä alan työttömyys ole muusta maasta poiketen kasvanut. Lähikuukausina rakennustyöntekijöiden työttömyys voi kuitenkin lisääntyä Kainuussakin työmaiden loppuessa.

Matkailun toimialalla on Kainuussa merkittävä vaikutus alueen taloudelle ja sen kehitykselle. Kainuussa matkailun osuus bruttokansantuotteesta on maan keskiarvoa korkeampi. Kansainvälisen matkailun kasvattamiseksi on käynnissä useita hankkeita. KAMK:n ja matkailualueiden yhteistyönä kehitetty kv. matkailun Arctic Lakeland Kainuu tuote on saavuttanut mm. Suomen kansainvälisestä matkailumarkkinoinnin toimijan Visit Finlandin sekä useiden ulkomaisten matkanjärjestäjien hyväksynnän. Suorien lomalentojen hankkeessa on tehty erittäin hyviä uusia avauksia, joista odotetaan konkreettisia tuloksia tämän vuoden aikana. Uusi charterhanke lisää volyymia suorilla lennoilla saapuvien kv. matkailijoiden määrän lisäämiseksi.

Lokakuussa toimintansa aloittanut Kemin sellutehdas tulee selluteollisuuden alamäestä huolimatta lisäämään kuitupuun kysyntää myös Kainuussa. Pölkyn Kajaanin sahan uudet investoinnit tuotantoteknologiaan tulevat yli kaksinkertaistamaan sahan tuotantokapasiteetin ja lisää samalla tietysti puun kysyntää. Maatalouden kannattavuuskriisi osin jatkuu, vaikkakin tuottajahinnat ovat erityisesti maidossa seuranneet kustannusten kasvua.

Yritysten työvoiman saatavuuden uskotaan heikkenevän entisestään useilla toimialoilla varsinkin mittavien eläköitymisten vuoksi. Tekijäpulan helpottaminen vaatisi muuttoliikkeen huomattavaa kasvua. KAMK:n ulkomaisten opiskelijoiden määrä on kasvanut voimakkaasti, mutta heidän työllistymisessään alueen yrityksiin on haasteita. Kaupungin vuoden 2023 alussa vakinaistetut kv. rekrytoinnin tukipalvelut ja asettautumispalvelut sekä kaupungintalon International Info ovat auttaneet sekä yrityksiä että maahan muuttaneita työntekijöitä ja heidän perheitään.

Uusia yrityksiä vuonna 2023 perustettiin Kajaanissa 146 ja toimintansa lopetti 60, eli nettolisäys 86 uutta yritystä. Koko Kainuussa perustettiin 296 uutta yritystä ja lakkasi 129, eli netto lisäys 167 yritystä. Konkurssien määrässä näkyy jo pitkään jatkunut poikkeusaika. Tammi-syyskuussa konkurssreja oli 31, mikä on eniten sitten vuoden 2013 ja 10 enemmän kuin viime vuonna vastaavaan aikaan. Määrä on kuitenkin edelleen maltillinen eikä merkkejä laajasta konkurssiaallosta ole.

Kainuulaisista yrittäjistä 36 % oli vähintään 55-vuotiaita vuoden 2021 lopussa, toiseksi eniten koko maassa. Eläköitymisiä on siis tulossa runsaasti seuraavan viiden-kymmenen vuoden aikana ja omistajanvaihdosten tulee lisääntyä huomattavasti nykyisestä tai paljon kannattavia yrityksiä lopettaa toimintansa. Kaupunki on mukana Kainuun Yrittäjien uudessa omistajanvaihdoksia aktivoivassa hankkeessa. TE-palvelu-uudistuksen yhteydessä yhden TE-toimiston viime vuoden syksyllä rekrytoiman asiantuntijan tehtävänkuvaa on sisällytetty omistajanvaihdospalvelu, että palvelu saadaan vakinaistettua hankkeiden sijaan.

Lähde: TEM Aluekehityksen tila syksy 2023

1.1.4 Olennaiset muutokset Kajaanin kaupungin toiminnassa ja taloudessa

Olennaiset tuloperusteiden muutokset

Kajaanin kaupungin toimintatuottojen toteuma oli 33,6 milj. euroa. Toimintatuotot pienenevät edellisestä vuodesta 7,3 milj. euroa eli 17,8 %. Myyntituotot pienenevät 6,2 milj. euroa ja maksutuotot, tuet ja avustukset sekä muut toimintatuotot pienenevät yhteensä 1,1 milj. euroa. Kainuun Pelastuslaitos siirtyi vuoden 2023 alusta osaksi Kainuun Hyvinvointialuetta ja vastaanottokeskustoiminta Kajaanin kaupungin järjestämä päättyi 31.7.2023.

Kajaanin tuloveroprosentti oli 8,36 %. Vuonna 2022 tuloveroprosentti oli 21 %. Sosiaali- ja terveystuotteiden sekä pelastustoimen järjestämistä vastuu ja siten niiden kustannukset siirrettiin 2023 vuoden alusta kunnilta hyvinvointialueille. Siirron takia kaikkien Manner-Suomen kuntien tuloveroprosentteja alennettiin yhtä paljon, 12,64 prosenttiyksikköä. Kiinteistöveroprosentit säilyivät edellisen vuosien tasoisina. Verotulot pienenevät 73,1 miljoonaa euroa eli 47,1 % edellisvuodesta. Kiinteistöveroja kertyi 11,4 miljoonaa euroa.

Kajaanin kaupunki sai valtionosuuksia 47,2 milj. euroa ja valtionosuudet pienenevät edellisestä vuodesta 62,2 % eli n. 77,5 milj. euroa. Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksia kertyi 31,1 milj. euroa. Vuoden 2023 Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituspäätös oli talousarviota suunniteltua parempi ja lisärahoitusta saatiin talousarvioon nähden vuoden 2023 aikana vielä 1,4 milj. euroa.

Rahoitustuottojen ja -kuluja toteuma oli vuonna 2023 yhteensä 17,2 milj. euroa. Edellisenä vuonna rahoitustuottojen ja -kuluja toteuma oli 3,5 milj. euroa. Tytäryhteisöjen osinkotuottoa kertyi 9 miljoonaa euroa. Sijoitustoiminnassa arvopapereiden myyntivoitot ja arvonalentumisten palautumiset olivat yhteensä 9,5 miljoonaa euroa sekä korkotuotot, osinkotuotot ja muut rahoitustuotot sijoitustoiminnasta yhteensä 1,4 miljoonaa euroa. Arvopapereiden myyntitappiot ja arvonalentumiset yhteensä -4,8 miljoonaa euroa. Vesivoiman vuokratuotto oli 2,4 miljoonaa euroa ja Nordean vuoden 2009 koronvaihtosopimuksesta tuloutettiin suunnitelman mukaisesti 0,9 miljoonaa euroa.

Olennaiset toiminnassa tapahtuneet muutokset

Kainuun Pelastuslaitoksen toiminnot, opiskelijahuollon kuraattoripalvelut ja sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut siirtyivät 1.1.2023 alkaen Kainuun Hyvinvointialueen järjestämistä vastuulle.

Ympäristöterveyden huollon palvelut siirtyivät puolestaan kuntien järjestämistä vastuulle ja tehtävät hoidettiin Kainuun kuntien yhteistoimintasopimuksella Sotkamon kunnan toimesta 1.1.2023 alkaen. Puolangan kunta irtisanoi sopimuksesta 1.1.2024 alkaen.

Kajaanin vastaanottokeskuksen toiminta ja henkilöstö siirtyi 1.8.2023 lukien liikkeenluovutuksella Babando Oy:n palvelukseen.

Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä korjasi tilinpäätöstä vuodelta 2022 keskeisesti palkkaharmonisointikulujen ja myös muutamien muiden erien osalta. Tilinpäätöksen lisäkirjausten yhteenlaskettu nettovaikeus oli -4,1 milj. euroa ja jäsenkunnille palautettava kuntamaksuosuus pieneni 8,4 milj. eurosta 4,3 milj. euroon. Lisäksi kalliinhuollon tasausrahoitus purettiin ja palautettiin jäsenkunnille. Kajaanin osalta nämä erät käsiteltiin tilikaudelle 2023.

Kainuun pelastuslaitoksen takautuvien palkkasaatavien varaus purettiin kokonaisuudessaan vuodelle 2023. Varaus kerättiin Kainuun kunnilta yhteensä 2,3 milj. euroa. Vuonna 2022 korvauksia maksettiin 1,1 miljoonaa euroa.

Sijoitustoiminta

Vuoden 2023 sijoitusmarkkinoihin vaikutti vahvasti korkomarkkinoiden kehitys. Alkuvuodesta 2023 korot olivat hetken vielä laskusuunnassa, jonka jälkeen korot nousivat syksyyn saakka. Ennakoitiin sitkeää inflaatiota, kun teollisuuden supistuminen kiihtyi, reaali-palkat nousivat ja työttömyys pysyi historiallisen matalalla. Korot kääntyivät laskuun loppuvuoden ajaksi, kun inflaatio hidastui ja tuotannot normalisoituivat ja keskuspankit jarruttivat ohjauks-korkojen muutoksia. Suurin osa vuoden 2023 osakemarkkinoiden tuotosta tehtiin marras-joulukuun aikana.

Viime vuosikymmenen kevyen rahapolitiikan perinnön mukaisesti markkinoille syntyi helposti koronlaskuodotuksia, jolloin osakkeet nousivat korkosijoitusten tuottojen heikentyessä. Tässä suhteessa markkinat olivat samankaltaiset kuin vuonna 2022. Ennen kevyen rahapolitiikan vuosikymmentä normaalissa suhdannekierrossa taantuman lähestyessä korot laskivat inflaation ja kasvun hidastuessa ja osakkeet laskivat vastaavasti tulostulosten heikentyessä. Paluu normaaliolosuhteisiin ei ole vielä onnistunut.

Euroopassa ja Yhdysvalloissa pohjahintainflaatiot olivat hidastuneet, mutta tasot olivat edelleen liian korkeat eli 4 prosentissa. Inflaation hidastumiseen vaikuttivat tuotannon normalisoituminen pandemian jälkeen ja Kiinan tuot-tajahintojen negatiivinen kehitys. Koska ratkaisevaa inflaatiossa on kotimainen inflaatio, joka oli sitkeää palkkainflaatiota, inflaation paluu 2 prosentin tavoitteeseen mahdollisimman nopeasti oli yhä epävarmaa. Markkinoilla odotettiin inflaation hidastuvan ja keskuspankkien keventävän rahapolitiikkaa, mutta talouden ei odotettu hidastuvan kovinkaan paljon. Vuosi päättyi virittyneissä markkinaolosuhteissa, joissa pitkät korot olivat laskeneet ja osakkeet olivat nousseet edellisen vuosikymmenen mallin mukaisesti.

Yhdysvallat oli jälleen paras osakemarkkina. Osakkeissa tuotot euroissa olivat Pohjois-Amerikka 22, Eurooppa 16, Aasia-Tyynimeri 11 ja kehittyvät markkinat 6 prosenttia. Osaketuotot olivat Kiinassa -14 ja Intiassa 17 prosenttia, mikä kuvastaa muutosta talousnäkymissä. Suomalaisen osakkeiden tuotto oli -0,3 prosenttia.

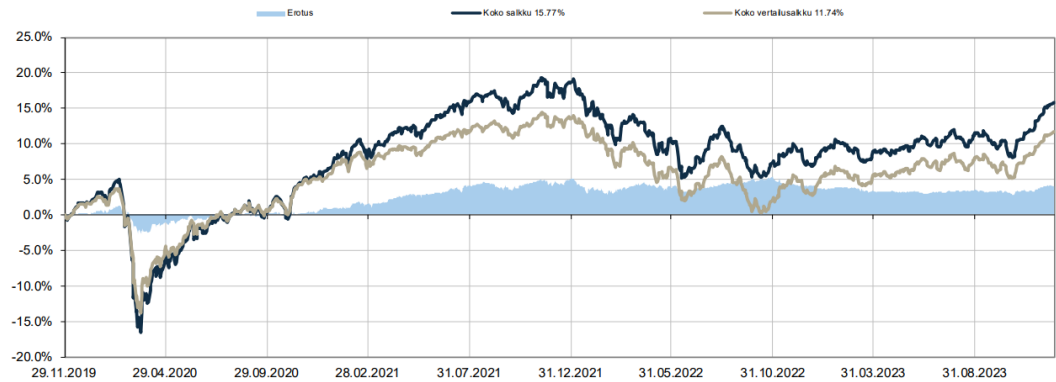
Korko-omaisuuslajeista paras tuotti tuli eurooppalaisista heikomman luottoluokituksen yrityslainoista 12,3 prosenttia. Eurooppalaiset hyvän luottoluokituksen yrityslainat ja kehittyvien markkinoiden valtionlainat (hc) tuottivat molemmat 8,5 prosenttia. Eurooppalaisten valtionlainojenkin tuotot olivat tukevasti plussalla ollen 7,8 prosenttia.

Kajaanin kaupungin hankinta-arvoltaan 150 milj. euron sijoitussalkun kehitys vuonna 2023 oli yleistä markkinoi-den kehitystä hieman parempaa ja sijoitusten arvo kasvoi yhteensä 8,4 % vuoden alusta. Osakkeet tuottivat 11,8 %, korkosalkku 8,9 % ja vaihtoehtoiset sijoitukset 2,2 % vuoden alusta. Asetettu 4 %:n tuottotavoite saavutettiin. Sijoitussalkun arvo 31.12.2023 oli 171,7 miljoonaa euroa.

Kajaanin kaupunki purki alkuvuodesta 2023 lyhytaikaisena kassavarana käytössä olleen 35 miljoonan euron sijoit-tuksen. Kassavaroja hyödynnettiin lyhytaikaisen rahoituksen tarpeiden kattamiseen vuoden aikana ja kaupunki ei nostonut pitkäaikaista lainaa vuoden 2023 aikana arvioidun n. 20 milj. euron edestä, vaan käytti kassavaroja lainakannan kasvua hillitäkseen. Loppuvuodesta 2023 jäljelle jääneistä kassavaroista sijoitettiin 15 milj. euroa sijoit-tussuunnitelman periaatteiden mukaisesti.

Kaupungin sijoituksista vastaavat kolme täyden valtakirjan omaisuudenhoidon periaatteella toimivaa toimijaa OP Varainhoito Oy, Evli Pankki Oyj ja LähiTapiola Varainhoito Oy.

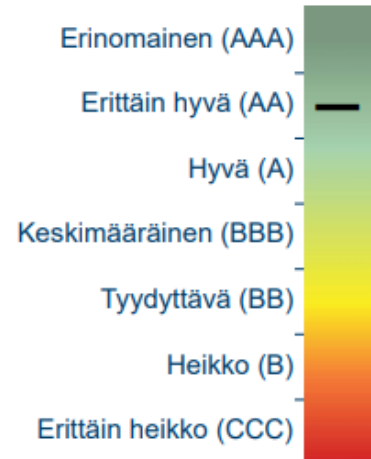
Koko varallisuuden arvonkehitys

Salkut	Markkina-arvo			Tuotto					Riski			Tunnusluvut		
	tEur	Paino	VA	1 kk	3 kk	6 kk	12 kk	Alusta	Vola	Beta	Alpha	TE	Sharpe	
Koko Salkku	171 741	100%	8.41%	2.90%	5.06%	4.79%	8.41%	15.77%	9.03%	1.16	-1.23%	2.15%	0.59	
Vertailusalkku	100%	8.75%	2.42%	4.51%	4.19%	8.75%	11.74%	7.65%	1.00	0.00%	0.00%	0.75		
Eroitus	0	-0.34%	0.48%	0.55%	0.60%	-0.34%	4.03%	1.38%	0.16	-1.23%	2.15%	-0.15		
Alasalkut	Markkina-arvo			Tuotto					Riski			Tunnusluvut		
	MA t€	Paino	VA	1 kk	3 kk	6 kk	12 kk	Alusta	Vola	Beta	Alpha	TE	Sharpe	
Osakesalkku	75 470	44%	11.82%	3.88%	6.33%	5.45%	11.82%	29.00%	16.95%	1.04	-1.71%	3.24%	0.52	
Korkosalkku	55 158	32%	6.87%	2.74%	5.59%	5.36%	8.87%	1.92%	4.44%	0.93	2.03%	1.16%	1.31	
Muut sijoitukset	41 112	24%	2.20%	1.28%	2.01%	2.49%	2.20%	11.33%	8.54%	0.23		8.54%		

VASTUULLISUUSARVOSANAT

Vastuullisuusarvosana	AA
Ympäristö (E)	A
Yhteiskunta (S)	BBB
Hallintotapa (G)	A
Analyyysin kattavuus (%)	61,44

Varainhoitajat raportoivat sijoitusten vastuullisuuden toteutumisesta kaksi kertaa vuodessa. Vastuullinen sijoittaminen tarkoittaa ympäristön, yhteiskunnan ja hyvän hallintotavan, niin sanottujen ESG¹-tekijöiden, huomiointia sijoitustoiminnassa. MSCI analyysien perusteella Kajaanin kaupungin sijoitussalkku on kokonaisuudessaan AA Erittäin hyvällä tasolla.

Tilinpäätöksen vaikutus kuluvan vuoden talousarvioon ja arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Tilinpäätöksen vaikutus kuluvan vuoden talousarvioon

Kajaanin kaupungin tilinpäätös vuonna 2023 oli ylijäämäinen 3,4 milj. euroa. Ylijäämäinen tulos johtui erityisesti rahoitustuottojen hyvästä kertymästä, kun sijoitustoiminnat tuotot kasvoivat loppuvuodesta ja muut rahoitustuotot toteutuivat arvioitua paremmin mm. osinkotuottokertymien myötä. Kaupungin toimialat ja liikelaitokset saavuttivat pääosin taloudelliset tavoitteet.

Talousarvio vuodelle 2023 oli -1,7 milj. euroa alijäämäinen ja muutettu talousarviokin vielä -2,7 milj. euroa alijäämäinen. Tulos kääntyi loppuvuonna positiiviseksi sijoitustoiminnan huomattavan arvonkasvun myötä. Sijoitussalkun arvo kasvoi vuoden aikana 8,4 % ja sijoitustoiminta kokonaisuudessaan vaikutti tilinpäätöshetkellä rahoitustuottoihin ja -kuluihin ja kaupungin tulokseen +6,1 milj. euroa. Kainuun Sote vaikutti vielä kerran Kajaanin kaupungin tilinpäätökseen 1.1.2023 toteutuneen Hyvinvointialueuudistuksen jälkeen, kun Sote korjasi tilinpäätöstä vuodelta 2022. Soten tilinpäätöksen korjauksen ja kalliin hoidon tasausrahaston palautuksen myötä Kajaani kirjasi sotekuluja vuodelle 2023 yhteensä 1,8 milj. euroa.

Verorahoitus eli verotulot ja valtionosuudet toteutuivat yhteensä lähes alkuperäisen talousarvion mukaisesti. Verotulot toteutuivat 2,4 milj. euroa arvioitua heikommin ja valtionosuudet puolestaan 2,1 milj. euroa arvioitua paremmin. Verokertymään vaikutti voimakkaasti hyvinvointialueiden toiminnan käynnistyminen 1.1.2023 alkaen ja sitä myötä vuoden 2023 aikana toteutetut jako-osuuksien tarkistuslaskennan ja muutokset. Valtionosuudet toteutuvat alkuperäistä talousarviota paremmin ennen kaikkea ammatillisessa opetuksessa, johon Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi lisärahoitusta opettajien ja ohjaajien palkkaamiseen sekä oppisopimuskoulutuksen koulutuskorvauksen uudistamisen kokeiluun.

Kaupunki toteutti hyväksytyä talouden sopeuttamissuunnitelma vuosille 2023–2026. Sopeuttamissuunnitelman tavoitteena on saavuttaa 2,5 milj. euron pysyvät säästöt pitkällä aikavälillä. Vuonna 2023 sopeuttamissuunnitelman toimenpiteillä Kajaanin kaupunki saavutti 0,4 miljoonan euron säästöt, kun tavoite vuodelle 2022 oli 0,9 miljoonaa euroa. Yleiset henkilöstösäästötoimet eivät toteutuneet arvioidun mukaisesti.

Ylijäämäinen tilinpäätös mahdollisti varautumisen tulevaan ja vuodelle 2023 kirjattiin yhteensä 2,4 milj. euron edestä alaskirjauksia käyttöomaisuudesta. Alaskirjaukset kohdistuivat pääosin rakennusomaisuuteen ja tulevana vuosina käytöstä poistettaviin tai tulonmuodostusperiaatteen menettäviin kohteisiin, kuten esimerkiksi lakkautettavat Teppanan ja Soidinsuon koulut sekä Hyvinvointialueelle vuokratut käytöstä todennäköisesti poistuvat kiinteistöt.

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Kajaanin kaupungin talousarvio vuodelle 2024 ja taloussuunnitelmavuodet 2025–2026 ovat raskaasti alijäämäisiä. Alijäämää kertyy arvion mukaan suunnitelmakaudella vuoden 2026 loppuun saakka yhteensä 10,5 milj. euroa. Kajaanin kaupungin talouden haasteena ovat heikkenevä verorahoituspohja, aiempien ja tulevien vuosien korkea investointien taso sekä talouden riippuvuus rahoitustuottojen kertymästä.

Verorahoituspohja heikkenee valtionosuusleikkauksen myötä pysyvästi 2,8 milj. euroa vuodesta 2025 alkaen. TE-uudistuksen siirtyvä rahoitus on viimeisimpien vuoden 2022 kustannustietoihin perustuvien laskelmien mukaan huomattavasti siirtyviä kustannuksia pienempi.

Verotulojen kehitykseen liittyy myös huomattavaa epävarmuutta. Kajaanin kaupungin jako-osuus yhteisöverosta kasvoi arvioidun mukaisesti 43 % edellistä vuodesta, mutta talouden taantuma heikentää tällä hetkellä yhteisöverokertymien ennustetta valtakunnan tasolla ja työttömyys on kääntynyt lievään kasvuun. Toisaalta palkankorotukset ja korkojen odotettu lasku parantaa kuluttajien ostovoimaa, ja energiainfran investoinnit vaikuttavat talouteen positiivisesti.

Rahoitustuottojen kehityksen ennakointi on tämän hetken makroympäristössä haastavaa. Käyttötaloutta voidaan vahvistaa sijoitustoiminnasta toteuttavilla säännönmukaisilla tuloutuksilla, mikäli sijoitusmarkkinat tuottavat ja asetettu 4 %:n tuottotavoite saavutetaan. Käyttötalouden kompensoiminen sijoitustoiminnan tuotoilla ei kuitenkaan ole kestävää talouden hoitoa, vaan talouden suuntaa on parannettava palveluiden tehostamisella ja tulojen lisäämisellä. Investoinnit on mitoitettava talouden kestäväälle tasolle.

Kajaani kaupunki vahvistaa talouden sopeuttamissuunnitelmaa vuosille 2023–2026. Talouden sopeuttamissuunnitelman päivittämisen tavoitteena on 3,5 milj. euron pysyvät sopeutustoimet toimintakatteen vahvistamiseksi vuodesta 2025 alkaen. Sopeuttamisessa keskeistä on myös TE-uudistuksen siirtyvien kustannusten ja siirtyvän valtionosuusrahoituksen täysimääräinen tasapainottaminen vuodesta 2025 alkaen.

1.1.5 Kaupungin henkilöstö

Yleistä

Kajaanin kaupungin henkilöstö on pysynyt toimintakykyisenä ja hyvinvoivana koko toimintavuoden ajan. Kaupungin peruspalvelut on pystytty järjestämään henkilöstöresurssin osalta hyvin. Vuosi 2023 oli pandemian jälkeinen seesteisempi vuosi. Pandemiasta lähtien kaupunkiorganisaatiossa on tehty hybridityötä kaupungin yleisen ohjeen mukaan niissä työtehtävissä, jossa se on ollut mahdollista.

Henkilöstöohjelma

Kajaanin kaupungin henkilöstöohjelma (2023–2026) on kaupunginhallituksen hyväksymä henkilöstöjohtamista ohjaava asiakirja, joka pohjautuu kaupunkistrategiaan. Henkilöstöohjelma sisältää henkilöstöjohtamiseen ja henkilöstön työhyvinvointiin liittyviä periaatteellisia linjauksia. Henkilöstöohjelman keskeinen painopiste on myönteinen henkilöstökokemus ja työhyvinvoinnin edistäminen. Ohjelmakauden tavoitteena on keskittyä koko organisaatiossa työhyvinvoinnin edistämiseen, hyvään johtamiseen, osallisuuteen, yhteisöllisyyden lisäämiseen, työnantajakuvan kirkastamiseen sekä pito- ja vetovoimaan. Osaajarekrytointiin on tärkeää kiinnittää huomiota.

Työhyvinvointi ja sen edistäminen on kaikkien yhteinen asia. Hyvinvoiva henkilöstö on keskeinen resurssi, kun järjestetään kuntalaisille laadukkaita peruspalveluja. Työyhteisössä, työtavoissa ja työn organisoinnissa tapahtuu jatkuvasti muutoksia. Työn kehittäminen edellyttää työntekijöiltä alati kehittymis- ja muutосkykyä. Tavoitteena on tasa-arvoinen, kannustava ja yksilöllistä osaamista arvostava oikeudenmukainen työyhteisö.

Kajaani-sopimus

Kajaani-sopimuksella Kajaanin kaupunki työnantajana ja henkilöstöä edustavat pääsopijajärjestöt ovat sopineet henkilöstöjohtamisen yhteisen tahtotilan. Kajaani-sopimus tarkoittaa sopimuksen osapuolten yhteistyötä henkilöstöohjelmaan, talousarvioon ja taloussuunnitelmaan kirjattujen rakenteellisten muutosten sekä tuloksellisuutta koskevien suositusten käytännön toteutuksen yhteydessä. Kajaani-sopimuksella halutaan korostaa ja vahvistaa yhteistoimintalain mukaista yhteistoiminnan henkeä. Nykyinen Kajaani-sopimus on allekirjoitettu vuosille 2022–2024.

Palkkaus- ja palvelussuhdeasiat

Kaupunki työnantajana huolehtii lain sekä työ- ja virkaehtosopimusten määräysten mukaisista työntajaveloitteistaan. Kaupunki ylläpitää ja kehittää kannustavaa palkkausjärjestelmää, tarjoaa terveellisen ja turvallisen työympäristön sekä sovitut henkilöstöetuudet, toimivan työterveyshuollon, palkallisen KIILA-kuntoutuksen sekä jatkuvan työssä kehittymisen mahdollisuuden.

Kunnallinen yleinen työ- ja virkaehtosopimus KVTES on voimassa 1.5.2022–30.4.2025. Vuoden 2023 palkankorotukset toteutettiin kunnallisten alojen palkkaohjelman mukaisesti, johon kuului alakohtaiset yleiskorotukset, kertaerät ja paikalliset järjestelyerät.

Pääsopimusten mukaiset neuvottelut työntajan edustajien ja henkilöstöjärjestöjen välillä ovat toteutuneet hyvässä hengessä.

Henkilöstösuunnittelu

Ennakoiva henkilöstösuunnittelu on osa toiminnan, talouden ja henkilöstön yhteismitoitusta. Henkilöstö- ja koulutussuunnitelma tehdään vuosittain talousarvioprosessin yhteydessä yhteistyössä Henkilöstöpalveluiden ja toimialajohdon kanssa. Tällöin kartoitetaan tulevat eläköitymiset, tehtävien uudelleen järjestämisen mahdollisuudet, rekrytointi- sekä osaamisen vahvistamisen tarpeet. Osana henkilöstösuunnitelman toteuttamista

toimialoilla ja liikelaitoksissa selvitetään tapauskohtaisesti, voidaanko eläköitymisen tai muun poistuman yhteydessä työtehtävät järjestellä toisin, voidaanko hyödyntää sisäisiä siirtoja vai tarvitaanko uusi rekrytointi.

Henkilöstökulut, tuloslaskelmaan kirjatut kulut sekä taseeseen aktivoituneet kulut

Kajaanin peruskaupungin henkilöstökulut	2023	2022
euroa		
Palkat ja palkkiot	53 904 680,65	56 277 692,07
<i>josta lomapalkkavelan jaksotus</i>	838 313,35	100 005,96
* Henkilöstökorvaukset	-681 844,29	-985 738,37
<i>Palkat ja palkkiot vähennettynä henk.korvauksilla</i>	53 222 836,36	55 291 953,70
Henkilösivukulut		
* Eläkekulut	10 858 845,76	13 889 251,00
* Muut henkilösivukulut	1 949 429,00	2 018 317,65
Henkilösivukulut yhteensä	12 808 274,76	15 907 568,65
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	66 031 111,12	71 199 522,35
<i>Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin</i>	10 571,00	40 552,91
Henkilöstökulut yhteensä	66 041 682,12	71 240 075,26

Kajaanin Vesi -liikelaitos	2023	2022
Palkat ja palkkiot	1 031 693,52	967 311,94
<i>josta lomapalkkavelan jaksotus</i>	21 542,24	-2 530,06
* Henkilöstökorvaukset	-4 302,28	-1 082,87
<i>Palkat ja palkkiot vähennettynä henk.korvauksilla</i>	1 027 391,24	966 229,07
Henkilösivukulut		
* Eläkekulut	199 450,77	238 722,41
* Muut henkilösivukulut	36 620,95	35 340,93
Henkilösivukulut yhteensä	236 071,72	274 063,34
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	1 263 462,96	1 240 292,41
<i>Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin</i>		
Henkilöstökulut yhteensä	1 263 462,96	1 240 292,41

Kajaanin Mamselli -liikelaitos	2023	2022
Palkat ja palkkiot	4 971 057,55	4 634 717,23
<i>josta lomapalkkavelan jaksotus</i>	<i>79 381,78</i>	<i>30 527,87</i>
* Henkilöstökorvaukset	-97 640,51	-142 167,35
<i>Palkat ja palkkiot vähennettynä henk.korvauksilla</i>	<i>4 873 417,04</i>	<i>4 492 549,88</i>
Henkilösivukulut		
* Eläkekulut	969 273,22	888 350,67
* Muut henkilösivukulut	173 387,69	167 208,09
Henkilösivukulut yhteensä	1 142 660,91	1 055 558,76
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	6 016 077,95	5 548 108,64
Henkilökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin		
Henkilöstökulut yhteensä	6 016 077,95	5 548 108,64

Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitos	2023	2022
Palkat ja palkkiot	17 721 885,10	16 633 193,34
<i>josta lomapalkkavelan jaksotus</i>	<i>-49 438,29</i>	<i>279 218,54</i>
* Henkilöstökorvaukset	-137 715,68	-133 720,82
<i>Palkat ja palkkiot vähennettynä henk.korvauksilla</i>	<i>17 584 169,42</i>	<i>16 499 472,52</i>
Henkilösivukulut		
* Eläkekulut	3 465 298,98	3 155 410,20
* Muut henkilösivukulut	654 938,74	602 405,88
Henkilösivukulut yhteensä	4 120 237,72	3 757 816,08
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	21 704 407,14	20 257 288,60
<i>Henkilökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin</i>		
Henkilöstökulut yhteensä	21 704 407,14	20 257 288,60

Kaupungin ja liikelaitosten henkilöstökulut yhteensä	2023	2022
euroa		
Palkat ja palkkiot	77 629 316,82	78 512 914,58
<i>josta lomapalkkavelan jaksotus</i>	<i>889 799,08</i>	<i>407 222,31</i>
* Henkilöstökorvaukset	-921 502,76	-1 262 709,41
<i>Palkat ja palkkiot vähennettynä henk.korvauksilla</i>	<i>76 707 814,06</i>	<i>77 250 205,17</i>
Henkilösivukulut		
* Eläkekulut	15 492 868,73	18 171 734,28
* Muut henkilösivukulut	2 814 376,38	2 823 272,55
Henkilösivukulut yhteensä	18 307 245,11	20 995 006,83
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	95 015 059,17	98 245 212,00
<i>Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin</i>	<i>10 571,00</i>	<i>40 552,91</i>
Henkilöstökulut yhteensä	95 025 630,17	98 285 764,91

Kaupungin henkilöstökulut kokonaisuudessaan pienenevät 3,260 miljoonaa euroa eli 3,3 prosenttia vuoteen 2022

verrattuna. Henkilöstön määrä väheni kokonaisuudessaan toimintavuoden aikana 54,3 HTV:ta edellisvuoteen verrattuna.

Kajaanin kaupungin ja liikelaitosten henkilötyövuodet

Tulosalueittain	2023 Vakituiset	2023 Määräaikaiset	2023 Työllistetyt	2023 Yhteensä	2022 Yhteensä	Ero 2023-2022
Konsernin johto ja demokratiapalvelut	2,0	0,5		2,5	5,3	-2,8
Hallintopalvelut	32,8	1,0		33,9	36,9	-3,1
Henkilöstöpalvelut	14,7	1,5	0,3	16,6	15,2	1,4
Talous- ja hankintapalvelut	13,7	0,2		13,9	13,4	0,5
Elinvoimapalvelut	31,0	4,4	0,2	35,6	40,1	-4,6
Sivistystoimialan hallinto	1,0			1,0	2,3	-1,3
Varhaiskasvatus	256,7	113,4	4,0	374,0	366,3	7,7
Perusopetus	335,9	107,3	7,7	451,0	434,6	16,4
Kulttuuripalvelut	77,3	16,7	1,8	95,9	92,4	3,5
Nuorisopalvelut	16,2	4,7	3,4	24,4	23,4	1,0
Kaukametsä	38,9	38,8	2,5	80,2	83,7	-3,6
Ympäristötekhninen hallinto	1,2			1,2	1,4	-0,3
Maankäyttö, suunn. ja viranom.toim.	33,7	4,7	0,1	38,5	35,5	3,0
Kunnallistekniikka ja liikunta	62,1	4,9	7,1	74,0	72,5	1,5
Tilakeskus	40,2	3,5	1,0	44,6	44,0	0,6
Kainuun pelastuslaitos				0,0	87,7	-87,7
Tukityöllistäminen			4,3	4,3	5,3	-1,0
Kajaanin kaupunki yhteensä	957,2	301,7	32,4	1291,2	1360,0	-68,8
Kajaanin Vesi -liikelaitos	17,7	1,3		19,0	19,3	-0,3
Kajaanin Mamselli -liikelaitos	140,6	18,3	5,5	164,4	159,1	5,3
Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitos	272,1	63,7		335,8	326,3	9,5
Liikelaitokset yhteensä	430,4	83,3	5,5	519,2	504,7	14,5
Kaupunki ja liikelaitokset yhteensä	1387,6	385,0	37,8	1810,4	1864,7	-54,3

Muutokset	Vakituiset	Määräaikaiset	Työllistetyt
Muutos kaupunki	-47	-34	-2,9
Muutos liikelaitokset	9,4	4,6	0,4
Yhteensä	-37,6	-29,4	-2,5

Henkilötyövuosissa tapahtuneet muutokset:

Konsernipalvelut

Konsernipalvelut-toimiala sisältää hallintopalvelut, henkilöstöpalvelut, talous- ja hankintapalvelut sekä elinvoimapalvelut. Henkilöstöpalveluiden HTV-määrä sisältää pääluottamusmiesten ja työsuojeluvaltuutettujen työpanosta. Järjestelmäuudistuksen vuoksi lisättiin henkilöstöpalveluihin määräaikaista resurssia. Kajaanin vastaanottokeskusten toiminta ja henkilöstö (13) siirtyi 1.8.2023 lukien liikkeenluovutuksella Babando Oy:n palvelukseen.

Sivistystoimiala

Sivistystoimialalla henkilöstön määrä kasvoi maahanmuuton myötä varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa. Varhaiskasvatuspalvelujen kysyntä on säilynyt korkeana. Sijaistarpeen kasvuun on vastattu syksyllä 2023 palkkaamalla 8 lastenhoitajaa alueellisiksi sijaisiksi. Varhaiskasvatuksen hallinnossa aloitti alkuvuodesta 2023 vakituisena työntekijänä kolmas palveluasiantuntija.

Ympäristötekniinen toimiala

Henkilötyövuosia oli 158,2 (154,7 vuonna 2021, 153,4 vuonna 2022). Henkilöstön korkeasta keski-ikästä pääosin johtuvaa vaihtuvuutta, joka on akuuteimmassa vaiheessa 2020–2025, hoidetaan aktiivisella rekrytoinnilla koko ajan. Lisäksi määräaikaista työvoimaa on ollut käytössä ja sen määrä on hieman lisääntynyt kaavoitustehtäviin ja kaavoituksen tukitoimiin liittyen maankäyttö-, suunnittelu- ja viranomaistulosalueella.

Kajaanin Mamselli -liikelaitos

Mamsellin HTV:n kasvu (+ 5,3 HTV) johtui asiakkaiden palvelutarpeen kasvusta sekä poissaolojen sijaisuuksista. Mamsellin ulkoinen liikevaihto kasvoi edellisestä vuodesta 8,9 % ja henkilöstömenot suhteessa liikevaihtoon puolestaan laskivat.

Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitos

Kajaanin koulutusliikelaitoksen henkilöstövahvuus vuonna 2023 oli yhteensä 335,8. Henkilöstömäärä nousi edelliseen vuoteen verrattuna 9,5 HTV.

Kajaanin Vesi -liikelaitos

Kajaanin Vesi –liikelaitoksen henkilöstömäärä oli vuonna 2023 yhteensä 19,0 HTV:tä. Näistä vakituisia työntekijöitä oli 17,7 HTV, josta taloussihteerintyöpanosta myytiin konsernihallinnolle lähes 0,7 HTV, eli vesihuoltoon käytettiin noin 18,3 HTV. Vuonna 2023 eläköityi yksi työntekijä, jonka työpanos täytettiin rekrytoinnilla ja sisäisillä työtehtävien muutoksilla. Talousarvion tavoitteen mukaisesti harjoittelijoita on käytetty n. 1,3 htv.

1.1.6 Ympäristöasiat

Kirjanpitolautakunnan yleisohjeen (2020) mukaan kunnan tulee antaa selvitys ympäristöasioiden kirjaamisesta ja esittämisestä kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksessä. Ympäristötilinpäätös kattaa Kajaanin kaupungin toimialojen ohella Kajaanin Vesi -liikelaitosta koskevat ympäristötuotot ja -kulut sekä investoinnit. Ympäristömeno aiheutuu toiminnasta, jonka tarkoituksena on tuottaa ympäristöhyötyä tai ehkäistä ennalta, vähentää tai korjata ympäristöhaittoja ja parantaa ympäristönsuojelua.

Alla olevaan taulukkoon on koottu kaupungin ympäristömenot, -tulot ja -investoinnit vuodelta 2023.

Ympäristötilinpäätös vuodelta 2023

Kohde	Tuotot 1 000 €	Kulut 1 000 €	Investoinnit 1 000 €
Ulkoilman- ja ilmaston suojele			
Vesiensuojelu ja viemärlaitostoiminta	4753	3366	943
Hulevesien hallinta			
Ympäristönsuojeluun liittyvät viranomaistehtävät	51	306	
Pilaantuneiden maiden puhdistus			
Ympäristölaitteiden poistot ja arvonalennukset		878	
Ympäristötuotot ja -kulut yhteensä	4 804	4 550	943
Tunnuksia			
Ympäristötuotot/asukas, €/asukas	132		
Ympäristökulut ml. poistot/asukas,€/asukas			
Ympäristöinvestoinnit /asukas, €/asukas		125	
			26
Asukasluku 31.12.2023 36 492 (ennakkotieto)			

Ulkoilman ja ilmastonsuojelun suurimmat menoerät ovat olleet hiekoitushiekan poisto ja katupölyn sidonta.

Ympäristönsuojeluviranomainen

Ympäristönsuojelun viranomaistehtäviä hoiti vuonna 2023 kolme ympäristönsuojelutarkastajaa.

Ympäristönsuojelun viranhaltijoiden työ painottuu viranomaistehtävien hoitoon, kuten lupahakemusten, ilmoitusten ja rekisteröintien käsittelyyn, viranomaislausuntoihin ja valitus- ja muiden valvonta-asioiden käsittelyyn sekä lain edellyttämien laitosten määräaikaistarkastuksiin, sekä muihin välttämättömiin tarkastuksiin. Lisäksi viranhaltijat toimivat tarvittaessa ympäristönsuojelun asiantuntijoina kaupungin muille organisaatiolle ja kunnan ympäristönsuojelun asiantuntijoina muiden organisaatioiden työryhmissä, projekteissa yms. tehtävissä.

Ympäristölupia, maa-aineslupia, ilmoituksia ja toiminnan rekisteröintejä ympäristönsuojelun tietojärjestelmään käsiteltiin 16 kpl.

Haja-asutusalueen jätevesien käsittelyn puhdistusvaatimusten siirtymäaika viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla päättyi 31.10.2019. Kunta voi kuitenkin hakemuksesta myöntää ranta- ja pohjavesialueilla määräaikaisen poikkeamisen enintään viideksi vuodeksi kerrallaan, mikäli ympäristökuormitus on huomattavan vähäinen tai käsittelyjärjestelmän parantaminen on kustannuksiltaan kiinteistön haltijalle kohtuutonta. Vuonna 2023 näitä poikkeamishakemuksia ei ollut käsittelyssä.

Vesihuoltolain mukaisia vapautushakemuksia vesihuollon verkostoihin liittymisestä käsiteltiin 2 kpl.

Ympäristönsuojelulain velvoittaman säännöllisen valvonnan järjestämiseksi on hyväksytty ympäristönsuojeluviranomaisen valvontasuunnitelma vuosille 2021–2025. Valvontakohteiden määräaikaistarkastuksia varten hyväksytään vuosittain valvontaohjelma, jonka mukaiset tarkastukset ovat maksullisia. Muista tarkastuksista ei voi periä maksua. Lisäksi ympäristönsuojeluviranomaiselle tulee maksutuloja ympäristö- ja maa-aineslupamaksuista.

Määräaikaistarkastukset vuonna 2023 suunniteltiin tehtäväksi 36 kohteella, joista 27 toteutui. Kohteisin, joissa ei ollut luvan mukaista toimintaa, ei tehty tarkastusta. Valvontasuunnitelmaan kuuluvia luvanvaraisia ja rekisteröityjä kohteita oli vuonna 2023 yhteensä 96. Kajaanin kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen edustajat osallistuivat 13 ELY-keskuksen valvomassa kohteessa tehtyyn määräaikaistarkastukseen.

Ympäristönsuojeluyksikölle kuuluu myös maa-ainesten ottolupien valvonta. Vuosittain tarkastettavia maa-ainesten ottoalueita oli vuonna 2023 Kajaanin alueella 20 kpl. Valvonnasta peritään ympäristöteknisen lautakunnan

hyväksymän taksan mukainen vuotuisen ottomäärään perustuva maksu.

Ympäristönsuojeluyksikköä ovat vuonna 2023 työllistäneen muutamat hankalimmat tapaukset roskaamiseen ja jätteiden varastointiin sekä meluvalituksiin liittyen.

Lupien ja tarkastusten lisäksi ympäristönsuojeluyksikkö valmistelee lausuntoja muille viranomaisille, erityisesti Pohjois-Suomen aluehallintovirastolle ja Kainuun ELY-keskukselle. Ympäristönsuojelun asiantuntijat ovat olleet mukana mm. Kainuun liiton vetämässä Kainuun ilmasto- ja ympäristöasiain neuvottelukunnassa sekä Kainuun ELY-keskuksen vetämässä Kainuun vesienhoidon yhteistyöryhmässä, Kainuun Helmi-yhteistyöryhmässä ja Kainuun jätealan yhteistyöryhmässä.

Ympäristönsuojelun viranhaltijat ovat osallistuneet asiantuntijoina noin 75 kokoukseen ja yhteistyöneuvotteluun vuonna 2023. Tuulivoimaan liittyvät YVA-asiat työllistivät erityisesti edelleen vuonna 2023.

Kajaanin Vesi -liikelaitos vastaa kaupungissa mm. vedenhankinnasta sekä jätevesien viemäroinnistä ja käsittelystä. Pohjavedensuojelu on elinehto hyvänlaatuiselle pohjavedelle. Toisaalta pohjavedenoton määrän tulee olla kestävässä suhteessa pohjaveden muodostumiseen.

Vuonna 2023 Kajaanin Vesi täytti kaikki sille ympäristöluvissa neljännesvuosittaisiksi asetetut vaatimukset jätevedenpuhdistuksen suhteen, vaikka viemäriverkoston ylivuotoja sulamisvesien takia oli yhteensä 12 673 m³. Pohjavedenoton kuukausittain seurattavissa maksimiottomäärissä (96 kpl) ei ollut ylityksiä.

Kajaanin Vesi käsitteli vuonna 2023 jätevesiä 3 253 957 m³, josta laskutettiin 1 743 688 m³ eli käyttömaksuina 3 651 462,24 euroa (alv 0 %). Laskutettu jätevesimäärä sisälsi omalta toiminta-alueelta viemäroityjen asutuksen jätevesien lisäksi viemäriosuuskuntien jätevesiä 149 378 m³ ja teollisuusjätevesiosopimusten alaisia teollisuusjätevesiä 8 890 m³. Sako- ja umpikaivolietettä vastaanotettiin 9 248 m³ ja niistä laskutettiin 79 437,74 euroa (alv 0 %). Uutta jätevesiviemäriverkostoa rakennettiin noin 0,7 km ja sitä saneerattiin noin 1,4 km vuonna 2023.

Ympäristönsuojelun suoritustietoja 2017–2023

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Käsittellyt lupahakemukset ja -ilmoitukset	20	20	30	40	35	25	16
Lausunnot	14	10	11	12	15	11	15
Tarkastukset	155	128	109	64	105	151	165
Yhteensä	189	158	150	116	155	187	196

1.1.7 Muut ei-taloudelliset asiat

Kirjanpitolain 3a luvun mukaisesti toimintakertomuksessa annetaan tiedot siitä, miten kunta huolehtii korruption ja lahjonnan torjunnasta sekä ihmisoikeusasioista. Tiedot annetaan siinä laajuudessa kuin se on tarpeen kirjanpitolvelvollisen toiminnan vaikutusten ymmärtämiseksi.

Kajaanin kaupunki noudattaa omassa ohjeistuksessaan Kuntaliiton mallisääntöjä ja ohjeita. Kaupungin ohjeet ja säännöt löytyvät intranetistä ja ovat kaikkien työntekijöiden saatavilla. Viranhaltijan yleisistä velvollisuuksista säädetään kunnallisesta viranhaltijasta annetussa laissa. Virkarikoksista, mukaan lukien lahjusrikokset, säädetään rikoslain 40 luvussa. Rikoslain 40 luvun lahjusrikossäännökset koskevat kunnan viranhaltijoita, työntekijöitä ja luottamushenkilöitä. Kunnan työntekijän yleisistä velvollisuuksista säädetään työsopimuslain 3 luvun 1 §, jonka nojalla työntekijän on tehtävä työnsä huolellisesti noudattaen niitä määräyksiä, joita työnantaja antaa toimivaltansa mukaisesti työn suorittamisesta.

Kajaanin kaupungilla on käytössä Kajaanin kaupungin eettisen toiminnan ohjeistus. Ohjeistus sisältää hyvän hallinnon lainsäädännöllisen perustan ja vaatimukset, esteellisyyssääntelyn ja muuta ohjeistusta. Erityisesti huomiota kiinnitetään eettiseen toimintaan hankinnoissa ja maankäytössä, joissa korruptio ja muu epäeettinen toiminta on todennäköisintä ja sen taloudelliset vaikutukset merkittäviä. Ohjeessa annetaan esimerkinomaisia

toimintaohjeita mm. siitä, onko lahjojen ja muun huomaavaisuuden vastaanottaminen sallittua ja hyväksyttävää sekä miten tulee itse tunnistaa epäeettisen toiminnan rajat ja toimia niiden suhteen oikealla tavalla. Eettistä toimintaa vahvistavina ja valvontatoimina tuodaan esille mm. sisäinen valvonta, sidonnaisuusilmoitukset ja sivutyöilmoitukset.

Kaupungin kaikki julkiset luottamuselinten ja viranhaltijoiden päätökset löytyvät kaupungin internetsivuilta. Kajaanin kaupungin hankintaohjelma on päivitetty vuosille 2023–2026 ja hankintoihin liittyen järjestetään erillisiä infotilaisuuksia, joihin tavaroiden ja palveluiden toimittajat voivat osallistua. Kaupunki julkaisee verkkosivuillaan myös avointa dataa henkilöstön, paikkatiedon ja taloustietojen osalta.

1.1.8 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista

Perusta

Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjeen mukaan kunnan ja kuntakonsernin on toimintakertomuksessaan arvioitava toiminnan laajuuteen ja rakenteeseen nähden tasapuolisesti ja kattavasti merkittävimpiä riskejä, epävarmuustekijöitä sekä muita toiminnan kehittymiseen vaikuttavia tekijöitä.

Yleistä riskiympäristöstä ja epävarmuustekijöistä

Vuoden 2024 osalta riskiympäristö näyttäyty edelleen erittäin haasteellisena. Euroopan turvallisuustilanne on muuttunut olennaisesti helmikuussa 2022 Venäjän hyökättyä Ukrainaan.

Ukrainassa on käynnissä valtava humanitäärinen kriisi ja sieltä Eurooppaan tuleva pakolaisten määrä näkyi ja tulee myös jatkossa näkymään myös Kajaanissa. Ukrainalla sekä Venäjällä on erittäin merkittävä rooli maailman viljatuo-
tannossa ja sodan seurauksena voi edelleen syntyä ruokakriisi. Tämä saattaa eskaloida lisää levottomuuksia myös Euroopan ulkopuolella.

Sodan seurauksena myös erilaisten kyberturvallisuusriskien toteutumistodennäköisyys on kohonnut ja vuonna 2023 kuntasektoriin kohdistui ennätysmäärä erilaisia kyberhyökkäyksiä.

Ukrainan sodan lisäksi geopoliittisia riskejä vuonna 2024 aiheuttavat muun muassa Israelin ja Hamasin välinen konflikti, sekä Yhdysvaltain presidentinvaalit.

Palvelujärjestelmän toimivuuteen ja kaupunkilaisten turvallisuuteen kohdistuvia riskejä

Toimintaympäristön muutokset ja taloudellisten resurssien niukkuus aiheuttavat epävarmuutta ja vaikuttavat toiminnan kehittämiseen. Kaupungin palvelut on vuonna 2023 kuitenkin toistaiseksi voitu tuottaa alenevista resursseista huolimatta. Merkittäviä supistuksia palvelujen tuotannossa ei ole jouduttu tekemään.

Kajaanin kaupungille on laadittu toimenpideohjelma talouden sopeuttamiseksi. Sopeuttamisohjelman toteuttamisessa onnistuminen on välttämätöntä, jotta kaupungin kyky tuottaa palveluita turvataan myös jatkossa.

Valtiontalouden velkaantuminen ja talouden tasapainottamisen tarve heijastunee myös kuntakenttään lähivuosina ja tällä voi olla vaikutusta myös kaupungin palvelujärjestelmän toimivuuteen.

Strategisia riskejä

Strategiset riskit ovat riskejä, jotka liittyvät Kajaanin kaupungin pitkän aikavälin tavoitteisiin, menestystekijöihin sekä niihin kohdistuviin sisäisiin tai ulkosiisiin epävarmuustekijöihin. Strategiset riskit liittyvät tyypillisesti (liike-)toimintapäätösten tekemiseen, resurssien allokontiin, johtamisjärjestelmiin ja kykyyn reagoida toimintaympäristössä tapahtuviin muutoksiin.

Kaupungin toimintaan liittyviä strategisista riskejä ovat esimerkiksi strategisten tavoitteiden toteutumista uhkaavat riskit kuten väestö- ja työpaikkamuutokset, toimintaympäristön muutoksista aiheutuvat riskit, palvelujen järjestämistapoihin liittyvät riskit, lainsäädäntömuutokset sekä laajavaikutteiset ilmasto- ja ympäristömuutokset.

Elinkeinoelämän kehitys ja alueen elinkeinorakenne vaikuttavat työllisyyteen, muuttoliikkeeseen, investointeihin, rakentamiseen ja väestön hyvinvointiin. Elinkeinoelämässä tapahtuvat muutokset voivat vaikuttaa muun muassa verotulojen kehitykseen ja työllisyyteen ja siitä aiheutuviin kustannuksiin. Viimevuosina keskeiseksi riskiksi Kainuussa ja Kajaanissa on noussut osaavan ja ammattitaitoisen henkilöstön saatavuuteen liittyvät haasteet. Kainuussa työmarkkinoilta poistuu vuosittain yli 500 henkilö enemmän kuin sinne tulee. Kyseessä on merkittävä riski alueen elinkeinoelämälle ja Kajaanin kaupungille.

Yksi merkittävimmästä strategisista riskikokonaisuuksista liittyy kaupungin talouden tasapainoon pitkällä aikavälillä. Käyttötalous ei ole tasapainossa ja palvelutuotannon kustannustaso on liian korkea tuloihin nähden, verorahoitus. Taloudellisista tavoitteista poikkeaminen ja taloudelle asetettujen raamien ylittäminen sisältävät merkittäviä riskejä. Talouden sopeuttamissuunnitelmassa 2023–2026 onnistuminen ja investointitason saattaminen kestäväälle tasolle ovat Kajaanin kaupungin osalta tärkeimmät tekijät talouden tasapainoon saattamiseksi.

Työ- ja elinkeinopalvelut ovat siirtymässä kuntien järjestettäväksi vuonna 2025. Siirtoon liittyvän rahoitusmallin muutokseen liittyy edelleen merkittävää epävarmuutta. Riskinä on, että siirtyviä tehtäviä ei korvata täysimääräisesti, jolloin taloudellisen kuormitus kohdistuisi Kajaanin kaupunkiin. Muutoksen yhteydessä myös osaamisen siirtymiseen liittyy epävarmuutta. Riskiä pyritään hallitsemaan osallistamalla työllisyshoidon kuntakokeiluun. Kuntakokeilulla pyritään löytämään ennakoivasti toimivia malleja vaikuttavien palveluiden järjestämiseen.

Kaupungin väestömäärän ja väestörakenteen negatiivinen kehitys, sekä huoltosuhteen heikkeneminen ovat merkittävä riski. Riskin toteutumista ja mahdollisia muutoksia riskin muutosnopeuteen liittyen täytyy seurata, jotta kaupungin palvelurakenteita saadaan suhteutettua väestöpohjan muutoksiin nähden riittävästi. Ennakoitua nopeammat muutokset voivat aiheuttaa nopeita muutostarpeita myös kaupungin palvelurakenteissa.

Taloudelliset riskit

Taloudelliset riskit liittyvät markkinahintojen muutoksiin, rahoitusvarojen riittävyyteen lyhyellä tai keskipitkällä aikavälillä sekä vastapuolien kykyyn täyttää taloudelliset velvoitteensa. Kaupungin toimintaan liittyviä taloudellisia riskejä ovat muun muassa verotulojen ja valtionosuuksien muutokset, rahoitus- ja korkoriskit, investointiriskit, taakaus- ja vakuutusriskit, hyödykehintariskit, hinnoittelu sekä maksuvalmiusriskit (lyhyt- ja pitkäaikaisrahoitukset). Taloudellisten riskien hallintaa ohjaa mm. Kajaanin kaupunginvaltuuston vahvistama ohje varainhankinnasta ja sijoitustoiminnan periaatteista. Kaupungin merkittävin taloudellinen riski liittyy talousarviossa ja talouden raameissa pysymiseen.

Kaupungin talouden tasapainoon liittyy riskejä pitkällä aikavälillä. Valtion rahoitusosuus peruspalveluihin putoaa historiallisen alhaiselle tasolle ja kaupunki on aiempaa enemmän verotulojen kertymisestä riippuvainen. Talouden ja työllisyyden suhdanteiden kehittymisellä on välittömiä vaikutuksia kaupungin verotulojen kertymiin. Ennakoitua suuremmat verotulojen muutokset saattavat toteutuessaan aiheuttaa kaupungin palvelutasoon liittyvää muutostarvetta.

Inflaatio eli hintojen nousu on hidastunut viime aikoina selkeästi, mutta pohjainflaation ennakoidaan säilyvän suhteellisen korkealla tasolla vielä pidempään. Pohjainflaatiomittareilla pyritään seuraamaan hintakehitystä, johon tilapäiset tekijät eivät vaikuta, käytännössä indekseistä poistetaan tyypillisesti energian ja elintarvikkeiden kustannuksia kuvaavien indeksien vaikutus. Hintojen tilapäiset muutokset voivat olla edelleen voimakkaita mahdollisten globaalien ennakoimattomien muutostekijöiden vuoksi. Kaupungin kustannuskehitykseen painetta luovat kunta-alan huomattava ansiokehitys ja tulevien vuosien korkeat investointimenot.

Sijoitustoimintaan liittyy aina riskejä ja riskinotto on välttämätöntä, jotta asetetut tuottotavoitteet voidaan saavuttaa pidemmällä tarkasteluvälillä. Varainhoidossa noudatetaan kaupunginvaltuuston hyväksymiä sijoitustoiminnan linjauksia ja kaupunginhallituksen hyväksymää sijoitussuunnitelmaa. Varainhankintaa ja sijoitustoimintaa seuraa

kaupunginhallituksen alaisena toimiva konsernijaosto. Kaupunki pyrkii hallitsemaan sijoitustoiminnan kokonaisriskitasoa ja epävarmuustekijöitä hajauttamalla, sijoittamalla pääosin likvideihin tiheästi noteerattuihin arvopapereihin ja huomioimalla valuutta-, maa- ja toimialariskejä. Hajautusta tehdään sijoittamalla eri omaisuuslajeihin, sijoittamalla eri varainhoitajien sijoitustuotteisiin ja jakamalla sijoituksia erilaisiin instrumentteihin omaisuuslajien sisällä.

Korot nousivat negatiivisesta korkotasosta nopeasti neljän prosentin tasolle. Korokojen nopeaa laskua ei ole näköpiirissä, vaan korkotason ennakoidaan säilyvän kolmen prosentin tasolla lähivuosina. Kajaani on hyödyntänyt kassavarojaan lainanoton sijasta vuoden 2023 aikana ja hillinnyt lainakannan kehitystä. Kaupungin lainasalkku on suojattu kattavasti koronvaihtosopimuksin ja mikäli lainakannan kasvua saadaan hillittyä tavoitteen mukaisesti, korkomenojen kasvu on maltillista. Lainasalkkuun liittyy kuitenkin huomattava korkoriski, mikäli euribor-korot nousisivat yli 5 % tasoon tai lainakanta kasvaisi huomattavasti ennakoitua enemmän.

Operatiivisia riskejä

Operatiivisilla riskeillä tarkoitetaan kaupungin päivittäistä toimintaa, johtamista, prosesseja ja järjestelmiä uhkaavia riskejä. Operatiiviset riskit ovat tyypillisesti seurauksena tapahtumasta, joka aiheutuu riittämättömistä tai toimimattomista sisäisistä prosesseista, järjestelmistä tai ihmisistä. Operatiiviset riskejä ovat esimerkiksi organisaatioon ja johtamiseen liittyvät riskit, tietoturvallisuusriskit, prosessiriskit, toiminnan keskeytysriskit, projekti- ja hanketoiminnan riskit, sopimus- ja vastuuriskit, varautumiseen ja kriisitilanteisiin liittyvät riskit, sekä lain vastaiseen toimintaan ja väärinkäyttöihin liittyvät riskit.

Keskeisimmät henkilöstöriskit liittyvät henkilöstön jaksamiseen ja hyvinvointiin, sekä osaavan työvoiman saatavuuteen. Henkilöstön sairastavuuden lisääntyminen ja mahdollinen poissaolojen kasvu voivat vaikeuttaa palvelutuotantoa. Henkilöstön saatavuuteen liittyvät riskit ovat kasvaneet jatkuvasti ja tulevaisuudessa osaavan henkilöstön saatavuudessa voi ilmetä merkittäviä haasteita. Riski on erittäin korkea esimerkiksi perusopetuksen sekä varhaiskasvatuksen opettajien osalla ja edellä mainittujen lisäksi riski on kasvanut myös muiden ammattiryhmien osalta. Henkilöstön ikääntyminen ja työssä jaksaminen ovat keskeisiä haasteita suunnitelmakaudella.

Erilaisiin yhteiskunnan häiriötilanteisiin varautuminen leimannut vahvasti edellisiä vuosia. Varautumiseen ja jatkuvuudenhallintaan liittyvien riskien osalta keskeisiä hallintakeinoja ovat ajantasaiset, testatut ja harjoitellut, häiriötilanteiden varalle laaditut toiminta- ja palautumissuunnitelmat. Varautuminen vaatii laajaa yhteistyötä ja verkosto- maista toimintaa alueen muiden viranomaisten, elinkeinoelämän, kolmannen sektorin ja kuntalaisten kanssa.

Vahinkoriskejä

Vahinkoriskit ovat Kajaanin kaupunkikonsernin sisällä tai toimintaympäristössä tapahtuvia virheitä, toimintahäiriöitä ja onnettomuuksia, jotka aiheuttavat vahinkoa tai menetyksiä. Vahinkoriskit kohdistuvat usein tiettyyn kohteeseen. Vahingon mahdollisuus sekä seuraukset ovat etukäteen tiedossa, mutta vahingon todennäköisyyttä ei tiedetä. Vahinkoriskit kohdistuvat yleensä asiakkaiden, henkilöstön tai ympäristön turvallisuuteen sekä omaisuuteen. Vahinkoriskien hallintaan liittyy keskeisesti vakuutusturva, jonka on oltava riittävän kattavalla tasolla.

Henkilöturvallisuuteen liittyvät riskit voivat kohdistua sekä omaan omaan henkilöstöön että kaupungin palveluiden piirissä oleviin asiakkaisiin. Henkilöturvallisuusriskit muodostuvat esimerkiksi tapaturmista, uhkatilanteista sekä asiakkaisiin liittyvistä turvallisuuspoikkeamista. Tapaturmat voivat kohdistua kaupungin henkilöstöön, luottamushenkilöihin, asiakkaisiin, oppilaisiin ja opiskelijoihin. Tyypillisesti nämä ovat erilaisia työhön, työmatkoihin tai opiskeluun liittyviä tapaturmia. Työtapaturmien varalle kaupungilla on lakisääteinen työtapaturma- ja ammattitautivakuutus, jota täydennetään vapaaehtoisella tapaturmavakuutuksella sekä matkavakuutuksella.

Tulipaloihin ja muihin vahinkoihin liittyvät riskit, ovat todennäköisyydeltään pieniä, mutta toteutuessaan saattavat aiheuttaa vakavia vahinkoja ihmisille, ympäristölle, kiinteistöille sekä palvelutuotannolle. Riskiä hallitaan esimerkiksi kiinteistökohtaisten pelastussuunnitelmien ja säännöllisen harjoittelun avulla.

Poikkeukselliset luonnonolosuhteet voivat vaikuttaa kaupungin toimintaan monella tavalla. Erilaiset sään ääri-ilmiöt voivat aiheuttaa kiinteistö-, henkilö ja omaisuusvahinkoja tai niistä voi seurata muita ylimääräisiä kustannuksia.

Kovat pakkasjaksot, varsinkin pitkittyessään, voivat aiheuttaa lämmityskustannusten nousua. Lisäksi esimerkiksi vesihuoltojärjestelmät ovat alttiita poikkeuksellisille luonnonolosuhteille. Riskienhallinnassa keskeistä onkin varautuminen mahdollisiin häiriötilanteisiin. Kaupunki varautuminen häiriötilanteisiin perustuu varautumissuunnitelmaan.

Kaupungin vakuutusturva on kilpailutettu vuonna 2020 ja uudet vakuutus sopimukset astuivat voimaan pääosin 1.1.2021. Kilpailutuksen yhteydessä on pyritty varmistamaan vakuutusten riittävä kattavuus suhteessa hyväksytyyn riskitasoon. Vakuutusturvan kattavuutta on arvioitu vuoden 2023 aikana.

1.2 Selonteko kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä

Kajaanin kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 26.9.2022.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että Kajaanin kaupungille ja kaupunkikonsernille asetetut tavoitteet saavutetaan ja että toiminta on tuloksellista. Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa ei eriytetä muusta tavoitteiden saavuttamiseen tähtäävästä toiminnasta, vaan se on jatkuva osa päivittäistä johtamista, ohjaamista ja työn toteuttamista.

Sisäisen valvonnan järjestäminen

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan Kajaanin kaupungissa yleisesti kaikkia niitä toiminta- ja menettelytapoja, joilla tilivelvolliset viranhaltijat ja esimiehet pyrkivät varmistamaan, että kaupungin toiminta on taloudellista ja tuloksellista, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa, lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan sekä omaisuus ja voimavarat turvataan

Sisäisen valvonnan osatekijät jaotellaan Kajaanin kaupungissa seuraavasti:

1. päätöksentekoprosessin sisäinen valvonta,
2. henkilöstöasioiden sisäinen valvonta,
3. taloussuunnittelun sisäinen valvonta,
4. kirjanpidon ja maksuliikenteen sisäinen valvonta,
5. talousraportointi,
6. omaisuuden hallinnoinnin sisäinen valvonta,
7. tietohallinnon ja tietoturvan sisäinen valvonta,
8. avustusten, takausten ja vakuuksien myöntäminen sekä
9. valtionavustusten hakeminen
10. sopimushallinta
11. hankkeiden (projektien) hallinnointi

Riskienhallinnan järjestäminen

Riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa ja sen tavoitteena on saada kohtuullinen varmuus organisaation tavoitteiden saavuttamisesta sekä toiminnan jatkuvuudesta ja häiriöttömyydestä. Kajaanin kaupungin riskienhallintaprosessi perustuu riskin tunnistamiseen ja kuvaamiseen, riskin toteutumisen vaikutusarviointiin (merkittävyyteen) ja riskin toteutumisen todennäköisyyteen, mahdollisuuteen hallita riskiä eri menetelmillä (valvonta) sekä riskeistä raportointiin ja riskien seurantaan.

mahdollisuuteen hallita riskiä eri menetelmillä (valvonta)

Riskien tunnistaminen on tärkeää. Toiminnassa esiintyvät vaaratekijät yksilöidään, nimetään ja raportoidaan ylemmälle toimielimelle. Todetut riskit arvioidaan ja asetetaan toteutumisen todennäköisyyden ja riskien olemassaolon mukaan tärkeysjärjestykseen, minkä jälkeen on määriteltävä riskien hallinnan keinot.

Kajaanin kaupungissa riskit on jaoteltu strategisiin, rahoituksellisiin, toiminnallisiin ja vahinkoriskeihin.

Arvio sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan nykytilasta

Sisäistä valvontaa suoritetaan osana normaalia johtamista, seurantaa ja arviointia. Riskienhallintaprosesseja ja riskienhallintaa koskevaa ohjeistusta tulee jatkuvasti kehittää, niin että ne palvelevat johtamista ja päätöksentekoa ja vastaavat paremmin koko konsernin tarpeisiin.

Riskienhallintaa ja sisäistä valvontaa käsitellään konserniohjeessa, hallintosäännössä, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeessa.

Toteutuneet merkittävimmät riskit

Verorahoituspohjan kehitykseen liittyen toteutui vuoden 2023 aikana sekä positiivinen että negatiivinen riski. Vuoden 2022 verotuksen valmistuttua marraskuun alussa 2023 osoittautui, että jotta valtakunnan tasolla kunnilta siirtyisi sote-kustannuksia vastaavasti myös tuloja valtiolle, edellyttää se vielä tiedossa olleen valtionosuusvähennyksen lisäksi 300 miljoonan euron suuruista pysyvää lisäleikkausta kuntien valtiosuuksiin. Jo maksettujen, takaisinperittävien valtiosuuksien vuoksi leikkaus nousee vuosina 2025–2027 maksimissaan 500 miljoonaan euroon vuositasolla. Kajaanin kaupungille tämä tarkoittaa vuodesta 2025 alkaen noin 2,8 miljoonan euron pysyvää lisävähennystä valtiosuuteen.

Kajaanin kaupungin yhteisöveron jako-osuus vuodelle 2024 puolestaan kasvoi poikkeuksellisesti 43 % edellisestä vuodesta. Yksittäisen yhteisön poikkeuksellinen verotettava tulo vuodelta 2022 kasvatti Kajaanin jako-osuutta ja vaikuttaa kahtena seuraava vuonna positiivisesti Kajaanin yhteisöverotuloihin.

Henkilöstön saatavuudessa on ollut haasteita ja erityisesti tämä korostuu opettajien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön kohdalla. Varsinkin varhaiskasvatuksessa tämä on aiheuttanut, että kelpoista henkilöstöä ei ole saatu tarpeeksi ja paikkoja joudutaan täyttämään ei-kelpoisilla työntekijöillä. Osaamisvaje heikentää muun henkilöstön ja työyhteisöjen jaksamista.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittämiskohteet ja kehittämien

Riskienhallinnan seurantaa varten kaupungilla on käytössä Granite –riskienhallintajärjestelmä. Järjestelmässä ylläpidetään kaupungin riskikarttaa ja tämän lisäksi järjestelmää käytetään työturvallisuuteen liittyvien riskien tunnistamiseen ja arviointiin. Lisäksi sitä hyödynnetään mm. työsuojeluun liittyvien, läheltä piti -ilmoitusten sekä turvallisuushavaintojen dokumentointiin ja käsittelyyn. Kaupungin kokonaisvaltaiseen riskienhallintaan liittyvä riskikartta on pääosin päivitetty 2023 aikana.

Riskienhallintaa on kehitetty vuonna 2020 tehdyn sisäisen tarkastuksen yhteydessä laadittuun tarkastuskertomukseen sisältyvän toimenpideohjelman mukaisesti. Jatkokehittämistarpeita on tunnistettu riskienhallinnalle asetettujen tavoitteiden määrittelyssä ja riskienhallintaprosessien tuottaman tiedon laadun, sekä prosessien kattavuuden osalta. Kehittämistoimenpiteet käynnistetään keväällä 2024.

Kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje päivitettiin riskienhallinnan osalta keväällä 2021. Päivityksellä yhdenmukaistettiin riskienhallintaprosessia ja raportointikäytänteitä eri toimialojen ja liikelaitosten välillä. Ohjetta päivitettiin uudelleen syksyllä 2022, jonka yhteydessä määriteltiin tarkemmin projektien ja hankkeiden riskienhallintaa.

Sisäisen valvonnan osalta taloussuunnitelma-asiakirjaan on otettu vuodesta 2019 alkaen erilliseksi seurannan kohteeksi toimialojen ja liikelaitosten sisäisen valvonnan suunnitelmat. Suunnitelmiin on määritelty talousarviovuoden sisäisen valvonnan painopisteet ja toimenpiteet.

Selonteko sisäisen tarkastuksen järjestämisestä

Tarkastussuunnitelman mukaisesti sisäisen tarkastuksen kohteena vuonna 2023 oli sopimushallinta. Suunnittelun lisäksi loppuvuodesta toteutettiin erillisenä toimenpiteenä palkkakirjanpitoon kohdistunut sisäinen tarkastus.

1.3 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

Tuloslaskelman tehtävänä on osoittaa, miten tilikauden tuotot riittävät palvelujen tuottamisesta aiheutuneiden kulujen kattamiseen. Virallisessa tuloslaskelmassa esitetään ulkoiset erät eli tuotoista ja kuluista on eliminoitu organisaatioiden sisäiset erät. Merkittävimmät ko. eliminoidut erät ovat sisäiset vuokrat. Viralliseen tuloslaskelmaan sisältyvät kaupungin lisäksi liikelaitokset ja tuloksesta on eliminoitu pois kaikki peruskaupungin ja liikelaitosten keskinäiset tilikauden aikaiset taloustapahtumat.

Tuloslaskelma ja sen tunnusluvut

Kaupunki ja liikelaitokset yhteensä, keskinäiset erät eliminoitu

1000 euroa	2023	2022	Muutos %
Toimintatuotot	33 609	40 864	-17,8
Valmistus omaan käyttöön	636	838	-24,1
Toimintakulut	-159 477	-310 519	-48,6
Toimintakate	-125 232	-268 817	-53,4
Verotulot	81 992	155 118	-47,1
Valtionosuudet	47 176	124 672	-62,2
Rahoitustuotot ja -kulut	17 250	3 532	388,4
Korkotuotot	302	492	-38,6
Muut rahoitustuotot	24 451	17 765	37,6
Korkokulut	-2 401	-1 772	35,5
Muut rahoituskulut	-5 102	-12 953	-60,6
Vuosikate	21 186	14 505	46,1
Poistot ja arvonalentumiset	-18 300	-16 792	9,0
Satunnaiset tuotot	0	1 852	0,0
Tilikauden tulos	2 886	-435	-763,4
Tilinpäätössiirrot	502	960	-47,7
Tilikauden ylij-/alijäämä	3 388	525	545,3

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toimintatuotot/toimintakulut, %	21,2	13,2
Vuosikate/poistot, %	115,8	86,4
Vuosikate, euroa/asukas	581	400
Asukasmäärä	36 492	36 283

Tunnuslukujen selitykset

Toimintakate on toimintatuottojen ja -kulujen erotus, joka osoittaa verorahoituksen osuuden toiminnan kuluista. Kuntayhtymässä, jossa verorahoitusta ei ole, toimintakatteen on oltava ylijäämäinen.

Maksurahoituksen osuutta toimintamenoista kuvataan tunnusluvulla, joka lasketaan kaavasta:

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista = $100 * \text{Toimintatuotot} / (\text{Toimintakulut} - \text{Valmistus omaan käyttöön})$

Kunnan toimintojen organisointi, kuten toimintojen yhtiöittäminen ja kuntien välinen yhteistoiminta sekä oppilaitosten ylläpitäminen vaikuttavat tunnusluvun arvoon ja selittävät kuntakohtaisia eroja.

Vuosikate osoittaa tulo- ja rahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulo- ja rahoituksen riittävyyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien poistojen suuruinen,

kunnan tulorahoitus on riittävä. Vuosikatteen ja poistojen vertailussa on vakiintunut käyttöön seuraava tunnusluku:

Vuosikate prosenttia poistoista = $100 * \text{Vuosikate} / \text{Poistot ja arvonalentumiset}$

Kun tunnusluvun arvo on 100 %, oletetaan kunnan tai kuntayhtymän tulorahoituksen olevan riittävä. Oletusta voidaan kuitenkin pitää pätevänä vain, jos poistot ja arvonalentumiset vastaavat kunnan keskimääräistä vuotuista investointitasoa. Investoinneilla tarkoitetaan tällöin poistonalaisten investointien omahankintamenoa, joka saadaan vähentämällä hankintamenoa valtionosuudet ja muut rahoitusosuudet.

Tulorahoitus on ylijäämäinen, kun vuosikate ylittää poistot, ja alijäämäinen, kun vuosikate alittaa poistot. Myös nämä väittämät pitävät paikkansa vain, jos poistot vastaavat keskimääräistä vuotuista investointitasoa. Tulorahoituksen voidaan katsoa olevan riittävä, jos poistot kattavat pitkällä aikavälillä keskimääräiset poistonalaisten investoinnit. Jos vuosikate on negatiivinen, on kunnan tulorahoitus heikko.

Vuosikate euroa/asukas

Vuosikate asukasta kohden on yleisesti käytetty tunnusluku tulorahoituksen riittävyyden arvioinnissa. Kuntakohtainen tavoitearvo tunnusluvulle saadaan jakamalla edellä mainittu keskimääräinen vuotuinen investointitaso asukasmäärällä. Keskimääräistä, kaikkia kuntia koskevaa tavoitearvoa ei voida asettaa. Kuntakohtaisia eroja selittävät toimintojen organisointi ja palvelutoiminnan laajuus. Asukasmääränä tunnusluvussa käytetään asukaslukua tilikauden lopussa.

Kirjanpitolautakunnan yleisohjeen kohdan 7.3 Muut eriytetyt laskelmat mukaan on esitettävä kilpailulain edellyttämä kuvaus kustannuslaskennan periaatteista lain edellyttämän tuloslaskelman yhteydessä.

Kajaanin kaupungilla on vain vähäisessä määrin toimintaa kilpailuilla markkinoilla ja liiketoiminta on eriytetty liikelaitoksiin tai tytäryhtiöihin. Kajaanin Mamselli -liikelaitoksen vuoden 2023 liikevaihdosta 0,9 miljoonaa euroa muodostui konserniyhtiöiden ulkopuolelta. Myynti muodostui korkeakouluopiskelijoiden ateriapalveluista, tilaus- ja henkilöstöravintolapalveluista ja kahviopalveluista. Hinnotteluperiaatteet on hyväksytty Kajaanin Mamselli -liikelaitoksen johtokunnassa ja niiden mukaan liikelaitos toimii osittain kilpailuilla markkinoilla ja niiltä osin tuotteet ja palvelut hinnoitellaan markkinahintaan kilpailulain mukaisesti. Kaupungin omistamat tytäryhtiöt toimivat itsenäisesti lakien ja asetusten mukaisesti ja omistaja asettaa vuosittain sitovia toiminnallisia ja taloudellisia tavoitteita tytäryhteisöjen toiminnalle ja valvoo niiden toimintaa.

Tuotot

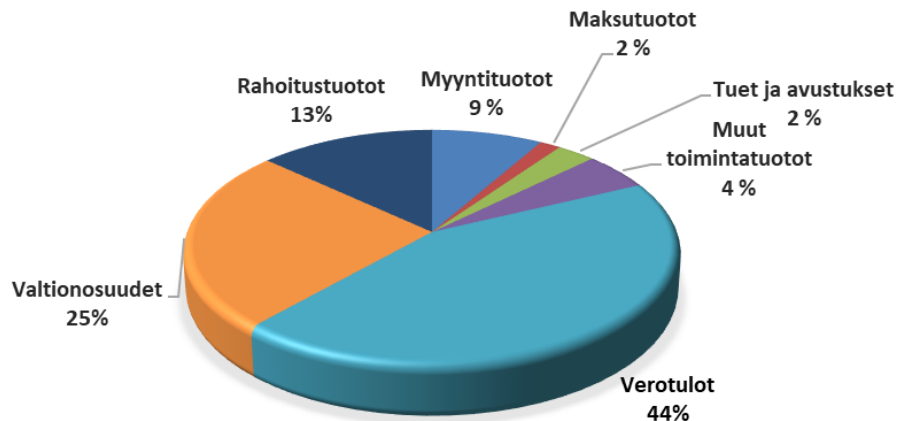
Kajaanin kaupungin ja liikelaitosten tuottojen (verotulot, valtionosuudet, toiminta- ja rahoitustuotot) kokonaismäärä oli yhteensä 187,5 milj. euroa vuonna 2023. Kyseisten erien määrä pieneni edellisestä vuodesta yhteensä 151,4 milj. euroa (v.2022 338,9 milj. euroa).

Käyttötalouden ulkoisia toimintatuottoja kertyi 33,6 milj. euroa, toimintatuotot pienenivät edellisvuoteen verrattuna 7,3 milj. euroa ja 17,8 %. Toimintatuotoista merkittävimmän osan muodostavat myyntituotot 15,6 milj. euroa sekä muut toimintatuotot 9,7 miljoonaa euroa, joista vuokratuottojen osuus on n. 9 miljoonaa euroa.

Verotuloja kertyi 82 milj. euroa ja ne pienenivät 73,1 milj. euroa ja 47,1 %. Valtionosuuksia kertyi 47,2 milj. euroa ja ne pienenivät 77,5 milj. euroa ja 62,2 % edelliseen vuoteen verrattuna. Verorahoitus pieneni yhteensä 150,6 milj. euroa ja 53,8 %.

Rahoitustuottoja kertyi yhteensä 24,8 milj. euroa, josta korkotuottoja 0,3 milj. euroa ja muita rahoitustuottoja 24,5 milj. euroa. Rahoitustuotot sisälsivät sijoitusten myyntivoittoja 1,2 milj. euroa. Kajaanin kaupungin tytäryritys Loiste Oy maksoi osinkoja 9 milj. euroa. Rahoitustuottojen määrä kasvoi 6,7 milj. euroa edelliseen vuoteen verrattuna.

TUOTOT VUONNA 2023

Verotulot verolajeittain

1000 euroa

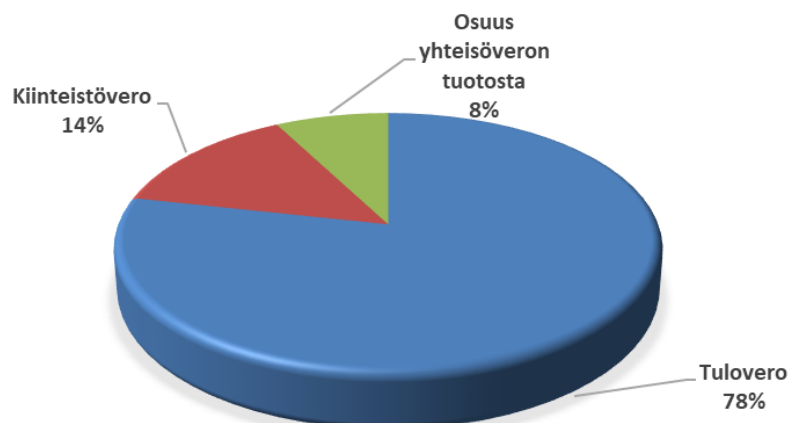
	2023	2022
Tulovero	64 297 285	134 496 755
Osuus yhteisöveron tuotosta	6 335 010	9 439 659
Kiinteistövero	11 359 796	11 180 938
Yhteensä	81 992 090	155 117 352

Valtionosuudet

1000 euroa

Peruspalvelujen valtionosuus	-2 993 411	59 019 332
Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	13 122 864	17 577 474
Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet	31 139 384	29 284 746
Verotulomenetyksen kompensaaatio	5 907 012	18 790 544
Yhteensä	47 175 849	124 672 096
siitä:		
Liikelaitoksille välitetyt	33 954 613	32 508 756
Peruskunnan valtionosuudet	13 221 236	92 163 340

VEROTULOT VUONNA 2023

Kulut

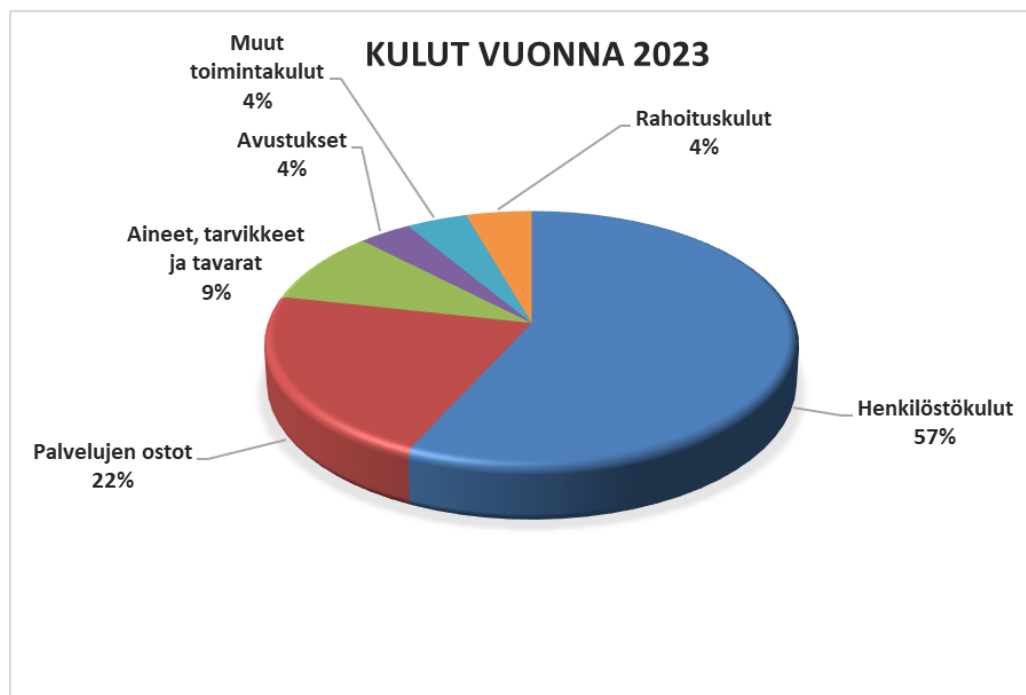
Kajaanin kaupungin käyttötalous- ja rahoituskulujen kokonaismäärä oli yhteensä 166,3 milj. euroa vuonna 2023. Kokonaiskulujen määrä pieneni edellisvuodesta 158,1 milj. euroa ja 48,6 %. Kokonaiskuluista on vähennetty erä Valmistus omaan käyttöön.

Käyttötalouden ulkoiset toimintakulut olivat yhteensä 158,8 milj. euroa. Erästä on vähennetty Valmistus omaan käyttöön. Toimintakulut pienenivät edellisvuodesta 150,8 milj. euroa ja 48,7 %. Toimintakulujen merkittävimmät kuluerät olivat henkilöstökulut 95 milj. euroa, henkilöstökulut pienenivät edellisvuodesta 3,3 milj. euroa ja 3,3 %.

Toimintakertomuksen henkilöstöosiossa on esitetty henkilöstökulut eriteltyinä kaupunki ja liikelaitokset. Tuloslaskelmaan kirjattujen henkilöstökulujen lisäksi taulukossa on esitetty taseeseen aktivoituneet palkat. Tilinpäätöksessä jaksotettu lomapalkkavelka on yhden kuukauden osalta virheellinen. Palveluntuottaja on toimittanut lomapalkkavelkatiedon 31.1.2024 hetken tilanteesta ja tästä aiheutuu lisäkuluja henkilöstökuluihin. Virhe ei ole olennainen ja korjautuu vuoden 2024 tilinpäätöksessä.

Ulkoisia palvelujen ostoja kertyi 35,6 milj. euroa ja laskua edellisvuoteen n.145 milj. euroa, mikä johtuu pääosin Kainuun Sote -kuntayhtymän siirtymisestä kunnalta valtiolle 1.1.2023 lähtien ja täten maksuosuuden poistumisesta. Maksuosuus oli vuonna 2022 150,1 milj. euroa.

Rahoituskulut kasvoivat 7,2 milj. euroa. Korkokulut olivat 2,4 milj. euroa, ne kasvoivat noin 0,6 milj. euroa edellisestä vuodesta. Muut rahoituskulut olivat 5,1 milj. euroa ja pienenivät 7,9 milj. euroa vuodesta 2022. Muihin rahoituskuluihin on kirjattu mm. sijoitusten myyntitappioita n. 2,0 milj. euroa ja sijoitusten arvonalentumisia n. 2,8 milj. euroa.

Toimintakate ja vuosikate

Toimintatuottojen ja toimintakulujen sekä valmistus omaan käyttöön erotuksena syntyvä toimintakate kertoo, kuinka paljon käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla. Kunnan toiminnan järjestämistapa vaikuttaa tunnusluvun arvoon ja kuntien väliseen vertailuun. Toimintakate on kunnissa negatiivinen. Vuonna 2023 toimintakate oli -125,2 milj. euroa ja se parani edelliseen vuoteen verrattuna 143,6 milj. euroa eli 53,4 %. Toimintakulut pienenevät enemmän suhteessa toimintatuottoihin.

Tulorahoituksen riittävyyttä ja talouden tasapainoa arvioidaan tuloslaskelman ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Keskeisiä muuttujia ovat tässä tarkastelussa vuosikate, suunnitelmapoistot sekä poistonalaiset investoinnit. Vuosikate kuvaa tulorahoituksen riittävyyttä investointeihin, sijoituksiin sekä lainojen lyhennyksiin. Perusoletus talouden tasapainosta on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien poistojen suuruinen, kunnan tulorahoitus on riittävä. Oletuksen toteutumista mitataan tunnusluvulla, jossa vuosikatteen määrää verrataan suunnitelmapoistojen määrään. Tunnusluku antaa arvon 100 %, kun tulorahoitus on riittävä. Tulorahoituksen katsotaan olevan ylijäämäinen, kun vuosikate ylittää poistot, ja alijäämäinen, kun vuosikate alittaa poistot. Jos vuosikate on negatiivinen, katsotaan tulorahoituksen olevan heikko.

Vuonna 2023 vuosikate oli 21,2 milj. euroa. Asukasta kohti laskettuna vuosikate oli 581 euroa. Vuosikate parani 6,7 milj. euroa edellisvuodesta. Vuosikate kattoi poistot 115,8 prosenttisesti, edellisvuonna vastaava arvo oli 86,4 prosenttia.

Tilikauden tulos ja yli-/alijäämä

Tilikauden tulos kuvaa tilikaudelle kuuluvien tuottojen ja kulujen erotusta. Siinä huomioidaan myös pitkävaikutteisten tuotannon tekijöiden käyttöä kuvaavat poistot ja satunnaiset erät. Tilikauden tulos joko lisää tai vähentää kaupungin omaa pääomaa.

Tilikauden tulos oli 2,886 milj. euroa ylijäämäinen. Tuloksen käsittelyerä kirjattiin vuoden 2023 tilinpäätökseen seuraavasti:

Poistoeron vähennys 0,092 milj. euroa
 Varausten vähennys 0,405 milj. euroa
 Rahastojen vähennys 5,4 tuhatta euroa

Yhteensä tuloksen käsittelyerät paransivat tilikauden tulosta 0,502 milj. euroa. Tuloksen käsittelyerien jälkeen

tilikauden ylijäämäksi muodostui n. 3,388 milj. euroa.

1.3.2 Toiminnan rahoitus

Toiminnan rahoitusta tilikauden aikana tarkastellaan rahoituslaskelman ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Tilinpäätöksen rahoituslaskelma koostuu kaupungin ja liikelaitosten sekä varsinaisen toiminnan ja investointien sekä rahoitustoiminnan rahavirtojen muutoksista. Rahoituslaskelma johdetaan tuloslaskelmasta ja ta-seesta. Rahoituslaskelmassa esitetään erikseen tulorahoituksen ja investointien nettomäärä sekä rahoitustoiminnan eli anto- ja ottolainauksen sekä muun maksuvalmiuden muutosten nettomäärä.

Rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut

Kaupunki ja liikelaitokset yhteensä, keskinäiset erät eliminoitu		
1000 euroa	2023	2022
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	21 186	14 505
Satunnaiset erät	0	1 852
Tulorahoituksen korjauserät	-1 543	-3 377
Toiminnan rahavirta	19 643	12 980
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-19 805	-18 377
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 589	725
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	210	2 900
Investointien rahavirta	-18 006	-14 752
Toiminnan ja investointien rahavirta	1 637	-1 772
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-53	0
Antolainasaamisten vähennykset	184	155
Antolainauksen muutokset	131	155
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäykset	0	25 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-15 986	-16 231
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-7 808	12 532
Lainakannan muutokset	-23 794	21 301
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	31	-71
Vaihto-omaisuuden muutokset	0	0
Saamisten muutos	6 008	-9 005
Korottomien velkojen muutos	1 137	-10 164
Muut maksuvalmiuden muutokset	7 176	-19 240
Rahoituksen rahavirta	-16 487	2 216
Rahavarojen muutos	-14 850	444
Rahavarojen muutos	-14 849	445
Rahavarat 31.12.	183 763	198 612
Rahavarat 1.1.	198 612	198 167
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä, €	113 127	94 202
Investointien tulorahoitus, %	116,3	82,2
Laskennallinen lainanhoitokate	1,3	0,8
Lainanhoitokate	1,3	0,9
Kassan riittävyys, pv	332	202
Asukasmäärä	36 492	36 283

Tunnuslukujen selitykset:

Investointien tulorahoitus, %

Rahoituslaskelman välituloksen Toiminnan ja investointien rahavirta itsessään on jo tunnusluku, jonka positiivinen (ylijämäinen) määrä ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen ja negatiivinen (alijäämäinen) määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä taikka ottamalla lisää lainaa.

Toiminnan ja investointien rahavirta -välituloksen tilinpäätösvouden ja neljän edellisen vuoden kertymän avulla voidaan seurata investointien omarahoituksen toteutumista pitemmällä aikavälillä. Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilinpäätösvoonna on positiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

Investointien tulorahoitus, %

= $100 * \text{Vuosikate} / \text{Investointien omahankintameno}$

Investointien tulorahoitus -tunnusluku kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenosta on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä.

Investointien omahankintamenolla tarkoitetaan rahoituslaskelman investointimenoja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet.

LAINANHOITO

Lainanhoitokate

= $(\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Lainanlyhennykset})$

Lainanhoitokate kertoo kunnan tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Jos kunnan lainanäkannasta enemmän kuin 20 % on kertalyhenteisiä lainoja, otetaan lyhennyksen määräksi tunnuslukua laskettaessa laskennallinen vuosilyhennys, joka saadaan jakamalla edellä mainittu lainakanta 31.12. kahdeksalla.

Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja. Luotettavan kuvan kunnan lainanhoitokyvystä saa tarkastelemalla tunnuslukua useamman vuoden jaksolla. Kunnan lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä kun tunnusluku on 1–2 ja heikko kun tunnusluvun arvo jää alle yhden.

Laskennallinen lainanhoitokate

= $(\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Laskennalliset lainanlyhennykset})$

Tunnusluku kuvaa lainanhoitoon käytettävissä olevan tulorahoituksen ja laskennallisten lainanlyhennysten sekä korkojen suhdetta eli kykyä hoitaa lainoista aiheutuvia velvoitteita. Laskennallinen lainanhoitokate lasketaan kaavalla, jossa tuloslaskelman vuosikatteeseen lisätään korkokulut ja jossa saatu summa jaetaan korkokulujen ja laskennallisten lainanlyhennysten summalla. Laskennalliset lainanlyhennykset saadaan jakamalla taseen lainat kahdeksalla, mikä kuvaa oletettua jäljellä olevaa laina-aikaa. Lainoihin luetaan korolliset pitkäaikaiset ja lyhytaikaiset lainat, kuten kuntatodistukset. [2019]

Luotettavan kuvan kunnan lainanhoitokyvystä saa tarkastelemalla tunnuslukua useamman vuoden jaksolla. Kunnan lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä kun tunnusluku on 1–2 ja heikko kun tunnusluvun arvo jää alle yhden.

Kunta voi halutessaan esittää myös todellisten lainanlyhennysten mukaisesti lasketun lainanhoitokatteen.

MAKSUVALMIUS

Kassan riittävyys (pv)

= $365 \text{ pv} \times \text{Rahavarat 31.12.} / \text{Kassasta maksut tilikaudella}$

Kunnan maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kunnan rahavaroilla. Rahavaroihin lasketaan rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset. Kassasta maksut kootaan seuraavista tilikauden tuloslaskelman ja rahoituslaskelman eristä:

Tuloslaskelmasta:

Toimintakulut - Valmistus omaan käyttöön Korkokulut

Muut rahoituskulut

Rahoituslaskelmasta:

Investointimenot Antolainojen lisäksi

Pitkäaikaisten lainojen vähennys (lyhennykset)

Kassan riittävyys voidaan esittää myös kuukausittaisena lukusarjana tai graafisesti. Rahavarojen määränä käytetään tällöin joko kuukauden päiväkohtaista keskisaldoa tai valittua kuukauden määräpäiväsaldoa. Kassasta maksuina käytetään kuukauden kassasta maksuja ja päiväkerroimena 30 pv.

1.4 Rahoitusasema ja sen muutokset

Kaupungin rahoituksen rakennetta kuvataan taseen ja siitä laskettujen tunnuslukujen avulla. Rahoitusasemassa tilikaudella tapahtuneet muutokset, kuten sijoitukset, pääoman lisäykset ja palautukset käyvät ilmi rahoituslaskelmasta. Tarkemmin eritelty, sentin tarkkuudella laadittu tase esitetään tilinpäätöslaskelmat – osassa.

Tase ja sen tunnusluvut

Kaupunki ja liikelaitokset yhteensä, keskinäiset erät eliminoitu

VASTAAVAA		
1000 euroa	2023	2022
PYSYVÄT VASTAAVAT	330 080	337 169
Aineettomat hyödykkeet	1 365	1 487
Aineettomat oikeudet	0	170
Muut pitkävaikutteiset menot	412	880
Ennakkomaksut	953	437
Aineelliset hyödykkeet	258 929	259 645
Maa- ja vesialueet	35 223	35 218
Rakennukset	132 931	136 318
Kiinteät rakenteet ja laitteet	72 151	75 715
Koneet ja kalusto	8 771	6 837
Muut aineelliset hyödykkeet	1 136	1 136
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	8 717	4 422
Sijoitukset	69 786	76 036
Osakkeet ja osuudet	63 145	69 264
Muut lainasaamiset	5 598	5 752
Muut saamiset	1 043	1 019
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	158	165
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	158	165
VAIHTUVAT VASTAAVAT	196 248	217 105
Vaihto-omaisuus	0	0
Aineet ja tarvikkeet	0	0
Keskeneräiset tuotteet	0	0
Saamiset	12 485	18 493
Pitkäaikaiset saamiset	416	463
Myyntisaamiset	405	463
Muut saamiset	11	0
Lyhytaikaiset saamiset	12 069	18 030
Myyntisaamiset	3 828	5 238
Lainasaamiset	934	864
Muut saamiset	1 061	2 388
Siirtosaamiset	6 246	9 540
Rahoitusarvopaperit	176 024	191 509
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin	176 024	191 509
Rahat ja pankkisaamiset	7 739	7 103
VASTAAVAA YHTEENSÄ	526 486	554 438

VASTATTAVAA		
1000 euroa	2023	2022
OMA PÄÄOMA	321 343	324 112
Peruspääoma	142 754	148 905
Muut omat rahastot	0	6
Edellisten tilikausien alijäämä	175 201	174 676
Tilikauden yli-/alijäämä	3 388	525
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	30 532	31 029
Poistoero	6 267	6 358
Vapaaehtoiset varaukset	24 265	24 670
PAKOLLISET VARAUKSET		
Muut pakolliset varaukset	6 172	7 514
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	336	311
Lahjoitusrahastojen pääomat	188	190
Muut toimeksiantojen pääomat	148	121
VIERAS PÄÄOMA	168 103	191 473
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	78 297	92 274
Lainat rahoitus- vakuutuslaitoksilta	78 297	92 274
Lainat julkisyhteisöiltä	0	0
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	10 402	11 110
Muut velat/Liittymismaksut ja muut velat	10 402	11 110
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	38 977	45 986
Lainat rahoitus- vakuutuslaitoksilta	38 977	45 986
Lainat julkisyhteisöiltä	0	0
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	40 427	42 103
Lainat konserniyhteisöiltä	12 236	15 045
Saadut ennakot	956	620
Ostovelat	11 979	9 888
Muut velat/Liittymismaksut ja muut velat	3 069	2 126
Siirtovelat	12 187	14 423
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	526 486	554 438

Taseen tunnusluvut	2023	2022
Omavaraisuusaste, %	67,0	64,1
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	102,7	59,5
Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000 €	178 589	175 201
Kertynyt yli-/alijäämä, euroa/asukas	4 894	4 829
Lainakanta 31.12., 1 000 €	117 274	138 911
Lainakanta 31.12./asukas	3 214	3 829
Lainat ja vuokravastuut 31.12., 1 000 €	139 423	162 146
Lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas	3 821	4 469
Lainasaamiset 31.12., 1 000 €	5 598	5 752
Henkilöstömäärä	1 810	1 884

Taseesta laskettavat tunnusluvut kuvaavat kunnan omavaraisuutta, rahoitusvarallisuutta ja velkaisuutta.

Omavaraisuusaste, %

= 100 * (Oma pääoma + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (Koko pääoma - Saadut ennakot)

Kaavassa koko pääoma tarkoittaa taseen vastattavien loppusummaa. Omavaraisuusasete mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää kuntatalouden keskimääräistä 70 %:n omavaraisuutta. 50 %:n tai sitä alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta. Niissä kuntayhtymissä, joissa on paljon välitettäviä varoja, omavaraisuus saattaa olla huomattavasti alempi.

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

= $100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$

Tunnusluku kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Tunnusluvun osoittajaan merkitään tarkasteluvuoden tilinpäätöksen koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakkomaksuilla. Käyttötulot muodostuivat tilikauden toimintatuotoista, verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista.

Suhteellinen velkaantuneisuus on omavaraisuusastetta käyttökelpoisempi tunnusluku kuntien välisessä vertailussa, koska pysyvien vastaavien hyödykkeiden ikä, niiden arvostus tai poistomenetelmä ei vaikuta tunnusluvun arvoon. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä)

= Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Luku osoittaa, paljonko kunnalla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikkumavarana, taikka paljonko on kertynyttä alijäämää, joka on katettava tulevina vuosina.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), €/asukas

= $[\text{Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)} + \text{Tilikauden ylijäämä (alijäämä)}] / \text{Asukasmäärä}$

Luku osoittaa asukaskohtaisen kertyneen ylijäämän tai katettavan kertyneen alijäämän määrän. Asukasmääränä käytetään tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaista kunnan asukasmäärää.

Lainakanta 31.12.

= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat)

Kunnan lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Lainakantaan lasketaan tällöin koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakoilla sekä osto-, siirto- ja muilla veloilla. Jotta lainakanta voitaisiin laskea suoraan toimintakertomukseen otetusta taseesta, ei mainittuihin vähennettäviin eriin tule kirjanpidossa merkitä korollisia lainoja.

Lainat euroa/asukas

Asukaskohtainen lainamäärä lasketaan jakamalla edellä mainittu lainakanta tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä. Kuntayhtymässä ei asukaskohtaista lainamäärää lasketa.

Lainat ja vuokravastuut 31.12.,

= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) + Vuokra-vastuut

Lainat ja vuokravastuut saadaan lisäämällä lainakantaan vuokravastuiden määrä. Vuokravastuiden määrä huomioidaan liitetiedoissa ilmoitetun mukaisena.

Lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas

Asukaskohtainen tunnusluku lasketaan jakamalla edellä mainittu lainojen ja vastuiden määrä tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä. Kuntayhtymässä ei asukaskohtaista lainamäärää lasketa. +

Lainasaamiset 31.12.

= Sijoituksiin merkityt jvk -lainasaamiset ja muut lainasaamiset

Lainasaamisilla tarkoitetaan pysyviin vastaaviin merkittyjä antolainoja kunnan omistamien ja muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen.

Vastaavaa

Pysyvät vastaavat sisältävät aineettomat ja aineelliset hyödykkeet, jotka vaikuttavat tuotannontekijöinä useana tilikautena, sekä osakkeet, osuudet ja muut sijoitukset. Pysyvät vastaavat on arvostettu hankintahintaan ja poistot on laskettu hyväksytyin poistosuunnitelman perusteella. Poistosuunnitelmat ja pysyvien vastaavien muutokset on esitetty liitetiedoissa.

Taseen loppusumma oli 526,5 miljoonaa euroa 31.12.2023. Pysyvien vastaavien arvo taseessa oli 330,1 miljoonaa euroa eli 62,7 prosenttia taseen loppusummasta. Maa- ja vesialueiden arvo oli 35,2 miljoonaa euroa, rakennusten arvo oli 132,9 miljoonaa euroa. Kiinteiden rakenteiden ja laitteiden arvo oli 72,2 miljoonaa euroa.

Sijoituksia eli osakkeita ja osuuksia, lainasaamisia sekä muita saamisia oli 69,8 miljoonaa euroa. Sijoitusten osuus laski n. 6,3 milj. euroa vuodesta 2022.

Vaihtuviin vastaaviin kuuluu vaihto-omaisuus, pitkä- ja lyhytaikaiset saamiset, rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset. Vaihtuvia vastaavia oli 196,2 miljoonaa euroa eli 37,3 prosenttia taseen loppusummasta. Saamisia oli yhteensä 12,5 miljoonaa euroa, joista pitkä- ja lyhytaikaisia myyntisaamisia oli 4,2 miljoonaa euroa.

Rahoitusarvopaperien määrä oli 176,0 miljoonaa euroa sekä rahojen ja pankkisaamisten määrä oli 7,7 miljoonaa euroa.

Vastattavaa

Taseen vastattavaa puolella suurimman ryhmän muodostaa oma pääoma, jonka suuruus on 321,3 miljoonaa euroa eli 61,0 prosenttia taseen loppusummasta. Oma pääoma koostuu pääosin peruspääomasta 142,8 ja edellisten vuosien ylijäämistä 175,2 miljoonan euroa ja tilikauden ylijäämästä 3,4 miljoonaa euroa.

Poistoeroa tilinpäätöshetkellä oli 6,3 miljoonaa euroa. Vapaaehtoisia varauksia oli tilinpäätöshetkellä 24,3 miljoonaa euroa.

Pakollisia varauksia oli 6,2 miljoonaa euroa. Pakollisten varausten määrä pieneni n. 1,3 miljoonaa euroa edellisestä vuodesta.

Toimeksiantojen pääomia on yhteensä n. 0,336 miljoonaa euroa, joista on lahjoitusrahastojen pääomia n. 0,188 miljoonaa euroa ja muita toimeksiantojen pääomia n. 0,148 miljoonaa euroa.

Vieras pääoma oli vuoden lopussa 168,1 miljoonaa euroa, josta korollisen vieraan pääoman määrä oli 117,3 miljoonaa euroa. Pitkäaikaisen korollisen vieraan pääoman määrä oli 78,3 miljoonaa euroa ja niiden keskikorko n. 1,09 prosenttia (2022 keskikorko n. 1,08 %). Pitkäaikainen vieras pääoma pieneni 14,7 miljoonalla eurolla. Vanhoja pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin 16 miljoonalla eurolla.

Asukasta kohti laskettuna lainan määrä laski edellisestä vuodesta ollen 3 214 €/asukas. Vuonna 2022 asukasta kohden lainan määrä oli 3 829 €/asukas.

Omavaraisuusasteeksi muodostui 67,0 prosenttia. Omavaraisuuden hyvää tavoitetasoa 70 prosenttia ei täysin saavutettu.

Suhteellinen velkaantuneisuus – tunnusluku kertoo, että Kajaanin kaupungin käyttötuloista (toimintatuotot, valtionosuudet ja verotulot) tarvittaisiin 102,7 prosenttia vieraan pääoman takaisin maksamiseen.

1.5 Kunnan kokonaistulot ja – menot

Kokonaistulojen ja – menojen laskelma muodostetaan kaupungin ja liikelaitosten tulos- ja rahoituslaskelmista. Siinä otetaan huomioon vain ulkoiset tulot ja menot. Rahoituslaskelman tavoin kokonaistulot ja – menot laskelmassa on esitetty varsinaisen toiminnan ja investointien tulot ja menot sekä rahoitustoiminnan rahan lähteet ja käytöt. Rahan lähteet (tuotot) ja rahan käytöt (kulut) on esitetty kuitenkin omina ryhminään ja varsinaisen toiminnan erät on jaoteltu rahoituslaskelmassa tarkemmin.

Kaupungin kokonaistulot olivat 239,3 miljoonaa euroa ja vuoden kokonaismenot olivat 254,8 miljoonaa euroa.

Vähennyksenä toimintatuotoissa ovat käyttöomaisuuden myyntivoitot ja menoissa käyttöomaisuuden myyntitappiot sekä pakollisen varauksen muutos. Nämä erät esitetään investointien erittelyssä.

Kokonaistulot ja -menot	Kajaanin kaupunki		Ajopäivämäärä ja aika (UTC): 16.3.2024 5.08.35	
	2023		2023	
TULOT	1000 €	MENOT	1000 €	
Toiminta		Toiminta		
Toimintatuotot	33 609	Toimintakulut	159 476	
Verotulot	81 992	- Valmistus omaan käyttöön	-636	
Valtionosuudet	47 176	Korkokulut	2 401	
Korkotuotot	302	Muut rahoituskulut	5 101	
Muut rahoitustuotot	24 451	Satunnaiset kulut	0	
Tulorahoituksen korjauserät		Tulorahoituksen korjauserät		
- Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	-200	Pakollisten varausten muutos	1 342	
		- Pakollisten varausten lis. (+), väh. (-)	1 342	
		Investoinnit		
Investoinnit		Investointimenot	19 805	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 589			
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	210			
Rahoitustoiminta		Rahoitustoiminta		
Antolainasaamisten vähennykset	159	Antolainasaamisten lisäykset	28	
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	15 986	
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	0	Lyhytaikaisten lainojen vähennys	7 808	
Oman pääoman lisäykset	0	Oman pääoman vähennykset	0	
Kokonaistulot yhteensä	189 287	Kokonaismenot yhteensä	211 312	

1.6 Kuntakonsernin toiminta ja talous

Kajaanin kaupungin konsernirakenne 31.12.2023

	Tytäryhtiöt	Juridinen konserni
Sisäinen konserni		
Toimialat Konsernihallinto Sivistystoimiala Ympäristötekkinen toimiala Vuolijoen aluelautakunta		
Liikelaikokset Kajaanin kaupungin Koulutusliikelaitos Kajaanin Mamselli -liikelaitos Kajaanin Vesi -liikelaitos		
Kuntayhtymät		
Kainuun liitto	46,8 %	
Kainuun jätehuollon kuntayhtymä Eko-Kymppi	42,8 %	
Omistusyhteisyydet		
Kajaanin Palvelutalosaäitiö		
Vuokatin säätiö		
Yhteistoimintasopimus		
Ympäristöterveydenhuolto (isäntäkunta Sotkamo)		
	Kajaanin Teknologiakeskus Oy	100 %
	Loiste Oy	50,1 %
	Kiinteistö Oy Kajaanin Lohtajan Palvelukeskus	74,8 %
	Kiinteistö Oy Kajaanin Pietari	100 %
	As. Oy Kajaanin Sammonkaaren Pietari (omistus: Koy Kajaanin Pietari 100 %)	100 %
	Kajaanin Ammattikorkeakoulu Oy	100 %
	Edukai Oy	100 %
	Kajaanin Energiatuotanto Oy	100 %
	Kainuun Voima Oy (omistus: Kajaanin Energiatuotanto Oy 50 % ja Kajaanin kaupunki 50 %)	100 %
	Loiste Lämpö Oy (omistus: Kajaani 45 %, Loiste Oy 55 %)	72,56 %

1.6.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä

Konsernitilinpäätökseen sisältyvät yhteisöt

Kuntakonsernilla tarkoitetaan kunnan sekä yhden tai useamman juridisesti itsenäisen yhteisön muodostamaa taloudellista kokonaisuutta, jossa kunnalla on yksin tai yhdessä muiden kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen kanssa määräämisvalta yhdessä tai useammassa yhteisössä (tytäryhteisö). Määräämisvaltasuhde voi perustua myös siihen, että tytäryhteisöllä yksin tai yhdessä muiden tytäryhteisöjen kanssa on määräämisvalta toisessa yhteisössä.

Konserniyhteisöt

Kuntakonsernin emoyhteisö on konsernitilinpäätöksen laatimiseen veloitettu yhteisö.

Tytäryhteisöksi nimitetään niitä yhteisöjä, joissa emoyhteisöllä on määräämisvalta. Kunnalla on määräämisvalta yhteisössä silloin, kun sillä on:

- yli puolet yhteisön kaikkien osakkeiden tai osuuksien tuottamasta äänimäärästä tai
- yhtiöjärjestyksen, yhtiösopimuksen tai niihin verrattavan sääntöjen nojalla oikeus nimittää enemmistö yhteisön hallituksen tai vastaavan elimen jäsenistä tai
- sopimuksen perusteella edellä selostettua vastaava äänivalta.

Yhdistys tai säätiö on kunnan tytäryhteisö, jos:

- kunnalla on oikeus nimittää enemmistö yhteisön hallituksesta tai vastaavasta elimestä tai
- sääntöjen mukaan yhdistyksen tai säätiön nettovarallisuus siirtyy purkautuessa kokonaisuudessaan kunnalle tai kuntakonserniin kuuluvalla yhteisöllä.

Osakkuusyhteisöksi nimitetään yhteisöjä, joissa emoyhtiöllä on joko yksin tai yhdessä muiden konserniyhteisöjen kanssa samanaikaisesti huomattava vaikutusvalta ja merkittävä omistusosuus yhteisössä. Huomattava omistusosuus tarkoittaa 20–50 prosentin omistusta yhteisön äänimäärästä ja merkittävä omistusosuus vähintään 20 prosentin omistusta osakkuusyhteisön omasta pääomasta.

Kuntayhtymä yhdistellään kunnan konsernitaseeseen siitä riippumatta, mikä on kunnan osuus kuntayhtymän varoista ja veloitteista. Yhdistely tehdään omistusosuuden mukaisesti.

Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä

Kajaanin kaupungin konserniin kuului vuoden 2023 lopussa kymmenen tytäryhteisöä. Tytäryhteisöjen lisäksi konsernitilinpäätökseen yhdistettiin kaksi kuntayhtymää, joissa kaupunki on jäsenenä. Kaupunkikonserniin kuuluu myös kaksi omistusyhteisyhteisöä.

1.6.2 Konsernin toiminnan ohjaus

Kaupungin konserni- ja omistajaohjausta konserniin kuuluvissa tytäryhtiöissä, yhteisyrityksissä ja osakkuusyhteisöissä on toteutettu kaupunginhallituksen näiden yhteisöjen hallitukseen nimeämien edustajien välityksellä sekä antamalla tytäryhtiöille kirjallisesti ohjeita ja suosituksia kaupunkikonsernin yhtenäisten strategisten tavoitteiden määrittämiseksi ja toteuttamiseksi sekä toimintatapojen yhdenmukaistamiseksi ja seurannan järjestämiseksi.

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt talousarviokäsittelyn yhteydessä kaupungin tytäryhtiöiden tavoitteet, talousarviot ja – suunnitelmat. Tytäryhtiöt ovat raportoineet vuoden 2023 aikana kaupunginhallitukselle ja valtuustolle olennaisista toimintaansa koskevista asioista, tavoitteidensa toteutumisesta ja taloudellisesta tuloksestaan osavuositarkastuksessa tilanne 30.6.2023.

Kaupungin konserniohjeella luodaan puitteet omistajaohjaukselle kaupungin tavoitteidenmukaisesti. Konserniohjeen tarkoituksena on yhdenmukaistaa ohjauksen menettelytapoja ja tehostaa kaupunkikonsernin johtamisen edellytyksiä siten, että kaupunkikonsernia ja kaupungin muuta toimintaa voidaan johtaa kokonaisuutena yhtenäisin periaattein ja kaupunkikonsernin kokonaisuus huomioon ottaen.

Konserniohje täydentää liikelaitoksille ja tytäryhteisöille niiden perustamisvaiheessa ja yhtiöjärjestyksessä asetettuja kunnan toimintaan liittyviä tavoitteita, joten niistä poikkeamiseen tai noudattamatta jättämiseen tytäryhteisön johdon on esitettävä perusteltu syy. Konserniohjeen tavoitteena on kaupunkikonserniin kuuluvien yhteisöjen toiminnanläpinäkyvyyden lisääminen, kaupungin yhteisöistä saaman tiedon laadun parantaminen ja tiedonkulun tehostaminen.

1.6.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Kajaanin konsernirakenteessa tapahtui muutoksia vuoden 2023 aikana. Vimpelinlaakson kehittämisliikelaitos lakkautettiin 31.12.2022 ja sen toiminnot siirrettiin osaksi ympäristötekniistä toimialaa. Kainuun Pelastuslaitoksen toiminnot, opiskelijahuollon kuraattoripalvelut ja sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut siirtyivät 1.1.2023 alkaen Kainuun Hyvinvointialueen järjestämisvastuulle. Ympäristöterveyden huollon palvelut siirtyivät puolestaan kuntien järjestämisvastuulle ja tehtävät hoidetaan Kainuun kuntien yhteistoimintasopimuksella Sotkamon kunnan toimesta 1.1.2023 alkaen.

Vuosi 2023 oli kaupunkikonsernin ensimmäinen toimintavuosi Hyvinvointialueuudistuksen jälkeen. Konsernin talouden rakenteessa tapahtui uudistuksen myötä huomattavia muutoksia. Toimintatuotot ja toimintamenot sekä verorahoitus laskivat huomattavasti, taseen loppusumma maltillisemmin. Myös sähkön markkinahinnat putosivat vuoden 2022 poikkeuksellisen korkeista hintatasoista ja vaikuttivat energialiiketoimintojen liikevaihtoon laskevasti. Suhteellinen velkaantuneisuus kasvoi, kun käyttötulot laskivat suhteessa koko vieraaseen pääomaan. Konsernin lainakanta oli 15 822 eur/asukas (tp2022 18 520 eur/asukas).

1.6.4 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Kajaanin kaupunkikonsernin verorahoituspohja heikkenee valtionosuusleikkauksen myötä pysyvästi 2,8 milj. euroa vuodesta 2025 alkaen. Verotulojen kehitykseen liittyy epävarmuustekijöitä, mutta myös mahdollisuuksia. TE-uudistuksen 2025 myötä kaupunkikonsernin hoidettavaksi siirtyy merkittävä palvelukokonaisuus työvoima- ja yrityspalvelut sekä kaupungin vastuu työttömyysturvamenoista kasvaa.

Konsernin energialiiketoiminnoissa investoidaan tulevina vuosina niin sähköntuotannon kuin lämmöntuotannon uudistamiseen. Vihreän tuotannon investointeja aurinko- ja tuulivoimaan edistetään ja lämmöntuotannossa Kainuun Voiman päätuotantoyksikön elinkaaren päätökselle aloitetaan suunnittelemaan ohjelmaa, jossa vanha tuotanto ajetaan hallitusti alas ja löydetään korvaava tuotantokoneisto. Energialiiketoimintojen kehitykseen vaikuttaa myös Energiaviraston valvontamallin 2024–2027 linjaukset, jotka alentavat tuottotasoa jonkin verran, mutta eivät vaadi nopeita muutoksia palveluiden hinnoitteluun.

Konsernin talouden kehitykseen koulutussektorilla vaikuttaa Opetus- ja kulttuuriministeriön korkeakoulurahoituksen vuosien 2025–2028 linjaukset, jotka määräävät rahoituksen tason. Opiskelijakohtaisen rahoituksen ennakoidaan jatkavan laskemista ja koulutusta tullaan painottamaan kasvukeskuksiin. Korkeakoulujen rahoituksessa ulkopuolisen rahoituksen rooli edelleen korostuu.

TE-uudistuksen myötä työvoimakoulutusten järjestäminen ja hankkiminen siirtyy kuntien vastuulle. Kainu-Koillismaa työllisyysalueella rahoituksen työvoimapalveluiden hankintaan arvioidaan selkeästi vähentyvän ja muutos voi aiheuttaa siten työvoima- ja kotouttamispalveluiden järjestämiseen muutospaineita.

Kiinteistöliiketoiminnoissa panostetaan olemassa olevien kohteiden PTS-suunnitteluun ja toteutuksiin ja pyritään vastaamaan siten yleisen kustannustason ja rahoituskustannusten kasvuun. Kampus-hankkeen myötä vahvistetaan Vimpelinlaakson alueen kehittämistä. Konsernin tilahallinnan kehittämistä tarkastellaan omistajapoliittisten linjausten mukaisesti.

1.6.5 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Sisäisen valvonnan järjestämisessä kaupunginjohtoon tehtävänä on ohjeistaa, valvoa ja arvioida kaupungin ja sen konserniyhteisöjen sisäisen valvonnan järjestelmän ja menettelyjen toimivuutta.

Toimivallan- ja vastuujako konserniohjauksessa ovat toteutuneet kaupunginvaltuuston hyväksymän hallintosäännön ja konserniohjeen mukaisesti. Kaupunginhallitus, lautakunnat, kaupunginjohtaja ja toimialajohtajat ovat valvoneet toimialojen, liikelaitosten ja tytäryhteisöjen talouden ja toiminnan tavoitteiden mukaisuutta ja sisäisen valvonnan järjestämistä. Lisäksi on keskusteltu kuntayhtymien, yhteisyritysten ja omistusyhteisöjen edustajien kanssa. Ohjeiden anto kaupungin edustajille tytäryhteisöissä on toteutettu konserniohjeen mukaisesti ja eri yhteisöissä on noudatettu kaupunginvaltuuston hyväksymiä omistajapoliittisia linjauksia.

Konsernijaosto on ohjannut ja valvonut omistajana, että tytäryhteisöt toimivat kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden mukaisesti. Konsernijaosto on käsitellyt tytäryhteisöjen ja liikelaitosten ajankohtaiskatsaukset vuoden 2023 kokouksissa. Kaupungin liikelaitokset ja tytäryhtiöt ovat raportoineet taloudesta ja toiminnasta kaupungin ohjeiden mukaisesti osavuosikatsaukseen ja tilinpäätökseen. Omistajapoliittiset linjaukset on päivitetty uuteen kaupunkistrategiaan pohjautuen alkuvuoden 2023 aikana ja konserniohje on päivitetty vuonna 2023.

Yhtiöiden hallitukset vastaavat oman yhtiönsä riskienhallintapolitiikasta ja valvovat sen toteuttamista. Konsernitavoitteiden toteutumista on arvioitu kunkin tytäryhtiön kohdalla luvussa 5.2.

1.6.6 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

Konsernituloslaskelma ja sen tunnusluvut

ulkoiset tuotot ja kulut, keskinäiset erät eliminoitu

1000 euroa	2023	2022	Muutos %
Toimintatuotot	189 450	303 898	-37,7
Toimintakulut	-275 115	-512 042	-46,3
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta	204	-200	-202,0
Toimintakate	-85 461	-208 344	-59,0
Verotulot	80 529	153 798	-47,6
Valtionosuudet	63 097	139 395	-54,7
Rahoitustuotot ja -kulut	-4 442	-12 804	-65,3
Korkotuotot	1 710	690	147,9
Muut rahoitustuotot	12 896	11 716	10,1
Korkokulut	-15 892	-3 497	354,5
Muut rahoituskulut	-3 156	-21 713	-85,5
Vuosikate	53 723	72 045	-25,4
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-43 834	-49 984	-12,3
Arvonalentumiset	-2 405	-808	
Satunnaiset tuotot	0	4 036	
Tilikauden tulos	7 484	25 287	-70,4
Tilinpäätössiirrot	43	216	-80,1
Tilikauden verot	-1 347	-918	
Laskennalliset verot	-3 057	-4 553	
Vähemmistöosuus	0	-1	
Tilikauden ylijäämä	3 123	20 031	-84,4
Konsernituloslaskelman tunnusluvut			
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	68,9	59,4	
Vuosikate/Poistot, %	116,2	141,8	
Vuosikate, euroa/asukas	1 472	1 986	
Asukasmäärä	36 492	36 283	

Tunnuslukujen selitykset

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista

= $100 * \text{Toimintatuotot} / (\text{Toimintakulut} - \text{Valmistus omaan käyttöön})$

Konsernin koko ja konserniin kuuluvien yhteisöjen luonne vaikuttavat tunnusluvun arvoon ja selittävät konsernikohtaisia eroja. Vuosikate osoittaa konsernin tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kate-luku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien poistojen suuruinen, kunnan tulorahoitus on riittävä.

Vuosikatteen ja poistojen vertailussa on vakiintunut käyttöön seuraava tunnusluku:

Vuosikate prosenttia poistoista

= $100 * \text{Vuosikate} / \text{Poistot ja arvonalentumiset}$

Kun tunnusluvun arvo on 100 %, oletetaan konsernin tulorahoituksen olevan riittävä. Oletusta voidaan kuitenkin pitää pätevänä vain, jos poistot ja arvonalentumiset vastaavat konserniyhteisöjen keskimääräistä vuotuista investointitasoa. Investoinneilla tarkoitetaan tällöin poistonalaisten investointien omahankintamenoa, joka saadaan vähentämällä hankintamenoa valtion- osuudet ja muut rahoitusosuudet.

Tulorahoitus on ylijäämäinen, kun vuosikate ylittää poistot, ja alijäämäinen, kun vuosikate alittaa poistot. Myös nämä väittämät pitävät paikkansa vain, jos poistot vastaavat keskimääräistä konsernitilinpäätökseen yhdisteltävien yhteisöjen ja säätiöiden vuotuista investointitasoa.

Tulorahoituksen voidaan katsoa olevan riittävä, jos poistot kattavat pitkällä aikavälillä keskimääräiset poistonalaiset investoinnit. Jos vuosikate on negatiivinen, on kunnan tulorahoitus heikko.

Vuosikate euroa/asukas

Vuosikate asukasta kohden on yleisesti käytetty tunnusluku tulorahoituksen riittävyyden arvioinnissa. Konsernikohtainen tavoitearvo tunnusluvulle saadaan jakamalla edellä mainittu keskimääräinen vuotuinen investointitaso asukasmäärällä.

Keskimääräistä, kaikkia kuntakonserneja koskevaa tavoitearvoa ei voida asettaa. Muun muassa konserniyhteisöjen toimintojen sisältö vaikuttaa vuosikatetavoitteen määrittämiseen konsernissa. Asukasmääränä tunnusluvun laskennassa käytetään kunnan asukaslukua tilikauden lopussa.

Konsernin rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut		
1000 euroa	2023	2022
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	53 723	72 045
Satunnaiset erät	0	4 036
Tilikauden verot	-1 347	-918
Tulorahoituksen korjauserät	-1 635	-2 440
Toiminnan rahavirta	50 741	72 722
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-47 820	-56 660
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 589	725
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	454	2 291
Investointien rahavirta	-45 777	-53 643
Toiminnan ja investointien rahavirta	4 964	19 079
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	0	0
Antolainasaamisten vähennykset	56	93
Antolainauksen muutokset	56	93
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäykset	28 431	34 236
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-27 203	-30 192
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-16 729	17 518
Lainakannan muutokset	-15 501	21 562
Oman pääoman muutokset	-8 982	-6 704
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-66	460
Vaihto-omaisuuden muutos	-1 918	-973
Saamisten muutos	12 691	-14 768
Korottomien velkojen muutos	-9 223	10 004
Muut maksuvalmiuden muutokset	1 484	-5 278
Rahoituksen rahavirta	-22 943	9 673
Rahavarojen muutos	-17 979	28 752
Rahavarojen muutos	-51 557	253 096
Rahavarat 31.12.	221 784	273 341
Rahavarat 1.1.	273 341	20 245

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta	19 760	-21 795
Investointien tulo-rahoitus, %	116,2	128,7
Laskennallinen lainanhoitokate	0,8	0,9
Lainanhoitokate	1,6	2,2
Kassan riittävyys	218	160

Tunnuslukujen selitykset:

Investointien tulo-rahoitus, %

= $100 * \text{Vuosikate} / \text{Investointien omahankintameno}$

Investointien tulo-rahoitus -tunnusluku kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenoista on rahoitettu tulo-rahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosentiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä.

Investointien omahankintamenoilla tarkoitetaan rahoituslaskelman investointimenoja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet.

Lainanhoitokate

= $(\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Lainanlyhennykset})$

Lainanhoitokate kertoo konsernin tulo-rahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Jos konsernin lainakannasta enemmän kuin 20 % on kertalyhenteisiä lainoja, otetaan lyhennyksen määräksi tunnuslukua laskettaessa laskennallinen vuosilyhennys, joka saadaan jakamalla edellä mainittu lainakanta 31.12. kahdeksalla.

Tulo-rahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja. Luotettavan kuvan konsernin lainanhoitokyvystä saa tarkastelemalla tunnuslukua useamman vuoden jaksolla. Konsernin lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä kun tunnusluku on 1–2 ja heikko kun tunnusluvun arvo jää alle yhden.

Kassan riittävyys (pv)

= $365 \text{ pv} \times \text{Rahavarat 31.12.} / \text{Kassasta maksut tilikaudella}$

Konsernin maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee, monenkö päivän kassasta maksut voidaan kattaa konsernin rahavaroilla. Rahavarioihin lasketaan rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset. Kassasta maksut kootaan seuraavista tilikauden tuloslaskelman ja rahoituslaskelman eristä:

Konsernituloslaskelmasta:

Toimintakulut - Valmistus omaan käyttöön Korkokulut

Muut rahoituskulut

Konsernin rahoituslaskelmasta:

Investointimenot Antolainojen lisäys

Pitkäaikaisten lainojen vähennys (lyhennykset)

Kassan riittävyys voidaan esittää myös kuukausittaisena lukusarjana tai graafisesti. Rahavarojen määränä käytetään tällöin joko kuukauden päiväkohtaista keskisaldoa tai valittua kuukauden määräpäiväsaldoa.

Konsernitase ja sen tunnusluvut

VASTAAVAA		
1000 euroa	2023	2022
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	9 433	10 295
Liikearvo	6 391	9 439
Muut pitkävaikutteiset menot	4 034	6 458
Ennakkomaksut	952	488
Aineettomat hyödykkeet	20 810	26 680
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	42 123	42 403
Rakennukset	248 856	327 532
Kiinteät rakenteet ja laitteet	353 717	355 716
Koneet ja kalusto	37 181	42 368
Muut aineelliset hyödykkeet	1 144	1 272
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	20 772	12 345
Aineelliset hyödykkeet	703 793	781 636
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosakkeet ja -osuudet	6 560	6 397
Muut osakkeet ja osuudet	23 107	21 506
Muut lainasaamiset	0	0
Muut saamiset	1 215	1 352
Sijoitukset yhteensä	30 882	29 255
PYSYVÄT VASTAAVAT	755 485	837 570
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Valtion toimeksiannot	3 555	1 787
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	158	225
Muut toimeksiantojen varat	0	641
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	3 713	2 653
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	4 797	3 401
Keskeneräiset tuotteet	0	506
Vaihto-omaisuus	4 797	3 907
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	0	0
Lainasaamiset	250	270
Laskennalliset verosaamiset	306	317
Muut saamiset	15 016	15 488
Pitkäaikaiset saamiset	15 572	16 075
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	17 711	26 882
Lainasaamiset	0	18
Muut saamiset	2 697	9 473
Siirtosaamiset	12 029	10 903
Lyhytaikaiset saamiset	32 437	47 276
Saamiset	48 009	63 351
Rahoitusarvopaperit		
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin	176 024	191 509
Muut arvopaperit	2 369	3 496
Rahoitusarvopaperit yhteensä	178 393	195 004
Rahat ja pankkisaamiset	43 392	78 336
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	274 591	340 599
VASTAAVAA YHTEENSÄ	1 033 789	1 180 821

VASTATTAVAA		
1000 euroa	2023	2022
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	142 754	148 905
Muut omat rahastot	1 745	1 712
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	118 980	108 265
Tilikauden ylijäämä	3 123	20 031
OMA PÄÄOMA	266 602	278 914
VÄHEMMISTÖOSUUDET	152	152
PAKOLLISET VARAUKSET		
Muut pakolliset varaukset	8 634	11 488
PAKOLLISET VARAUKSET	8 634	11 488
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Valtion toimeksiannot	3 555	2 900
Lahjoitusrahastojen pääomat	188	423
Muut toimeksiantojen pääomat	255	966
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	3 998	4 289
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	531 593	602 155
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	531 504	601 954
Pääomalainat	0	0
Lainat julkisyhteisöiltä	89	200
Lainat muilta luotonantajilta	0	0
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	114 625	112 357
Muut velat/Liittymismaksut ja muut velat	56 608	57 386
Siirtovelat	0	0
Laskennalliset verovelat	58 017	54 971
Pitkäaikainen vieras pääoma	646 218	714 512
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	45 767	69 816
Joukkovelkakirjalainat	0	0
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	45 756	69 794
Lainat julkisyhteisöiltä	11	22
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	62 418	101 650
Lainat muilta luotonantajilta	0	0
Saadut ennakot	4 042	4 088
Ostovelat	21 647	28 609
Muut velat/Liittymismaksut ja muut velat	12 131	19 596
Siirtovelat	24 598	49 357
Laskennalliset verovelat	0	0
Lyhytaikainen vieras pääoma	108 185	171 467
VIERAS PÄÄOMA	754 403	885 979
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	1 033 789	1 180 821

KONSERNITASEEN TUNNUSLUVUT		
Omavaraisuusaste	25,9	23,7
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	225,3	147,7
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €	122 257	128 296
Kertynyt ylijäämä, €/asukas	3 350	3 536
Konsernin lainakanta 31.12., 1000 €	577 360	671 971
Konsernin lainat, €/asukas	15 822	18 520
Konsernin lainat ja vuokravastuut 31.12.	588 141	686 132
Konsernin lainat ja vuokravastuut €/asukas	16 117	18 911
Konsernin lainasaamiset, t.€	0	0
Asukasmäärä	36 492	36 283

Konsernitaseesta laskettavat tunnusluvut kuvaavat kunnan omavaraisuutta, rahoitusvarallisuutta ja velkaisuutta.

Omavaraisuusaste, %

= 100 * (Oma pääoma + Vähemmistöosuus + Konsernireservi + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (Koko pääoma - Saadut ennakot)

Koko pääoma tarkoittaa taseen vastattavien loppusummaa. Kun käytetään lyhennettyä konsernikaavaa, laskennassa voidaan jättää saadut ennakot pois. Omavaraisuusaste mittaa konsernin vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Omavaraisuuden tavoitetasona voidaan pitää 50 %:n yllä olevaa omavaraisuutta. Alempi omavaraisuusaste merkitsee kunta-konsernissa merkittävää velkarasitetta.

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

= 100 * (Vieras pääoma - Saadut ennakot) / Käyttötulot

Tunnusluku kertoo, kuinka paljon konsernin käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Tunnusluvun osoittajaan merkitään tarkasteluvuoden tilinpäätöksen koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakkomaksuilla. Käyttötulot muodostuivat tilikauden toimintatuloista, verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista.

Suhteellinen velkaantuneisuus on omavaraisuusastetta käyttökelpoisempi tunnusluku konsernien välisessä vertailussa, koska pysyvien vastaavien hyödykkeiden ikä, niiden arvostus tai poistomenetelmä ei vaikuta tunnusluvun arvoon.

Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet konsernilla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulo-rahoituksella.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä)

= Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Luku osoittaa, paljonko konsernilla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikkumavarana, taikka paljonko on kertynyttä alijäämää.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), €/asukas

= [Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)] / Asukasmäärä

Luku osoittaa asukaskohtaisen kertyneen ylijäämän tai katettavan kertyneen alijäämän määrän. Asukasmääränä käytetään tilinpäätös-vuoden päättymispäivän mukaista kunnan asukasmäärää.

Konsernin lainakanta 31.12.

= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat)

Kunnan lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Lainakantaan lasketaan tällöin koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakoilla sekä osto-, siirto- ja muilla veloilla. Jotta lainakanta voitaisiin laskea suoraan toimintakertomukseen otetusta taseesta, ei mainittuihin vähennettäviin eriin tule kirjanpidossa merkitä korollisia lainoja.

Konsernin lainat euroa/asukas

Asukaskohtainen lainamäärä lasketaan jakamalla edellä mainittu lainakanta tilinpäätös-vuoden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä.

Konsernin lainat ja vuokravastuut 31.12.

= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) + Vuokra-vastuut

Lainat ja vuokravastuut saadaan lisäämällä konsernin lainakantaan vuokravastuiden määrä. Vuokravastuiden määrä huomioidaan konserniti-linpäätöksen liitetiedoissa ilmoitetun mukaisena.

Konsernin lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas

Asukaskohtainen tunnusluku lasketaan jakamalla edellä mainittu lainojen ja vastuiden määrä tilinpäätös-vuoden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä. Kuntayhtymässä ei asukaskohtaista lainamäärää lasketa.

Konsernin lainasaamiset 31.12.

= Sijoituksiin merkityt jvk-lainasaamiset ja muut lainasaamiset

Lainasaamisilla tarkoitetaan pysyviin vastaaviin merkittyjä antolainoja konsernin omistamien ja muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen.

1.7 Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet

Kaupunginhallituksen esitys tilikauden tuloksen käsittelystä

Kaupunginhallituksen on tehtävä toimintakertomuksessa esitys tilikauden tuloksen käsittelystä. Jos taseessa on kattamatonta alijäämää, toimintakertomuksessa on tehtävä selkoa talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävydestä talouden tasapainottamiseksi (KuntaL 115 §).

1.7.1 Tilikauden tuloksen käsittely

Kajaanin kaupungin tilikauden 1.1.–31.12.2023 tulos liikelaitoksineen ennen poistoeroa, varauksia ja rahastosiirtoja on 2 885 649,75 euroa.

Kaupunginhallitus esittää tilikauden 1.1.–31.12.2023 tuloksen 2 885 649,75 euroa käsittelystä seuraavaa:

Vähennetään poistoeroa	91 578,14
Vähennetään varauksia	405 364,00
Vähennetään rahastoja	5 484,00
Tuloksen käsittelyerät yhteensä	502 426,14

Tilikauden ylijäämä 3 388 075,89 euroa kirjataan taseen omaan pääomaan kohtaan edellisten tilikausien yli-/alijäämä.

1.7.2 Talouden tasapainottamistoimenpiteet

Kaupunki toteutti hyväksytyä talouden sopeuttamissuunnitelmaa vuosille 2023–2026. Sopeuttamissuunnitelman tavoitteena on saavuttaa 2,5 milj. euron pysyvät säästöt pitkällä aikavälillä. Vuonna 2023 sopeuttamissuunnitelman toimenpiteillä Kajaanin kaupunki saavutti 0,4 miljoonan euron säästöt, kun tavoite vuodelle 2022 oli 0,9 miljoonaa euroa. Yleiset henkilöstösäästötoimet eivät toteutuneet arvioidun mukaisesti.

Sopeuttamissuunnitelman toteuma ja arvio ohjelman toteutumisesta 31.12.2023

TOTEUMA 2023/ARVIO 24-26	31.12.2023	ARVIO 2024	ARVIO 2025	ARVIO 2026	yhteensä
Konsernipalvelut	295 000	105 000	60 000	105 000	565 000
Sivistystoimiala	26 800	273 159	592 853	916 504	1 809 316
Ympäristötekniinen	21 300	58 875	98 875	108 875	287 925
Koulutusliikelaitos	88 000	-	180 000	45 000	313 000
Mamselli	-	15 000	45 000	75 000	135 000
Vilake	-	20 000	20 000	20 000	60 000
YHTEENSÄ	431 100	472 034	996 728	1 270 379	3 170 241
<i>Alkuperäinen ohjelma</i>	<i>897 875</i>	<i>683 799</i>	<i>1 243 193</i>	<i>1 722 038</i>	<i>4 546 905</i>

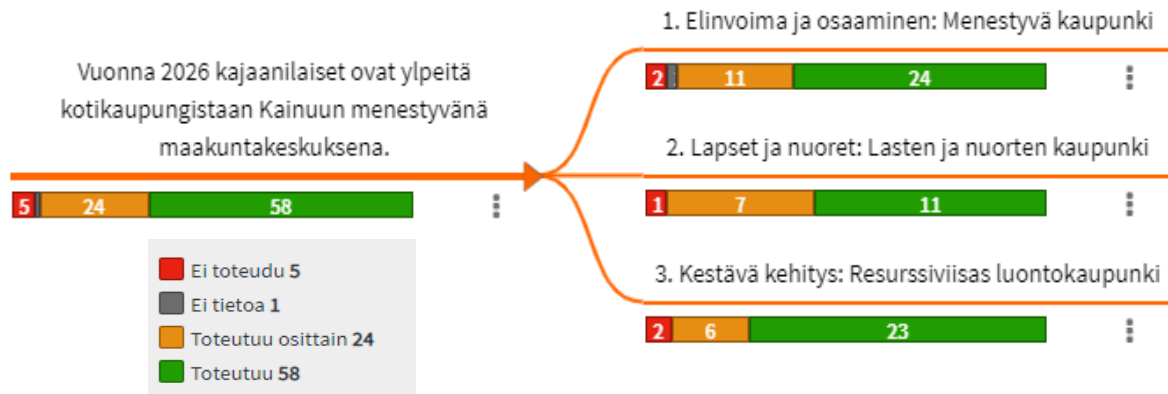
Kajaani kaupunki vahvistaa talouden sopeuttamissuunnitelmaa vuosille 2023–2026. Talouden sopeuttamissuunnitelman päivittämisen tavoitteena on 3,5 milj. euron pysyvät sopeutustoimet toimintakatteen vahvistamiseksi vuodesta 2025 alkaen. Sopeuttamisessa keskeistä on myös TE-uudistuksen siirtyvien kustannusten ja siirtyvän valtionosuusrahoituksen täysimääräinen tasapainottaminen vuodesta 2025 alkaen.

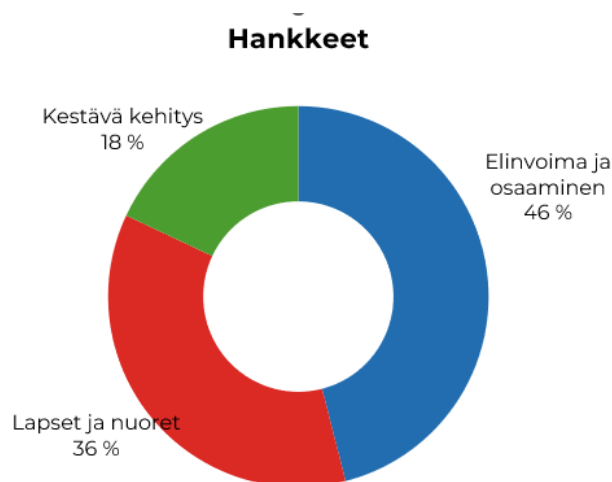
2 Talousarvion toteutuminen

2.1 Kaupunkistrategian toteutuminen

Vuosi 2023 oli Kajaani – aikaa elämälle! -strategian ensimmäinen toteutusvuosi. Alla oleva strategiakartta kuvaa vuodelle 2023 asetettujen tavoitteiden toteutumista kokonaisuudessaan. Toimialojen, liikelaitosten ja tytäryhtiöiden tuloskorteissa esitetään tarkemmin strategiaa toteuttavien sitovien tavoitteiden toteutumisen.

Elinvoimaa ja osaamista toteuttavia hankkeita oli 39, lapset ja nuoret -teemaa toteuttavia hankkeita 30 ja kestävää kehitystä toteuttavia hankkeita 15. Merkittäviä hankkeita olivat mm. talous- ja henkilöstöhallinnon järjestelmäuudistus, PIHI – Kajaanin kaupungin infran kunnossapidon hiilijalanjäljen pienentäminen, TE-palvelut 2024 uudistus, Kajaanin Kampus 2025 sekä tuulivoima- ja aurinkoenergiaosaamista Kainuuseen

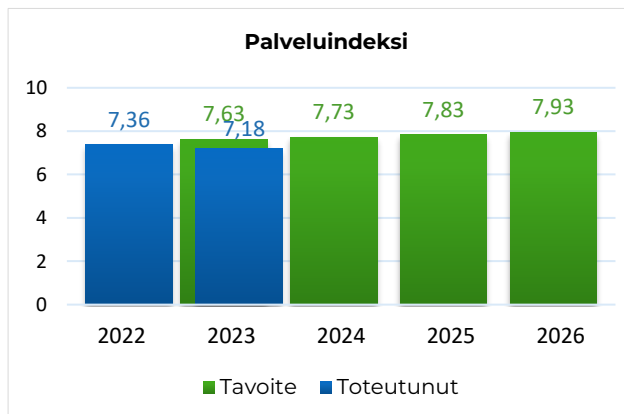
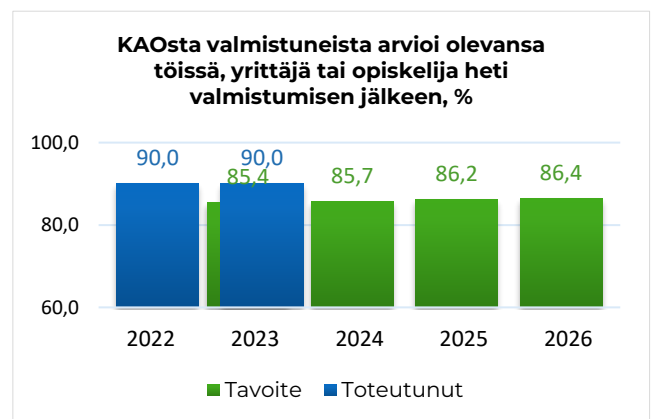
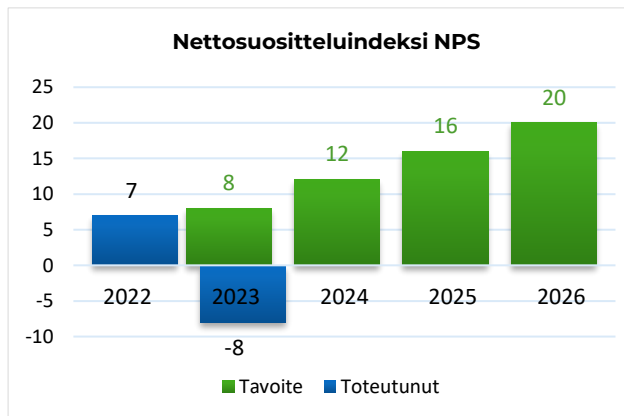
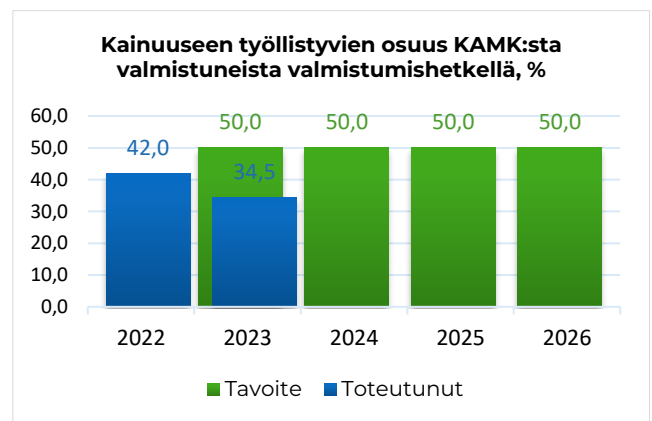
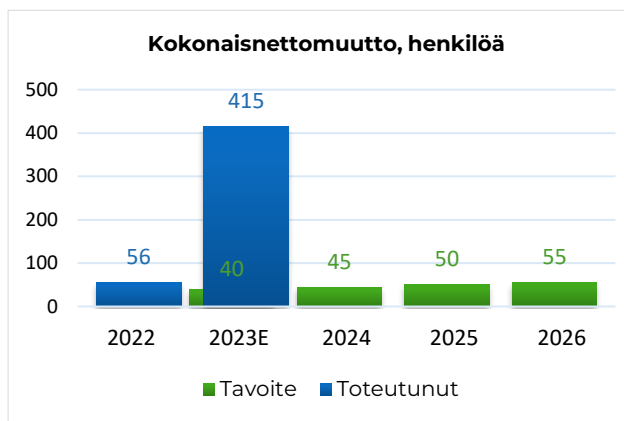
Elinvoima ja osaaminen

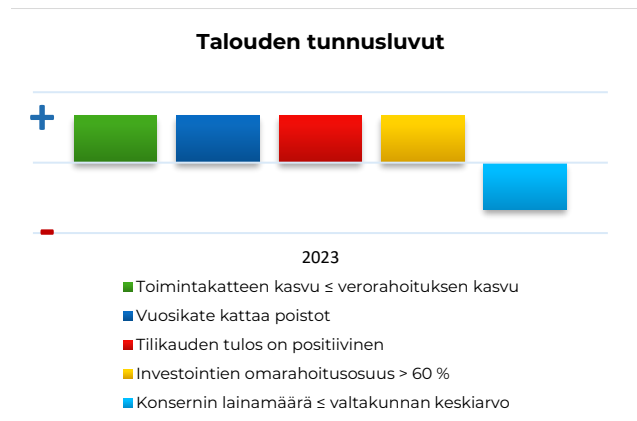
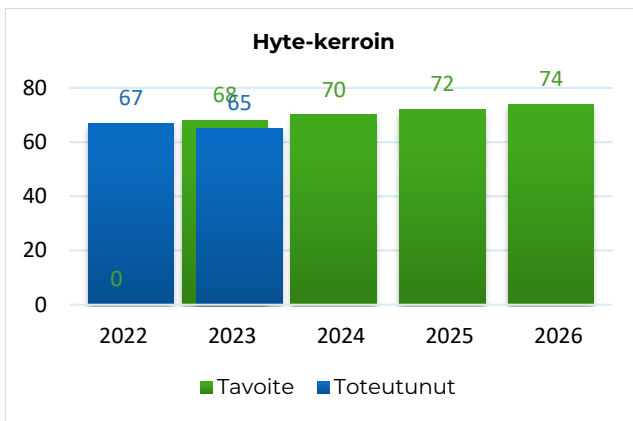
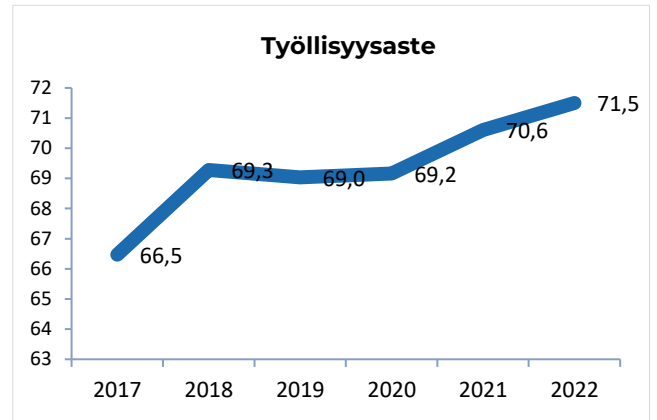
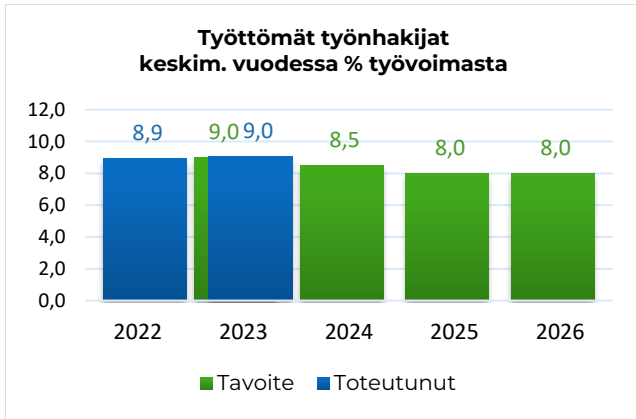
Menestyvä kaupunki

Raportointivastuu: kehitysjohtaja Risto Hämäläinen

Päämääränä vuonna 2026 on, että teemme uudistavaa elinvoimapolitiikka ja olemme houkutteleva kaupunki kasvavalle yritystoiminnalle. Haemme kestävä kasvua teknologiaosaamisesta ja sen soveltamisesta, tulevaisuuden palveluista, luontomme rikkauksista, matkailusta ja uusiutuvasta energiasta. Tasapainoisella taloudella varmistamme kaupungin elinvoiman. Helppo ja turvallinen arki luo hyvän elämän mahdollisuuksia kaikenikäisille kajaanilaisille ja erilaisille kotitalouksille. Kajaani on vetovoimainen kaupunki opiskelijoille, nuorille naisille ja perheille. Arvostamme alueemme osaajia, ja uusia osaajia muuttaa Kajaaniin kotimaasta sekä ulkomailta. Teemme yhteistyötä alueen muiden viestinviejien kanssa nostaaksemme Kajaanin pito- ja vetovoimatekijät esille. Laaja kulttuuritarjonta, monipuoliset harrastukset ja erilaiset asumisen mahdollisuudet lisäävät Kajaanin lumovoimaa. Kajaani on paras kaupunki tehdä monipaikkaista työtä.

Strategisten mittareiden ja indikaattoreiden toteutuminen:

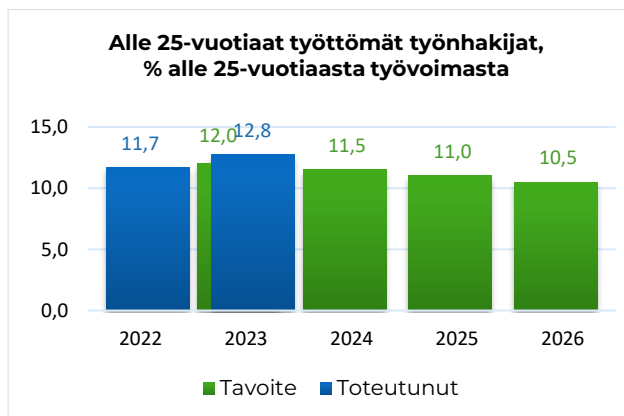
Lapset ja nuoret

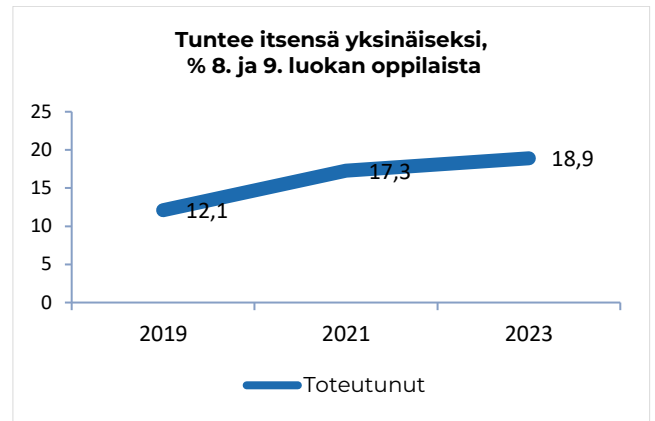
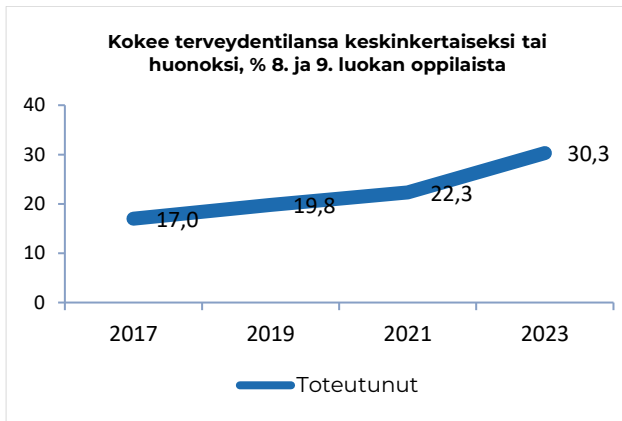
Lasten ja nuorten kaupunki

Raportointivastuu: sivistysjohtaja Mari Selin

Päämääränä vuonna 2026 on, että lasten sekä nuorten on hyvä kasvaa Kajaanissa ja heille rakentuu myönteinen suhde kotikaupunkiin. Tuemme lapsia ja nuoria hyvän elämän rakentamisessa ja huolehdimme heistä kasvun eri vaiheissa. Tarjoamme lapsille, nuorille ja lapsiperheille terveyttä, hyvinvointia ja kasvua edistävää tukea sekä oppimisympäristöjä. Edistämme lasten ja nuorten turvallisuutta sekä yhteisöllisyyttä kaikissa kasvuympäristöissä. Toimimme niin, ettei yksikään nuori syrjäytyisi. Lisäämme nuorten osallisuutta kuuntelemalla ja kuulemalla. Otamme nuoret mukaan heitä koskeviin asioihin. Rakennamme edellytyksiä nuorten kohtaamiselle, harrastusmahdollisuuksille ja tapahtumille.

Strategisten mittareiden ja indikaattoreiden toteutuminen:

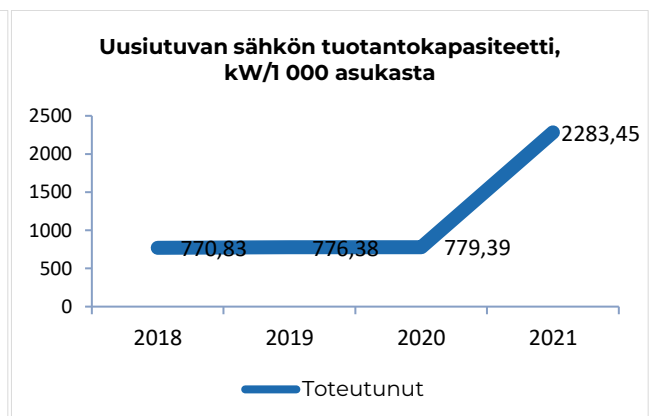
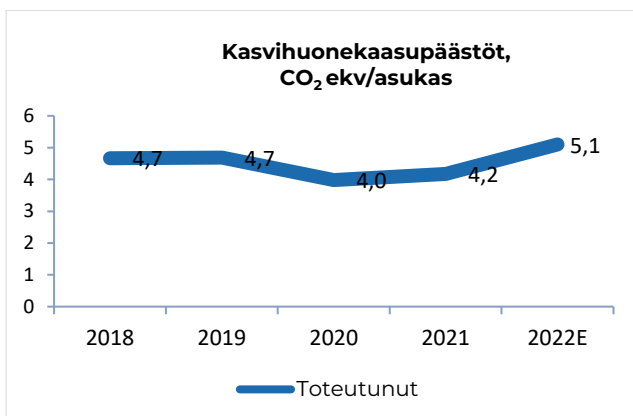
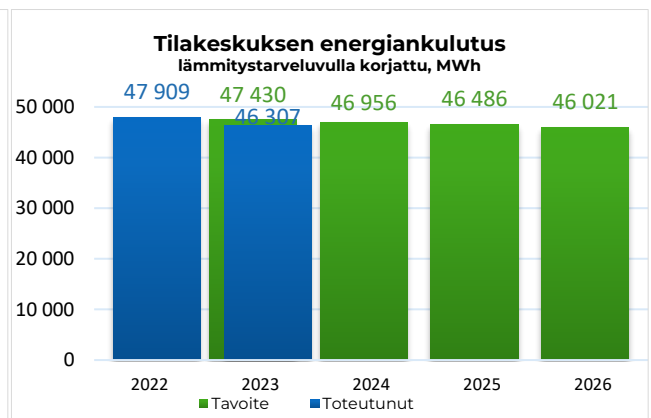
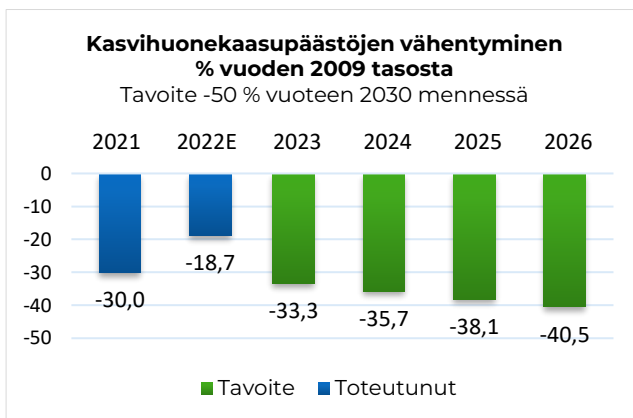
Kestävä kehitys

Resurssiviisas luontokaupunki

Raportointivastuu: tekninen johtaja Jussi Heikkinen

Päämääränä 2026 on, että käytämme resurssejamme harkitusti, hyvinvointia, kestävää kehitystä ja vihreää siirtymää edistävästi. Pidämme yhdessä huolta puhtaasta luonnostamme ja ympäristöstämme. Edistämme luonnon monimuotoisuutta, hillitsemme ilmastonmuutosta ja vähennämme päästöjämme. Kehitämme Kajaanin maakuntakeskuksena, jossa on tiivis ja kaupunkimainen keskusta sekä elinvoimaiset kyläalueet. Hyödynnämme tehokkaasti olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta, jotta voimme tarjota monipuolisesti erilaisia vaihtoehtoja asumiseen sekä liike- ja teollisuustoimintaan. Edistämme uusiutuvan energian tuotantoa ja käyttöä sekä kiertotaloutta. Käytämme tilojamme tehokkaasti ja parannamme energiatehokkuutta. Suosimme kävelyä, pyöräilyä ja joukkoliikennettä. Teemme kestäviä hankintoja. Helposti saavutettavat taajamametsät, laajat metsäalueet sekä esteettömät lähivirkistysalueet lisäävät hyvinvointiamme.

Strategisten mittareiden ja indikaattorien toteutuminen:

2.2 Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

2.2.1 Peruskaupungin investointiosan toteutuminen

Maan hankinta ja luovutus:

Kaupunki osti vuonna 2023 kaksi asemakaavan mukaista tonttia Kätöstä sekä sai maanvaihdossa yhden tontin Könttäläntieltä ja n. 110 m² suuruisen määräalan Salmijärven Mökkikyläntieltä. Yhteensä maanhankintaan käytettiin 48 028,19 euroa.

Kaupunki luovutti rakentajille vuokraamalla yhden tontin Kaarnakadulta asuinrakentamista varten ja möi yhteensä 14 joista kolme oli ennestään rakentamattomia ja 11 aiemmin rakennettuja vuokratontteja, jotka myytiin niiden vuokraoikeuden haltijoille. Myyntivoittoa kaupunki sai tonttien myynnistä n. 201 t€.

Vuoden 2023 lopussa kaupungin omistamista rakentamattomista tonteista oli varattuna rakentamisen suunnittelua varten kolme omakotitonttia. Kaarnakadun alueella oli vapaana varattavaksi vielä 14 tonttia, kangasmaastossa 26 tonttia ja Pohjois-Kätössä 26 tonttia. Lisäksi eri alueilla oli yhteensä reilut parikymmentä rakentamiseen luovutettavissa olevaa omakotitonttia, jotka ovat jääneet rakentamatta alueen muun rakentamisen yhteydessä. Vapaana olevien tonttien määrä nousi Kuutinkujan kunnallistekniikan rakentamisen jälkeen, kun luovutuksen piirin tuli viisi tonttia.

Metsätalous:

Kaupungin metsiä hoidettiin vuonna 2023 tekemällä taimikonhoitoa n. 6,7 ha:n, perkausta n. 17,24 ha:n alueella ja uudistusalan raivausta 16,5 ha:n alueella. Yhteensä toimenpiteitä suoritettiin n. 44,4 ha:n alueella. Metsien hoitamiseksi tehtiin ensiharvennuksia n. 8,7 ha:n alueella, muita harvennushakkuita n. 13,6 ha:n alueella sekä päätehakkuita n. 18,88 ha:n alueella. Vuonna 2023 metsistä myytiin puuta yhteensä n. 6900 m³ ja myynnistä saatiin tuloa 380 t€.

Heinimäen, Pirunvaaran, Olliskanvaaran ja Otanmäessä Pirttimäen alueen käyttö- ja hoitosuunnitelmien osalta odotettiin vuonna 2023 hallinto-oikeuden päätöstä asiasta tehtyyn valitukseen. Hallinto-oikeuden päätös ja mahdolliset alueilla suoritettavat hoitotoimenpiteet siirtyivät vuodelle 2024. Lisäksi Raudansuon ennallistamista piti edelleen siirtää vuonna 2023 myöhemmin suoritettavaksi, kun tarvittavia kulku-uria ei saatu alueelle jäädytetyksi. Tämän takia suon suojelupäätös on edelleen saamatta.

Talonrakennusinvestoinnit:

Talonrakennusinvestoinneissa sitovana tavoitteena oli 10 515 000 € netto. Investointien toteutuma oli noin 10 374 000 €. Teatteritalon peruskorjaukseen saatiin avustusta 1 285 000 €. Merkittävimpinä hankkeina valmistuivat teatteritalon ja Vanamon päiväkodin peruskorjaukset, Kätönlahden koulun ruokalalajennus sekä Kuluntalahden koulun ja kaupungintalon korjaus- ja muutostyöt. Paloasema- ja varikkohanke (Temppu) aloitettiin keuhalla 2023. Kahden aurinkovoimalan suunnittelu ja hankinta toteutettiin, tuotantoon voimalat valmistuvat keuhalla 2024 mennessä.

Kiinteät rakenteet ja laitteet:

Kiinteät rakenteet ja laitteet -osan investoinnit toteutuivat hyvin vuonna 2023. Uuden asuntoalueen kunnallistekniikkaa rakennettiin Kuurnan alueelle. Asuntokatuja saneerattiin Nakertajassa ja Honkirämeellä. Pieniä katu- ja puistomuutostöitä tehtiin eri puolilla kaupunkia, mm. Ämmänpuronpuistossa. Keskusta-alueen esteettömyyttä parannettiin ja kevyen liikenteen viitoitus toteutettiin pääreiteille. Kokonaisinvestoinnit toteutuivat 2,26 M€ suuruusina, kun talousarviovaraus oli 2,5 M€.

Irtaimistoinvestoinnit:

Irtaimistoinvestoinnit toteutuivat kokonaisvaltaisesti alle talousarvion. Talousarvioon 2023 varattiin esimerkiksi Teatteritalon peruskorjauksen jälkeisen irtaimiston hankintaan 1,7 milj. euroa.

Investointiosa on sitova hankkeittain, jolle valtuusto hyväksyy määrärahan ja tuloarvion.
Määrärahat ja toteumat 1000 euron tarkkuudella – investointiraja 10 000 €.

	TA 2023	TA muutokset 2023	TA muutoksineer 2023	Toteutuneet kustannukset 2023	Poikkeama
	*1 000 EUR	*1 000 EUR	*1 000 EUR	*1 000 EUR	*1 000 EUR
Kajaanin peruskaupunki	-17 388	1 150	-16 238	-15 179	-1 059
Maa-alueet	0	-100	-100	-26	-74
Muut aineettomat hyödykkeet	-700	0	-700	-515	-185
Aineettomat oikeudet	0	0	0	-35	35
Muut pitkävaikutteiset menot, Konsernihallinto	-700	0	-700	-480	-220
Rakennukset	-11 665	1 150	-10 515	-10 374	-141
Päiväkoti rakennukset	-250	100	-150	-129	-21
Muut rakennukset	-5 500	700	-4 800	-4 788	-12
Toimistorakennukset	-700	250	-450	-417	-33
Opetusrakennukset	-1 100	0	-1 100	-1 213	113
Päiväkoti rakennukset	-1 200	0	-1 200	-1 239	39
Liikuntarakennukset	0	0	0	0	0
Kulttuurirakennukset	-2 515	0	-2 515	-2 504	-11
Muut rakennukset	-400	100	-300	-84	-216
Kiinteät rakenteet ja laitteet	-2 555	0	-2 555	-2 264	-291
Uudet Liikenne-alueet	-2 130	0	-2 130	-1 871	-259
Uudet Viheralueet	-250	0	-250	-223	-27
Uudet Erityisalueet- ja kohteet	-25	0	-25	0	-25
Uudet Hulevesirakenteet	-150	0	-150	-170	20
Koneet ja kalusto	-2 368	0	-2 368	-2 001	-367
Muut Koneet ja kalusto, Varhaiskasvatus	-200	0	-200	-142	-58
Muut Koneet ja kalusto, Kulttuuri- ja nuorisopalvel	-1 763	0	-1 763	-1 622	-141
Muut Koneet ja kalusto, Masuvi	-15	0	-15	0	-15
Muut Koneet ja kalusto, Kunnallistekniikka ja liikun	-375	0	-375	-220	-155
Muut Koneet ja kalusto, Tilakeskus	-15	0	-15	-16	1
Muut aineelliset hyödykkeet	-100	100	0	0	0
Kajaanin vesi Liikelaitos	-2 760	0	-2 760	-2 351	-409
Koulutusliikelaitos	-665	0	-665	-664	-1
Kaupunki ja liikelaitokset	-20 813	1 150	-19 663	-18 194	-1 469

2.2.2 Konsernipalvelut

Selvitys tavoitteiden toteumasta ja olennaisista poikkeamista

Konsernipalvelut -toimialan käyttötalouden toimintakate vuonna 2023 toteutui 1,05 milj. euroa talousarviota parempana. Toimialan toimintatuotot toteutuivat lähes budjetoidusti. Toimintakulut toteutuivat 1,1 milj. euroa pienempinä kuin oli budjetoitu. Henkilötyövuosia oli 102,3 (vuonna 2022 104,8).

Konsernipalvelut -toimialan avustukset -tiliryhmässä näkyy toteumatietona koulutusliikelaitokselle kuuluva avustus valtionosuudesta (34 milj. euroa), joka on vastaavasti tulona koulutusliikelaitoksella.

Konsernipalvelut -toimialan talousarvioon tehtiin seuraavat muutokset tilikauden 2023 aikana:

Kajaanin kaupungin vastaanottokeskustoiminta siirtyi 1.8.2023 alkaen Babando Oy:n hoidettavaksi. Vastaanottokeskuksen osalta toimintatuotot vähenevät 2 332 998 euroa. Toimintakulut vähenevät vastaavasti saman summan 2 332 998 euroa. Tällä muutoksella ei ollut vaikutusta toimintakatteeseen eikä tulokseen.

Kampus -hankkeen osalta tehtiin tarkennuksia kululajien välillä. Alkuperäiseen talousarvioon varattiin 250 000 euron määräraha palveluiden ostoon. Kyseinen määräraha eroteltiin eri kululajeille vastaamaan todellista toteutusta. Siirroilla ei ollut vaikutusta tulokseen.

Osallisuus- ja hyvinvointijaoston avustuksiin tehtiin lisäys 28 000 euroa Kainuun Rastiviikko -tapahtuman avustamiseen.

Tilikauden aikana ilmeni, että joukkoliikenteen avustukset vähenevät 200 000 euroa. Talousarvioon 2023 on varattu 550 000 euron avustusmääräraha. Kainuun ELY-keskus ilmoitti jäädyttävänsä joukkoliikenteen avustuksen vuosille 2022–2026 n. 350 000 euron tasoon. Joukkoliikenteen palvelujen osto ylittyivät tämän takia 850 000 eurolla. Joukkoliikenteen kuljetuspalveluihin on varattu 1,6 milj. euron määräraha vuodelle 2023.

Kertaerät 2023:

Kajaanin kaupunki varautui Kainuun pelastuslaitoksen mahdollisiin takautuviin palkkasaatavien korvauksiin. Varausta kerättiin Kainuun kunnilta yhteensä 2,3 milj. euroa. Vuonna 2022 korvauksia maksettiin 1,1 miljoonaa euroa. Taseessa pakollista varausta oli vielä jäljellä 1,2 miljoonaa euroa, josta Kajaanin kaupungin osuus on 0,6 milj. euroa. Tämä tuloutettiin vuonna 2023 henkilöstökulujen ryhmään tulosta parantavasti.

Kainuun hyvinvointialue laskutti Kajaanin kaupungilta Kainuun sotien aikaisia takautuvia palkkaharmonisointikuluja yhteensä 2,2 milj. euroa. Tämä kirjattiin palvelujen ostojen ryhmään kuluja lisäävästi.

Konsernin johto ja demokratiapalvelut

Omistajapoliittiset linjaukset ja konserniohje on päivitetty. Eduskuntavaalit toimitettiin huhtikuussa.

Hallintopalvelut

Hallintopalvelujen perustoiminnoissa ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia. Talousarviossa asetetut tavoitteet toteutuvat. Sopimushallinnan kehittämiseen liittyvä ulkoinen arviointityö on aloitettu. Tietohallinnon kokonaiskehittämistä ja organisointia työstetään konsernitasolla yhdessä koulutusliikelaitoksen ja ammattikorkeakoulun kanssa. Tietohallinnon johdossa tapahtui henkilöstövaihdos.

Osallistavan budjetoinnin menetelmällä kaupunkilaiset valitsivat kehittämiskohteeksi Kesäniemen uimarannan, jonka toteutus käynnistyi syksyllä 2023. Osallisuus- ja hyvinvointijaosto jakoi ensimmäiset uudistettujen avustusehtojen mukaiset vuosittaiset avustukset ja solmi pitempiäaikaisia kumppanuussopimuksia järjestöjen kanssa.

Kainuun ELY-keskus käynnisti loppuvuodesta tarkastuksen joukkoliikenteen valtionosuuksiin koskien vuosia 2017–2018. Selvitys on tilinpäätöshetkellä kesken. Mahdollisuus valtionosuuksien takaisinperintään on olemassa.

Talouspalvelut

Talouspalveluissa otettiin käyttöön uusi Sarastian S365 talouden järjestelmä- ja palvelukokonaisuus 1.1.2023 alkaen. Varainhankintaa ja sijoitustoimintaa toteutettiin aktiivisesti sijoitussuunnitelman mukaisesti. Kassavarvoja hyödynnettiin lyhytaikaisen rahoituksen tarpeisiin ja pitkäaikaista lainaa ei nostettu laisinkaan vuoden 2023 aikana. Pitkäaikaista 2040-luvulle ulottuvaa koronvaihtositoumusta muokattiin alkuvuoden 2024 aikana ja korkoriskiä euromääräisesti ja ajallisesti lyhennettiin. Sijoitustoiminnan ja varainhoitajien onnistumisesta toteutettiin ulkopuolinen riippumaton arviointi Suomen Sijoitustutkimus Oy:n kanssa.

Hankinnoissa toteutettiin hankintaohjelmaa ja hankintoja toteutettiin hankintasuunnitelman mukaisesti. Kaupungin pienhankintaohje päivitettiin alkuvuoden 2024 aikana. Ostojen sopimuksenmukaisuutta tarkistettiin sisäisen valvonnan toimenpiteenä.

Henkilöstöpalvelut

Vuoden 2023 alussa otettiin käyttöön kaupunkistrategian pohjalle rakennettu uusi henkilöstöohjelma vuosille 2023–2026. Myös uudistettu Työkyvyn aktiivisen tuen malli otettiin vuoden alussa käyttöön työkykyjohtamisen tueksi. Myös kaupungin päivitetty Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma otettiin vuoden alussa käyttöön. Näitä strategisia asiakirjoja on jalkautettu organisaation kaikille tasoille. Kaupunki on ollut mukana Positiivisen johtamisen

hankkeessa, jonka kautta on hyödynnetty koulutuksia ja sparrauksia esihenkilötyön tueksi. Työyhteisön toimivuuskyselyn (POJO-kysely 12/2022) kaupunki- ja työyksikötason tuloksia on käsitelty työyksiköissä ja tätä kehittämistyötä on koordinoitu henkilöstöpalveluissa. Vuoden 2023 POJO-kysely toteutettiin lokakuussa. Henkilöstön osaamisen vahvistamisessa ja työsuojelutyössä on edetty kuluvalle vuodelle tehtyjen suunnitelmien mukaan. Työterveyshuollon palvelutuottajana toimii Mehiläinen Oy, jonka kanssa aloitettiin yhteistyö ja palvelujen kehittäminen 1.5.2023 lukien.

Henkilöstöpalveluissa toteutettiin uusien HR-järjestelmien (S365HR, M2) käyttöönottoprojekti. Uudet järjestelmät otettiin käyttöön 1.5.2023 lukien. Henkilöstöpalveluiden prosesseja arvioitiin sisäisenä tarkastuksena vuonna 2022, ja siitä saadut toimenpidesuositukset prosessien ja toimintojen kehittämisestä on otettu huomioon HR-järjestelmien käyttöönottoprojektin yhteydessä.

Elinvoimapalvelut

Elinvoimaohjelmaa on toteutettu kumppanien kanssa, ja kaupunginhallituksen elinkeinojaosto on seurannut ja ohjannut toteutusta. Talousarviossa asetettujen tavoitteiden toteutuma on hyvä.

Osaajien saatavuuden haasteen ratkaisuja on etsitty suurimpien yritysten kanssa, ja erilaisia rekrytointiin liittyviä yhteisiä toimenpiteitä on sovittu jatkettavaksi syyskuudella. Kaupungin omaan keskeiseen osaajatarpeeseen opetus-alalla on vastattu opetusalan yliopistoissa toteutetuilla rekrytointilaisuuksilla, ja tilannetta parantaa osaltaan varhaiskasvatuksen ja erityisopetuksen opettajan pätevyysiin/tutkintoihin johtavien koulutusten käynnistyminen syksyllä 2024.

Kajaanin datakeskusekosysteemihanke on jatkunut ja eräänä tuloksena oli keväällä EUMETSAT-datakeskuksen tulo Kajaaniin. Hanke jatkuu ainakin syksyn ajan, mahdollisesti myös ensi kevättalven ajan. Kolmivuotiset uudet suuret hankkeet Game City Kajaani ja Kampus 2025 ovat käynnistyneet. Kaupunkistrategian ja elinvoimaohjelman tavoitteiden mukaisesti kaupungin ulkoiseen viestintään ja markkinointiin on panostettu, ja kaupunki osallistuu myös maakunnallisiin matkailuhankkeisiin, erityisesti kv. matkailun hankkeisiin.

Uuden hallituksen hallitusohjelmaan on kirjattu tavoite kehittää Suomen sisäistä lentoliikennettä ensisijaisesti markkinaehtoisesti, mutta turvaten huoltovarmuuden, vientiteollisuuden ja matkailun kannalta tärkeät lentoyhteydet tarvittaessa ostopalveluliikenteellä, ja että asiaa tarkastellaan budjettiriihessä 2023. Ostoliikenteen jatkuminen maakuntareiteillä edellyttää budjettirahoituksen saamista, mutta tavoitekirjaus on jo merkittävä edistysaskel, kotimaan lentoliikennettä ei ole aiemmin otettu vastaavalla tavalla huomioon valtion väyläpolitiikassa.

Työllisyyden kuntakokeilu on jatkunut tuloksekkaasti, ja arvioitu monella mittarilla maan parhaimpiin kuuluvaksi. TE-palvelu-uudistuksen varsinainen valmistelu käynnistyi eduskunnan hyväksytyä lain kevättalvella. Uudistuksen toteuttamisesta Kainuu-Koillismaan työllisyysalueena on tehty mukaan lähtevien kuntien kesken aiesopimus, jossa on sovittu toteutuksen keskeiset periaatteet. Varsinainen työllisyysalueen muodostamiseen tarvittava yhteistointiasopimus valmistellaan kuntien päätöksentekoon elo-syyskuun aikana.

Maahanmuuttovirasto Migrin toteuttaman vastaanottokeskustoiminnan kilpailuttamisen lopputuloksena Kajaanin kaupungin kv. palvelujen vastaanottokeskus siirtyi Babando Oy:lle, jolla jo aiemmin on ollut yksi vastaanottokeskus Kirkkonummella. Yritys voitti kilpailutuksen myös Ahvenanmaan osalta. Vastaanottokeskus ja sen henkilöstö siirtyivät 1.8. alkaen Babandon palvelukseen vanhoina työntekijöinä liikkeenluovutuksella. Kaupungin kv. palveluihin jäivät ulkomaisen työvoiman rekrytoinnin palvelut ja kotouttamispalvelut, jotka jatkuvat elinvoimapalvelujen yhdistetyssä työllisyys- ja kansainvälisyyspalvelujen tiimissä.

Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet

Raportointivastuussa kaupunginjohtaja, hallintojohtaja, talousjohtaja, henkilöstöjohtaja ja kehitysjohtaja.

Toiminnallinen tavoite	Mittari	Tavoite 2023	Toteutunut 2023	Tila
Tasapainoisella taloudella varmistamme kaupungin elinvoiman: Talouden sopeuttamissuunnitelman toimeenpaneminen, ohjaus ja valvonta kaupunkitasoisesti.	Talouden sopeuttamissuunnitelman euromääräisten tavoitteiden saavuttaminen.	Säästöt ohjelman mukaan v. 2023 897 895 euroa	431 100 euroa. Yleiset henkilöstösäästötoimet eivät toteudu arvioidun mukaisesti.	Toteutuu osittain
Kajaanin kampus 2025 hankkeen toteuttaminen 2023–2025 kampuksen kokonaiskehittämiseksi ja vetovoiman kasvattamiseksi	Kajaanin koulutuskeskittymän kehittäminen vetovoimaiseksi kampukseksi, joka houkuttelee entistä paremmin opiskelijoita sekä yrityksiä ja koulutusympäristöstä hyötyviä muita toimijoita	Kajaanin kampus 2025 hankkeen käynnistäminen, tavoitteiden asettaminen, hankkeen organisointi, kehittämistoimenpiteiden käynnistäminen.	Hanke käynnistynyt toukuussa ja edennyt tavoitteen mukaisesti, hankesuunnitelma tehty ja käsitelty konsernijaostossa. Hankkeen johtoryhmä muodostuu kaikkien kampusalueen keskeisistä toimijoista. Kehittämistoimenpiteet käynnistyneet, ja kampuksen tyhjentyneihin tiloihin on sijoittunut yrityksiä.	Toteutuu
Game City Kajaanin käynnistäminen tavoitteena pelialan liiketoiminnan kasvattaminen.	Game Cityn käynnistyminen.	Kehityskokonaisuuden käynnistäminen, tavoitteiden asettaminen vuoteen 2025 saakka, alan toimivien yritysten sitoutuminen, KAMK:n uusien pelialan koulutusavausten käynnistäminen, start-up yritysten tukimallin aloittaminen.	Asetetut tavoitteet toteutuneet. Kaupunginhallitus tehnyt hankkeen rahoituspäätökset.	Toteutuu
Kajaanin vetovoimatekijöiden sekä seudun ura- ja työmahdollisuuksien esiin nostaminen yhteistyössä elinkeinoelämän kanssa.	Markkinoinnin ja viestinnän näkyvyyden kattavuus: maksettu mainonta ja ansaittu näkyvyys.	Markkinoinnin ja viestinnän näkyvyyden kattavuus ylittää vuoden 2022 tason.	Markkinoinnin ja viestinnän kattavuus ylittää vuoden 2022 tason reilulla yhdellä miljoonalla näytöllä.	Toteutuu
Koulutustaso nousee ja koulutus on vetovoimaista ja vaikuttavaa.	Uudet korkeakoulutasoiset koulutusavaukset.	Opetusalan uusien muontotyyppisten koulutusten käynnistäminen, liiketalouden ja teknologiaalojen vastaavien koulutusten sekä muiden mahdollisten koulutusten valmistelu.	OPETOP-hankkeen varhaiskasvatuksen ja erityisopetuksen syksyllä 2024 alkavien koulutusten opiskelijahaku valmisteltu. Viestintää ja markkinointia toteutettu Kainuun ja Ylä-Savon kunnissa. Kaupunginhallitus hyväksynyt OPETOP-hankkeen yhteistyö- ja rahoitussopimuksen Oulun yliopiston kanssa. Yliopiston tieto- ja sähkötekniikan tiedekunnan kanssa aloitettu tekniikan alan koulutusten tarkempi selvitysvaihe.	Toteutuu
Opiskelijoiden sitouttaminen Kajaaniin.	KAMK:sta valmistuneiden työllistyminen alueelle yli 50 %. Tammi-kesäkuussa 2023 AMK-tutkinnon suorittaneista 47 % ja YAMK-	Opiskelijamyönteisen Kajaanin toimenpiteet hakuvetoisuuden parantamiseksi, harjoittelu- ja opinnäytetyöpaikkojen aktivointi, myös kv. opiskelijoiden osalta, kesätyöpaikkaa tukevien	Vuonna 2023 AMK-tutkinnon suorittaneista työllistyi Kainuuseen 38 %, YAMK-tutkinnon suorittaneista 22 %, yhteensä 34,5 %. Osuus on ollut koko ajan laskeva vuodesta 2020 alkaen johtuen	Toteutuu osittain

	tutkinnon suorittaneista 20 % työllistyi maakuntaan. Vastaavat luvut vuonna 2022 olivat AMK-tutkinnon suorittaneet 42 % ja YAMK-tutkinnon suorittaneet 43 %. YAMK-tutkinnon osalta vuosittainen vaihtelu on suurta.	palvelujen kehittäminen, muualla opiskelevien tavoittaminen ja sitouttaminen.	monimuotokoulutusten kasvusta ja koulutusavauksista muilla paikkakunnilla. KAMK aloittaa tilastoinnin erikseen muilla paikkakunnilla opiskelevista kevätkaudella 2024. Opiskelijamyönteisen Kajaanin toimenpiteitä jatkettiin. Rekrytointitoimilla tuettiin yrityksiä myös harjoittelijoiden ja kesätyöntekijöiden saamisessa.	
Ulkomaisen työvoiman rekrytointi.	Ulkomaisen työvoiman rekrytointia tukevien palvelujen työnantaja- ja henkilöasiakkaiden määrä.	Kv. palvelujen hankerahoituksella pilotoitujen kv. rekrytointin palvelujen ja asettautumispalvelujen vakinaistaminen.	Kv. rekrytointin 2 htv palvelut vakinaistettiin. International Infossa on palveltu vuoden aikana 1095 asiakasta, joista 238 asiakasta tarvinnut pidempiaikaisen ohjauksen. Alkukartoituksia ml. ulkomaiset opiskelijat tehty 82 asiakkaalle + muuta siihen liittyvää ohjausta 20 asiakkaalle. Yritystilastointi on kevään palvelutapahtumien osalta puutteellinen. Syksyn aikana kontaktoitu 26 yritystä, joista 11 johtanut pidempiaikaiseen neuvontaan. Kulttuureja yhdistäviä tapahtumia ollut kaksi, osallistujia yhteensä 350.	Toteutuu
Saavutettavuuden varmistaminen.	Reittilentoliikenteen pitkäjänteinen jatkuminen.	Markkinaehtoisien tai ostoliikenteen lentoliikenteen jatkuminen ilman katkoja vuonna 2023.	Finnair jatkaa 29.4. alkaen seuraavat kaksi vuotta Kajaanin reitin ostoliikenteen operaattorina, joten lennot jatkuvat katkeamatta. Aikatauluihin tulee joitakin muutoksia tällä hetkellä voimassa oleviin aikatauluihin verrattuna.	Toteutuu

Lapset ja nuoret

Osallisuusohjelman laatiminen. Ohjelma kokoaa ja konkretisoi tapoja edistää osallisuutta Kajaanissa sekä asettaa sille tavoitteet.	Osallisuusohjelman hyväksyminen.	Valmistunut osallisuusohjelma, johon on selvitetty osallisuuden edistämiseen liittyvät tarpeet, kirjattu osallisuutta edistävät toimet ja toimintatavat sekä asetettu tavoitteet valtuustokauden loppuun saakka.	Osallisuusohjelma on valmistelussa ja tulee hyväksyttäväksi keväällä 2024. Ohjelman valmisteluun liittyen on järjestetty mm. työpajoja niin kuntalaisille kuin henkilöstölle sekä toteutettu kuntalaiskysely.	Toteutuu
Edistetään työttömien nuorten aktivoitumista ja osallistumista työllistymistä edistäviin palveluihin.	Alle 25-v työttömien osuus alle 25-v työvoimasta, nuorten aktivointiaste.	Vähintään 45 % alle 25-vuotiaista työttömistä työnhakijoista on työllistymistä edistävässä palveluissa, ja alle 25-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden osuus alle 25-vuotiaasta työvoimasta on keskimäärin 10 %.	Nuorten työttömien osuus oli keskimäärin 11,3 %, joka jäi alle tavoitteen. Nuorten aktivointiaste oli keskimäärin vuoden aikana 46,5 % ja tämä oli yli tavoitteen.	Toteutuu osittain

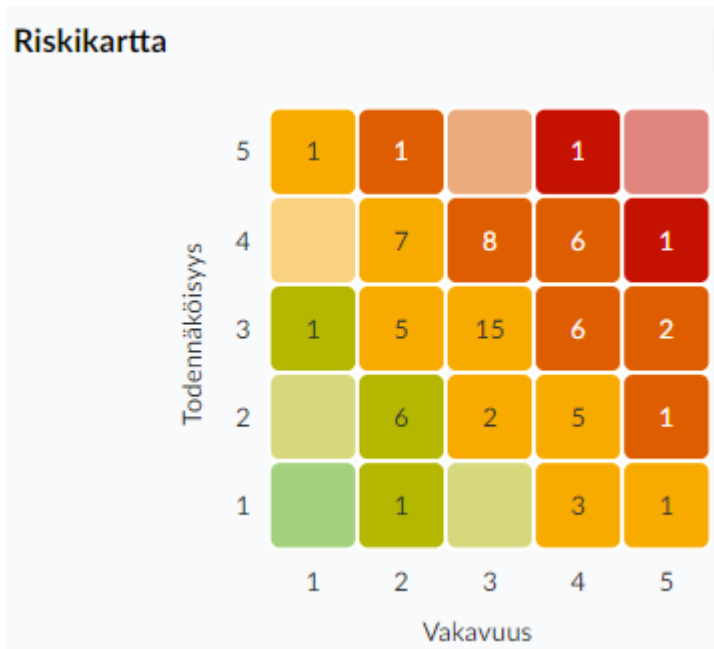
Kestävä kehitys

Resurssiviisautta tukeva hankintaohjelma.	Ympäristökriteerit hankinnoissa kpl. Hankintojen	Huomioidaan vähintään viidessä (5) eri hankinnassa.	Ympäristökriteerit on huomioitu tilausmatkojen,	Toteutuu
---	--	---	---	----------

	<p>kriteereihin otetaan ympäristönäkökulmia korostavia kriteereitä sekä sopimuksiin niitä tukevia seurantamenetelmiä.</p>		<p>työkonepalveluiden ja palveluliikenteen kaluston, tietosuojamateriaalin hävittämisen sekä suurtalouskeittien koneiden ja laitteiden ja ruokailuvälineiden hankinnoissa yksilöidyn vaatimusten kuten esimerkiksi päästöluokkavaatimusten ja energian käyttöön ja tehokkuuteen liittyvien vaatimusten.</p> <p>Tarjoajat ovat ottaneet huomioon tarjousta laatiessaan lain asettamat verotusta, ympäristönsuojelua, työsuojelua, työoloja ja työehtoja koskevat velvoitteet.</p>	
--	---	--	--	---

Riskienhallinta

20 – 25	Kriittinen tai ei siedettävissä oleva riski. Tällainen riskitekijä vaatii yleensä välittömiä toimia.
10 – 16	Merkittävä tai nopeasti toimenpiteitä vaativa riski. Yleensä tämän kaltaiselle riskille on luotava suunnitelma, jolla sitä hallitaan, esimerkiksi sen pienentämisen osalta.
4 – 9	Huomioitava tai seurattava riski. Välittömät toimenpiteet eivät ole välttämättömiä, mutta riskiä ja sen kehittymistä on seurattava.
1 – 4	Ei riskiä tai hyvin matala riski. Ei vaadi välittömiä toimenpiteitä.

☐	Kohde	Riskialue	Riski	RL
☐	Kajaanin kaupunki > Konsernipalvelut > Talouspalvelut > Talouspalvelut	2.1.1. Strategiset riskit	Kajaanin kaupungin talous ei ole pitkällä aikavälillä tasapainossa	20
☐	Kajaanin kaupunki > Konsernipalvelut > Elinvoimapalvelut > Elinvoimapalvelut	2.1.1. Strategiset riskit	Työvoimapula	20
☐	Kajaanin kaupunki > Konsernipalvelut > Talouspalvelut > Talouspalvelut	2.3.1. Operatiiviset riskit	Talous- ja henkilöstöhallinnon palvelutuottaja ja järjestelmä uudistuksen käyttöönotossa ja toteutuksessa epäonnistuminen	16
☐	Kajaanin kaupunki > Konsernipalvelut > Henkilöstöpalvelut > Henkilöstöpalvelut	2.1.1. Strategiset riskit	Talous- ja henkilöstöhallinnon palvelutuottajan ja järjestelmien käyttöönotossa onnistuminen.	16
☐	Kajaanin kaupunki > Konsernipalvelut > Elinvoimapalvelut > Elinvoimapalvelut	2.3.1. Operatiiviset riskit	Rekrytointi: Osaavan työvoiman saatavuus Kajaanissa	16
☐	Kajaanin kaupunki > Konsernipalvelut > Elinvoimapalvelut > Elinvoimapalvelut	2.2.1. Taloudelliset riskit	TE-Palveluiden uudistukseen liittyvä rahoitusmallin muutoksesta aiheutuva epävarmuus	16
☐	Kajaanin kaupunki > Konsernipalvelut > Elinvoimapalvelut > Elinvoimapalvelut	2.1.1. Strategiset riskit	TE-Palveluiden siirto kuntien vastuulle ja siirtyviä tehtäviä ei korvata täysimääräisesti	16
☐	Kajaanin kaupunki > Konsernipalvelut > Henkilöstöpalvelut > Henkilöstöpalvelut	2.2.1. Taloudelliset riskit	Osaavan henkilöstön rekrytoinnissa onnistuminen ei vastaa kaikilta osin palvelutuotannon tarpeita (esim. VAKA, Mamselli).	16
☐	Kajaanin kaupunki > Konsernipalvelut > Talouspalvelut > Talouspalvelut	2.2.1. Taloudelliset riskit	Sijoitustoimintaan liittyvien riskien toteutuminen	15
☐	Kajaanin kaupunki > Konsernipalvelut > Elinvoimapalvelut > Elinvoimapalvelut	2.1.1. Strategiset riskit	Lentoliikenteen loppuminen Kajaaniin	15

Sisäinen valvonta

Valvonnin kohde	Toimenpiteet	Toteutunut 2023
Kirjanpito ja maksuliikenne	Ostojen sopimuksenmukaisuus tarkistetaan ja dokumentoidaan puolivuositain. Varainhoitajien toiminta arvioidaan (ulkopuolinen selvitys)	Vuoden 2023 ostolaskutarkastuksessa havaittiin laskujen olevan pääosin sopimuksen mukaisia. Ostojen sopimuksenmukaisuuden tarkastamista jatketaan vuoden 2024 aikana ja otantaa edelleen laajennetaan. Sijoitustoiminnan ja varainhoitajien onnistumisesta aikavälillä 28.11.2019-31.12.2022 toteutettiin riippumaton kertaluontoinen analyysi Suomen Sijoitustutkimus Oy:n toimesta. Sijoitussalkun tuottokehitys oli markkinoiden kehityksen mukaista, mutta tavoitteen mukaiseen 4 % vuosittaiseen tuottotavoitteeseen ei päästy. Riskienhallinnan näkökulmasta sijoitukset eivät muodosta merkittävää likviditeettiriskiä, sijoitukset ovat laajasti hajautettuna ja valuuttakurssiriski on tavanomainen.
Sopimushallinta	Sopimusten nykytilan ja kehityskohteiden selvittäminen. Toiminnan jatkuvuudenhallinnan vaatimusten vieminen tärkeimpiin sopimuksiin. Toteutetaan sisäinen tarkastus.	Sisäinen tarkastus suoritettu ja loppuraportin suosittelemista toimenpiteistä osa toteutuksessa, lopputoimenpiteet aikataulutettu kesäkuun 2024 loppuun.

Omaisuuuden hallinnointi	Käyttöomaisuuskirjanpidon tietosisältöjä uudistetaan ja käyttöomaisuuserät katselmoidaan tilikauden aikana.	Vuoden 2023 aikana ei käyttöomaisuuden tietosisältöjä ei ole vielä uudistettu, työ jatkuu vuonna 2024. Käyttöomaisuuserät katselmoitiin ja tilinpäätökseen 2023 kirjattiin arvonalentumiset niiden hyödykkeiden osalta, jotka eivät enää ole palvelutuotannossa tai niiden elinkaari on päätymässä vuonna 2024.
Talousraportointi	Kunnat raportoivat taloustietonsa Valtiokonttorille. Taloustietojen raportoinnin prosessi ja tietosisältö katselmoidaan yhdessä palveluntuottaja Sarastia Oy:n kanssa.	Valtionkonttorille tapahtuva raportointi on toiminut normaalista. Uusi talouden raportointiportaali otettiin käyttöön vuoden 2023 alussa. Osana jatkuvaa palvelua raportointia on katselmoitu säännöllisesti.
Tietohallinto ja tietoturva	Uudistetun tietoturvan toimenpideohjelman käyttöönotto. Toimenpideohjelma sisältää muun muassa tietoturvan vuosikellon, tietoturvan hallintamallin, tietoturvamittareiden katselmoinnin sekä viestintäsuunnitelman. Tarkistetaan ja päivitetään kriittisten tietojärjestelmien toipumissuunnitelmat ja vaikutusanalyysit. Kriittisten tietojärjestelmien tietoturvaa testataan. Ajantasaistetaan käyttövaltuushallinnan periaatteet ja prosessi.	Kainuun tiedonhallinnan ja tietoturvan OHRY:ssä edistetty; vuosikelloa on tarkennettu ja seuranta on aloitettu. OHRY kerran kvartaalissa, vastuu asioiden edistämisestä on kunnilla. Kajaanin tietoturva- ja tietosuojatyöryhmän organisaatio on tarkennettu. Työryhmä on työstänyt tietoturvapoliittikkaa. Poliittikka tulee hyväksyntäkierrokselle lähiaikana. Aloitettu ja työtä jatketaan vielä nyt alkuvuoden aikana. Kriittisten tietojärjestelmien tietoturvatestausta on selvitetty ja suunniteltu. Suunnitelmaa täytyy vielä tarkentaa. Toteutus on tekemättä. Käyttövaltuushallinnan kehittäminen aloitettu TAHE-projektissa yhdessä Sarastian kanssa. On vielä kesken.
Henkilöstöasiat	Vuonna 2022 toteutetun sisäisen tarkastuksen mukaisia toimenpiteitä toteutetaan.	Suosittelun mukaisia toimenpiteitä tehty osana HR-järjestelmien käyttöönottoprojektia ja osa aikataulutettu kesäkuun 2024 loppuun.

Henkilöstö

Konsernipalvelut	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Kaupunginhallitus ja kaupunginjohto	5,3	3	2,5
Hallintopalvelut	36,9	34,4	33,9
Henkilöstöpalvelut	15,2	14,5	16,6
Talous- ja hankintapalvelut	13,4	14	13,9
Elinvoimapalvelut	40,1	38,9	35,6
Yhteensä (Henkilöstö, htv2)	110,9	104,8	102,3

Konsernipalvelut yhteensä

Tilihierarkia	Alkup. TA koko vuosi	* TA-muutokset	MTA koko vuosi	Toteuma_kum	Jäljellä MTA	TP_ed vuosi
▲						
Toimintatuotot	8 559 890	-2 522 998	6 036 892	5 974 271	62 621	8 420 022
Myyntituotot	7 129 789	-2 322 998	4 806 791	4 767 443	39 348	6 469 809
Maksutuotot	500	0	500	-87	587	1 650
Tuet ja avustukset	1 269 245	-200 000	1 069 245	981 690	87 555	1 462 122
Muut toimintatuotot	160 356	0	160 356	225 224	-64 868	486 442
Toimintakulut	-25 960 976	-174 364	-26 135 340	-58 972 083	32 836 743	-176 482 812
Henkilöstökulut	-7 297 494	864 028	-6 433 466	-6 255 107	-178 358	-9 073 818
Palvelujen ostot	-10 956 516	-2 304 637	-13 261 153	-13 004 282	-256 871	-160 006 780
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-130 700	-99 155	-229 855	-215 218	-14 637	-264 989
Avustukset	-5 813 400	1 128 400	-4 685 000	-37 985 424	33 300 424	-5 253 991
Muut toimintakulut	-1 762 866	237 000	-1 525 866	-1 512 051	-13 815	-1 883 235
Toimintakate	-17 401 086	-2 697 362	-20 098 448	-52 997 812	32 899 365	-168 062 790
Rahoitustuotot ja -kulut + (-)						3 577
Muut rahoitustuotot						4 730
Muut rahoituskulut						-1 153
Vuosikate	-17 401 086	-2 697 362	-20 098 448	-52 997 812	32 899 365	-168 059 213
Poistot ja arvonalentumiset	-461 514	0	-461 514	-305 364	-156 150	-190 485
Suunnitelman mukaiset poistot	-461 514	0	-461 514	-223 471	-238 042	-187 206
Arvonalentumiset				-81 892	81 892	-3 279
Satunnaiset erät + (-)				0	0	1 852 299
Satunnaiset tuotot						1 852 299
Satunnaiset kulut				0	0	
Tilikauden tulos	-17 862 600	-2 697 362	-20 559 962	-53 303 176	32 743 215	-166 397 399
Tilinpäätössiirrot + (-)	-630 200	0	-630 200	410 848	-1 041 048	185 678
Poistoeron lisäys (vähennys)	-665 100	0	-665 100		-665 100	
Poistoeron lisäys	-665 100	0	-665 100		-665 100	
Varausten lisäys (vähennys)	700 000	0	700 000	405 364	294 636	176 999
Varausten lisäys				-150 000	150 000	
Varausten vähennys	700 000	0	700 000	555 364	144 636	176 999
Rahastojen lisäys (vähennys)	-665 100	0	-665 100	5 484	-670 584	8 679
Rahastojen vähennys	-665 100	0	-665 100	5 484	-670 584	8 679
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-18 492 800	-2 697 362	-21 190 162	-52 892 328	31 702 167	-166 211 721

Konsernin johto ja demokratiapalvelut

Tilihierarkia	Alkup. TA koko vuosi	* TA-muutokset	MTA koko vuosi	Toteuma_kum	Jäljellä MTA	TP_ed vuosi
▲						
Toimintatuotot	130 146	0	130 146	168 577	-38 431	227 055
Myyntituotot	68 231	0	68 231	76 761	-8 530	25 359
Tuet ja avustukset	1 559	0	1 559	28 466	-26 907	133 506
Muut toimintatuotot	60 356	0	60 356	63 350	-2 994	68 190
Toimintakulut	-4 050 383	-1 394 137	-5 444 520	-38 715 679	33 271 159	-155 459 645
Henkilöstökulut	-527 174	580 000	52 826	105 015	-52 189	-2 484 959
Palvelujen ostot	-2 887 256	-1 946 137	-4 833 393	-4 210 774	-622 619	-151 959 625
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-7 400	0	-7 400	-39 635	32 235	-29 173
Avustukset	-455 500	-28 000	-483 500	-34 388 537	33 905 037	-599 556
Muut toimintakulut	-173 053	0	-173 053	-181 748	8 695	-386 331
Toimintakate	-3 920 237	-1 394 137	-5 314 374	-38 547 102	33 232 728	-155 232 591
Rahoitustuotot ja -kulut + (-)						-106
Muut rahoitustuotot						-63
Muut rahoituskulut						-43
Vuosikate	-3 920 237	-1 394 137	-5 314 374	-38 547 102	33 232 728	-155 232 696
Poistot ja arvonalentumiset	-29 457	0	-29 457	-154 054	124 597	-29 457
Suunnitelman mukaiset poistot	-29 457	0	-29 457	-72 161	42 705	-29 457
Arvonalentumiset				-81 892	81 892	
Tilikauden tulos	-3 949 693	-1 394 137	-5 343 830	-38 701 156	33 357 326	-155 262 153
Tilinpäätössiirrot + (-)	-1 080 200	-250 000	-1 330 200	-150 000	-1 180 200	176 999
Poistoeron lisäys (vähennys)	-665 100	0	-665 100		-665 100	
Poistoeron lisäys	-665 100	0	-665 100		-665 100	
Varausten lisäys (vähennys)	250 000	-250 000	0	-150 000	150 000	176 999
Varausten lisäys				-150 000	150 000	
Varausten vähennys	250 000	-250 000	0		0	176 999
Rahastojen lisäys (vähennys)	-665 100	0	-665 100		-665 100	
Rahastojen vähennys	-665 100	0	-665 100		-665 100	
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-5 029 893	-1 644 137	-6 674 030	-38 851 156	32 177 126	-155 085 154

Hallintopalvelut

Tilihierarkia	Alkup. TA koko vuosi	* TA-muutokset	MTA koko vuosi	Toteuma_kum	Jäljellä MTA	TP_ed vuosi
▲						
Toimintatuotot	1 578 030	-200 000	1 378 030	1 717 606	-339 576	1 927 144
Myyntituotot	918 962	0	918 962	1 056 823	-137 861	1 095 885
Maksutuotot						1 504
Tuot ja avustukset	559 068	-200 000	359 068	539 757	-180 689	519 110
Muut toimintatuotot	100 000	0	100 000	121 026	-21 026	310 644
Toimintakulut	-5 536 543	-850 000	-6 386 543	-6 735 284	348 741	-6 174 876
Henkilöstökulut	-1 796 577	0	-1 796 577	-1 823 043	26 466	-1 820 860
Palvelujen ostot	-3 125 158	-850 000	-3 975 158	-4 316 074	340 916	-3 674 579
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-46 900	0	-46 900	-40 416	-6 484	-49 171
Muut toimintakulut	-567 908	0	-567 908	-555 752	-12 156	-630 266
Toimintakate	-3 958 513	-1 050 000	-5 008 513	-5 017 678	9 165	-4 247 732
Rahoitustuotot ja -kulut + (-)						4 268
Muut rahoitustuotot						4 935
Muut rahoituskulut						-667
Vuosikate	-3 958 513	-1 050 000	-5 008 513	-5 017 678	9 165	-4 243 464
Poistot ja arvonalentumiset	-432 057	0	-432 057	-151 310	-280 747	-161 028
Suunnitelman mukaiset poistot	-432 057	0	-432 057	-151 310	-280 747	-157 749
Arvonalentumiset						-3 279
Satunnaiset erät + (-)						1 852 299
Satunnaiset tuotot						1 852 299
Tilikauden tulos	-4 390 570	-1 050 000	-5 440 570	-5 168 988	-271 582	-2 552 193
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-4 390 570	-1 050 000	-5 440 570	-5 168 988	-271 582	-2 552 193

Henkilöstöpalvelut

Tilihierarkia	Alkup. TA koko vuosi	* TA-muutokset	MTA koko vuosi	Toteuma_kum	Jäljellä MTA	TP_ed vuosi
▲						
Toimintatuotot	339 111	0	339 111	278 279	60 832	352 171
Myyntituotot	300 071	0	300 071	264 028	36 043	307 198
Maksutuotot	500	0	500	20	480	145
Tuet ja avustukset	38 540	0	38 540	13 886	24 654	44 828
Muut toimintatuotot				345	-345	
Toimintakulut	-1 844 267	0	-1 844 267	-1 984 687	140 420	-1 695 993
Henkilöstökulut	-896 947	0	-896 947	-1 129 083	232 136	-916 541
Palvelujen ostot	-893 581	0	-893 581	-796 244	-97 337	-724 357
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 750	0	-2 750	-4 061	1 311	-5 474
Avustukset	-3 400	0	-3 400	-400	-3 000	-3 900
Muut toimintakulut	-47 589	0	-47 589	-54 898	7 309	-45 721
Toimintakate	-1 505 156	0	-1 505 156	-1 706 408	201 251	-1 343 822
Rahoitustuotot ja -kulut + (-)						-20
Muut rahoitustuotot						-20
Muut rahoituskulut						0
Vuosikate	-1 505 156	0	-1 505 156	-1 706 408	201 251	-1 343 842
Tilikauden tulos	-1 505 156	0	-1 505 156	-1 706 408	201 251	-1 343 842
Tilinpäätössiirrot + (-)				5 484	-5 484	8 679
Rahastojen lisäys (vähennys)				5 484	-5 484	8 679
Rahastojen vähennys				5 484	-5 484	8 679
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-1 505 156	0	-1 505 156	-1 700 924	195 767	-1 335 164

Talous- ja hankintapalvelut

Tilihierarkia	Alkup. TA koko vuosi	* TA-muutokset	MTA koko vuosi	Toteuma_kum	Jäljellä MTA	TP_ed vuosi
▲						
Toimintatuotot	448 442	0	448 442	473 260	-24 818	602 895
Myyntituotot	444 197	0	444 197	469 177	-24 980	498 709
Tuet ja avustukset	4 245	0	4 245	4 083	162	9 916
Muut toimintatuotot						94 270
Toimintakulut	-1 904 640	0	-1 904 640	-2 009 994	105 353	-2 184 759
Henkilöstökulut	-845 238	0	-845 238	-861 900	16 662	-864 010
Palvelujen ostot	-1 021 452	0	-1 021 452	-1 095 696	74 244	-1 279 887
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 550	0	-1 550	-2 808	1 258	-5 817
Muut toimintakulut	-36 400	0	-36 400	-49 590	13 190	-35 046
Toimintakate	-1 456 198	0	-1 456 198	-1 536 733	80 535	-1 581 864
Rahoitustuotot ja -kulut + (-)						-11
Muut rahoitustuotot						-11
Vuosikate	-1 456 198	0	-1 456 198	-1 536 733	80 535	-1 581 876
Tilikauden tulos	-1 456 198	0	-1 456 198	-1 536 733	80 535	-1 581 876
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-1 456 198	0	-1 456 198	-1 536 733	80 535	-1 581 876

Elinvoimapalvelut

Tilihierarkia	Alkup. TA koko vuosi	* TA-muutokset	MTA koko vuosi	Toteuma_kum	Jäljellä MTA	TP_ed vuosi
Toimintatuotot	6 064 161	-2 322 998	3 741 163	3 336 548	404 615	5 310 758
Myyntituotot	5 398 328	-2 322 998	3 075 330	2 900 654	174 676	4 542 659
Maksutuotot				-107	107	
Tuet ja avustukset	665 833	0	665 833	395 498	270 335	754 761
Muut toimintatuotot				40 503	-40 503	13 338
Toimintakulut	-12 625 143	2 069 773	-10 555 370	-9 526 439	-1 028 930	-10 967 539
Henkilöstökulut	-3 231 558	284 028	-2 947 530	-2 546 097	-401 433	-2 987 448
Palvelujen ostot	-3 029 069	491 500	-2 537 569	-2 585 494	47 925	-2 368 332
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-72 100	-99 155	-171 255	-128 299	-42 956	-175 354
Avustukset	-5 354 500	1 156 400	-4 198 100	-3 596 487	-601 613	-4 650 535
Muut toimintakulut	-937 916	237 000	-700 916	-670 063	-30 853	-785 871
Toimintakate	-6 560 982	-253 225	-6 814 207	-6 189 891	-624 316	-5 656 781
Rahoitustuotot ja -kulut + (-)						-554
Muut rahoitustuotot						-111
Muut rahoituskulut						-443
Vuosikate	-6 560 982	-253 225	-6 814 207	-6 189 891	-624 316	-5 657 335
Satunnaiset erät + (-)				0	0	
Satunnaiset kulut				0	0	
Tilikauden tulos	-6 560 982	-253 225	-6 814 207	-6 189 891	-624 316	-5 657 335
Tilinpäätössiirrot + (-)	450 000	250 000	700 000	555 364	144 636	
Varausten lisäys (vähennys)	450 000	250 000	700 000	555 364	144 636	
Varausten vähennys	450 000	250 000	700 000	555 364	144 636	
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-6 110 982	-3 225	-6 114 207	-5 634 527	-479 680	-5 657 335

2.2.3 Vuolijoen aluelautakunta

Selvitys tavoitteiden toteumasta ja olennaisista poikkeamista

Ulkoliikunta-alueiden talvikunnossapito

Vuolijoen-Otanmäen ulkoliikunta-alueiden talvikunnossapitoa jatkettiin latujen osalta kevätkaudella.

Syyskausi aloitettiin lähes kuukausi etuajassa aikaisempiin vuosiin verrattuna.

Näiden seurauksena kunnossapidon menot kasvoivat n. 11 000 euroa.

Talvikunnossapidon toteutuksessa on seurattu liikuntapalveluiden kunnossapidon tiedotteita ja pyritty toteuttamaan myös Vuolijoen ja Otanmäen osalta kunnossapitoa samanlaisena.

Önkkörin retkeilyalue

Önkkörin lintutornin yhteydessä olevien rakennusten maalaaminen sekä melontalaitureiden nostot ja laskut toivat lisäkustannuksia lähes 3000 euroa.

Nuorten toiminta

Nuorten toiminnan aktivoimiseksi toteutettiin ajosimulaattori hankinta, jonka kustannukset katettiin yhdistämällä nuorten hankkeisiin varattu määräraha moottoripajan ylläpitoavustuksen loppuosaan. Määräraha ylittyi 2260 eurolla.

Hankkeet

Ounasjokisuun ruoppaushankkeen suunnitelman päivittäminen -hanke ylittyi lievästi, Vuottolahden Kirppuniemen korjaushanke toteutui alle kustannusarvion ja Otanmäen frisbeegolfradan rakentamishanke toteutui suunnitellusti.

Avustukset

Kylien toiminta- ja latuavustukset, moottoripajan ja retkiluisteluradan ylläpitoavustukset.

Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet

Elinvoima ja osaaminen

Toiminnallinen tavoite	Mittari	Tavoite 2023	Toteutunut 2023	Tila
Yritysten toimintaympäristön edistäminen ja kehittäminen	Yhteistoimintatilaisuudet	1-3 tilaisuutta	<p>Önkkörin retkeilyalueen ruoka-, majoitus- ja ohjelmapalveluiden suunnittelu-tilaisuus toukokuussa.</p> <p>Retkiluisteluradan Talviriehatapahtuman järjestäminen yrittäjien, kylien ja alueautakunnan kanssa yhteistyössä.</p>	Toteutuu
Asuin ympäristöjen yhteisten alueiden sekä liikunta- ja harrastuspaikkojen kehittäminen yhteistyössä asukkaiden kanssa.	Hankkeet	1-3 hanketta	<p>Ounasjokisuun ruoppaus-hankkeen suunnitelmien päivittäminen.</p> <p>Otanmäen frisbeegolfradan rakentaminen.</p> <p>Vuottolahden Kirppuniemen satamarakennelmien korjaaminen.</p>	Toteutuu
Osallistetaan kyläyhdistysten kanssa yhdessä asukkaita hankkeiden sekä muiden kehittämistoimenpiteiden suunnitteluun ja valmisteluun.	Kyläyhdistysten järjestämät asukas- ja osallisuusillat	1-10 asukas ja osallisuusiltaa	<p>Kylät ovat mukana aktiivisesti hankesuunnittelussa.</p> <p>Otanmäen frisbeegolfradan suunnittelu.</p> <p>Önkkörin retkeilyalueen talvitapahtuman, Sylvin ja Urhon hiihto, suunnittelu.</p> <p>Kohtauspaikan talviriehatapahtuman suunnittelu.</p> <p>Ounasjokisuun ruoppaus-hankkeen suunnitelman esittely -tilaisuus.</p> <p>Ounaksen kylän latupohjan kunnostushankkeen suunnittelutilaisuus.</p> <p>Kuusirannan kalasataman muutoshankkeen suunnittelutilaisuus.</p>	Toteutuu
Yhteistyön kehittäminen organisaation sisäisesti eri toimialojen kanssa sekä eri sidosryhmiin.	Yhteiset toimenpiteet	1-3 toimenpidettä	<p>Sivistyspalveluiden kanssa järjestetty yhteisiä suunnittelupalavereita.</p> <p>Nuorisopalvelut järjestää koulun alkupäivinä tapahtuman nuorille.</p>	Toteutuu

			<p>Puheenjohtajat virkamiespalaverissa</p> <p>Päätjäkahvit 11.5.</p> <p>Luottamushenkilötapaaminen 15.5.</p> <p>Yrittäjien ilta Önkörin retkeilyalueella 17.5.</p> <p>VMP-Vuolijoen moottoripajan kehittämistilaisuus</p> <p>Nuoristilojen jatkamisen kehittämistilaisuudet.</p>	
Vastaanotetaan uudet asukkaat sekä kotimaiset että ulkomaiset vierailijat	Asukas- ja tutustumisillat	1-10 asukas- ja tutustumisillat	Yhdellä kylällä on vastaanottilaisuus järjestetty.	Toteutuu

Lapset ja nuoret

Kehitetään lasten ja nuorten toimintaa ja harrastusmahdollisuuksia alueen nuorisotiloissa ja Vuolijoen moottoripajalla yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa	Uudet toimintamuodot tai harrastusmahdollisuudet	1-3 kpl	<p>Yhteispalaverit (2 kpl) lasten ja nuorten asioissa sivistys- ja liikuntatoimen kanssa</p> <p>OtVu-Leader-ryhmän päätjäkahvit</p> <p>Nuorisovaltuutetut otettiin mukaan lautakuntatyöhön.</p> <p>Vuolijoen nuorten moottoripajaa on tuettu tilan ylläpitoavustuksella.</p> <p>Nuorisotiimi on perustettu.</p> <p>Vuolijoen moottoripajalle on hankittu ajosimulaattorit (2 kpl) ja avustettu pajan ylläpitoa.</p>	Toteutuu
Kehitetään alueen kesä- ja harjoittelutyöpaikkojen määrää ympäristö- ja nuorisotyössä sekä alueen yrityksissä ja yhteisöissä.	Kesä- ja harjoittelupaikkojen määrä	1-10 kpl	Valmistelu kesken.	Toteutuu osittain
Kannustetaan lapsia ja nuoria osallisuuteen kokoontumisilla ja koulu yhteistyöllä	Kokoontumisten määrä	1-4 kpl	<p>Oulujärven nuorisoleader järjesti päätjäkahvituksen.</p> <p>Nuoret esittelivät toiveitaan ja kehittämiskohteita.</p> <p>Paikalla oli nuorison lisäksi mm. sivistyslautakunnan puheenjohtaja ja Vuolijoen</p>	Toteutuu

			<p>aluelautakunnan jäseniä sekä viran- ja toimenhaltijoita.</p> <p>Nuorisotiimin järjestäytymiskokous on pidetty. Tiimi toimii.</p> <p>Laturin lasten ja nuorten osallisuustilaisuus elokuussa.</p> <p>Otanmäen nuorisotilan osallisuustilaisuus elokuussa.</p> <p>Lasten ja nuorten tapahtuma Otanmäen urheilutalolla syyskuussa.</p>	
--	--	--	--	--

Kestävä kehitys

Edistetään lähivirkistysalueiden ja metsien monimuotoisen hyvinvointikäytön jatkuvuus varmistamalla luonnontilassa olevien alueiden jääminen sekä virkistyskohteiden ylläpito. Tuodaan esille aiheeseen liittyvässä päätöksenteossa alueen asukkaiden näkemys alueen luontoarvoista.	Kannanottojen määrä	1-3 kpl	<p>Kannanottojen määrä 4 kpl</p> <p>Pörriäispelto Vuolijoelle,</p> <p>Tuulivoima 2 kpl</p> <p>Otanmäki Minen kaivos-hanke</p>	<p>Toteutuu</p> <p>☒</p>
Edistetään ja tuetaan luontoharrastamista järjestöyhteistyöllä	Toimenpiteiden määrä	1-3 kpl	<p>Edellä esitettyjen hankekohteiden lisäksi on avustettu kyliä esim. elämyslatujen perustamisessa ja ylläpitämisessä.</p> <p>Vuottolahden retkiluistelu-radan ylläpitoon on annettu avustusta sekä näkyvyyden parantamiseksi on tehty markkinointia mm. Kajaanin kaupungin viestintätiimin toimesta.</p> <p>Sähköisiä infotauluja käytetään aktiivisesti yhdistysten järjestämien tapahtumailmoitusten esittämisessä.</p>	<p>Toteutuu</p> <p>☒</p>
Tuetaan kylien ja yhteisöjen elinvoimaa toiminta- ja kylälatu avustuksin sekä kehitetään kylien virkistys- ja yhteisiä alueita	Avustusten määrä	1-15 kpl	<p>Kyläavustukset 7 kylälle, la- tuavustukset 5 kylälle.</p> <p>Kosken kyläladun kunnos- tusavustus.</p> <p>Vuolijoen ja Otanmäen jou- lunavauksiin osallistuminen.</p>	<p>Toteutuu</p> <p>☒</p>

			Retkiluisteluradan ylläpito-avustus.	
Tuetaan alueen kylien ja taajamien elinvoimaa hake-malla ratkaisuja monipuoli-seen asumiseen	Toimenpiteet	1-3 kpl	Ulpukka -ikäihmisten asu-mispalvelut. Toiminta on laajentunut hostel toimin-taan.	Toteutuu ■
Hankitaan kimppakyytiso-vellus asukkaiden käyttöön	Käyttäjien määrä	100 käyttäjää	Alle 10 käyttäjää. Markkinointi käynnissä.	Toteutuu osit-tain ■
Järjestetään etäkokouksia ja -palavereita	Kokousten ja palavereiden määrä	1-10 kpl	Suunnittelupalaverit toteut-tettu etäpalavereina.	Toteutuu ■
Edistetään ja tuetaan har-rastevälineiden vuokraustoimintaa	lainauspaikkojen määrä	1-3 kpl	Retkiluisteluradalle suunnit-teilla vuokrattavia luistimia. Seuraunionilla on väli-nevuokraamoja 2 kpl, mistä saa maksutta mm. lumiken-kiä ja muita harrasteväli-neitä. Koskikartanon väli-nevuokraamo perustettiin syksyllä. Yhteistyö on seu-raunionin, kylien ja Vuolijoen aluelautakunnan väli-nen.	Toteutuu ■

Vuolijoen aluelautakunta

Tilihierarkia	Alkup. TA koko vuosi	* TA-muutokset	MTA koko vuosi	Toteuma_kum	Jäljellä MTA	TP_ed vuosi
▲ Toimintatuotot				37 750	-37 750	41 072
Myyntituotot						11 892
Tuet ja avustukset				10 926	-10 926	29 180
Muut toimintatuotot				26 824	-26 824	
Toimintakulut	-135 496	0	-135 496	-181 118	45 622	-144 919
Henkilöstökulut	-13 620	0	-13 620	-15 139	1 519	-16 737
Palvelujen ostot	-104 876	0	-104 876	-124 513	19 637	-106 423
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				-3 765	3 765	-2 887
Avustukset	-17 000	0	-17 000	-24 974	7 974	-16 798
Muut toimintakulut				-12 726	12 726	-2 075
Toimintakate	-135 496	0	-135 496	-143 368	7 872	-103 847
Vuosikate	-135 496	0	-135 496	-143 368	7 872	-103 847
Satunnaiset erät + (-)				0	0	
Satunnaiset kulut				0	0	
Tilikauden tulos	-135 496	0	-135 496	-143 368	7 872	-103 847
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-135 496	0	-135 496	-143 368	7 872	-103 847

2.2.4 Sivistystoimiala

Selvitys tavoitteiden toteumasta ja olennaisista poikkeamista

Sivistystoimialan vuoden 2023 talousarvion mukainen toimintakate ja valtuustoon nähden sitova tavoite oli -76 478 819 euroa. Talousarvioon lisättiin vuoden 2023 aikana määrärahaa varhaiskasvatuksen tulosalueelle 1 540 000 euroa, joten sivistystoimialan vuoden 2023 muutettu talousarvio oli -78 018 819 euroa. Vuonna 2023 Sivistystoimialan toimintakate ylitti talousarvion 1,0 M € ja tilikauden tulos poistojen ja arvonalentumisten jälkeen oli 820 562 € yli budjetoidun. Tilinpäätöksen mukainen toimintakatteen toteuma oli – 79 048 064 euroa ja tilikauden tulos – 79 671 771 euroa. Tulosalueista perusopetuksen toimintakatteen osuus koko sivistystoimialasta oli 49 %, varhaiskasvatuksen 36 % ja kulttuuri- ja nuorisopalveluiden 15 %. Toimintakate ylittyi perusopetuksessa 710 892 euroa, varhaiskasvatuksessa 216 920 euroa ja kulttuuri- ja nuorisopalveluissa 106 650 euroa. Sivistystoimialan toimintakate kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna 7,5 %.

Toimintatuotot koko toimialan osalta toteutuivat n. 714 t€ budjetoitua paremmin. Myyntituottoja sekä tukia että avustuksia kertyi n. 765 t€ budjetoitua enemmän. Maksutuotot jäivät n. 78 t€ alle talousarvion. Toimintatuottoja kertyi yhteensä 6,0 M€ ja pysyivät lähes edellisen vuoden tasolla.

Toimintakulujen toteuma oli n. 85,1 M€, eli n. 1,7 M€ talousarviota suuremmat ja 6,9 % edellisvuotta suuremmat. Toimintakuluista suurin osa (60 %) on henkilöstökuluja 51,5 M€. Henkilöstökulut ylittyivät koko toimialan osalta n. 1,5 M€ ja kasvoivat edellisestä vuodesta 8 %. Henkilöstökuluissa lomapalkkavarauksia on n. 773 t euroa, mikä kasvatti henkilöstökulujen toteumaa ko. summan verran. Lomapalkkavarauksissa sisältyy pitämättömiä lomapäiviä ja säästövapaita. Henkilötyövuosia (HTV2) kertyi 1026,4, kasvua edelliseen vuoteen 23,7 HTV:tä. Kunta-alan palkkojen sopimuskorotukset toteutettiin yleiskorotuksilla 2,2 %, paikallisella järjestelyerällä ja kehittämisohjelmaerällä (paikallinen erä) 1.6.2023 sekä kertaerällä 30.6.2023. Henkilöstökulujen lisäksi palvelujen ostot ylittivät talousarvion n. 410 t€, toteuma 17,6 M€. Muut toimintakulut yhteensä (12,3 M€) olivat lähes talousarvion mukaiset, mutta kulu-ryhmän sisällä ulkoiset tilavuokrat ja ict-laitteiden leasingvuokrat olivat budjetoitua suuremmat. Aine- ja tarvikeostot (1,9 M€) sekä avustusmenot (1,8 M€) toteutuivat alle talousarvion, yhteensä n. 0,2 M€. Vuoteen 2022 verrattuna palvelujen ostot kasvoivat 7,6 % ja materiaaliostot 8,9 %. Avustusmenot pienenevät 10 % edellisvuoteen verrattuna. Tilavuokrat kokonaisuudessaan kasvoivat viime vuodesta 4,8 % ja ict-laitteiden leasingvuokrat 8,3 %. Poistoja ja arvonalentumisia kertyi 624 t€, n. 35 % vähemmän kuin vuonna 2022. Irtaimen investointeja on tarkennettu eli selkeät kuluvan kaluston hankinnat on budjetoitu käyttötalouteen. Investointimenot koostuivat teatteritalon ja Vanamon päiväkodin peruskorjauksen jälkeisestä kalustamisesta, yhteensä 1,764 M€.

Sivistystoimialan hallinto

Sivistystoimialan hallinnon matalan kynnyksen palvelutarjottimen ja harrastetakuun toteuttamiseen varatuilla määrärahoilla on tuettu lasten ja perheiden vuorovaikutusta sekä harrastamista. Euroopan kulttuuripääkaupunki-vuoteen liittyvässä Yhdenvertainen Oulu 2026 -hankkeessa on alkuvuodesta aloittanut Kajaanissa ja muissa Kainuun kunnissa työskentelevä koordinaattori.

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksessa palvelujen kysyntä on säilynyt korkeana. Erityisesti kansainvälisten opiskelijoiden ja työperäisen maahanmuuton tuottama palvelutarve on kasvanut merkittävästi ja on ollut vaikeasti ennakoitavaa. Päiväkotipaikkojen riittävyyden varmistamiseksi vuonna 2023 vuokrattiin kaksi uutta tilaa ja perustettiin kaksi uutta lapsiryhmää olemassa oleviin päiväkoteihin. Vanamon päiväkodin peruskorjaus toteutui kesäkuusta joulukuuhun 2023. Peruskorjauksen ajalle vuokrattiin väistötila.

Arkea ovat vaikeuttaneet henkilöstön poissaolot. Rekrytointi on muuttunut kokoaikaiseksi ja jatkuvaksi tehtäväksi. Henkilöstön rekrytoinnissa monia haasteita, kuten kelpoisen henkilöstön saaminen kesken toimikauden ilmeneviin tarpeisiin ja tilapäisen henkilöstön saatavuus lyhyisiin sijaisuuksiin. Syksyllä 2023 palkattiin lisää kiertäviä sijaisia helpottamaan äkillisiä sijaistarpeita. Kelpoisia erityisopettajia ja varhaiskasvatuksen opettajia ei ole saatu palkattua avoimiin tehtäviin.

Lasten tuen tarpeeseen vastaamiseksi on lisätty avustavaa henkilöstöresurssia lapsiryhmiin ennakoitua enemmän. Henkilöstön poissaoloista johtuva vaihtuvuus vaikeuttaa osaltaan tuen järjestämistä. Lisäresurssin palkkaamiseen on saatu myös hankerahoitusta. Lisäksi Lapsen tuen mallin jalkautus Kainuussa -hankkeessa kehitettyä "Lapsen tuen mallin käsikirjaa" on saatu vietyä kentälle lasten ja henkilöstön työn tueksi.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain muutoksen myötä maksutuottoja kertyy entistä vähemmän ja palvelusetelikut ovat nousseet. Palvelun käyttö lisääntyy, kun varhaiskasvatus on asiakkaille edullista.

Varhaiskasvatuksen toimintakate ylitti muutetun talousarvion n. 217 t€, toteuma -28,5 M€. Toimintakate kasvoi viime vuodesta 10,5 %. Toimintatuottoja kertyi n. 705 t€ talousarviota enemmän, josta myyntituottoja n. 177 t€, tukia ja avustuksia n. 443 t€. Päivähoitomaksutuloja kertyi n. 66 t€ budjetoitua enemmän. Toimintatuotot pienenevät 8,7 % edelliseen vuoteen verrattuna. Toimintakulut ylittivät talousarvion n. 922 t€, josta suurimpana henkilöstökulut n. 850 t€. Henkilöstökuluissa on lomapalkkavarausta 314 t€ pitämättömistä lomista ja säästövapaista johtuen, mikä kasvatti henkilöstökustannuksia ko. summan verran. Palvelujen ostot ylittivät budjetin n. 179 t€ ja muut toimintakulut n. 92 t€. Aine- ja tarvikeostot sekä avustusmenot jäivät alle budjetoidun, yhteensä n. 199 t€. Toimintakulut kasvoivat 9,1 % edelliseen vuoteen verrattuna.

Perusopetus

Perusopetuksen arki on normalisoitunut pandemian jälkeen. Oppilaiden poissaolojen määrä on edelleen runsasta. Tukitoimina on tarjottu tehostettua oppilaanohjausta (Tuki-opo) sekä hankerahoituksella konsultatiivista sairaalaopetusta ja yhteisöpedagogipalveluita.

Lisäksi perusopetuksessa on työskennellyt hankerahoituksella ylimääräisiä erityisopettajia sekä resurssi- ja samanlaisopettajia.

Valmistavaa opetusta on järjestetty keväällä 2023 14 ryhmässä ja syksyllä 2023 kymmenessä ryhmässä. Yleisopetukseen on integroitunut merkittävä määrä S2-oppilaita valmistavasta opetuksesta.

Kelpoisen henkilöstön saatavuus on ollut haastavaa. Luokanopettajien ja osittain aineenopettajien saatavuus on ollut vielä hyvä. Erityisopetuksen kelpoisen henkilöstön saatavuus on ollut erittäin haastavaa.

Arvioituista riskeistä on vuonna 2023 toteutunut rekrytointiin liittyvä riski, koska kaikkiin tehtäviin ei ole saatu rekrytoitua kelpoisia henkilöitä.

Perusopetuksen toimintakate ylitti talousarvion n. 711 t€, toteuma -38,6 M€. Toimintakate kasvoi edellisvuodesta 5,7 %. Toimintatuottoja kertyi n. 127 t€ talousarviota enemmän. Tuet ja avustustulot jäivät n. 112 t€ budjetoitua pienemmäksi. Toimintatuotot kokonaisuudessaan pysyivät edellisen vuoden tasolla. Toimintakulut ylittivät talousarvion 838 t€. Toimintakuluissa oli kasvua vuoteen 2022 verrattuna 5,3 %. Kulujen ylitystä tapahtui kaikissa kuluryhmissä, pois lukien aine- ja tarvikeostot. Henkilöstökulut ylittivät budjetin n. 608 t€. Henkilöstökuluissa on lomapalkkavarausta 225 t€ pitämättömistä lomista ja säästövapaista johtuen, mikä kasvatti henkilöstökulujen toteumaa ko. summan verran. Palvelujen ostot ja muut toimintakulut ylittyivät yhteensä n. 248 t€.

Kulttuuri- ja nuorisopalvelut

Kulttuuri- ja nuorisopalveluiden toimintakate ylitti talousarvion n. 107 t€, toteuma -11,4 M€. Toimintakate kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna 6,5 %. Toimintatuottoja kertyi kokonaisuudessaan 119 t€ talousarviota vähemmän, mutta vastaavasti toimintakulut yhteensä olivat 12 t€ talousarviota pienemmät. Toimintatuottoja kertyi kuitenkin 9,2 % edellisvuotta enemmän, josta maksutuottojen (pääsymaksut) osalta kasvu oli 18,7 %. Toimintakulut kasvoivat 6,9 % vuodesta 2022. Toimintakuluissa henkilöstökulut ylittyivät n. 50 t€. Henkilöstökuluissa on lomapalkkavarausta 221 t€ pitämättömistä lomista ja säästövapaista johtuen, mikä kasvatti henkilöstökuluja ko. summan verran. Palvelujen ostot ylittyivät n. 55 t€, mutta aine- ja tarvikeostot, avustusmenot sekä muut toimintakulut jäivät yhteensä n. 118 t€ alle budjetin.

Kirjasto

Kirjaston vuosi oli tilastollisesti positiivinen kasvun vuosi ja kirjastokorttia käyttäneiden kuntalaisten määrä kasvoi. Käyntejä kirjastoissa tuli 227 831 kpl ja fyysisiä lainoja 525 291 kpl. Lainaus kasvoi 3,5 % ja esimerkiksi kirjallisuudessa vuosi oli paras sitten 2019. Varattaviin tiloihin tuli yhteensä 1 695 varausta, jonka lisäksi pääkirjaston vapaasti käytettävissä lasten ja nuorten Konttaamo-tilassa oli 5 674 kävijää. Kirjastoissa panostettiin kokoelmatyöhön ja yhteensä kokoelma pieneni 11 %. Poistoja tehtiin 36 881 kpl mikä oli melkein kolme kertaa edellisvuotta enemmän.

Amikset lukee -hanke avasi uusia yhteistyön muotoja kirjaston ja ammattioppilaitoksen välille. Otanmäen kirjastoon asennettiin valokuituyhteys useita vuosia omatoimikirjaston toimintaa haitanneiden yhteysongelmien ratkaisemiseksi. Tapahtumatoiminta jatkoi kehittymistään: lukulemmikkitapahtumat ja sanataidetapahtumat nousivat vakiutuisiksi. Kirjastopolku uudistettiin ja käynnistettiin uusilla toiminnallisilla sisällöillä sekä neuvolayhteistyö lanseerattiin. Kirjastoautossa oli ennakoitua enemmän korjaustarpeita ja keväällä hankittu vartijapalvelu vastasi vuoden aikana lisääntyneisiin häiriötilanteisiin.

Kainuun Museo

Näyttelyt toteutuivat suunnitellusti ja kiinnostivat yleisöä. Kävijämäärä oli ennätyksellinen 10 579. Tyytyväisyys näyttelyihin ja museokäynteihin oli hyvä. Alkuvuonna toimistotilat olivat väistötiloissa korjaustöiden vuoksi. Henkilövaihdoksia oli melko paljon. Näistä syistä esimerkiksi kokoelmien järjestely eri tilojen kesken aloitettiin vasta alkusyksystä. Kokoelmien avaaminen valtakunnallisessa Finna-palvelussa saatiin vihdoinkin alkuun.

Alueellisen vastuumuseon tehtävät saatiin pääosin järjestettyä itse. Pari kulttuuriympäristöasiaa jäi Museoviraston hoidettavaksi. Tammikuun alusta alkoi Lahden museoiden kanssa yhteinen *Kulttuuriympäristötieto hyötykäyttöön* -hanke, joka sai Valtiovarainministeriön mittavan avustuksen vuosille 2023–2024. Hanketyöntekijän aloittaminen siirtyi kesäkuun lopulta elokuulle.

Taidemuseo

Taidemuseossa vieraili 12 508 kävijää, mikä on 34,5 % Kajaanin asukasmäärästä. Tähän sisältyy 1861 lasta ja nuorta sekä 168 erilaista ryhmää. Yleisötyö oli siis vilkasta ja erilaisissa tapahtumissa ja yleisöopastuksissa oli runsaasti osallistujia, samoin koulu- ja päiväkotiryhmien opastuksissa ja työpajoissa. Myös uudet yleisötyön muodot innostivat yleisöä vierailuihin ja yhteistyö niin kaupungin kulttuurilaitosten kuin vapaan kentän toimijoiden kanssa oli tuloksekasta. Museo vastaanotti merkittävät teoslahjoitukset Anna Alapuroilta, Ilkka Väätiltä, Tuija Teiskalta ja Kaija-Riitta Iivoselta. OKM:n valtionosuus myönnettiin 4,8 henkilötyövuodelle ja Museovirastolta saatiin avustus vuoden 2023 kaikkiin taiteilijapalkkioihin. Taidemuseo ripusti valtuustosaliiin uudet taideteokset sekä useita muita kokoelmateoksia julkisiin tiloihin ja toimi kaupungin prosenttitaideteoksen mallin (2023–2026) valmistelijana.

Kansalaisopisto

Kaukametsän opistossa annettiin 11 953 tuntia opetusta 3 272 netto-opiskelijalle. Opistolle myönnetty valtionosuus-tuntimäärä vuonna 2023 oli 11 721 tuntia, josta luku- ja kirjoitustaidottomien maahanmuuttajien lukutaitokoulutukseen 478 tuntia (toteutui maahanmuuttajien suuren määrän takia 844 tuntia). Vuoden aikana järjestettiin 35 maksutonta luentoa, joissa osallistujia oli yhteensä 1 058. Luentoja järjestettiin niin lähi-, etä- kuin hybriditoteutuksena.

Kaukametsän opiston hanke *Digiosaaminen oppijan tukena* (DIGOT) toteutettiin onnistuneesti 9.1.-31.12.2023. Hankkeeseen saatiin ESR-rahoitusta 87 800 €. Hankkeessa työskenteli kokoaikainen hankepäällikkö. Kaukametsän opisto sai myös Erasmus+ -rahoituksen aikuisoppilaiden liikkuvuushankkeelle, joka toteutetaan vuonna 2024. Lisäksi Opetushallitus myönsi Kaukametsän opistolle vapaan sivistystyön opintoseteliavustusta 15 150 €. Avustus käytettiin tiettyjen kohderyhmien (maahanmuuttajat, työttömät, eläkkeellä olevat, peruskoulun jälkeistä koulutusta vailla olevat, oppimisvaikeuksia kokevat) kurssimaksujen alentamiseen. Kaukametsän opisto osallistui harrastustoiminnan järjestäjänä Suomen harrastamisen malliin.

1.8.2023 alkaen vakinaistettiin uusi hallintomalli, jossa musiikki- ja kansalaisopistolla on yhteinen rehtori ja molemmissa oppilaitoksissa toimii apulaisrehtorin tehtäviä hoitava opettaja.

Kaukametsän opiston kestävän kehityksen sertifikaatti uusittiin 12.10.2023.

Joustava perusopetus toimi kansalaisopiston tiloissa.

Musiikkiopisto

Kainuun musiikkiopiston laajan oppiainevalikoiman piirissä opiskeli vuoden aikana 929 oppilasta. Kajaanin lisäksi opetusta annettiin Hyrynsalmella, Paltamossa, Puolangalla, Ristijärvellä, Suomussalmella ja Vaalassa. Opetustunteja pidettiin yhteensä 24 040. Musiikkiopistolla on kiinteä valtiosuustuntimäärä 24 034 tuntia vuodessa (1 196 367 € vuonna 2023). Järjestettyjen tapahtumien määrä kasvoi reilusti korona-ajan jälkeen; vuonna 2023 musiikkiopisto järjesti 90 musiikki- ja tanssitapahtumaa, joissa yleisöä kävi yhteensä 7 026 ja esiintyjä oli 1 689.

1.8.2023 alkaen vakinaistettiin uusi hallintomalli, jossa musiikki- ja kansalaisopistolla on yhteinen rehtori ja molemmissa oppilaitoksissa toimii apulaisrehtorin tehtäviä hoitava opettaja. Rekrytointiyhteistyötä Kainuun ammattiopiston kanssa tiivistettiin, ja rekrytoinnit toteutuivat suunnitellusti. Ainoastaan säästäjän/pianonsoiton opettajan virkaa ei saatu täytettyä.

Kainuun musiikkiopisto sai joulukuussa ensimmäistä kertaa Erasmus+ -akkreditoinnin.

Kainuun lasten- ja nuorten kulttuurikeskus Kulttura toimi musiikkiopiston tiloissa.

Kulttuuri- ja kongressipalvelut

Kulttuurikeskuksen kokous- ja tapahtumatoiminta toteutui suunnitellusti ja oli vilkasta. Tapahtuma- ja kävijämäärät palautuivat lähes koronaa edeltävälle tasolle. Vuoden aikana tapahtumia järjestettiin n. 450. Kävijöitä oli n. 40 000.

Helmikuun alussa vuosittain järjestettävä Kajaani Dance Festival toteutui suunnitellusti ja tavoitti lähes 600 osallistujaa tanssikouluista eri puolelta Suomea ja 5000 kävijää. Taiken tapahtumalle myöntämä rahoitus väheni 5000 eurolla ja oli tänä vuonna 10 000 euroa. Runoviikko heinäkuussa toteutui 5.-9.7.2023 suunnitellusti. Runoviikolla oli yhteensä 64 tapahtumaa ja kävijöitä n. 7300. Lipputulot kasvoivat edellisestä vuodesta, samoin kävijämäärä. Taiken tapahtumalle myöntämä avustus kasvoi ja oli 90 000. Avustuspäätös saatiin kolmelle vuodelle.

Kulttuurikeskus on osallistunut aktiivisesti elinvoimapaalveluiden kanssa toteutettavaan Kulttuuri-Kajaani-kehittämistyöhön ja tiivistänyt yhteistyötä vapaan kentän ja muiden kulttuuritoimijoiden kanssa. Tiedottamisessa on kiinnitetty huomiota eri kohderyhmien tavoittamiseen ja uusien kävijäryhmien houkuttelemiseen. Toimintaa on kehitetty siten, että tapahtumissa kävisi entistä laajempi joukko kaupunkilaisia. Tähän on pyritty mm. järjestämällä avoimia, matalan kynnyksen tapahtumia yhteistyössä Kainuun musiikkiopiston ja Kaukametsän opiston kanssa.

Henkilöstöhallintoa on kehitetty valmistelemalla Titania- ohjelman käyttöönottoa työvuorosuunnitteluun. Tavoitteena on resurssiviisas työvuorosuunnittelu vahtimestareiden ja tekniikan osalta.

Teatteri

Kajaanin kaupunginteatterin Seminaarin ja Sissilinnan näyttämöillä esitettiin yhteensä 161 esitystä. Alueteatterin kiertue-esityksiä oli yhteensä 122. Katsojia Kajaanin kaupunginteatteri keräsi kaikkiansa 18103, joista 8791 näki esitykset Kajaanin keskustan näyttämöillä.

Kevään 2023 suursatsaus oli Lasten Sissilinna, joka tarjosi lapsille, nuorille ja perheille esityksiä ja osallistavia työpaikkoja koko kevään ajan peruskorjatussa Sissilinnassa. Kajaanin kaupunginteatterin Kirsikkapuisto kutsuttiin Tampereen Teatterikesään elokuussa 2023. Muita merkittäviä esityksellisiä avauksia olivat monitaiteinen Anna Liisa sekä Ikäihmisten kulttuuripolku-hanke, joka tarjosi osallistavia esityksellisiä kahvihetkiä Sissilinnassa sekä palvelutaloissa

ja hoivakodeissa. Lasten ja nuorten ohjelmisto oli laajaa ja kiitettävä, ja yleisötyön tapahtumiin osallistui kaikkiaan noin 8930 osallistujaa.

Kajaanin kaupunginteatteri teki laajaa hankeyhteistyötä Vaara-kollektiivin kanssa Ikäihmisten kulttuuripolku-hankkeessa sekä Routa Companyn kanssa Uudet klassikot-rahaston tuella Anna Liisa-esityksessä. Kajaanin kaupunginteatterin alueteatterille myönnettiin Kulttuurihyvintipalkinto Kainuun kulttuurigaalassa joulukuussa 2023. Anna Liisa -esitys kutsuttiin esitettäväksi Kajaanin Runoviikolla kesällä 2024. Kajaanin kaupunginteatteri osallistui aktiivisesti Kulttuuri-Kajaani prosessiin ja kaupungin kulttuuritoimijoiden yhteistyön kehittämiseen. Lisäksi keväällä 2023 toteutettiin asiakastytyväisyyskysely.

Vuonna 2023 toteutettiin teatterin ulkoasu-uudistus, joka ennakoi vuoden 2024 panostuksia markkinointiin ja maintenanceen ja peruskorjatun Teatteritalon avajaisiin.

Nuorisopalvelut

Nuorisotila- ja kerhotoiminta toteutui suunnitellusti. Alueellisessa nuorisotyössä nuorten kohtaamisia oli yhteensä 40 811. Tapahtumia järjestettiin 16, joissa kävijöitä yhteensä 2679.

Nuorisopalveluiden ja perusopetuksen yhteistyötä on edelleen tiivistetty koulunuorisotyön keinoin. Nuorisopalveluiden Kaikki Kelkkaan -jatkohankkeelle saatiin AVI:lta ennakoitua vähemmän rahoitusta (34 000e). Perusopetuksen saaman valtion erityisavustuksen turvin koulussa tehtävää nuorisotyötä laajennettiin yhteistyössä myös alakouluille.

Etsivät nuorisotyöntekijät ovat tarjonneet yksilöohjauksen lisäksi yhdessä Ohjaamojen Onni -työntekijän kanssa nuorille aikuisille ryhmätoimintaa vastaten koronapandemian jälkeen lisääntyneeseen nuorten aikuisten vertaistukitoiminnan tarpeeseen.

Ohjaamo on tavoittanut kevätkaudella yhteensä 3185 asiakasta. Etsivässä nuorisotyössä asiakkuuksia on ollut 293. Starttipajan valmennuksessa oli 18 nuorta.

Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet

Raportointivastuussa sivistysjohtaja

Elinvoima ja osaaminen

Toiminnallinen tavoite	Mittari	Tavoite 2023	Toteutunut 2023	Tila
Varhaiskasvatus Avointen työpaikkojen täyttäminen kelpoisilla hakijoilla.	Kelpoisten hakijoiden määrä haettavana olevaa tehtävää kohden.	Jokaiseen työpaikkaan on kelpoisia, sopivia hakijoita siten, että avoimet tehtävät voidaan täyttää kelpoisilla hakijoilla.	Tehtäviin valituista hakijoista kelpoisia varhaiskasvatuksessa: Opettajat 70,8 %, Lastenhoitajat 83,2 %, Erityisavustajat 100 %, Sosionomit 100 % ja Erityisopettajat 0 %, tehtäviä ei saatu täytettyä.	Toteutuu osittain
Perusopetus Perusopetuksen toimiva arki ja oikeanlainen	Kelpoisten hakijoiden määrä haettavana olevaa tehtävää kohden.	Jokaiseen työpaikkaan on kelpoisia, sopivia hakijoita siten, että avoimet	Jokaiseen avoimena olevaan tehtävään ei ole ollut kelpoisia hakijoita. Haastavin tilanne on	Toteutuu osittain

resursointi sekä hyvässä kunnossa olevat koulurakennukset ovat vetovoimatekijöitä. Näiden markkinointia lisätään ja monipuolistetaan.		tehtävät voidaan täyttää kelpoisilla hakijoilla.	erityisopettajien tehtävien suhteen.	
	Opetusryhmäkoko	Keskimääräinen opetusryhmäkoko pysyy vähintään vuoden 2022 tasolla eikä suurene.	Opetusryhmät ovat pysyneet vuoden 2022 tasolla.	Toteutuu
	Opetustunnit/ryhmä	Opetustuntien määrä / ryhmä säilyy vähintään vuoden 2022 tasolla eikä vähene.	Opetustuntien määrä/opetusryhmä on pysynyt vuoden 2022 tasolla.	Toteutuu
Kulttuuri- ja nuorisopalvelut Laaja kulttuuritarjonta tuottaa hyvinvointia. Koronan jälkeen sivistystoimiala pyrkii lisäämään kulttuuritoiminnan näkyvyyttä ja aktivoimaan ihmisiä osallistumaan kulttuuri- ja nuorisotapahtumiin.	Kulttuuri- ja nuorisopalveluiden osallistumisaktiivisuutta kuvaavat mittarit: Kirjasto: fyysiset käynnit, kokonaislainauksen määrä; Kainuun museo: kävijämäärä; Taidemuseo: kävijämäärä; Teatteri: kävijämäärä; Kaukametsän kongressi- ja kulttuurikeskus: tapahtumien määrä ja kävijämäärä; omien tapahtumien kannattavuus Kaukametsän opisto: valtionosuustuntimäärän toteutuminen Kainuun musiikkiopisto: valtionosuustuntimäärän toteutuminen ja tapahtumien kävijämäärä Nuorisopalvelut: nuorisotoimintaan osallistuvien nuoren määrä ja eri tapahtumien osallistujamäärä Tyytyväisyys asiakaskyselyissä.	Osallistuja- ja kävijämäärät kasvavat: Kirjasto: käynnit > 220 000, lainaus > 530 000. Museo: yli 7000 käv. Taidemuseo: 8 000-10 000 käv. Teatteri: 26 000 - 30 000 käv. Kaukametsän kulttuuri- ja kongressikeskus: 400 tapahtumaa, 60 000 käv. Kaukametsän opiston vuosituntimäärä toteutuu. Musiikkiopiston vuosituntimäärä 24 034 tuntia toteutuu ja tapahtumien käv.määrä kasvaa (yli 2 500 käv.). Nuorisopalvelujen käyttöaste kasvaa. Tyytyväisyys: >3 asteikolla 1-4	Kirjasto: käynnit 227 831 kpl, lainaus 525 291 kpl Kainuun Museo: 10 579 kävijää Taidemuseo: 12 508 kävijää Kaukametsän opisto: VOS-tuntimäärä toteutui (11 953 tuntia) Kainuun musiikkiopisto: VOS-tuntimäärä toteutui (24 040 tuntia), tapahtumien kävijämäärä 7 026 Kaukametsän kongressi- ja kulttuuripalvelut: Tapahtumien määrä n. 450, kävijämäärä n.40 000. Oman tuotannon tapahtumia enemmän kuin vuonna 2022, tuotot ja kävijämäärät suurempia. Teatteri: Esityksiä Sissilinnassa ja Seminaarilla 161, esityksiä kiertueella 112. Lippuja esityksiin Seminaarilla ja Sissilinnassa 8791, yhteensä 18103. Yleisötyön kävijämäärä noin 8933, yleisötyön tapahtumia noin 241. Nuorisotoimintaan ja tapahtumiin osallistui yhteensä 43 490 nuorta,	Toteutuu

			<p>joka on 12,8 % enemmän kuin edellisenä vuonna.</p> <p>Taidemuseolla asiakastyytyväisyys >3 toteutui ja nuorten osallistuminen toteutui Taidetestaajien yhteydessä.</p> <p>Kainuun Museo: tyytyväisyys näyttelyihin 3,56 ja museokäynteihin 3,62</p>	
--	--	--	---	--

Lapset ja nuoret

<p>Varhaiskasvatus</p> <p>Asiakas saa varhaiskasvatuspaikan toivomaltaan alueelta.</p>	<p>Hakemuksen mukainen varhaiskasvatuspaikka / alue.</p>	<p>Vähintään 75 % asiakkaista saa varhaiskasvatuspaikan toivomaltaan alueelta.</p>	<p>Toiveen mukainen varhaiskasvatuspaikka/-alue toteutui 92 % hakemuksista.</p>	<p>Toteutuu</p> <p>■</p>
<p>Perusopetus</p> <p>Kaikilla toiminnoilla edistetään lasten ja nuorten turvallisuutta sekä yhteisöllisyyttä kaikissa kasvuympäristöissä.</p>	<p>Tukioppilastoiminnan järjestäminen.</p> <p>Oppilaskuntatoiminnan järjestäminen.</p> <p>Koulua käymättömien oppilaiden määrä.</p> <p>Mitä kuuluu? -kyselyn valikoidut mittarit (esim. kiusaaminen, työrauha ym.)</p>	<p>Tukioppilastoimintaa on kaikissa yläkouluissa.</p> <p>Oppilaskuntatoimintaa on kaikissa kouluissa.</p> <p>Koulua käymättömien oppilaiden määrä vähenee.</p> <p>Mitä kuuluu -kyselyn (toteutus v. 2022) tulosten käsittely koulujen oppilashuoltoryhmissä ja toimenpiteiden kohdentaminen olennaisiin kehittämiskohteisiin (esim. kiusaaminen, työrauha jne.</p>	<p>1. Tukioppilastoimintaa on kaikilla yläkouluilla.</p> <p>2. Oppilaskuntatoimintaa on kaikissa kouluissa.</p> <p>3. Koulua käymättömien oppilaiden määrä: yli 300 tuntia: 6 oppilasta.</p> <p>Aiempaa tilastoa em. poissaolomääristä ei ole koostettu.</p> <p>4. Mitä kuuluu? -kyselyn tulokset on käsitelty opiskeluhuoltoryhmissä ja niiden pohjalta on tehty toimenpiteitä.</p>	<p>Toteutuu</p> <p>■</p>
<p>Kulttuuri- ja nuorisopalvelut</p> <p>Lisätään nuorten osallisuutta kuuntelemalla, kuulemalla ja ottamalla nuoret mukaan heitä koskeviin asioihin.</p> <p>Lasten ja nuorten osallistuminen teatterin ja muiden kulttuuripalvelujen toimintoihin lisääntyy.</p>	<p>Lasten ja nuorten kuulemistilaisuuksien määrä.</p> <p>Nuorisovaltuuston aloitteiden, kannanottojen ja muun aktiivisuuden määrä.</p> <p>Ohjaamon, etsivän nuorisotyön ja Starttipajan toiminnassa olevien nuorten määrä.</p> <p>Yleisötyö ja katsojatilastot.</p> <p>Lasten ja nuorten osallistuminen kulttuuripalvelujen suunnitteluun.</p>	<p>Lasten ja nuorten osallisuutta lisätään järjestämällä kuulemistilaisuuksia nuoria koskevissa asioissa.</p> <p>Nuorisovaltuusto tekee aloitteita ja kannanottoja.</p> <p>16-29 -vuotiaille nuorille annetaan oikea-aikaista tukea heidän asioidensa selvittämiseksi.</p> <p>Jokaisen lasten ja nuorten esityksen yhteydessä.</p> <p>Kulttuuripolun uudistaminen aloitetaan yhdessä</p>	<p>Lasten ja nuorten kuulemistilaisuuksia järjestettiin 8.</p> <p>Nuorisovaltuuston aloitteiden, kannanottojen ja muun aktiivisuuden määrä 4.</p> <p>Etsivän nuorisotyön asiakkuudessa oli yhteensä 239 nuorta ja Starttipajan toiminnassa 18.</p> <p>Teatterin lastenesitysten yhteydessä runsaasti osallistavuutta ja vuorovaikutteisuutta.</p>	<p>Toteutuu osittain</p> <p>■</p>

		nuorten kanssa: tapaamiset / kyselyt.		
--	--	---------------------------------------	--	--

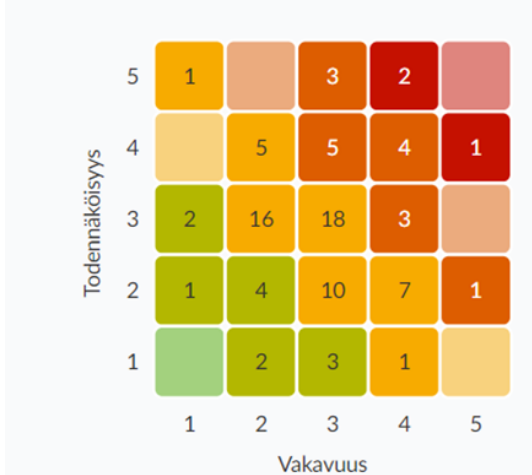
Kestävä kehitys

<p>Varhaiskasvatus</p> <p>Kierrätetään yhdessä lasten kanssa.</p>	<p>Lapsiryhmien määrä, joissa on kierrätysastioita.</p>	<p>Kierrätysastiat käytössä kaikissa lapsiryhmissä.</p>	<p>Tarkoituksen mukaiset kierrätysastiat käytössä 58 % kunnallisten päiväkotien lapsiryhmissä.</p>	<p>Toteutuu osittain</p> <p></p>
<p>Perusopetus</p> <p>Pidetään huolta puhtaasta luonnostamme ja ympäristöstämme ja korostetaan asiaa kasvatuksessa ja opetuksessa.</p>	<p>Lukuvuosisuunnitelmaan määritetyt tavoitteet ja niiden toteuttaminen.</p>	<p>Kierrättämisen ja kestävän kehityksen teemoja toteutetaan opetuksessa läpäisyperiaatteella opetussuunnitelman mukaisesti. Teemoja painotetaan lukuvuosisuunnitelmassa 2023-2024.</p>	<p>Kierrättäminen ja kestävä kehitys ovat osa opetussuunnitelmaa ja niitä on toteutettu opetuksen sisällöissä. Teemoja ei ole painotettu lukuvuosisuunnitelmissa 2023.</p>	<p>Toteutuu osittain</p> <p></p>
<p>Kulttuuri- ja nuorisopalvelut</p> <p>Käytetään tiloja tehokkaasti ja kierrätetään.</p> <p>Kulttuuripalvelujen kehittäminen kaikille kohderyhmille osana kestävä kehitystä, jossa suositetaan aineettomia palveluja.</p>	<p>Ilmaisten varattavien tilojen varausmäärä.</p> <p>Hiilijalanjälkimittauksen määrä (%).</p> <p>Uusien yleisötyön muotojen määrä.</p>	<p>Varattavat tilat ovat tehokkaassa käytössä. Varausmäärät kasvavat verrattuna 2022 vuoteen.</p> <p>20 % kulttuurilaitoksista on mitannut hiilijalanjälkensä.</p> <p>Yleisötyön kehittäminen ja monipuolistaminen.</p> <p>Tavoitetaan lapset, nuoret, aikuiset, vanhuksat ja erityisryhmät</p>	<p>Kirjaston varattaviin tiloihin 1 695 varausta, 39 % kasvu edellisvuoteen.</p> <p>Taidemuseo: 3 uutta yleisötyön muotoa</p> <p>Kaukametsän kongressi- ja kulttuuripalvelut: Tapahtumien määrä kasvoi vuoteen 2022 verrattuna. Matalan kynnyksen osallistavia tapahtumia toteutettiin kaksi kertaa syksyllä 2023 (kulttuurikahvila, Tunnelmallinen joulutapahtuma)</p> <p>Teatteri: Uutena yleisötyön muotona ikäihmisten kahvi- ja keskusteluhetket osana ikäihmisten kulttuuripolku-hanketta.</p> <p>Kaukametsän opisto järjesti kurssseja kaikille ikä- ja väestöryhmille (lapset ja nuoret, työikäiset, ikääntyneet, erityisryhmät, maahanmuuttajat) taajama-alueella ja taajaman ulkopuolella. Kaukametsän opiston kestävän kehityksen sertifikaatti uusittiin 12.10.2023.</p>	<p>Toteutuu</p> <p></p>

Riskienhallinta

20 – 25	Kriittinen tai ei siedettävissä oleva riski. Tällainen riskitekijä vaatii yleensä välittömiä toimia.
10 – 16	Merkittävä tai nopeasti toimenpiteitä vaativa riski. Yleensä tämän kaltaiselle riskille on luotava suunnitelma, jolla sitä hallitaan, esimerkiksi sen pienentämisen osalta.
4 – 9	Huomioitava tai seurattava riski. Välittömät toimenpiteet eivät ole välttämättömiä, mutta riskiä ja sen kehittymistä on seurattava.
1 – 4	Ei riskiä tai hyvin matala riski. Ei vaadi välittömiä toimenpiteitä.

Riskikartta

Kohde	Riskialue	Riski	RL ↓
Kajaanin kaupunki > Sivistystoimiala > Perusopetus	2.2.1. Taloudelliset riskit	Oppilasmäärä, tilojen käyttöaste sekä henkilöstöresurssi eivät ole tasapainossa	20
Kajaanin kaupunki > Sivistystoimiala > Varhaiskasvatus	2.3.1. Operatiiviset riskit	Rekrytointiriski: Kelpoisen varhaiskasvatuksen henkilöstön riittävyys	20
Kajaanin kaupunki > Sivistystoimiala > Varhaiskasvatus	2.3.1. Operatiiviset riskit	Tuen tarpeen kasvaminen - lapset ja perheet	20
Kajaanin kaupunki > Sivistystoimiala > Perusopetus	2.3.1. Operatiiviset riskit	Rekrytointiriski: Avoimiin tehtäviin ei saada rekrytoitua kelpoisia henkilöitä.	16
Kajaanin kaupunki > Sivistystoimiala > Varhaiskasvatus	2.1.1. Strategiset riskit	Epäonnistutaan varhaiskasvatuksen palveluiden mitoituksessa.	16
Kajaanin kaupunki > Sivistystoimiala > Varhaiskasvatus	2.2.1. Taloudelliset riskit	Varhaiskasvatuspalveluiden laatutaso laskee	16
Kajaanin kaupunki > Sivistystoimiala > Varhaiskasvatus	2.3.1. Operatiiviset riskit	Henkilöstön työhyvinvoinnin heikkeneminen	16
Kajaanin kaupunki > Sivistystoimiala > Perusopetus	2.3.1. Operatiiviset riskit	Sijaisia ei saada lyhyisiin sijaisuuksiin.	15
Kajaanin kaupunki > Sivistystoimiala > Perusopetus	2.2.1. Taloudelliset riskit	Oppilaskohtaiset kulut nousevat.	15
Kajaanin kaupunki > Sivistystoimiala > Varhaiskasvatus	2.2.1. Taloudelliset riskit	Asiamaksulain muutoksista johtuva asiakasmaksukertymän pienentyminen.	15

Sisäinen valvonta

Valvonnan kohde	Toimenpiteet	Toteutunut 2023
Talousraportointi	Talous- ja henkilöstöhallinnon tietojärjestelmä uudistuksessa (TaHe) on kirjaussuunnitelmaa uudistettu merkittävästi. Uusi kirjaussuunnitelma on otettu käyttöön vuoden 2023 talousarviosuunnittelussa. Tuottojen ja kulujen kirjaukset toteutetaan uuden kirjaussuunnitelman mukaisesti 1.1.2023 alkaen. Riittävä ohjeistus uudesta kirjaussuunnitelmasta on tarpeen. Tilivelvollisten esimiesten tulee seurata kuukausittain vastualueensa kulujen ja tuottojen kehittymistä suhteessa uuden kirjaussuunnitelman mukaiseen talousarvioon ja varmistaa, että kirjaukset ovat loogisia ja puuttua mahdollisiin poikkeamiin. Johtoryhmän kokouksissa esimiehet kertovat lyhyen katsauksen muodossa yksikkönsä toiminnasta ja taloudesta.	<p>Vuoden 2023 alusta käyttöön otetun uuden talousraportointijärjestelmän käyttökoulutusta on järjestetty esihenkilöille.</p> <p>Sivistystoimialan taloutta ja tavoitteiden saavuttamista seurataan sivistystoimialan johtoryhmän kokouksissa. Lisäksi jokainen yksikön päällikkö seuraa taloutensa toteutumista suhteessa talousarvioon. Sivistyslautakunnan kokouksissa on raportoitu sivistystoimialan taloudesta.</p> <p>Varhaiskasvatukseen on tehty vuodelle 2023 talousarviomuutos eli lisätty toimintakuluihin määrärahaa, koska raportoinnin mukaan budjetoidut toimintakulut eivät riittäneet kattamaan syntyneitä kuluja.</p> <p>Haasteita ja ongelmia on ollut raportoinnin ajantasaisuudessa ja oikeellisuudessa palveluntuottajan prosesseista ja järjestelmistä johtuen.</p>
Tietohallinto ja tietoturva	Henkilöstön laite- ja käyttöoikeuksien ajantasaisuus. Työyksiköiden esimiesten tehtävänä on laite- ja käyttöoikeuksien hallinta: palvelussuhteen päättyessä tai työtehtävien muuttuessa on päätettävä tai tehtävä tarvittavat muutokset laite- ja käyttöoikeuksiin. Laite- ja käyttöoikeuksien on oltava jatkuvasti ajan tasalla, mutta sisäisen valvonnan keinoin on tehtävä säännönmukaista valvontaa siitä, että henkilöillä ei palvelussuhteen päättymisen tai työtehtävien muutoksen jälkeen ole sellaisia laite- tai käyttöoikeuksia, joita ei hänelle enää kuulu.	Toteutunut osittain. Järjestelmällistä sisäisen valvonnan menetelmää ei ole käytössä, vaan valvonta perustuu jokaisen esihenkilön omaehtoiseen toimintaan. Esihenkilöiden ohjeituksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että toistaiseksi voimassa olevien palvelussuhteiden päättyessä esihenkilön vastuulla on huolehtia siitä, että laite- ja käyttöoikeudet katkaistaan.
Henkilöstöasiat	Rekrytointiprosessi tehdään aukottomaksi henkilöstöhallinnon kanssa. Ohjeistukset mm. kelpoisuuksien ja vaadittavien selvitysten ja todistusten todentamiseksi tehdään yksiselitteisiksi. Rekrytoiva esihenkilö varmistaa, että kelpoisuudet todennetaan.	Toteutunut osittain.

Sivistystoimiala	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Sivistystoimialan hallinto	2,3	1	1
Varhaiskasvatus	366,3	360,3	374
Perusopetus	434,6	412,5	451
Nuorisopalvelut	23,4	22,1	24,4
Kulttuuripalvelut	92,4	93,1	95,9
Kaukametsä	83,7	90	80,2
Yhteensä (Henkilöstö, htv2)	1002,7	979	1026,4

Sivistystoimiala yhteensä

Tilihierarkia	Alkup. TA koko vuosi	TA- muutokset	MTA koko vuosi	Toteuma_kum	Jäljellä MTA	TP_ed vuosi
Toimintatuotot	5 335 128	0	5 335 128	6 048 829	-713 701	6 068 983
Myyntituotot	939 286	0	939 286	1 348 344	-409 058	1 654 622
Maksutuotot	1 786 010	0	1 786 010	1 707 974	78 036	1 878 818
Tuet ja avustukset	2 287 253	0	2 287 253	2 643 769	-356 517	2 221 467
Muut toimintatuotot	322 579	0	322 579	348 742	-26 163	314 076
Toimintakulut	-81 813 947	-1 540 000	-83 353 947	-85 096 892	1 742 945	-79 574 805
Henkilöstökulut	-49 280 348	-713 500	-49 993 848	-51 526 010	1 532 162	-47 721 817
Palvelujen ostot	-16 662 097	-490 000	-17 152 097	-17 561 739	409 642	-16 322 652
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 968 610	0	-1 968 610	-1 883 220	-85 390	-1 728 722
Avustukset	-1 643 500	-305 000	-1 948 500	-1 786 029	-162 471	-1 985 154
Muut toimintakulut	-12 259 392	-31 500	-12 290 892	-12 339 895	49 003	-11 816 460
Toimintakate	-76 478 819	-1 540 000	-78 018 819	-79 048 064	1 029 244	-73 505 822
Rahoitustuotot ja -kulut + (-)				-7	7	-2 924
Muut rahoitustuotot						-36
Muut rahoituskulut				-7	7	-2 888
Vuosikate	-76 478 819	-1 540 000	-78 018 819	-79 048 070	1 029 251	-73 508 747
Poistot ja arvonalentumiset	-832 390	0	-832 390	-623 701	-208 689	-959 269
Suunnitelman mukaiset poistot	-832 390	0	-832 390	-618 603	-213 788	-955 540
Arvonalentumiset				-5 098	5 098	-3 729
Tilikauden tulos	-77 311 209	-1 540 000	-78 851 210	-79 671 771	820 562	-74 468 015
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-77 311 209	-1 540 000	-78 851 210	-79 671 771	820 562	-74 468 015

Sivistystoimialan hallinto

Tilihierarkia	Alkup. TA koko vuosi	TA- muutokset	MTA koko vuosi	Toteuma_kum	Jäljellä MTA	TP_ed vuosi
Toimintatuotot	804	0	804	1 106	-302	870
Tuet ja avustukset	804	0	804	1 106	-302	870
Toimintakulut	-576 237	0	-576 237	-571 323	-4 915	-498 799
Henkilöstökulut	-136 722	0	-136 722	-160 502	23 780	-125 078
Palvelujen ostot	-397 050	0	-397 050	-391 111	-5 939	-346 908
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 700	0	-2 700	-1 723	-977	-1 724
Muut toimintakulut	-39 765	0	-39 765	-17 987	-21 778	-25 089
Toimintakate	-575 433	0	-575 433	-570 217	-5 217	-497 929
Rahoitustuotot ja -kulut + (-)						-51
Muut rahoitustuotot						-36
Muut rahoituskulut						-15
Vuosikate	-575 433	0	-575 433	-570 217	-5 217	-497 979
Tilikauden tulos	-575 433	0	-575 433	-570 217	-5 217	-497 979
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-575 433	0	-575 433	-570 217	-5 217	-497 979

Varhaiskasvatus

Tilihierarkia	Alkup. TA koko vuosi	TA- muutokset	MTA koko vuosi	Toteuma_kum	Jäljellä MTA	TP_ed vuosi
Toimintatuotot	1 229 216	0	1 229 216	1 934 178	-704 962	2 117 609
Myyntituotot	64 517	0	64 517	241 712	-177 195	399 289
Maksutuotot	823 500	0	823 500	889 822	-66 322	1 191 247
Tuet ja avustukset	336 269	0	336 269	779 385	-443 116	509 439
Muut toimintatuotot	4 930	0	4 930	23 260	-18 330	17 633
Toimintakulut	-27 943 996	-1 540 000	-29 483 997	-30 405 879	921 882	-27 879 481
Henkilöstökulut	-15 432 395	-713 500	-16 145 896	-16 995 999	850 104	-15 371 061
Palvelujen ostot	-8 128 063	-490 000	-8 618 063	-8 796 855	178 792	-7 947 036
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-367 700	0	-367 700	-303 543	-64 157	-288 190
Avustukset	-1 433 000	-305 000	-1 738 000	-1 603 565	-134 435	-1 790 924
Muut toimintakulut	-2 582 838	-31 500	-2 614 338	-2 705 916	91 578	-2 482 271
Toimintakate	-26 714 780	-1 540 000	-28 254 781	-28 471 700	216 920	-25 761 872
Rahoitustuotot ja -kulut + (-)						-51
Muut rahoituskulut						-51
Vuosikate	-26 714 780	-1 540 000	-28 254 781	-28 471 700	216 920	-25 761 923
Poistot ja arvonalentumiset	-167 469	0	-167 469	-139 902	-27 567	-146 256
Suunnitelman mukaiset poistot	-167 469	0	-167 469	-139 902	-27 567	-145 261
Arvonalentumiset						-995
Tilikauden tulos	-26 882 249	-1 540 000	-28 422 250	-28 611 602	189 353	-25 908 179
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-26 882 249	-1 540 000	-28 422 250	-28 611 602	189 353	-25 908 179

Perusopetus

Tilihierarkia	Alkup. TA koko vuosi	TA- muutokset	MTA koko vuosi	Toteuma_kum	Jäljellä MTA	TP_ed vuosi
Toimintatuotot	2 037 049	0	2 037 049	2 164 203	-127 154	2 165 365
Myyntituotot	744 799	0	744 799	963 121	-218 322	1 104 107
Maksutuotot				1 956	-1 956	
Tuet ja avustukset	1 167 845	0	1 167 845	1 055 721	112 124	943 256
Muut toimintatuotot	124 405	0	124 405	143 404	-18 999	118 003
Toimintakulut	-39 888 354	0	-39 888 354	-40 726 399	838 045	-38 664 123
Henkilöstökulut	-25 210 450	0	-25 210 450	-25 818 539	608 089	-24 128 700
Palvelujen ostot	-6 773 042	0	-6 773 042	-6 954 485	181 443	-6 808 201
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 061 025	0	-1 061 025	-1 043 119	-17 906	-941 018
Muut toimintakulut	-6 843 837	0	-6 843 837	-6 910 257	66 420	-6 786 203
Toimintakate	-37 851 305	0	-37 851 305	-38 562 197	710 892	-36 498 757
Rahoitustuotot ja -kulut + (-)						-2 817
Muut rahoituskulut						-2 817
Vuosikate	-37 851 305	0	-37 851 305	-38 562 197	710 892	-36 501 574
Poistot ja arvonalentumiset	-374 996	0	-374 996	-373 003	-1 992	-684 756
Suunnitelman mukaiset poistot	-374 996	0	-374 996	-371 193	-3 803	-684 280
Arvonalentumiset				-1 810	1 810	-477
Tilikauden tulos	-38 226 301	0	-38 226 301	-38 935 200	708 899	-37 186 331
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-38 226 301	0	-38 226 301	-38 935 200	708 899	-37 186 331

Kulttuuri- ja nuorisopalvelut

Tilihierarkia	Alkup. TA koko vuosi	TA- muutokset	MTA koko vuosi	Toteuma_kum	Jäljellä MTA	TP_ed vuosi
Toimintatuotot	2 068 059	0	2 068 059	1 949 342	118 717	1 785 138
Myyntituotot	129 970	0	129 970	143 510	-13 540	151 225
Maksutuotot	962 510	0	962 510	816 196	146 314	687 570
Tuet ja avustukset	782 335	0	782 335	807 557	-25 223	767 902
Muut toimintatuotot	193 244	0	193 244	182 078	11 166	178 440
Toimintakulut	-13 405 359	0	-13 405 359	-13 393 292	-12 067	-12 532 402
Henkilöstökulut	-8 500 780	0	-8 500 780	-8 550 970	50 190	-8 096 979
Palvelujen ostot	-1 363 942	0	-1 363 942	-1 419 288	55 346	-1 220 506
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-537 185	0	-537 185	-534 835	-2 350	-497 790
Avustukset	-210 500	0	-210 500	-182 464	-28 036	-194 230
Muut toimintakulut	-2 792 952	0	-2 792 952	-2 705 735	-87 218	-2 522 897
Toimintakate	-11 337 300	0	-11 337 300	-11 443 950	106 650	-10 747 265
Rahoitustuotot ja -kulut + (-)				-7	7	-5
Muut rahoituskulut				-7	7	-5
Vuosikate	-11 337 300	0	-11 337 300	-11 443 957	106 656	-10 747 270
Poistot ja arvonalentumiset	-289 926	0	-289 926	-110 796	-179 129	-128 256
Suunnitelman mukaiset poistot	-289 926	0	-289 926	-107 508	-182 417	-125 999
Arvonalentumiset				-3 288	3 288	-2 257
Tilikauden tulos	-11 627 226	0	-11 627 226	-11 554 753	-72 473	-10 875 526
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-11 627 226	0	-11 627 226	-11 554 753	-72 473	-10 875 526

2.2.5. Ympäristötekeminen toimiala

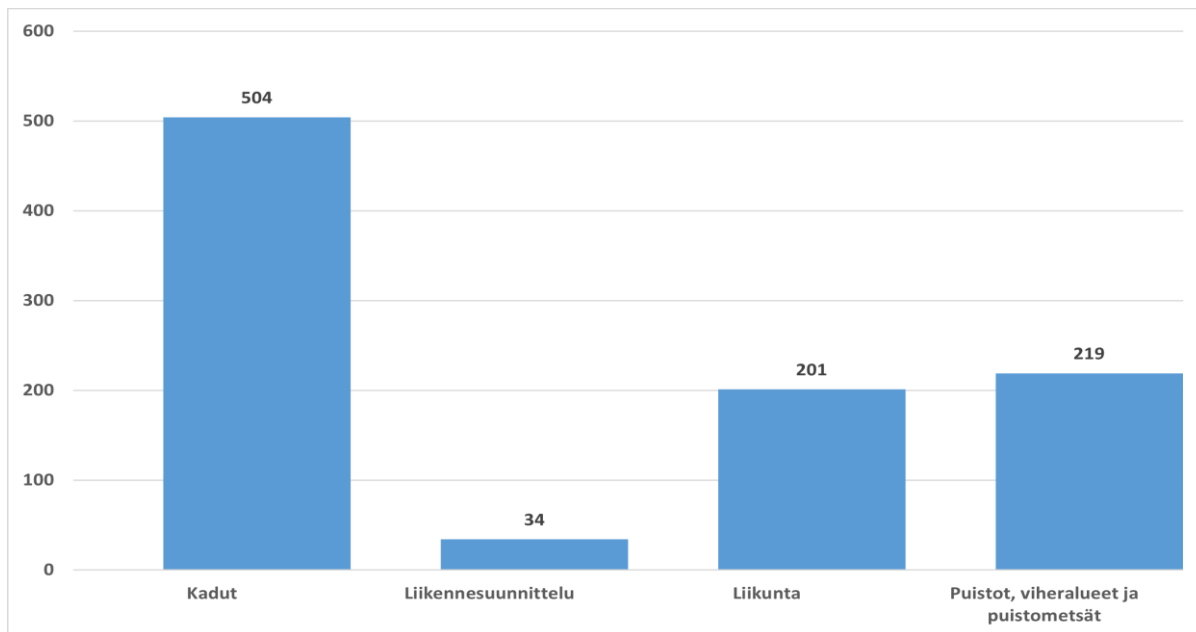
Selvitys tavoitteiden toteutuksesta ja olennaisista poikkeamista

Ympäristötekeminen lautakunta kokoontui 12 kertaa vuonna 2023. Kokouksissa käsiteltiin 119 asiaa. Lupajaosto kokoontui vuonna 2023 12 kertaa. Kokouksissa käsiteltiin 65 asiaa. Päätöksistä tehtiin hallintovalituksia hallinto-oikeuteen kaksi kappaletta.

Ympäristötekemisen toimialan käyttötalouden toimintakate vuonna 2023 oli 1,37 milj. euroa talousarviota parempi. Toimialan toimintatuotot toteutuivat 0,4 milj. euroa parempana kuin talousarviossa. Tähän vaikuttivat pääasiassa kasvaneet maa- ja vesialueiden vuokratulot sekä ulosvuokrattujen toimitilojen vuokratulot. Toimialan toimintakulut toteutuivat 1,16 milj. euroa parempana kuin talousarviossa, joka johtui pääasiassa säästyneistä henkilöstökuluista sekä budjetoitua alhaisemmista sähkö- vesi- ja lämmityskuluista.

Henkilötyövuosia oli 158,2 (154,7 vuonna 2021, 153,4 vuonna 2022). Henkilöstön korkeasta keski-ikästä pääosin johtuvaa vaihtuvuutta, joka on akuuteimmassa vaiheessa 2020–2025, hoidetaan aktiivisella rekrytoinnilla koko ajan. Lisäksi määräaikaista työvoimaa on ollut käytössä ja sen määrä on hieman lisääntynyt kaavoitustehtäviin ja kaavoituksen tukitoimiin liittyen maankäyttö-, suunnittelu- ja viranomaistulosalueella.

Palautejärjestelmän käyttöä on kehitetty yhdessä Kajaanin kaupungin asiakaspalvelun kanssa tiiviisti usean vuoden ajan. Oheisessa kaaviossa on esitetty saapuneiden ja käsiteltyjen palautteiden lukumäärä katujen, liikenteen, liikuntapaikkojen sekä puistojen, viheralueiden ja puistometsien osalta. Merkittävin osa palautteista kohdistuu katuihin, yhteensä 504 kappaletta (565 vuonna 2021, 430 vuonna 2022). Kokonaisuudessaan Kajaanin kaupungin palautejärjestelmään saapui palautteita vuonna 2023 1456 kappaletta (vuonna 2021 1369 kappaletta, vuonna 2022 1464 kappaletta), joista ympäristötekemiselle toimialalle 958 kappaletta.

Hallinto: Toimintakate on toteutunut jaksotettua talousarviota myönteisemmin. Toimintakulut ovat toteutuneet maltillisesti talousarvioon nähden henkilöstökulujen ja palvelujen ostomenojen vuoksi. Toimintakate on -341 tuhatta euroa, tavoitteen yläpuolella ollaan 144 tuhatta euroa.

Maankäyttö- suunnittelu- ja viranomaistoiminnat: Toimintakate on 513 tuhatta euroa ylijäämäinen, mikä ylittää jaksotetun talousarvion. Toiminnan tuotot ovat 131 tuhatta euroa yli tavoitetason, maksutuotoissa hienoista alitusta. Toimintakulut ovat 357 tuhatta euroa alle jaksotetun talousarvion, etenkin palvelujen ostomenojen takia. Valmistusta omaan käyttöön jaksotetun talousarvion mukaisesti.

Kunnallistekniikka ja liikunta: Tuloyksiköiden perustehtävät hoidettiin tavoitteiden mukaisesti. Toimintatuotot toteutuivat 225 tuhatta euroa (8,5 %) talousarviota paremmin. Valmistus omaan käyttöön oli 182.089 € (38,2 %) talousarviota pienempi. Toimintakulut olivat 67 tuhatta euroa (0,5 %) talousarviota pienemmät. Toimintakate oli 110 tuhatta euroa (1,1 %) talousarviota parempi.

Tilakeskus: Tuloyksiköiden perustehtävät hoidettiin tavoitteiden mukaisesti ja taloudelliset tavoitteet toteutuivat arviota paremmin. Käyttötalouden toimintakate toteutui noin 626 tuhatta euroa talousarviota paremmin. Hyvä toimintakate johtuu pääosin energia- ja vesikustannusten sekä henkilöstökulujen alittumisesta. Vuoden 2023 lämmitystarve oli 7 % normaalivuotta edullisempi. Rakennusten lämpö- ja sähköenergian käyttö väheni 532 MWh vuodesta 2022 ja sähköenergian keskimääräinen hinta oli vuotta 2022 edullisempi.

Kaupungin rakennuskantaa vähennettiin purkamalla yksi rakennus -437 m², uutta tilaa rakennettiin 288 m². Kokonaismuutos oli - 149 m² ja -0,06 %, tältä osin tavoite ei toteutunut.

Investoinnit: Talonrakennusinvestoinneissa sitovana tavoitteena oli 10 515 000 euroa netto. Investointien toteutuma oli noin 10 374 000 euroa. Merkittävimpinä hankkeina valmistuivat teatteritalon ja Vanamon päiväkodin peruskorjaukset, Kätönlahden koulun ruokalalajennus sekä Kuluntalahden koulun ja kaupungintalon korjaus- ja muutostyöt. Paloasema- ja varikkohanke (Temppu) aloitettiin kesällä 2023. Kahden aurinkovoimalan suunnittelu ja hankinta toteutettiin, tuotannossa voimat ovat keväällä 2024.

Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet

Elinvoima ja osaaminen

Toiminnallinen tavoite	Mittari	Tavoite 2023	Toteutunut 2023	Tila
Elinvoiman turvaaminen laadukkaana ja monipuolisen tonttitarjonnan sekä korjaus- ja täydennysrakentamisen edistämisen avulla.	Uusien asuinalueiden sekä korjaus- ja täydennysrakentamista edistävien maankäyttösopimusten määrä.	Vähintään yksi korjaus- ja täydennysrakentamista edistävä maankäyttösopimus.	Yksi sopimusosapuoli hyväksyi, toinen on vielä jättänyt hyväksymättä kaupungin ehdotuksen maankäyttösopimukseksi.	Toteutuu osittain
Yhteistyön kehittäminen KAMK kuntapalveluiden kanssa kaupunkistrategiaa tukevien hankkeiden edistämiseksi.	Hankehakemusten lukumäärä.	Valmistellaan vähintään neljä hankehakemusta KAMK kuntapalveluiden kanssa.	KAMK:n kuntapalveluiden kanssa valmisteltiin kolme hankehakemusta. Kaksi niistä sai myönteisen rahoituspäätöksen, eli Kelkka Kai-nuu -hanke ja H2020 -hanke	Toteutuu osittain

Lapset ja nuoret

Pidetään leikkipuistot hyvässä kunnossa ja turvallisina.	Leikkipuistojen peruskorjausten lukumäärä.	Yhden leikkipuiston peruskorjaus.	Soidinsuon ja Kangastien leikkipuistot on peruskorjattu.	Toteutuu
Harrastamisen suomen mallin harrastustoiminta perusopetuksen oppilaille.	Kerhotarjonta ja osallistujamäärät	Enemmän kuin 50 kerhoa ja enemmän kuin 400 osallistujaa.	Vuoden aikana toteutui 110 kerhoa, joiden toimintaan osallistui 1100 henkilöä.	Toteutuu

Kestävä kehitys

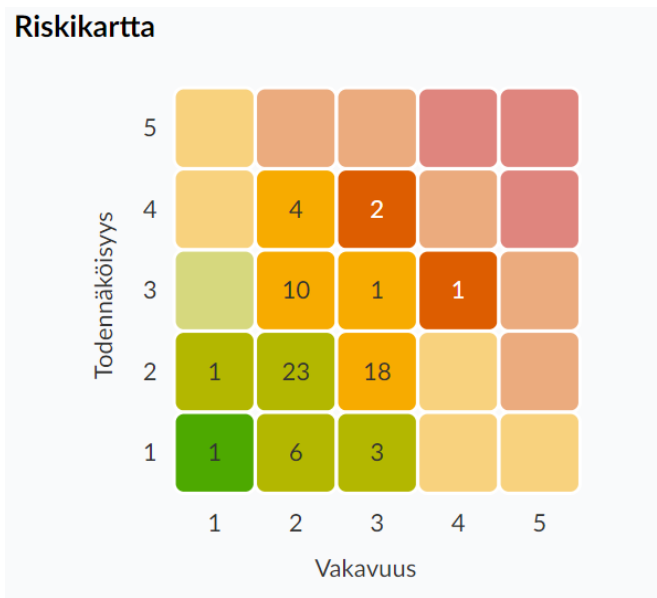
Aurinkovoimalatuotannon suunnittelu ja toteutus laajamittaisesti valittuihin olemassa oleviin kohteisiin. Kohteet valikoituvat asiantuntijasuunnittelutyön perustella ja toteutukset ajoittuvat koko strategiakaudelle 2023–2026.	Aurinkovoimaloiden lukumäärä tai yhteenlaskettu kokonaisteho kWp.	Yksi uusi aurinkovoimala tai 100 kWp.	Aurinkovoimalahankinnat on toteutettu jäähallille sekä Lehtikankaan monitoimitalolle. Asennus ja käyttöönotto tapahtuu vuoden 2024 keväällä. Voimaloiden kokonaisteho on yhteensä n. 300 kWp.	Toteutuu
---	---	---------------------------------------	---	---

KIRKU- hankkeen (Kajaanin Iso Ruuhijärven kunnostaminen) toteuttaminen.	Veden laadun parantaminen.	Veden laatu on parempi kuin ennen hanketta.	Hankkeen aikana selvisi, että Ruuhijärven vedenlaatu on ennakoitua parempi. Hankesuunnitelman toimenpiteitä muutettiin yhteistyössä rahoittajan kanssa. Kunnostustoimet toteutettiin muutettujen suunnitelmien mukaisesti.	Toteutuu ■
Energiatohokkuuden parantaminen kaupungin kiinteistöissä	Energiankulutuksen vähentäminen	Lämmitystarveluvulla korjattuna energiankulutus väheni 1 % vuodessa.	Kaupungin rakennusten kaukolämmön normeerattu kulutus oli 47.909 MWh vuonna 2022 ja 46.307 MWh vuonna 2023. Kaukolämmön kulutus väheni 1.602 MWh ja 3,3 %. Kaupungin rakennusten sähkön ominaiskulutus oli 17,5 kWh/m ³ vuonna 2022 ja 16,9 kWh/m ³ vuonna 2023 eli 3,4 % alhaisempi.	Toteutuu ■

Riskienhallinta

20 – 25	Kriittinen tai ei siedettävissä oleva riski. Tällainen riskitekijä vaatii yleensä välittömiä toimia.
10 – 16	Merkittävä tai nopeasti toimenpiteitä vaativa riski. Yleensä tämän kaltaiselle riskille on luotava suunnitelma, jolla sitä hallitaan, esimerkiksi sen pienentämisen osalta.
4 – 9	Huomioitava tai seurattava riski. Välittömät toimenpiteet eivät ole välttämättömiä, mutta riskiä ja sen kehittymistä on seurattava.
1 – 4	Ei riskiä tai hyvin matala riski. Ei vaadi välittömiä toimenpiteitä.

Riskikartta

Kohde	Riskialue	Riski	RL
Kajaanin kaupunki > Ympäristötekkninen toimiala > Tilakeskus	2.2.1. Taloudelliset riskit	Hyödykehintariski. Materiaalikustannusten kasvu ja saatavuus. Energian hinnan ja palvelukustannusten kasvu.	12
Kajaanin kaupunki > Ympäristötekkninen toimiala > Tilakeskus	2.2.1. Taloudelliset riskit	Tyhjiksi tai vajaakäytölle jäävät tilat.	12
Kajaanin kaupunki > Ympäristötekkninen toimiala	2.3.1. Operatiiviset riskit	Korjausvelka pidetään hallinnassa riittäväällä peruskorjausinvestoinneilla, jotka perustuvat pitkän tähtäimen suunnitelmiin. Mikäli suunnitelmia ei seurata eikä toteuteta tai ne eivät ole ajan tasalla, voi seurata äkillisiä, esimerkiksi rakennuksiin kohdistuvia toiminnallisia ongelmia, jotka voivat estää päivittäisen käytön ja toiminnan.	12
Kajaanin kaupunki > Ympäristötekkninen toimiala	2.4.1. Vahinkoriskit	Henkilö- ja omaisuusriskien todennäköisyyttä lisäävät ilmastonmuutos, äkilliset luonnonilmiöt, kuten rankkasateet ja myrskyt.	9
Kajaanin kaupunki > Ympäristötekkninen toimiala > Maankäyttö-, suunnittelu- ja viranomaistulosalue	2.1.1. Strategiset riskit	Rakentamisen ja tonttien kysyntä laskee, jolloin toimintatuotot eivät kata menoja.	8
Kajaanin kaupunki > Ympäristötekkninen toimiala > Maankäyttö-, suunnittelu- ja viranomaistulosalue	2.2.1. Taloudelliset riskit	Rakennuslupamaksujen tai kiinteistötoimitusten taksojen nousupaine rakentamisen hiljentyessä.	8
Kajaanin kaupunki > Ympäristötekkninen toimiala > Kunnallistekniikka- ja liikunta	2.3.1. Operatiiviset riskit	Uusia toimintamalleja ja käytänteitä ei oteta käyttöön.	8
Kajaanin kaupunki > Ympäristötekkninen toimiala	2.4.1. Vahinkoriskit	Kaupungin vastuulle lankeava ympäristövahingon jälkitorjuntatehtävä (öljyvahingot).	8
Kajaanin kaupunki > Ympäristötekkninen toimiala > Maankäyttö-, suunnittelu- ja viranomaistulosalue	2.3.1. Operatiiviset riskit	Tietojärjestelmien toimintahäiriöt saattavat aiheuttaa haasteita työ tekemiseen ja päätöksentekoon.	6
Kajaanin kaupunki > Ympäristötekkninen toimiala > Maankäyttö-, suunnittelu- ja viranomaistulosalue	2.3.1. Operatiiviset riskit	Salassa pidettävien tietojen vuotaminen tietomurron seurauksena.	6

Sisäinen valvonta

Valvonnan kohde	Toimenpiteet	Toteutunut 2023
Henkilöstöasiat	Useita vuosia jatkunut poikkeuksellinen tilanne kuormittaa ja rasittaa henkilöstöä tarpeettoman paljon. Henkilöstön työhyvinvoinnin tukeminen yleisen seurannan ja keskustelujen avulla on tarpeellista tässä tilanteessa. Toteutetaan yhdessä henkilöstöpalveluiden kanssa.	Tilanne ei ole juurikaan kohentunut. Epäselvyydet talous- ja henkilöstöhallinnon palveluntuottajan prosesseissa on aiheuttanut lisäkuormitusta.
Taloussuunnittelu	Talous- ja henkilöstöhallinnon tietojärjestelmä uudistuksen (TaHe) aikana ja jälkeen on tarpeellista seurata tietojen oikeellisuutta järjestelmissä ja henkilöstön osaamisen tasoa uusien järjestelmien käyttämisen suhteen. Toteutetaan yhdessä talouspalveluiden kanssa.	Taloustiedot eivät ole kirjautuneet osin oikein järjestelmiin, vaikka tilannetta on yritetty korjata syksystä 2023 alkaen ei ratkaisua ole löytynyt. Asia nyt kunnossa.
Talousraportointi	Talous- ja henkilöstöhallinnon tietojärjestelmä uudistuksessa (TaHe) uudistettiin kirjaussuunnitelmaa merkittävästi. Kirjaussuunnitelman mukaisten kirjausten toteutumista sekä mahdollisia korjaustoimia on syytä seurata pistokokein ja keskustelujen kautta jatkokehitystarpeiden määrittämiseksi. Toteutetaan yhdessä talouspalveluiden kanssa.	Kustannuspaikkatasoiset taloustiedot eivät ole kaikilta osin kirjautuneet aiheuttamisperiaatteen mukaisesti. Prosesseja täytyy kehittää edelleen. Asia nyt kunnossa.

Ympäristötekniinen toimiala	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Ympäristötekniinen hallinto	1,4	2,5	1,2
Maankäyttö, suunnittelu ja viranomaistoiminnot	35,5	33	38,5
Kunnallistekniikka ja liikunta	72,5	73,5	74
Tilakeskus	44	50	44,6
Yhteensä (Henkilöstö, htv2)	153,4	159	158,2

Ympäristötekniinen toimiala yhteensä

Tilihierarkia	Alkup. TA koko vuosi	TA- muutokset	MTA koko vuosi	Toteuma_kum	Jäljellä MTA	TP_ed vuosi
Toimintatuotot	29 207 925	0	29 207 925	29 642 474	-434 549	25 888 466
Myyntituotot	1 475 504	0	1 475 504	1 545 793	-70 289	2 166 576
Maksutuotot	1 446 280	0	1 446 280	1 366 401	79 879	1 384 152
Tuet ja avustukset	57 057	0	57 057	180 460	-123 403	176 964
Muut toimintatuotot	26 229 084	0	26 229 084	26 549 819	-320 735	22 160 774
Valmistus omaan käyttöön	867 234	0	867 234	635 929	231 305	797 947
Toimintakulut	-30 499 978	0	-30 499 978	-29 333 840	-1 166 138	-25 385 291
Henkilöstökulut	-8 407 134	0	-8 407 134	-8 234 855	-172 279	-8 161 210
Palvelujen ostot	-9 065 072	0	-9 065 072	-9 178 789	113 717	-6 830 780
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-8 477 626	0	-8 477 626	-7 870 481	-607 145	-6 308 354
Avustukset	-285 300	0	-285 300	-202 901	-82 399	-206 735
Muut toimintakulut	-4 264 846	0	-4 264 846	-3 846 814	-418 032	-3 878 212
Toimintakate	-424 819	0	-424 819	944 564	-1 369 382	1 301 123
Rahoitustuotot ja -kulut + (-)						272
Muut rahoitustuotot						1 756
Muut rahoituskulut						-1 485
Vuosikate	-424 819	0	-424 819	944 564	-1 369 382	1 301 394
Poistot ja arvonalentumiset	-13 406 775	0	-13 406 775	-14 265 481	858 705	-10 460 566
Suunnitelman mukaiset poistot	-13 406 775	0	-13 406 775	-12 004 544	-1 402 232	-10 075 010
Arvonalentumiset				-2 260 937	2 260 937	-385 557
Satunnaiset erät + (-)						0
Satunnaiset kulut						0
Tilikauden tulos	-13 831 594	0	-13 831 594	-13 320 917	-510 677	-9 159 172
Tilinpäätössiirrot + (-)	344 776	0	344 776	344 775	0	19 335
Poistoeron lisäys (vähennys)	325 440	0	325 440	344 775	-19 335	19 335
Poistoeron vähennys	325 440	0	325 440	344 775	-19 335	19 335
Varausten lisäys (vähennys)						0
Varausten vähennys						0
Rahastojen lisäys (vähennys)	19 335	0	19 335		19 335	
Rahastojen vähennys	19 335	0	19 335		19 335	
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-13 486 818	0	-13 486 818	-12 976 141	-510 677	-9 139 837

Ympäristötekniinen hallinto

Tilihierarkia	Alkup. TA koko vuosi	TA- muutokset	MTA koko vuosi	Toteuma_kum	Jäljellä MTA	TP_ed vuosi
Toimintatuotot	1 409	0	1 409	703	706	12 756
Tuet ja avustukset	1 409	0	1 409	703	706	12 756
Toimintakulut	-486 495	0	-486 495	-341 701	-144 795	-328 930
Henkilöstökulut	-227 115	0	-227 115	-169 123	-57 992	-172 422
Palvelujen ostot	-243 675	0	-243 675	-153 509	-90 166	-146 199
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-6 800	0	-6 800	-9 533	2 733	-2 509
Muut toimintakulut	-8 905	0	-8 905	-9 534	629	-7 799
Toimintakate	-485 086	0	-485 086	-340 998	-144 089	-316 174
Rahoitustuotot ja -kulut + (-)						-16
Muut rahoitustuotot						-16
Vuosikate	-485 086	0	-485 086	-340 998	-144 089	-316 190
Tilikauden tulos	-485 086	0	-485 086	-340 998	-144 089	-316 190
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-485 086	0	-485 086	-340 998	-144 089	-316 190

Ympäristötekniinen maankäyttö-, suunnittelu ja viranomaistoiminnot

Tilihierarkia	Alkup. TA koko vuosi	TA- muutokset	MTA koko vuosi	Toteuma_kum	Jäljellä MTA	TP_ed vuosi
Toimintatuotot	3 903 911	0	3 903 911	4 035 482	-131 571	4 145 896
Myyntituotot	359 500	0	359 500	369 800	-10 300	394 173
Maksutuotot	366 500	0	366 500	325 916	40 584	371 547
Tuot ja avustukset	15 411	0	15 411	17 489	-2 078	71 022
Muut toimintatuotot	3 162 500	0	3 162 500	3 322 276	-159 776	3 309 153
Valmistus omaan käyttöön	100 000	0	100 000	99 659	341	85 433
Toimintakulut	-3 978 911	0	-3 978 911	-3 621 602	-357 308	-3 379 786
Henkilöstökulut	-2 379 698	0	-2 379 698	-2 373 780	-5 918	-2 131 748
Palvelujen ostot	-1 150 418	0	-1 150 418	-811 798	-338 620	-769 316
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-29 650	0	-29 650	-67 106	37 456	-70 978
Avustukset	-225 000	0	-225 000	-156 401	-68 599	-204 485
Muut toimintakulut	-194 145	0	-194 145	-212 517	18 372	-203 259
Toimintakate	25 000	0	25 000	513 539	-488 538	851 542
Rahoitustuotot ja -kulut + (-)						443
Muut rahoitustuotot						1 793
Muut rahoituskulut						-1 349
Vuosikate	25 000	0	25 000	513 539	-488 538	851 986
Poistot ja arvonalentumiset	-77 323	0	-77 323	-227 677	150 354	-60 561
Suunnitelman mukaiset poistot	-77 323	0	-77 323	-227 677	150 354	-59 269
Arvonalentumiset						-1 292
Tilikauden tulos	-52 323	0	-52 323	285 862	-338 185	791 425
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-52 323	0	-52 323	285 862	-338 185	791 425

Ympäristötekniinen kunnallistekniikka ja liikunta

Tilihierarkia	Alkup. TA koko vuosi	TA- muutokset	MTA koko vuosi	Toteuma_kum	Jäljellä MTA	TP_ed vuosi
Toimintatuotot	2 636 189	0	2 636 189	2 861 305	-225 116	2 752 875
Myyntituotot	1 116 004	0	1 116 004	1 153 016	-37 012	968 407
Maksutuotot	1 079 780	0	1 079 780	1 040 485	39 295	1 012 605
Tuot ja avustukset	25 965	0	25 965	146 631	-120 666	64 461
Muut toimintatuotot	414 440	0	414 440	521 172	-106 732	707 401
Valmistus omaan käyttöön	477 234	0	477 234	295 145	182 089	407 670
Toimintakulut	-12 709 494	0	-12 709 494	-12 641 936	-67 559	-11 823 156
Henkilöstökulut	-3 355 832	0	-3 355 832	-3 406 341	50 509	-3 584 068
Palvelujen ostot	-4 413 986	0	-4 413 986	-4 688 984	274 998	-3 778 141
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 382 106	0	-1 382 106	-1 234 031	-148 075	-1 159 518
Avustukset	-60 300	0	-60 300	-46 500	-13 800	-2 250
Muut toimintakulut	-3 497 270	0	-3 497 270	-3 266 080	-231 190	-3 299 179
Toimintakate	-9 596 071	0	-9 596 071	-9 485 486	-110 585	-8 662 611
Rahoitustuotot ja -kulut + (-)						-103
Muut rahoitustuotot						-18
Muut rahoituskulut						-84
Vuosikate	-9 596 071	0	-9 596 071	-9 485 486	-110 585	-8 662 714
Poistot ja arvonalentumiset	-4 960 761	0	-4 960 761	-4 582 778	-377 983	-4 793 627
Suunnitelman mukaiset poistot	-4 960 761	0	-4 960 761	-4 403 463	-557 298	-4 591 736
Arvonalentumiset				-179 315	179 315	-201 891
Satunnaiset erät + (-)						0
Satunnaiset kulut						0
Tilikauden tulos	-14 556 832	0	-14 556 832	-14 068 264	-488 568	-13 456 341
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-14 556 832	0	-14 556 832	-14 068 264	-488 568	-13 456 341

Ympäristötekniinen tilakeskus

Tilihierarkia	Alkup. TA koko vuosi	TA- muutokset	MTA koko vuosi	Toteuma_kum	Jäljellä MTA	TP_ed vuosi
Toimintatuotot	22 666 416	0	22 666 416	22 744 985	-78 569	18 976 940
Myyntituotot				22 977	-22 977	803 995
Maksutuotot				0	0	
Tuot ja avustukset	14 272	0	14 272	15 637	-1 365	28 725
Muut toimintatuotot	22 652 144	0	22 652 144	22 706 371	-54 227	18 144 220
Valmistus omaan käyttöön	290 000	0	290 000	241 125	48 875	304 844
Toimintakulut	-13 325 078	0	-13 325 078	-12 728 601	-596 476	-9 853 420
Henkilöstökulut	-2 444 489	0	-2 444 489	-2 285 611	-158 878	-2 272 972
Palvelujen ostot	-3 256 993	0	-3 256 993	-3 524 497	267 504	-2 137 125
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-7 059 070	0	-7 059 070	-6 559 811	-499 259	-5 075 349
Muut toimintakulut	-564 526	0	-564 526	-358 683	-205 843	-367 974
Toimintakate	9 631 338	0	9 631 338	10 257 509	-626 171	9 428 365
Rahoitustuotot ja -kulut + (-)						-53
Muut rahoitustuotot						-2
Muut rahoituskulut						-51
Vuosikate	9 631 338	0	9 631 338	10 257 509	-626 171	9 428 312
Poistot ja arvonalentumiset	-8 368 692	0	-8 368 692	-9 455 026	1 086 334	-5 606 379
Suunnitelman mukaiset poistot	-8 368 692	0	-8 368 692	-7 373 404	-995 288	-5 424 005
Arvonalentumiset				-2 081 622	2 081 622	-182 373
Tilikauden tulos	1 262 647	0	1 262 647	802 483	460 164	3 821 933
Tilinpäätössiirrot + (-)	344 776	0	344 776	344 775	0	19 335
Poistoeron lisäys (vähennys)	325 440	0	325 440	344 775	-19 335	19 335
Poistoeron vähennys	325 440	0	325 440	344 775	-19 335	19 335
Varausten lisäys (vähennys)						0
Varausten vähennys						0
Rahastojen lisäys (vähennys)	19 335	0	19 335		19 335	
Rahastojen vähennys	19 335	0	19 335		19 335	
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	1 607 422	0	1 607 422	1 147 259	460 164	3 841 269

2.2.6 Yhteenveto valtuuston hyväksymien sitovien erien toteutumisesta peruskaupungin osalta

Käyttötalouden sitovuustaso on toimintakate/toimiala/netto ja investointien sitovuustaso on nettomenot

Kaupunki ilman liikelaitoksia	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma 1-12.2023	Poikkeama
1000 €			
KÄYTTÖTALOUSOSA			
Konsernihallinto - toimiala	-53 795	-52 998	797
Vuolijoen aluelautakunta	-135	-143	-8
Sivistyslautakunta	-78 019	-79 048	-1 029
Ympäristötekniinen lautakunta	-425	945	1 369
Toimintakate	-132 374	-131 244	1 129
TULOSLASKELMAOSA			
Verotulot	81 792	81 992	200
Valtionosuudet	46 906	47 176	270
Korkotuotot	95	300	205
Muut rahoitustuotot	15 113	25 651	10 538
Korkokulut	-1 839	-2 397	-558
Muut rahoituskulut	-103	-5 093	-4 990
Tuloslaskelmaosa yhteensä	141 964	147 629	5 665
SATUNNAISET TUOTOT	0	0	0
INVESTOINTIOSA (netto)			
Kaupunginhallitus	-700	-515	185
Sivistyslautakunta	-1 963	-1 764	199
Ympäristötekniinen lautakunta	-13 475	-12 873	602
Investointien luovutustulot-voitto		210	210
Investointiosa yhteensä (netto)	-16 138	-14 942	1 196
RAHOITUSOSA			
Vuosikate	12 077	16 383	4 306
Satunnaiset tuotot	0	0	0
Tulorahoituksen korjaukset	0	-1 534	-1 534
Investointienrahavirta	-17 328	-15 000	2 328
Antolainainauksen muutokset	0	127	127
Antolainasaamisten lisäys	0	-28	-28
Antolainasaamisten vähennys	0	155	155
Lainakannan muutokset	5 375	-29 564	-34 939
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	21 500	0	-21 500
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-16 125	-15 986	139
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	-13 578	-13 578
Muut maksuvalmiuden muutokset	0	14 748	14 748
Rahoitusosa yhteensä	5 375	-14 689	-20 064
YHTEENSÄ / VAIKUTUS	124	-14 849	-14 973
MAKSUVALMIUTEEN			

3 Tilinpäätöslaskelmat

Tilinpäätöslaskelmia koskevat säännökset ja ohjeet

Tilinpäätöslaskelmia ovat tuloslaskelma, rahoituslaskelma, tase, konsernituloslaskelma ja tase sekä konsernin rahoituslaskelma. Tilinpäätöslaskelmien laatimisessa sovelletaan kirjanpitolakia ja -asetusta kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjeiden ja laskelmakaavojen mukaisesti.

Kaupungin liikelaitosten tuloslaskelmat, rahoituslaskelmat ja taseet on yhdistelty **kaupungin vastaaviin tilinpäätöslaskelmiin rivi riviltä. Tilinpäätöslaskelmissa kaupungin ja liikelaitosten väliset sisäiset erät on eliminoitu kuntajaoston antamien ohjeiden mukaisesti.**

3.1 Tuloslaskelma

Kaupungin ja liikelaitosten tuloslaskelma

ulkoiset tuotot ja kulut, keskinäiset erät eliminoitu

TULOS LASKELMA	1.1.-31.12.2023	1.1.-31.12.2022
Toimintatuotot		
Myyntituotot	15 561 933,45	21 722 340,23
Maksutuotot	2 941 661,25	3 104 871,42
Tuet ja avustukset	5 435 957,84	5 823 388,60
Muut toimintatuotot	9 669 637,27	10 213 730,80
Toimintatuotot	33 609 189,81	40 864 331,05
Valmisteverastojen muutos	0,00	0,00
Valmistus omaan käyttöön	635 929,04	838 469,86
Toimintakulut		
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-76 707 814,06	-77 283 867,48
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-15 492 868,73	-18 177 353,78
Muut henkilösivukulut	-2 814 376,38	-2 824 513,65
Palvelujen ostot	-35 958 494,71	-180 943 021,85
Aineet tarvikkeet ja tavarat	-15 390 335,35	-15 793 348,90
Avustukset	-6 074 165,22	-7 488 152,11
Muut toimintakulut	-7 039 123,22	-8 008 978,18
Toimintakulut	-159 477 177,67	-310 519 235,95
TOIMINTAKATE	-125 232 058,82	-268 816 435,04
Verotulot	81 992 090,37	155 117 351,75
Valtionosuudet	47 175 848,96	124 672 096,07
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	301 518,48	492 106,30
Muut rahoitustuotot	24 451 121,90	17 765 285,70
Korkokulut	-2 401 318,81	-1 772 133,79
Muut rahoituskulut	-5 101 328,69	-12 953 443,35
Rahoitustuotot ja -kulut	17 249 992,88	3 531 814,86
VUOSIKATE	21 185 873,39	14 504 827,64
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-15 894 961,82	-16 181 247,49
Omistuksen eliminointierot	0,00	0,00
Arvonalentumiset	-2 405 261,82	-611 233,65
Poistot ja arvonalentumiset	-18 300 223,64	-16 792 481,14
Satunnaiset erät		
Satunnaiset tuotot	0,00	1 852 299,00
Satunnaiset kulut	0,00	0,00
Satunnaiset erät	0,00	1 852 299,00
TILIKAUDEN TULOS	2 885 649,75	-435 354,50
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	91 578,14	774 509,63
Varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	405 364,00	176 999,02
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	5 484,00	8 678,59
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	3 388 075,89	524 832,74

3.2 Rahoituslaskelma

Kaupungin ja liikelaitosten rahoituslaskelma
keskinäiset erät eliminoitu

RAHOITUSLASKELMA	1.1.-31.12.2023	1.1.-31.12.2022
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	21 185 873,39	14 504 827,64
Satunnaiset erät	0,00	1 852 299,00
Tilikauden verot	0,00	0,00
Tulorahoituksen korjausevät	-1 542 570,82	-3 376 826,88
	19 643 302,57	12 980 299,76
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-19 805 046,04	-18 376 882,50
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 588 837,63	725 192,01
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	210 377,43	2 899 513,88
	-18 005 830,98	-14 752 176,61
Toiminnan ja investointien rahavirta	1 637 471,59	-1 771 876,85
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-53 100,00	0,00
Antolainasaamisten vähennykset	183 743,12	154 605,70
	130 643,12	154 605,70
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0,00	25 000 000,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-15 985 561,14	-16 230 567,68
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-7 808 324,58	12 532 094,37
	-23 793 885,72	21 301 526,69
Oman pääoman muutokset	0,00	0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	31 311,77	-71 025,39
Vaihto-omaisuuden muutos	0,00	0,00
Saamisten muutos	6 007 671,40	-9 005 160,14
Korottomien velkojen muutos	1 137 509,81	-10 163 587,52
	7 176 492,98	-19 239 773,05
Rahoituksen rahavirta	-16 486 749,62	2 216 359,34
Rahavarojen muutos	-14 849 278,03	444 482,49
Rahavarat 31.12.	183 762 601,01	198 611 879,04
Rahavarat 1.1.	198 611 879,04	198 167 396,55
Rahavarojen muutos	-14 849 278,03	444 482,49

3.3 Tase

Kaupungin ja liikelaitosten tase keskinäiset erät eliminoitu

VASTAAVAA	31.12.2023	31.12.2022
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	0,00	169 909,59
Muut pitkävaikutteiset menot	412 260,03	879 931,15
Ennakkomaksut	952 349,84	436 992,51
Aineettomat hyödykkeet	1 364 609,87	1 486 833,25
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	35 223 004,31	35 217 916,21
Rakennukset	132 931 005,98	136 317 859,59
Kiinteät rakenteet ja laitteet	72 150 797,35	75 714 526,79
Koneet ja kalusto	8 770 414,13	6 836 644,92
Muut aineelliset hyödykkeet	1 136 289,58	1 136 289,58
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	8 717 046,09	4 422 256,02
Aineelliset hyödykkeet	258 928 557,44	259 645 493,11
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	63 145 101,14	69 264 463,42
Muut lainasaamiset	5 597 884,30	5 752 490,00
Muut saamiset	1 043 218,58	1 019 256,00
Sijoitukset	69 786 204,02	76 036 209,42
PYSYVÄT VASTAAVAT	330 079 371,33	337 168 535,78
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Lahjoitusrahastojen varat	158 564,95	164 673,11
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	158 564,95	164 673,11
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Vaihto-omaisuus	0,00	0,00
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	404 716,64	462 533,31
Muut saamiset	11 199,60	0,00
Pitkäaikaiset saamiset	415 916,24	462 533,31
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	3 827 948,55	5 237 837,38
Lainasaamiset	934 388,86	864 136,36
Muut saamiset	1 060 794,14	2 388 292,67
Siirtosaamiset	6 245 972,38	9 539 891,85
Lyhytaikaiset saamiset	12 069 103,93	18 030 158,26
Saamiset	12 485 020,17	18 492 691,57
Rahoitusarvopaperit		
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentte	176 023 961,52	191 508 586,63
Rahoitusarvopaperit	176 023 961,52	191 508 586,63
Rahat ja pankkisaamiset	7 738 639,49	7 103 292,41
VAIHTUVAT VASTAAVAT	196 247 621,18	217 104 570,61
VASTAAVAA	526 485 557,46	554 437 779,50

VASTATTAVAA	31.12.2023	31.12.2022
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	142 754 108,45	148 904 917,97
Arvonkorotusrahasto	0,00	0,00
Muut omat rahastot	499,92	5 983,92
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	175 200 805,71	174 675 972,97
Tilikauden yli-/alijäämä	3 388 075,89	524 832,74
OMA PÄÄOMA	321 343 489,97	324 111 707,60
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	6 266 519,92	6 358 098,06
Vapaaehtoiset varaukset	24 265 081,01	24 670 445,01
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	30 531 600,93	31 028 543,07
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	0,00	0,00
Muut pakolliset varaukset	6 171 629,50	7 513 524,85
PAKOLLISET VARAUKSET	6 171 629,50	7 513 524,85
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Valtion toimeksiannot	0,00	0,00
Lahjoitusrahastojen pääomat	187 940,76	190 493,98
Muut toimeksiantojen pääomat	148 451,91	120 695,08
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	336 392,67	311 189,06
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Joukkovelkakirjalainat	0,00	0,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	78 297 072,51	92 274 237,66
Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	0,00
Lainat muilta luotonantajilta	0,00	0,00
Saadut ennakot	0,00	0,00
Ostovelat	0,00	0,00
Muut velat	10 402 259,81	11 110 085,60
Siirtovelat	0,00	0,00
Pitkäaikainen vieras pääoma	88 699 332,32	103 384 323,26
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Joukkovelkakirjalainat	0,00	0,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	38 977 165,15	45 985 561,14
Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	0,00
Lainat muilta luotonantajilta	12 236 303,83	15 044 628,41
Saadut ennakot	955 695,61	620 483,91
Ostovelat	11 978 847,75	9 888 389,79
Muut velat	3 068 310,41	2 126 174,15
Siirtovelat	12 186 789,32	14 423 254,26
Lyhytaikainen vieras pääoma	79 403 112,07	88 088 491,66
VIERAS PÄÄOMA	168 102 444,39	191 472 814,92
VASTATTAVAA	526 485 557,46	554 437 779,50

3.4 Konsernilaskelmat

KONSERNIN TULOSLASKELMA	1.1.-31.12.2023	1.1.-31.12.2022
Toimintatuotot	189 449 726,94	303 897 638,40
Toimintakulut	-275 114 259,79	-512 041 731,43
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	203 536,18	-200 067,31
TOIMINTAKATE	-85 460 996,67	-208 344 160,34
Verotulot	80 529 495,33	153 797 509,87
Valtionosuudet	63 096 849,00	139 395 096,07
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	1 709 618,78	689 678,76
Muut rahoitustuotot	12 895 710,84	11 715 672,34
Korkokulut	-15 891 669,52	-3 496 606,59
Muut rahoituskulut	-3 156 171,65	-21 712 675,75
Rahoitustuotot ja -kulut	-4 442 511,55	-12 803 931,23
VUOSIKATE	53 722 836,11	72 044 514,36
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-43 833 949,61	-49 984 188,05
Omistuksen eliminointierot	0,00	0,00
Arvonalentumiset	-2 405 261,82	-808 449,57
Poistot ja arvonalentumiset	-46 239 211,43	-50 792 637,62
Satunnaiset erät		
Satunnaiset tuotot	0,00	4 035 524,01
Satunnaiset kulut	0,00	0,00
Satunnaiset erät	0,00	4 035 524,01
TILIKAUDEN TULOS	7 483 624,68	25 287 400,76
Tilinpäätössiirrot	43 065,06	216 163,34
Tilikauden verot	-1 347 271,65	-918 486,45
Laskennalliset verot	-3 056 964,74	-4 552 631,26
Vähemmistön osuus tilikauden tuloksesta	203,37	-1 014,44
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	3 122 656,72	20 031 431,95

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA

	1.1.-31.12.2023	1.1.-31.12.2022
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	53 722 836,11	72 044 514,36
Satunnaiset erät	0,00	4 035 524,01
Tilikauden verot	-1 347 271,65	-918 486,45
Tulorahoituksen korjauserät	-1 635 300,37	-2 439 689,64
	50 740 264,09	72 721 862,28
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-47 819 366,35	-56 659 610,94
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 588 837,63	725 192,01
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	453 952,09	2 291 240,67
	-45 776 576,63	-53 643 178,26
Toiminnan ja investointien rahavirta	4 963 687,47	19 078 684,02
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten vähennykset	56 005,06	93 395,74
	56 005,06	93 395,74
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	28 430 725,67	47 645 684,34
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-27 203 280,76	-30 192 185,39
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-16 728 618,92	4 108 377,75
	-15 501 174,01	21 561 876,70
Oman pääoman muutokset	-8 982 000,00	-6 703 756,89
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-66 289,11	459 959,45
Vaihto-omaisuuden muutos	-1 917 974,87	-973 330,35
Saamisten muutos	12 691 224,47	-14 768 440,62
Korottomien velkojen muutos	-9 222 917,48	10 003 655,29
	1 484 043,01	-5 278 156,23
Rahoituksen rahavirta	-22 943 125,94	9 673 359,33
Rahavarojen muutos	-17 979 438,48	28 752 043,35
Rahavarat 31.12.	221 784 380,69	273 340 902,93
Rahavarat 1.1.	273 340 902,93	244 588 859,59
Rahavarojen muutos	-51 556 522,24	28 752 043,35
Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän poistuneet rahavarat	33 577 083,76	
Rahavarojen muutos	-17 979 438,48	

VASTAAVAA	31.12.2023	31.12.2022
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	9 432 855,30	10 294 504,46
Konserniliikeyarvo	6 391 027,64	9 439 281,17
Muut pitkävaikutteiset menot	4 033 751,51	6 458 101,16
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hyödykkeet	952 349,84	488 242,05
Aineettomat hyödykkeet	20 809 984,29	26 680 128,83
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	42 122 918,43	42 402 746,86
Rakennukset	248 855 684,43	327 531 512,64
Kiinteät rakenteet ja laitteet	353 717 461,76	355 716 064,55
Koneet ja kalusto	37 181 569,05	42 367 847,40
Muut aineelliset hyödykkeet	1 143 975,16	1 272 433,01
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	20 771 505,31	12 344 904,88
Aineelliset hyödykkeet	703 793 114,12	781 635 509,34
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosakkeet ja -osuudet	6 559 679,17	6 396 867,67
Muut osakkeet ja osuudet sekä osakkeet	23 106 776,73	21 505 957,89
Muut saamiset	1 215 760,55	1 351 757,97
Sijoitukset	30 882 216,45	29 254 583,53
PYSYVÄT VASTAAVAT	755 485 314,86	837 570 221,71
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Valtion toimeksiannot	3 554 771,64	1 787 075,69
Lahjoitusrahastojen varat	158 564,95	224 818,73
Muut toimeksiantojen varat	0,00	640 767,70
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	3 713 336,59	2 652 662,11
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	4 796 811,59	3 401 221,86
Ennakkomaksut vaihto-omaisuudesta	0,00	505 722,34
Vaihto-omaisuus	4 796 811,59	3 906 944,19
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Lainasaamiset	250 172,57	270 079,53
Laskennalliset verosaamiset	305 675,44	316 889,29
Muut saamiset	15 016 199,60	15 487 997,93
Pitkäaikaiset saamiset	15 572 047,61	16 074 966,75
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	17 711 387,78	26 881 552,45
Lainasaamiset	0,00	17 997,50
Muut saamiset	2 696 478,66	9 473 105,61
Siirtosaamiset	12 029 137,84	10 903 130,73
Lyhytaikaiset saamiset	32 437 004,29	47 275 786,28
Saamiset	48 009 051,89	63 350 753,03
Rahoitusarvopaperit		
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin	176 023 961,52	191 508 586,63
Muut arvopaperit	2 368 701,25	3 495 889,67
Rahoitusarvopaperit	178 392 662,77	195 004 476,30
Rahat ja pankkisaamiset	43 391 717,92	78 336 426,63
VAIHTUVAT VASTAAVAT	274 590 244,18	340 598 600,15
VASTAAVAA	1 033 788 895,62	1 180 821 483,97

VASTATTAVAA	31.12.2023	31.12.2022
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	142 754 108,45	148 904 917,97
Muut omat rahastot	1 745 508,76	1 712 184,02
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	118 979 566,82	108 265 007,08
Tilikauden yli-/alijäämä	3 122 656,72	20 031 431,95
OMA PÄÄOMA	266 601 840,75	278 913 541,02
VÄHEMMISTÖOSUUDET	152 128,53	152 331,90
PAKOLLISET VARAUKSET		
Muut pakolliset varaukset	8 633 543,13	11 487 934,07
PAKOLLISET VARAUKSET	8 633 543,13	11 487 934,07
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Valtion toimeksiannot	3 554 824,40	2 900 093,17
Lahjoitusrahastojen pääomat	187 940,76	422 585,83
Muut toimeksiantojen pääomat	255 491,13	966 105,87
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	3 998 256,29	4 288 784,87
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	531 503 889,73	601 954 426,74
Lainat julkisyhteisöiltä	89 013,39	200 280,13
Muut velat	56 608 186,46	57 386 177,15
Laskennalliset verovelat	58 016 922,20	54 971 171,31
Pitkäaikainen vieras pääoma	646 218 011,78	714 512 055,34
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	45 756 216,89	69 794 168,50
Lainat julkisyhteisöiltä	11 126,67	22 253,35
Saadut ennakot	4 041 590,22	4 087 955,46
Ostovelat	21 646 794,57	28 609 272,08
Muut velat	12 131 042,42	19 596 253,22
Siirtovelat	24 598 344,37	49 356 934,16
Lyhytaikainen vieras pääoma	108 185 115,14	171 466 836,77
VIERAS PÄÄOMA	754 403 126,92	885 978 892,11
VASTATTAVAA	1 033 788 895,62	1 180 821 483,97

4 Liitetiedot

Kajaanin kaupungin liikelaitokset – Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitos, Kajaanin Mamselli ja Kajaanin Vesi on yhdistetty kaupungin tuloslaskelmaan, rahoituslaskelmaan ja taseeseen rivi riviltä. Tilinpäätöksen liitetiedot sisältävät kaupungin tiedot liikelaitoksineen, keskinäiset erät eliminoituina. Liikelaitosten erillistilinpäätökset on esitetty kokonaisuudessaan luvussa 5.

Tilinpäätöksen liitetiedot on laadittu Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston vuonna 2020 tarkistaman kunnan tilinpäätöksen liitetietojen yleisohjeen mukaisesti. Tilinpäätöksen liitetietojen numerointi vastaa yleisohjeen liitetietonumerointia.

4.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

4.1.1 Kunnan tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

1. Tilinpäätöstä laadittaessa noudatettavat arvostusperiaatteet ja –menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja –menetelmät:
  - Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperiaatteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.
  - Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.
  - Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen hankintamenoon.
  - Pysyvien vastaavien aineellisten hyödykkeiden hankintaan saadut rahoitusavustukset on merkitty ao. hyödykkeen hankintamenoa vähennykseksi.
2. Tuloslaskelman ja taseen esitystavat ovat Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston ohjeiden mukaiset.
3. Tilikauden tietojen vertailussa tulee ottaa huomioon seuraavat asiat.

Vuoden 2023 poikkeukset:

- Verotulot (+) 82 milj. € (vuonna 2022 155 milj.€)
- Valtionosuudet (+) 47,2 milj.€ (vuonna 2022 124,7 milj. €)
- Asiakaspalvelujen ostot (-) 40 milj. € (vuonna 2022 156 milj. €). Vuodelle 2023 kohdistui Soten tilinpäätöskorjaus ja kalliinhoidon rahaston purku 1,7 milj. euroa.
- Henkilöstökulut -tiliryhmässä Pelastuslaitoksen varallaolokorvauksen purku 0,6 milj. euroa.
- Muut rahoitustuotot sisälsivät tytäryhteisöjen osinkotuottoja (+) 9 milj.€ (vuonna 2022 6,4 milj.€)
- Muut rahoituskulut sisältävät sijoitustoiminnan arvopapereiden myyntitappioita ja arvonalentumisia (-) 4,8 milj.€ (vuonna 202 (-) 12,8 milj.€)
- Arvonalentumiset (-) 2,4 milj. €. Vuoden vaihteessa on tehty käyttöomaisuuskohteiden alaskirjauksia peruskaupungin, Kajaanin Vesi -liikelaitoksen, Mamsellin ja Koulutusliikelaitoksen osalta.

4. Tilinpäätöksen liitetietoja on korjattu vuoden 2022 osalta.
  - Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot:
    - o Leasingvastuiden euromäärää korjattu vuoden 2022 osalta

5. Taseen Edellisten tilikausien yli-/alijäämä jatkuu taseesta suoraan laskettuna. Taseen yksittäiset erät eivät sisällä useisiin tase-eriin kuuluvia olennaisia eriä.
6. Tilinpäätökseen ei sisälly ulkomaanrahan määräisiä saamisia, velkoja tai muita sitoumuksia.
7. Taseen ulkopuoliset liitetieto: Johdannaissopimusten arvostus- ja muut laskentaperiaatteet

1) Kuvaus riskienhallinnan tavoitteista ja strategiasta

Varainhankinnan ja sijoitustoiminnan periaatteiden mukaan markkinakorkoihin liittyvää riskiä pienentääseen Kajaanin kaupunki käyttää koronvaihtosopimuksia ja korko- optiosopimuksia tai muita vastaavia suojaavia johdannaissopimuksia. Suojaus- ja korko- optiosopimuksia ei tulisi normaalioloissa ulottaa yli 30 vuoden päähän nykyhetkestä, ellei tälle ole painavaa perustetta.

Kajaanin kaupungin lainasalkun suojausasteen tulee aina olla 30 % - 70 % välillä. Vallitsevaan suojausasteen tasoon vaikuttaa kaupungin korkonäkemyksensä ja vallitseva markkinatilanne.

2) Suojattavan erän määrittäminen

Kajaanin kaupungin lainasalkun arvo 31.12.2023 on 117 milj. €.

3) Suojaavat instrumentit

Koronvaihtosopimukset 31.12.2023						
Sopimuksen tyyppi	Nimellismäärä	aloiuspvm	päättymispvm	Kajaani maksaa (%)	Kajaani saa (%)	lisätieto
Koronvaihtosopimus	30,000,000	3/13/2017	3/13/2035	1.19%	3 kk euribor	kynnys 5,0 %
Koronvaihtosopimus	32,000,000	6/1/2019	6/1/2037	1.67%	6 kk euribor	kynnys 4,5 %
Koronvaihtosopimus	10,000,000	10/1/2021	4/3/2029	1.64%	6 kk euribor	kynnys 5,0 %
Koronvaihtosopimus	10,000,000	5/10/2022	5/10/2049	0.35%	6 kk euribor	
Koronvaihtosopimus	7,000,000	11/13/2020	11/13/2030	6 kk euribor	0.056 %	Kiinteä vaihtuvaksi Toteutustaso 0,00 % (myyty korkolattia)
Koronvaihtosopimus	7,000,000	11/13/2020	11/13/2030			

4) Suojaavuuden arviointi

Kajaanin kaupungin lainasalkun suojausaste 31.12.2023 on 95,3 %. Lainasalkku on suojattu kattavasti korkoriskiltä koronvaihtosopimuksilla ja vaihtuvakorkoisten lainojen lisäksi lainasalkku sisältää viisi kiinteäkorkoista lainaa. Lainasalkun suojausaste on yli suojausasteen suositellun tason 30–70 %, koska velkamäärän kasvua on pyritty hillitsemään ja edullisia kiinteäkorkoisia lainoja on nostettu. Suojausaste tulee tulevina vuosina säilymään korkealla tasolla suhteessa lainamäärään, kun lainamäärän kasvua hillitään käyttämällä kassavaroja. Koronvaihtosopimuksista osa on kynnysellisiä koronvaihtosopimuksia, jotka muuttuvat vaihtuvakorkoiksi, mikäli vastaanotettava korko nousee yli kynnysarvon. Sopimukset ovat tällä hetkellä hyviä Kajaanille. Suojaavuus toimii, mikäli korkotaso pysyy alle kynnysarvon, mutta mikäli korko nousee yli kynnysarvon, niin kaupungin korkokustannukset kasvavat merkittävästi. Kynnysellisiin koronvaihtosopimuksiin sisältyy siis korkoriskiä. Korkojen kehitystä seurataan aktiivisesti ja koronvaihtosopimuksia muokataan, mikäli markkinakorkojen ennusteet ja kehitys edellyttävät toimenpiteitä. Pitkän aikavälin vuoteen 2049 ulottuva, edullisen korkotason omaava sopimus turvaa Kajaanin kannalta sopimusten muokkausmahdollisuutta.

5) Muut tiedot

Vuonna 2023 ei tehty uusia koronvaihtosopimuksia. Vuonna 2024 on tehty muutos pitkäaikaiseen, vuodelle 2049 ulottuvaan koronvaihtosopimukseen ja korkositoumusta ajallisesti ja euromääräisesti vähennetty.

4.1.2 Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet

1. Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Konsernitilinpäätös on laadittu konsernitilinpäätöksen yleisohjeen 2021 mukaisesti.

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki kaupungin tytäryhteisöt konserniin kuuluvine yhtiöineen: Kajaanin Teknologikeskus Oy, Kiinteistö Oy Kajaanin Lohtajan palvelukeskus, Kiinteistö Oy Kajaanin Pietari, As Oy Sammonkaari Pietari, Loiste Oy, Kajaanin Ammattikorkeakoulu Oy, Edukai Oy, Kajaanin Energiatuotanto Oy ja Kainuun Voima Oy.

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki kuntayhtymät, joissa kaupunki on jäsenenä: Kainuun liitto ja Kainuun Jätehuollon kuntayhtymä Eko-Kympy.

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty konsernisuhteessa olevat osakkuusyhteisöt: Loiste Lämpö Oy ja Kajaanin Palvelutalosaatiö.

Konsernitilinpäätös ja sen liitetiedot on laadittu tytäryhteisöjen ja kuntayhtymien tilinpäätösten yhdistelmänä. Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on eliminoitu. Kaupungin ja sen tytäryhteisöjen keskinäinen omistus on eliminoitu. Vähemmistöosuudet on erotettu tytäryhteisöjen omasta pääomasta omaksi eräkseen konsernitaseeseen. Poistot on oikaistu tytäryhteisöjen tilinpäätöksiin vastaamaan Kajaanin kaupungin poistosuunnitelmaa.

Kajaanin kaupunki omistaa Loiste Lämpö Oy:stä suoraan 45 % ja Loiste konsernin kautta 27,56 % eli yhteensä 72,56 %. Loiste Lämpö Oy on yhdistelty konserniin Loiste -konsernin kautta.

2. Edellisten tilikausien vertailukelpoisuus

Kaupungin y-tunnuksen alla olevat liikelaitokset on yhdistetty samaan, eivät ole omina yrityksinä Koulutusliikelaitoksen yksikköhintarahoitus on siirretty kirjattavaksi liikevaihdosta muihin avustuksiin.

3. Taseen edellisten tilikausien yli-/alijäämä ei jatku taseesta suoraan laskettuna. Loiste Oy maksoi osinkoja voittovaroista vuonna 2022 6,7 milj. euroa ja vuonna 2023 8,9 milj. euroa ja tämä aiheutti oman pääoman vähentymisen n. 8,9 miljoona euroa. Oman pääoman muutos on esitetty konsernin rahoituslaskelmassa erillisenä rivinä.

4. Konsernin muut saamiset muutos - 15 milj. tulee Loisteelta.

5. Konsernin lyhytaikaiset lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta muutos – 11,7 milj. tulee Kainuun Voimalta, - 7,0 milj. tulee kaupungilta itseltään, Kainuun Sotelta -3,8 milj. ja -1,5 milj. Koy Kajaanin Pietarilta. Yhteismuutos tässä erässä n. -24,0 milj.

6. Hyvinvointialueelle siirtyneiden omaisuus- ja pääomaerien aiheuttamat muutokset.

Sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaannpanosta annetun lain (616/2021) 4 luku sisältää säännökset uudistuksen omaisuusjärjestelyistä, mitä on noudatettu tämän tilinpäätöksen laadinnassa.

Voimaannanolain mukaan hyvinvointialueelle siirtyi konserniin kuuluvista yhteisöistä Kainuun Sote ja Kainuun pelastuslaitos.

Muutoksen vaikutus konsernin avaavan taseen loppusummaan -119,7 milj. euroa, pysyviin vastaaviin -81,8 milj. euroa ja omaan pääomaan -6,5 milj. euroa.

4.1.3 Tuloslaskelman liitetiedot

6. Toimintatuotot tehtäväalueittain	Konserni		Kaupunki	
	2023	2022	2023	2022
Yleishallinto	13 416 173,07	15 836 220,85	4 972 973,03	8 332 644,91
Sosiaali- ja terveyspalvelut	0,00	117 985 991,81	0,00	0,00
Opetus- ja kulttuuripalvelut	12 063 836,64	10 703 543,42	10 508 760,82	9 149 455,17
Yhdyskuntapalvelut	153 459 485,16	151 567 972,99	18 127 455,96	23 382 230,97
Muut palvelut	10 510 232,07	7 803 909,34	0,00	0,00
<i>Toimintatuotot yhteensä</i>	<i>189 449 726,95</i>	<i>303 897 638,40</i>	<i>33 609 189,81</i>	<i>40 864 331,05</i>

7. Verotulojen erittely	Konserni		Kaupunki	
	2023	2022	2023	2022
Kunnan tulovero	64 297 284,77	134 496 754,77	64 297 284,77	134 496 754,77
Osuus yhteisöveron tuotosta	6 335 009,70	9 439 658,56	6 335 009,70	9 439 658,56
Kiinteistövero	9 897 200,86	9 861 096,54	11 359 795,90	11 180 938,42
<i>Verotulot yhteensä</i>	<i>80 529 495,33</i>	<i>153 797 509,87</i>	<i>81 992 090,37</i>	<i>155 117 351,75</i>

8. Valtionosuuksien erittely	Konserni		Kaupunki	
	2023	2022	2023	2022
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	10 129 452,96	76 596 805,86	10 129 452,96	76 596 805,86
Verotuloihin perustuva valtionosuuksien taseus (+/-)	13 122 864,00	17 577 473,73	13 122 864,00	17 577 473,73
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus (ilman valtionosuuksien tasausta)	-2 993 411,04	59 019 332,13	-2 993 411,04	59 019 332,13
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaiset valtionosuudet	47 060 384,04	44 007 746,00	31 139 384,00	29 284 746,00
Verotulomenetysten kompensatio	5 907 012,00	18 790 544,21	5 907 012,00	18 790 544,21
<i>Valtionosuudet yhteensä</i>	<i>63 096 849,00</i>	<i>139 395 096,07</i>	<i>47 175 848,96</i>	<i>124 672 096,07</i>

9. Palvelujen ostojen erittely	Kaupunki	
	2023	2022
Asiakaspalvelujen ostot	7 447 523,91	156 058 057,81
Muiden palvelujen ostot	28 510 970,80	24 884 964,04
<i>Kaupungin / Kunnan palvelujen ostot yhteensä</i>	<i>35 958 494,71</i>	<i>180 943 021,85</i>

10. Valtuustoryhmille annetut tuet

Kajaanin kaupungilla ei ole ilmoitettavaa tämän liitetiedon osalta

11. Suunnitelman mukaiset poistojen perusteet

Poistonalaisten hyödykkeiden poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan.

Arvioidut poistoajat ja niitä vastaavat vuotuiset poistoprosentit sekä poistomenetelmät ovat:

Aineettomat hyödykkeet

Tietokoneohjelmistot	3 vuotta	Tasapoisto
Muut aineettomat oikeudet	5 vuotta	Tasapoisto
Muut pitkävaikutteiset menot	5 vuotta	Tasapoisto

Aineelliset hyödykkeet

Rakennukset	20-40 vuotta	Tasapoisto
Kiinteät rakenteet ja laitteet	15-30 vuotta	Tasapoisto
Koneet ja kalusto	3-5 vuotta	Tasapoisto
Muut aineelliset hyödykkeet, luonnonvarat		Käytön mukainen poisto

Pienet pysyvien vastaavien hankinnat, joiden hankintameno on alle 10.000 euroa, on kirjattu vuosikuluksi.

12. Pakollisten varausten muutokset

	Konserni		Kaupunki	
	2023	2022	2023	2022
Ympäristövelvoitteista johtuva varaus 1.1.	297 510,14	280 392,18	0,00	0,00
Lisäykset tilikaudella	17 117,96	17 117,96	0,00	0,00
Ympäristövelvoitteista johtuva varaus 31.12..	314 628,10	297 510,14	0,00	0,00
Potilasvahinkovakuutusmaksu	1 473 544,31	0,00	0,00	0,00
HVA muutos	-1 473 544,31	2 240 887,36	0,00	0,00
Potilasvahinkovakuutusmaksu 1.1.	0,00	2 240 887,36	0,00	0,00
Vähennykset tilikaudella	0,00	-767 343,05	0,00	0,00
Potilasvahinkovakuutusmaksu 31.12.	0,00	1 473 544,31	0,00	0,00
Muut pakolliset varaukset	9 716 879,62	0,00	7 513 524,85	0,00
HVA muutos	0,00	10 921 040,62	0,00	8 472 175,90
Muut pakolliset varaukset 1.1.	9 716 879,62	10 921 040,62	7 513 524,85	8 472 175,90
Lisäykset tilikaudella	0,00	500 000,00	0,00	500 000,00
Vähennykset tilikaudella	-1 397 964,59	-1 704 161,00	-1 341 895,35	-1 458 651,05
Muut pakolliset varaukset 31.12.	8 318 915,03	9 716 879,62	6 171 629,50	7 513 524,85

13. Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot

	Konserni		Kaupunki	
	2023	2022	2023	2022
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden luovutusvoitot	239 926,56	406 814,32	200 675,47	406 814,32
Osakkeiden luovutusvoitot	0,00	336 750,56	0,00	195 249,39
Muut luovutusvoitot	0,00	86 221,47	0,00	9 112,90
<i>Luovutusvoitot yhteensä</i>	<i>239 926,56</i>	<i>829 786,35</i>	<i>200 675,47</i>	<i>611 176,61</i>
Muut toimintakulut				
Maa- ja vesialueiden luovutustappiot	509,00	0,00	0,00	0,00
Osakkeiden luovutustappiot	188 500,00	140 345,32	0,00	41 229,61
<i>Luovutustappiot yhteensä</i>	<i>189 009,00</i>	<i>140 345,32</i>	<i>0,00</i>	<i>41 229,61</i>

14. Satunnaisten tuottojen ja kulujen erittely	Konserni		Kaupunki	
	2023	2022	2023	2022
Satunnaiset tuotot				
Käyttöomaisuuden myyntivoitot	0,00	4 035 524,01	0,00	1 852 299,00
<i>Satunnaiset tuotot yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>4 035 524,01</i>	<i>0,00</i>	<i>1 852 299,00</i>
Satunnaiset kulut				
<i>Satunnaiset kulut yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>

15. Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely	Kaupunki	
	2023	2022
Osinkotuotot saman konsernin yhteisöistä	9 018 000,00	6 394 508,00
Osinkotuotot muista yhteisöistä	1 043 551,03	658 492,01
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä	0,00	12 542,77
<i>Yhteensä</i>	<i>10 061 551,03</i>	<i>7 065 542,78</i>

16. Erittely poistoeron muutoksista

Kajaanin kaupungin poistoeroihin ei sisälly verotussyistä tehtyä poistoeroa

4.1.4 Tasetta koskevat liitetiedot

Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

17. Kuluksi kirjaamattomat menot ja pääoma-alennukset

Kajaanin kaupungilla ei ole ilmoitettavaa tämän liitetiedon osalta

18. Arvonkorotukset

Kajaanin kaupungilla ei ole ilmoitettavaa tämän liitetiedon osalta

19. Pysyvien vastaavien erittelyt					
Aineettomat hyödykkeet					
Kaupunki	Aineettomat oikeudet	Tietokoneohjel- mistot	Muut pitkävaikutteiset menot	Ennakkomaksut ja keskenkäiset	Yhteensä
Poistamaton hankintameno	0,00	169 909,59	879 931,15	436 992,51	1 486 833,25
Poistamaton hankintameno 1.1.	0,00	169 909,59	879 931,15	436 992,51	1 486 833,25
	28 772,82	1 349 668,92	6 506 762,42	0,00	7 885 204,16
	-28 772,82	-1 179 759,33	-5 626 831,27	0,00	-6 835 363,42
				436 992,51	436 992,51
				0,00	0,00
Lisäykset tilikauden aikana	0,00	0,00	0,00	515 357,33	515 357,33
Tilikauden poisto	0,00	-169 909,59	-447 132,13	0,00	-617 041,72
Arvonlennukset	0,00	0,00	-20 538,99	0,00	-20 538,99
Poistamaton hankintameno 31.12.	0,00	0,00	412 260,03	952 349,84	1 364 609,87
Kirjanpitoarvo 31.12.	0,00	0,00	412 260,03	952 349,84	1 364 609,87

Aineelliset hyödykkeet							
Kaupunki	Konserni						
	Maa- ja vesialueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakkomaksut ja kesk.eräiset hankinnat	Yhteensä
Poistamaton hankintameno	35 217 916,21	136 317 859,59	75 714 526,79	6 836 644,92	1 136 289,58	4 422 256,02	259 645 493,11
HVA muutos	0,00	0,00	0,00	-736 881,86	0,00	0,00	-736 881,86
Poistamaton hankintameno 1.1.	35 217 916,21	136 317 859,59	75 714 526,79	6 099 763,06	1 136 289,58	4 422 256,02	258 908 611,25
Lisäykset tilikauden aikana	48 028,19	5 437 171,98	2 914 077,81	3 537 557,13	0,00	7 344 293,60	19 281 128,71
Rahoitusosuudet tilikaudella	0,00	-1 285 855,62	-184 800,00	0,00	0,00	-118 182,01	-1 588 837,63
Vähennykset tilikauden aikana	-9 701,96	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-9 701,96
Siirrot erien välillä	0,00	1 959 546,39	36 232,00	935 543,13	0,00	-2 931 321,52	0,00
Tilikauden poisto	0,00	-7 428 964,88	-6 088 342,58	-1 760 612,64	0,00	0,00	-15 277 920,10
Arvonlennukset ja niiden palautukset	-33 238,13	-2 068 751,48	-240 896,67	-41 836,55	0,00	0,00	-2 384 722,83
Aktivoidut korkomenot							0,00
Poistamaton hankintameno 31.12.	35 223 004,31	132 931 005,98	72 150 797,35	8 770 414,13	1 136 289,58	8 717 046,09	258 928 557,44
Kirjanpitoarvo 31.12.	35 223 004,31	132 931 005,98	72 150 797,35	8 770 414,13	1 136 289,58	8 717 046,09	258 928 557,44

Maa- ja vesialueet erittely	Konserni		Kaupunki	
	2023	2022	2023	2022
Maa- ja vesialueet				
Kiinteistöjen liittymismaksut	3 011 891,22	3 045 129,35	1 012 541,85	1 045 779,98
Muut maa- ja vesialueet	39 111 027,21	39 357 617,52	34 210 462,46	34 172 136,23
Maa- ja vesialueet yhteensä	42 122 918,43	42 402 746,86	35 223 004,31	35 217 916,21

Sijoitukset	Konserni				
	Osakkeet konserniyhtiöt	Osakkeet omistusyhteisyyhteisöt	Kuntayhtymäosuudet	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä
Kaupunki					
Hankintameno	54 376 731,24	7 199 462,45	6 740 022,85	948 246,88	69 264 463,42
HVA muutos	0,00	0,00	-6 127 922,28	0,00	-6 127 922,28
Hankintameno 1.1.	54 376 731,24	7 199 462,45	612 100,57	948 246,88	63 136 541,14
Lisäykset	0,00	0,00	0,00	8 560,00	8 560,00
Hankintameno 31.12.	54 376 731,24	7 199 462,45	612 100,57	956 806,88	8 560,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	54 376 731,24	7 199 462,45	612 100,57	956 806,88	63 145 101,14

Jvk-, muut laina- ja muut saamiset					
Kaupunki	Jvk-lainasaamiset	Konserni			Yhteensä
		Saamiset konserniyhteisöt	Saamiset kuntayhtymät	Saamiset muut yhteisöt	
Hankintameno	0,00	5 765 490,00	0,00	1 006 256,00	6 771 746,00
Hankintameno 1.1.	0,00	5 765 490,00	0,00	1 006 256,00	6 771 746,00
Lisäykset	0,00	53 100,00	0,00	0,00	53 100,00
Vähennykset	0,00	-154 605,70	0,00	-29 137,42	-183 743,12
Hankintameno 31.12.	0,00	5 663 984,30	0,00	977 118,58	6 641 102,88
Kirjanpitoarvo 31.12.	0,00	5 663 984,30	0,00	977 118,58	6 641 102,88

Omistuksia muissa yhteisöissä koskevat liitetiedot

20.-22. Omistukset tytäryhteisöissä, kuntayhtymissä ja osakkuusyhteisöissä

Nimi	Y-tunnus	Kunnan	Konsernin	Kuntakonsernin	Kuntakonsernin	Kuntakonsernin
		omistus-osuus %	omistus-osuus %	osuus omasta pääomasta (€)	osuus vieraasta pääomasta (€)	osuus tilikauden tuloksesta (€)
Tytäryhteisöt						
Kajaanin Teknologiakeskus Oy	0185384-9	100,00	100,00	9 743 104,50	11 695 526,35	227 055,00
Kiinteistö Oy Kajaanin Pietari	0185799-7	100,00	100,00	6 319 110,46	53 613 577,41	42,95
Kajaanin Ammattikorkeakoulu Oy	2553600-4	100,00	100,00	7 062 239,02	5 593 266,19	993 291,89
Loiste konserni	2553594-1	50,10	50,10	-42 801 278,52	259 507 010,33	4 574 432,22
Koy Kajaanin Lohtajan palvelukeskus	0784594-6	74,80	74,80	451 556,09	5 099,32	-603,67
Edukai Oy	1560488-6	100,00	100,00	1 864 044,61	370 428,46	544 896,04
Kajaanin Energiatuotanto Oy	3113768-3	100,00	100,00	25 520 257,22	2 383 002,63	-2 420 277,70
Kainuun Voima Oy	0626023-3	50,00	100,00	14 181 411,69	22 347 437,04	2 082,85
AsOy Kajaanin Sammonkaaren Pietari	3228808-8	0,00	100,00	9 425 003,74	10 746,06	11 514,16
Kuntayhtymät						
Kainuun liitto	2496992-4	46,82	48,8839	1 264 383,08	257 796,06	217341,1
Kainuun jätehuollon ky Eko-Kymppi	1744356-1	42,79	42,7949	988 266,03	2 441 049,34	-16831,67
Osakkuusyhteisöt						
Yhdistelemättömät osakkuusyhteisöt						
Kajaanin Palvelusäätiö	0791333-9	50,00	70,00			
Loiste Lämpö Oy	0883545-9	45,00	72,56			
Loiste Lämpö On Loiste Oy:n tytär ja yhdistellään Loiste-konsernin kautta						
Yhteensä				34 018 097,92	358 224 939,19	4 132 943,17

23. Saamisten erittely

	Kaupunki			
	2023		2022	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset	404 716,64	556 391,71	462 533,31	606 078,39
Lainasaamiset	0,00	934 388,86	0,00	864 136,36
Siirtosaamiset	0,00	6 498,50	0,00	5 859,28
<i>Yhteensä</i>	<i>404 716,64</i>	<i>1 497 279,07</i>	<i>462 533,31</i>	<i>1 476 074,03</i>
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä				
Myyntisaamiset	0,00	641,29	0,00	670 849,18
Siirtosaamiset	0,00	0,00	0,00	4 684 117,40
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>641,29</i>	<i>0,00</i>	<i>5 354 966,58</i>
Saamiset osakkuus- sekä muilta omistusyhteisöiltä				
Myyntisaamiset	0,00	0,00	0,00	854,41
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>854,41</i>
<i>Saamiset yhteensä</i>	<i>404 716,64</i>	<i>1 497 920,36</i>	<i>462 533,31</i>	<i>6 831 895,02</i>

24. Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Kaupunki	
	2023	2022	2023	2022
Siirtyvät korot	0,00	0,00	5 199,89	5 859,28
Verosaamiset	322 316,72	451 164,44	0,00	0,00
Jaksotetut henkilöstökulut	33 857,60	96,52	32 994,87	0,00
Kelan korvaus työterveyshuollosta	316 611,98	999 614,49	313 714,00	440 231,08
Ennakkomenot	1 244 948,45	56 645,59	1 244 643,03	55 228,15
Valtion tuet ja avustukset	326 838,00	440 288,37	326 838,00	440 288,37
EU-tuet ja -avustukset	0,00	5 934,77	0,00	5 934,77
Muut tuet ja avustukset	283 030,15	39 352,08	283 030,15	39 352,08
Projektisaamiset	3 279 028,46	3 501 216,61	285 626,96	374 432,08
Hankeavustussaamiset	99 769,68	0,00	96 548,67	0,00
Vuokrasaamiset	40 316,12	0,00	40 316,12	0,00
Muut siirtosaamiset, konsernin keskinäiset	0,00	181 635,15	0,00	4 684 117,40
Laskuttamaton myynti	2 968 772,13	2 825 484,50	2 968 772,13	2 825 484,50
Muut siirtosaamiset	3 113 648,55	2 401 698,20	648 288,56	668 964,14
<i>Yhteensä</i>	<i>12 029 137,84</i>	<i>10 903 130,73</i>	<i>6 245 972,38</i>	<i>9 539 891,85</i>

Rahoitusarvopaperit	Kaupunki	
	2023	2022
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin	176 023 961,52	191 508 586,63
Rahoitusarvopaperit yhteensä	176 023 961,52	191 508 586,63

Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

25. Oman pääoman erittely	Konserni		Kaupunki	
	2023	2022	2023	2022
Peruspääoma	148 904 917,97	0,00	148 904 917,97	0,00
HVA muutos	-6 150 809,52	148 904 917,97	-6 150 809,52	148 904 917,97
Peruspääoma 1.1.	142 754 108,45	148 904 917,97	142 754 108,45	148 904 917,97
Peruspääoma 31.12.	142 754 108,45	148 904 917,97	142 754 108,45	148 904 917,97
Muut omat rahastot				
Vararahaston pääoma	5 983,92	0,00	5 983,92	0,00
HVA muutos	0,00	14 662,51	0,00	14 662,51
Vararahaston pääoma 1.1.	5 983,92	14 662,51	5 983,92	14 662,51
Siirrot rahastosta	-5 484,00	-8 678,59	-5 484,00	-8 678,59
Vararahaston pääoma 31.12.	499,92	5 983,92	499,92	5 983,92
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	1 503 230,57	0,00	0,00	0,00
HVA muutos	0,00	1 503 230,57	0,00	0,00
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto 1.1.	1 503 230,57	1 503 230,57	0,00	0,00
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto 31.12.	1 503 230,57	1 503 230,57	0,00	0,00
Muu oma rahasto 5	202 969,54	0,00	0,00	0,00
HVA muutos	0,00	874 751,37	0,00	0,00
Muu oma rahasto 5 1.1.	202 969,54	874 751,37	0,00	0,00
Siirrot rahastoon	76 389,79	15 642,85	0,00	0,00
Siirrot rahastosta	-37 581,06	-785 192,49	0,00	0,00
Siirrot erien välillä	0,00	97 767,80	0,00	0,00
Muu oma rahasto 5 31.12.	241 778,27	202 969,54	0,00	0,00
Muut omat rahastot yhteensä 31.12.	1 745 508,76	1 712 184,02	499,92	5 983,92
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	128 296 439,03	0,00	175 200 805,71	0,00
HVA muutos	-334 872,21	114 504 466,88	0,00	174 675 972,97
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 1.1.	127 961 566,82	114 504 466,88	175 200 805,71	174 675 972,97
Siirto vahinkorahastoon	0,00	-97 767,80	0,00	0,00
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.	127 961 566,82	114 406 699,08	175 200 805,71	174 675 972,97
Tilikauden yli-/alijäämä	3 122 656,72	20 031 431,95	3 388 075,89	524 832,74
Oma pääoma yhteensä	275 583 840,74	285 055 233,02	321 343 489,97	324 111 707,60

Konsernin edellisten tilikausien yli-/alijäämän avaavan taseen muutosten laskelma (milj. €)

Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.2022	128,30
Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon ky siirtynyt hyvinvointialueelle	0,33
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 1.1.2023	127,96

Edellisten tilikausien yli-/alijäämä ja tuloksenkäsittelyerät	Kaupunki	
	2023	2022
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.	175 200 805,71	174 675 972,97
Tilikauden yli-/alijäämä	3 388 075,89	524 832,74
Kertynyt poistoero 31.12.	6 266 519,92	6 358 098,06
Vapaaehtoiset varaukset 31.12.	24 265 081,01	24 670 445,01
<i>Kertynyt yli-/alijäämä ja tuloksenkäsittelyerät yhteensä</i>	<i>209 120 482,53</i>	<i>206 229 348,78</i>

26. Erittely poistoerosta		
Poistoeron ja vapaaehtoisten varausten purun vaikutus konsernin lukuihin		
	Konserni	
	2023	2022
Laskennallisten verovelkojen muutos	-63 540,00	-306 840,00
Poistoeron lisäys (-) / vähennys (+)	-97 134,98	-780 066,47
Varausten lisäys (-)	1 647 700,00	1 534 200,00
Varausten vähennys (+)	-1 735 364,00	-176 999,02
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) 1.1.	45 955 936,06	45 685 641,55
Poistoero	-6 310 722,18	-6 407 857,15
Vapaaehtoiset varaukset	-43 179 823,38	-43 267 487,38

27. Pitkäaikaiset velat	Konserni		Kaupunki	
	2023	2022	2023	2022
Velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua				
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	467 623 260,49	545 829 801,13	30 324 669,64	41 824 577,20
Lainat julkisyhteisöiltä	44 506,70	111 266,74	0,00	0,00
<i>Pitkäaikaiset velat yhteensä</i>	<i>467 667 767,18</i>	<i>545 941 067,87</i>	<i>30 324 669,64</i>	<i>41 824 577,20</i>

28. Joukkovelkakirjalainat
Ei ilmoitettavaa

29. Pakolliset varaukset	Konserni		Kaupunki	
	2023	2022	2023	2022
Muut pakolliset varaukset				
Muut ympäristövelvoitteista johtuvat varaukset	314 628,10	297 510,14	0,00	0,00
Potilasvahinkovakuutusmaksu	0,00	1 473 544,31	0,00	0,00
Muut pakolliset varaukset	8 318 915,03	9 716 879,62	6 171 629,50	7 513 524,85
<i>Muut pakolliset varaukset yhteensä</i>	<i>8 633 543,13</i>	<i>11 487 934,07</i>	<i>6 171 629,50</i>	<i>7 513 524,85</i>

30. Vieras pääoma	2023		2022	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Velat tytäryhteisöille				
Lainat	0,00	12 236 303,83	0,00	15 044 628,41
Ostovelat	0,00	1 039 304,55	0,00	924 438,47
Muut velat	118 487,06	0,00	325 878,26	0,00
Siirtovelat	0,00	-2 313,95	0,00	0,00
<i>Yhteensä</i>	<i>236 974,12</i>	<i>25 509 598,26</i>	<i>651 756,52</i>	<i>31 013 695,29</i>
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä				
Ostovelat	0,00	24 875,33	0,00	233 850,09
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>24 875,33</i>	<i>0,00</i>	<i>233 850,09</i>
Velat osakkuus- sekä muille omistusyhteisöille				
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>

31. Sekkitililimiitti	Kaupunki	
	2023	2022
Luotollisen sekkitilin limiitti 31.12.	10 000 000,00	10 000 000,00
- siitä käyttämättä oleva määrä	10 000 000,00	10 000 000,00

32. Muiden velkojen erittely	Konserni		Kaupunki	
	2023	2022	2023	2022
Muut velat				
Liittymismaksut	50 957 704,88	50 580 298,94	5 388 222,13	4 987 238,50
Muut velat	5 650 481,58	6 805 878,21	5 014 037,68	6 122 847,10
<i>Muut velat yhteensä</i>	<i>56 608 186,46</i>	<i>57 386 177,15</i>	<i>10 402 259,81</i>	<i>11 110 085,60</i>

33. Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät	Konserni		Kaupunki	
	2023	2022	2023	2022
Verovelat	1 201 819,23	561 505,11	0,00	0,00
Jaksotetut henkilöstökulut	528 837,70	9 926 937,54	87 903,36	1 549 804,97
Lomapalkkajaksotukset	9 519 951,20	22 224 945,91	7 352 558,72	7 581 491,52
Korkojaksotukset	1 218 555,53	568 431,78	592 112,75	283 048,54
Korkojaksotukset	840 715,59	0,00	592 112,75	0,00
Tuloennakot	2 116 805,99	2 192 527,59	2 116 805,99	2 192 527,59
Valtion tuet, avustukset ja korvaukset	0,00	1 056 500,00	0,00	1 056 500,00
Muut tuet, avustukset ja korvaukset	0,00	68 602,51	0,00	68 602,51
Muut siirtovelat, konsernin keskinäiset	0,00	903,59	0,00	0,00
Muut siirtovelat	9 171 659,12	12 756 580,14	1 445 295,75	1 691 279,13
<i>Yhteensä</i>	<i>24 598 344,37</i>	<i>49 356 934,16</i>	<i>12 186 789,32</i>	<i>14 423 254,26</i>

4.1.5 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

Vakuuksia, vastuusitoumuksia ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä koskevat liitetiedot

34. Kiinnitykset, panttaukset tai muut omaisuusvelkojen vakuudet	Konserni		Kaupunki	
	2023	2022	2023	2022
Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä kiinteistöihin				
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	62 985 906,14	67 115 146,59	0,00	0,00
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	201 365 092,52	163 924 073,52	0,00	0,00
<i>Vakuudeksi annetut kiinnitykset yhteensä</i>	<i>201 365 092,52</i>	<i>163 924 073,52</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>
Velat, joiden vakuudeksi annettu osakkeita				
Pantatut osakkeet	9 672 366,00	58 866,00	0,00	0,00
<i>Pantatut osakkeet yhteensä</i>	<i>9 672 366,00</i>	<i>58 866,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>

35.-37. Vakuudet ja takaukset	Konserni		Kaupunki	
	2023	2022	2023	2022
Omasta puolesta annetut vakuudet				
Yrityskiinnitykset	618 000 000,00	618 000 000,00	0,00	0,00
Pantattujen arvopapereiden kirjanpitoarvo	972 665 884,91	972 665 884,91	0,00	0,00
Talletukset	15 000 000,00	15 000 000,00	0,00	0,00
<i>Yhteensä</i>	<i>1 605 665 884,91</i>	<i>1 605 665 884,91</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>

38. Vuokravastuut	Konserni		Kaupunki	
	2023	2022	2023	2022
Toimitilojen vuokravastuut	4 276 924,00	6 939 267,12	4 276 924,00	4 516 137,00
Koneiden ja laitteiden vuokravastuut	8 661,92	5 625,56	0,00	0,00
Muut vuokravastuut	0,00	30 400,00	0,00	30 400,00
Vuokravastuut yhteensä	4 285 585,92	6 975 292,68	4 276 924,00	4 546 537,00
- siitä seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	1 578 817,46	3 927 652,05	1 573 862,00	1 501 278,00
Leasingvastuut yhteensä	6 495 048,57	7 883 157,15	5 635 868,78	4 993 059,11
- seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	2 701 396,84	2 373 477,98	2 336 761,60	1 999 156,73
- siitä kiinteistöihin liittyvät rahoitusleasingvastuut				
Yhteensä	10 780 634,49	14 858 449,82	9 912 792,78	9 539 596,11

39.-40. Vastuusitoumukset	Konserni		Kaupunki	
	2023	2022	2023	2022
Järjestelyjen tarkoitus				
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta				
Alkuperäinen pääoma			65 845 703,41	72 600 703,41
Jäljellä oleva pääoma			31 252 297,48	27 327 570,84
Takaukset osakkuusyhteisöjen puolesta				
Alkuperäinen pääoma	810 000,00	810 000,00	810 000,00	810 000,00
Jäljellä oleva pääoma	181 049,53	196 679,89	181 049,53	196 679,89
Takaukset muiden puolesta				
Alkuperäinen pääoma	2 416 000,00	271 000,00	2 416 000,00	271 000,00
Jäljellä oleva pääoma	2 416 000,00	12 700,00	2 416 000,00	12 700,00
Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista				
			Kaupunki	
			2023	2022
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	301 113 715,00	276 274 571,00		
Kajaanin mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	239 694,00	159 765,00		

41. Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt	Konserni		Kaupunki	
	2023	2022	2023	2022
Järjestelyjen tarkoitus				
Sopimusvastuut				
Muut sopimusvastuut	130 500,00	1 213 424,80	0,00	0,00
Kajaanin koulutusliikelaitoksen hankkeiden omarahoituvastuu	182 186,00	379 890,00	182 186,00	379 890,00
Yhteistyö- ja kumppanuussopimukset	0,00	8 392 754,56	0,00	0,00
Sopimusvastuut yhteensä	182 186,00	8 772 644,56	182 186,00	379 890,00
Osuus kuntayhtymän alijäämästä				
Arvonlisäveron palautusvastuu	13 693 692,82	13 232 285,52	12 713 685,71	12 020 682,31
Kajaanin Ammattikorkeakoulu Oy:n hankkeiden omarahoituvastuu	23 325 892,16	20 802 594,57	0,00	0,00
Vireillä olevat oikeudenkäynnit yhteensä	500 000,00	1 221 497,85	500 000,00	1 221 497,85
Korkojohdannaiset				
Nimellisarvo	114 500 000,00	142 948 486,27	90 000 000,00	90 000 000,00
Markkina-arvo	-10 114 651,84	-17 850 109,51	0,00	-15 714 802,34
Hyödykejohdannaiset				
Sähköjohdannaiset				
Sähkö muu	-494 865,10	-167 246,10	0,00	0,00

4.1.6 Henkilöstöä, tilintarkastajien palkkioita ja intressitapahtumia koskevat liitetiedot

42. Henkilöstö	Kaupunki yhteensä	
	2023	2022
HTV 31.12.		
Tulosalueittain		
Konsernin johto ja demokratiapalvelut	2,5	5,3
Hallintopalvelut	33,9	36,9
Henkilöstöpalvelut	16,6	15,2
Talouspalvelut	13,9	13,4
Elinvoimapalvelut	35,6	40,1
Sivistystoimialan hallinto	1,0	2,3
Varhaiskasvatus	374,0	366,3
Perusopetus	451,0	434,6
Kulttuuripalvelut	95,9	92,4
Kaukametsä	80,2	83,7
Nuorisopalvelut	24,4	23,4
Ympäristötekhninen hallinto	1,2	1,4
Maankäyttö, suunn. Ja viranom.toim.	38,5	35,5
Kunnallistekniikka ja liikunta	74,0	72,5
Tilakeskus	44,6	44,0
Kainuun pelastuslaitos	0,0	87,7
Tukityöllistäminen	4,3	5,3
Kaupunki yhteensä	1 291,2	1 360,0
Kajaanin Vesi -liikelaitos	19,0	19,3
Kajaanin Mamselli -liikelaitos	164,4	159,1
Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitos	335,8	326,3
Liikelaitokset yhteensä	519,2	504,7
Kaupunki ja liikelaitokset yhteensä	1 810,40	1 864,70

43. Henkilöstökulut	Kaupunki yhteensä	
	2023	2022
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	95 015 059,17	98 245 212,00
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin	10 571,00	40 552,91
Yhteensä	95 025 630,17	98 285 764,91
Kaupunki sis. liikelaitokset		

44. Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilö	Kaupunki	
	2023	2022
Kajaanin Kokoomus ry	2 790,00	4 083,00
Keskustan Kajaanin Kunnallisjärjestö ry	4 914,00	7 205,00
Vasemmistoliiton Kajaanin kunnallisjärjestö ry	3 844,00	7 220,00
Kristillisdemokraatit, Kajaanin kunnallisjärjestö	332,00	293,00
Kajaanin sosiaalidemokraatit ry	3 176,00	4 922,00
Kainuun Vihreät ry	2 036,00	3 010,00
Yhdessä Kajaani sitoutumattomat		371,25
Keskustan Puolangan kunnallisjärjestö		63,00
Kajaanin Seudun Perussuomalaiset ry	579,00	747,00
Kajaanin Perussuomalaiset ry	2 199,00	3 545,00
Paltamon Perussuomalaiset ry		72,00
Kuhmon Perussuomalaiset ry	6,00	36,00
Keskustan Kainuun Piiri ry	2 378,67	2 516,00
<i>Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä</i>	<i>22 254,67</i>	<i>34 083,25</i>

45. Tilintarkastajan palkkiot	Kaupunki	
	2023	2022
Tilintarkastusyhteisö A		
Tilintarkastus	46 770,00	56 390,00
Muut palvelut	0,00	3 180,00
<i>Palkkiot yhteensä</i>	<i>46 770,00</i>	<i>65 780,00</i>

4.1.7 Kirjanpito kirjat ja tositelajit 2023

KIRJANPITOKIRJAT

Päiväkirja	sähköinen
Pääkirja	sähköinen
Myyntireskontra	sähköinen
Ostoreskontra	sähköinen
Palkkakirjanpito	sähköinen
Käyttöomaisuuskirjanpito	sähköinen
Tase-erittelyt	sähköinen
Tilinpäätös	sidottu

Tositelajit

291_100100	291 Aineettomat oikeudet
291_100500	291 Tietokoneohjelmistot
291_101000	291 Muut pitkävaikutteiset menot
291_110000	291 Maa- ja vesialueet
291_110200	291 Kiinteistöjen liittymismaksut
291_111500	291 Asuinrakennukset
291_111600	291 Hallinto- ja laitosrakennukset
291_111700	291 Tehdas- ja tuotantorakennukset
291_112000	291 Muut rakennukset
291_113000	291 Maa- ja vesirakenteet
291_114000	291 Johtoverkostot ja laitteet
291_114100	291 Vesi- ja viemäriverkosto
291_114200	291 Hulevesiverkosto
291_114300	291 Vesijohtoverkosto
291_114400	291 Viemäriverkosto
291_115000	291 Muut kiinteät rakenteet ja laitteet
291_115100	291 Muut kiinteät koneet ja laitteet
291_116000	291 Kuljetusvälineet
291_116500	291 Tietokonelaitteet
291_117000	291 Muut koneet ja kalusto
291_118000	291 Luonnonvarat
291_118400	291 Arvo- ja taide-esineet
291_120000	291 Osakkuusyhteisöosakkeet ja osuudet
291_120100	291 Yhteisyhteisöosakkeet ja -osuudet
291_120200	291 Muut omistusyhteisyhteisöosakkeet ja -osuudet
291_120400	291 Tytäryhteisöosakkeet ja osuudet
291_120600	291 Kuntayhtymäosuudet
291_120900	291 Liikelaitosten pääomat
291_121200	291 Muut osakkeet ja osuudet

291_121210	291 Muut asunto-osakkeet
291AKT	291 Aktivoinnit
291AKT2	291 Aktivointi kirjanpito-oikaisu
291ALV	291 ALV-maksuajo
291AMS	291 Asiakkaan manuaaliset suoritukset
291AS	291 Asiakasnumero 1000001-9999999
291FV	291 Einvoice
291HYV	291 Hyvitysten palautus
291KKE	291 Kirjauksansion eränumero
291KKS	291 Kirjauksansiirto
291KOS	291 KOM tapahtumat (SUMU)
291KOS2	291 KOM kirjaukset kirjanpito
291KPA	291 Kirjanpitotapahtuman palautustapahtuma
291KPL1	291 ATKSLA kirjanpito
291KPL2	291 Ceepos kirjanpito
291KPL3	291 Jamix kirjanpito
291KPL4	291 Inworks Vesi kirjanpito
291KPL5	291 Pusatec kirjanpito
291KPL6	291 Timmi kirjanpito
291KPP	291 Kirjanpitotapahtuman peruutuksen jäljitysnumero
291LO	291 Lomakehuomautus
291LT	291 Luottotappiokirjaus
291MK	291 Maksukehotus
291MKM	291 Myren kohdistustapahtumat maksutosite
291MKP	291 Myren kohdistustapahtumat päätöstitite
291ML	291 Matkalaskut
291MU	291 Muistiotositteet
291MYL10-80	291 Laskunumero, laskulaji 10-80
291OKM	291 Ostoreskontran kohdistustapahtumat maksutosite
291OL	291 Ostolaskujen tositenumero
291OM	291 Ostoreskontramaksut
291PA	291 Palkat
291PR_1	291 Projektinnumero
291PRO	291 Projektinkirjauksansio
291PSOP	291 PSOPmaksut
291PSU	291 Intrum-suoritukset
291RAHULK	291 Rahoituslaskelman ulkopuoliset
291SOP	291 Projektisopimus (manuaalinen)
291T	291 Toimittajanumero
291TN	291 Tapahtumatunnus
291VII	291 Asiakkaan viitemaksut
291VTO	291 Väliaikainen tositenumero
291VY1-3	291 Vaiheen 1-3 vyörytysten tositenumero
291VYP	291 Vyörytysten peruutustositite
291XAS	291 Kirjanpidon konversiot
291XKOM	291 Kom-konversio
291XMY	291 Myyntireskontran konvertoinnin numerosarja

5 Eriytetyt tilinpäätökset

5.1 Liikelayritysten vaikutus kaupungin talouteen

Liikelayritysten vaikutus kaupungin tuloksen muodostumiseen

Sitovuustarkastelu ulkoiset tuotot ja kulut	Talousarvion toteutuminen		Eliminoimaton yhteensä	Eliminoinnit yhteensä	Kokonaistarkastelu eliminoitu
	Kajaani ilman liikelayrityksiä	Liikelayritykset yhteensä	Kajaani ja liikelayritykset	Kajaani ja liikelayritykset	Kajaani ja liikelayritykset
1000 euroa					
Toimintatuotot					
Myyntituotot	5 770	19 598	25 368	-9 807	15 561
Maksutuotot	2 904	43	2 947	-6	2 941
Tuet ja avustukset	3 816	35 578	39 394	-33 958	5 436
Vuokratuotot	13 043	208	13 251	-4 274	8 977
Muut toimintatuotot	623	88	711	-17	694
Toimintatuotot yhteensä	26 156	55 515	81 671	-48 062	33 609
Valmistus omaan käyttöön	636		636		636
Toimintakulut					
Henkilöstökulut	-66 031	-28 984	-95 015		-95 015
Palvelujen ostot	-37 709	-7 922	-45 631	9 672	-35 959
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-9 970	-5 572	-15 542	152	-15 390
Avustukset	-39 998	-31	-40 029	33 955	-6 074
Vuokrat	-3 976	-6 863	-10 839	4 274	-6 565
Muut toimintakulut	-353	-130	-483	9	-474
Toimintakulut yhteensä	-158 037	-49 502	-207 539	48 062	-159 477
Toimintakate	-131 245	6 013	-125 232	0	-125 232
Verotulot	81 992	0	81 992		81 992
Valtionosuudet	47 176	0	47 176		47 176
Rahoitustuotot ja -kulut					
Korkotuotot	300	1	301		301
Muut rahoitustuotot	24 684	14	25 664	-1 213	24 451
Korkokulut	-2 397	-4	-2 401	0	-2 401
Muut rahoituskulut	-5 093	-255	-6 314	1 213	-5 101
Korvaus peruspääomasta	966	-966	0	0	0
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	18 460	-1 210	17 250	0	17 250
Vuosikate	16 383	4 803	21 186	0	21 186
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot	-12 847	-3 048	-15 895	0	-15 895
Kertaluonteiset poistot	-2 348	-57	-2 405		-2 405
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä	-15 195	-3 105	-18 300	0	-18 300
Tilikauden tulos	1 188	1 698	2 886	0	2 886
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	345	-253	92		92
Varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	405	0	405		405
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	5	656	661	-656	5
Rahastojen ja varausten muutos yhteensä	755	403	1 158	-656	502
Tilikauden yli-/alijäämä	1 943	2 101	4 044	-656	3 388

Liikelaitosten vaikutus kaupungin toiminnan rahoitukseen

Sitovuustarkastelu	Talousarvion toteutuminen		Eliminoimaton yhteensä	Eliminoinnit yhteensä	Kokonaistarkastelu eliminoitu
	Kajaani ilman liikelaitoksia	Liikelaitokset yhteensä	Kajaani ja liikelaitokset	Kajaani ja liikelaitokset	Kajaani ja liikelaitokset
1000 euroa					
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	16 383	4 803	21 186		21 186
Satunnaiset erät	0	0	0		
Tulorahoituksen korjauserät	-1 543	0	-1 543		-1 543
Toiminnan rahavirta	14 840	4 803	19 643	0	19 643
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-16 680	-3 125	-19 805		-19 805
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 470	119	1 589		1 589
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	210	0	210		210
Investointien rahavirta	-15 000	-3 006	-18 006	0	-18 006
Toiminnan ja investointien rahavirta	-160	1 797	1 637	0	1 637
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäykset	-28	0	-28	0	-28
Antolainasaamisten vähennykset	155	4	158		158
Antolainauksen muutokset	127	4	130	0	130
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	0	0		0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-15 986	0	-15 986		-15 986
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-13 578	1 611	-11 967	4 159	-7 808
Lainakannan muutokset	-29 564	1 611	-27 953	4 159	-23 794
Muut maksuvalmiuden muutokset					
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	31	0	31		31
Vaihto-omaisuuden muutos	0	0	0		0
Saamisten muutos	6 439	-5 256	1 183	4 825	6 008
Korottomien velkojen muutos	8 278	1 845	10 123	-8 984	1 139
Muut maksuvalmiuden muutokset	14 748	-3 411	11 337	-4 159	7 178
Rahavarojen muutos	-14 849	1	-14 849	0	-14 849
Rahavarojen muutos					
Rahavarat 31.12.	183 563	200	183 763		183 763
Rahavarat 1.1.	198 412	199	198 612		198 612
Vaikutus maksuvalmiuteen	-14 849	1	-14 849	0	-14 849

5.1.1. Kajaanin Vesi -liikelaitos tilinpäätös 2023

1 Toimintakertomus

1.1 Liikelaitoksen johtajan katsaus

Kajaanin Vesi -liikelaitoksen toimintavuosi 2023 oli koronapandemian jälkeen kutakuinkin normaali toimintavuosi. Syksyllä 2022 voimakkaan energian säästämisen seurauksena voimakkaasti vähentynyt Kajaanin Vesi -liikelaitoksen myynti väheni edelleen hieman lieventyneenä vaikuttaen liikevaihtoon. Toisaalta syksyllä 2022 vuoden 2023 talousarviota varovaisuusperiaatteella laadittaessa varauduttiin tiettyjen palveluiden ja tarvikkeiden hintojen voimakkaaseen nousuun, mikä ei onneksi toteutunut pelätyssä laajuudessa. Vaikka liikevaihto jäi noin 244.000 euroa talousarvion tavoitteesta, oli taloudellinen tulos noin 124.000 euroa talousarviota parempi. Perustehtävä eli asiakkaille tarjottavat vesihuoltopalvelut toimivat käytännössä keskeytyksettä hyvälaatuisina kohtuulliseen hintaan niin valtakunnallisten vertailujen kuin oman tilastoinninkin perusteella.

Hyvä taloudellinen tulos perustuu pitkälti mm. hyvin vähäisiin äkillisiin ennakoinnattomiin korjaustoimenpiteisiin, joita on vältetty jatkuvalla ja suunnitelmallisella vesihuolto-omaisuuden saneerauksella eli omaisuudenhallinnalla. Tämä välttämätön, suhteellisen merkittäviä investointipanostuksia vaativa toiminta on jatkuvaa myös tulevaisuudessa. Onnistunut omaisuudenhallinta on myös osa varautumista. Muuttunut maailmantilanne vaatii huoltovarmuuskriittisen vesihuollon varautumiselta jatkossa kasvavia panostuksia myös varautumisen muille osa-alueille. Näiden lisäksi digitalisaation hyödyntäminen tulee tulevaisuudessa laajenemaan Kajaanin Vesi -liikelaitoksen nyt jo hyvinkin kattavasta etäluennasta edelleen myös muun mitatun tiedon suurempaan hyödyntämiseen.

Kajaanin Vesi -liikelaitoksen vuoden 2023 tulos oli olosuhteisiin nähden erittäin hyvä. Toiminnalliset ja valtuuston asettamat taloudelliset tavoitteet saavutettiin ja asiakkaat olivat vähäisten reklamaatioiden, palautteen ja oman tilastoinnin perusteella pääsääntöisesti tyytyväisiä vesihuoltopalveluiden laatuun. Näistä onnistumisista suurin ansio ja kiitos kuuluu tehtäviinsä sitoutuneelle ja niissä onnistuneelle henkilökunnalle.

1.2 Liikelaitoksen hallinto

Vuosi 2023 oli liikelaitoksena toimineen Kajaanin Vesi -liikelaitoksen 19. toimintavuosi, 15. toimintavuosi Kuntalain (410/2015) säännösten mukaisena liikelaitoksena nykyisellä nimellään ja samalla Kajaanin kunnallisen vesihuollon 102. toimintavuosi.

Kajaanin Vesi liikelaitos päättää itsenäisesti toimintaansa liittyvistä asioista. Liikelaitoksen toimielinten vastuista ja tehtävistä säädetään Kuntalaissa (410/2015) ja liikelaitoksen tehtävistä määrätään myös kaupungin hallintosäännössä ja Kajaanin Vesi -liikelaitoksen toimintasäännössä.

Liikelaitoksen toiminnasta, kehittämisestä ja tuottavuudesta vastaa Kajaanin kaupunginhallituksen alainen Kajaanin Vesi -liikelaitoksen johtokunta yhteistyössä liikelaitoksen johtajan kanssa kaupunginvaltuuston määrittämien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden mukaisesti. Johtokunta vastaa liikelaitoksen hallinnon ja toiminnan sekä sisäisen valvonnan järjestämisestä. Kaupunki toteuttaa omistajaohjastaan omistajapoliittisten linjausten ja ohjelman sekä liikelaitoksen johtokunnan kautta.

Johtokuntaan kuuluu viisi kaupunginhallituksen valitsemaa varsinaista jäsentä ja yhtä monta henkilökohtaista varajäsentä. Kaupunginhallitus valitsee yhden jäsenistä puheenjohtajaksi ja yhden varapuheenjohtajaksi. Lisäksi kaupunginhallitus nimeää johtokuntaan läsnäolo- ja puheoikeudella oman edustajansa sekä vastaavat oikeudet omaavan henkilöstön edustajan Kajaanin Vesi -liikelaitoksen henkilöstön esityksestä. Johtokunta kokoontui vuonna 2023 neljä kertaa.

Kajaanin Vesi -liikelaitoksen johtokunta 1.1.-31.12.2023:

Jäsenet:	Henkilökohtaiset varajäsenet:
Heikkinen Janne, pj.	Laurila Jani
Arffman Pasi, vpj.	Koskelo Sakari
Haataja Jani	Heikkilä Ville
Stricker Rea	Karjalainen Suvi
Tartia-Jalonen Aila	Törrö Leena
Halonen Jarmo, henkilöstön edustaja	Hyttinen Marko

Kajaanin Vesi -liikelaitosta, sen sisäistä hallintoa ja kehittämistä johti tilivelvollisena viranhaltijana vuonna 2023 Kajaanin Veden johtaja Juha Nurminen apunaan johtoryhmä. Liikelaitoksen johtajan valitsee kaupunginhallitus ja johtoryhmän kokoonpano määritellään toimintasäännössä. Johtoryhmän tehtävänä on tukea johtajaa liikelaitoksen toiminnan kehittämisessä ja johtamisessa sekä johtokunnan käsittelemien asioiden valmistelussa. Johtoryhmän puheenjohtajana toimii liikelaitoksen johtaja ja jäseninä tuloyksikköjen päälliköt verkostopäällikkö ja käyttöpäällikkö sekä henkilöstön keskuudestaan valitsema edustaja. Johtokunnan puheenjohtajalla on osallistumisoikeus johtoryhmän kokouksiin ja Kajaanin Veden asioita hoitava kaupungin controller on asiantuntijana osallistunut johtoryhmän kokouksiin. Vuonna 2023 johtoryhmä kokoontui kymmenen kertaa.

1.3 Taloudellinen kehitys

Kajaanin Vesi -liikelaitoksen tulos oli noin 124.000 euroa talousarviota ja noin 136.000 euroa kaupunginvaltuuston asettamaa tavoitetta parempi. Tilikauden tulokseen vaikutti voimakkaimmin vuonna 2022 alkanut voimakas myynnin volyymin vähentyminen sekä syksyllä 2022 vuoden 2023 talousarviota varovaisuusperiaatteella laadittaessa tiettyjen Kajaanin Veden volyymitään runsaasti käyttämien palveluiden ja tarvikkeiden arvioitua pienempi kustannusten kasvu. Myyntivolyymin väheni vuoden 2022 lopun tilanteesta vuotta 2022 maltillisemmin, minkä seurauksena liikevaihto oli noin 244.000 euroa talousarviota pienempi. Palvelujen ostot olivat noin 200.000 euroa ja aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden hankinnat olivat noin 170.000 euroa talousarviota pienemmät. Kajaanin Vesi -liikelaitoksen tuloutus kaupungille oli suunnitellusti 1,2 miljoonaa euroa.

Korjausvelan hallinta, tiukentuvat lupa-, laatu-, palvelutaso- sekä varautumisvaatimukset pitävät jatkossakin yllä suhteellisen mittavia investointi- ja kustannuspaineita. Myynti näyttää vakiintuneen vajaan 10 % pienemmälle tasolle kuin ennen syksyä 2022 energian säästöineen ja sen palautumisesta entiselle tasolle ei ole viitteitä. Näistä syistä asiakkailta perittäviin maksuihin kohdistuu jatkossakin kohtuullisia korotuspaineita. Vesihuollon maksuja valtakunnallisesti vertailtaessa Kajaanin Vesi -liikelaitoksen hinnat ovat toistaiseksi kilpailukykyisiä.

1.4. Olennaiset tapahtumat

Kajaanin Vesi -liikelaitos tuotti vuonna 2023 talousarvion palvelulinjauksien mukaisesti perustehtävään keskittyen yksinkertaistettuna kahta tuotetta: talousvesi- ja jätevesihuoltopalvelua sekä niihin liittyviä volyymitään vähäisiä lisä- ja sivupalveluita. Lisäksi kaupungin ympäristötekniikalle toimialalle tuotettiin vähäisessä määrin huleveden viemäröinnin ylläpitoa tukevia palveluita. Talousvettä laskutettiin 1.824.124 m³ ja jätevettä 1.743.688 m³, joista tukkumyyntinä vesihuolto-osuuskunnille ja -yhtymille 149.378 m³ talousvettä ja 126.203 m³ jätevettä. Laskutettavan talous- ja jäteveden määrä väheni 2,6 % vuodesta 2022 (talousvesi -3,4 %, jätevesi -1,7 %) ja 8,7 % vuodesta 2021. Laskutettavan talous- ja jäteveden määrä omalla toiminta-alueella väheni edellisestä vuodesta noin 2,7 % (talousvesi -3,0 %, jätevesi -2,3 %). Tappiollinen tukkumyynti vesihuolto-osuuskunnille ja -yhtymille, joka kattaa lähes toimintakulut mutta ei pääomakuluja, väheni noin 1,6 % vuodesta 2022 (talousvesi -7,4 %, jätevesi +10,2 %). Myynnin vuosittaiset vaihtelut ovat viime vuosina olleet erinäisistä syistä johtuen poikkeuksellisen suuria. Myynti vähentyy jatkossakin, tosin jonkin verran viime vuosia maltillisemmin. Päätuotteiden laadussa ja palvelun keskeytymättömyydessä ei ollut merkittäviä poikkeamia.

Asiakastietojärjestelmään vietiin vuoden 2023 lopussa 7.048 käyttöpaikan eli 93,6 % (95,2 % asennetuista mittareista) käyttöpaikkojen lukematiedot etäluenta hyödyntäen ja olivat siten pelkästään mitattuun kulutukseen perustuvan laskutuksen piirissä. Viimeisen 5-6 %:n saaminen etäluentaan kestää mm. erinäisistä teknisistä syistä johtuen vielä vuosia, jopa tämän vuosikymmenen. Sähköistä laskutusta käytti vuoden 2023 lopussa 4.091 käyttäjää, mikä on 54,4 % käyttöpaikoista. Kajaanin Vesi -liikelaitos lähetti vuonna 2023 kaikkiaan 30.600 laskua.

Vuonna 2023 vesihuoltoverkostoja saneerattiin noin 2,8 km, jotka kaikki Kajaanin Vesi -liikelaitoksen omina hankkeina aukikaivamattomia menetelmiä käyttäen. Uusia vesihuoltoverkostoja rakennettiin noin 1,5 km. Jätevesipumppaamoja saneerattiin kolme kappaletta. Keskeisimmistä alavesisäiliöistä uusittiin toisen tekniikka ja lähtevää syöttöjohtoa noin 0,5 km. Lisäksi päivitettiin laitoskohteiden automatiikkaa ja sähköistyksiä.

Peuraniemen jätevedenpuhdistamon saneerauksen tai uudistamisen yleissuunnittelu käynnistyi vuoden 2023 keväällä ja se valmistuu vuoden 2024 keväällä. Lisäksi vuoden 2023 aikana aloitettiin vuonna 2024 toteutettavan uuden valvomon ja vanhan valvomon paikalle vuonna 2025 toteutettavan käsitellyn jäteveden lämpöä hyödyntävän lämpöpumppulaitoksen toteutussuunnittelu. Saneeraus toteutetaan mahdollisuuksien mukaan vaiheittain, joka tarkentuu yleissuunnittelussa.

Kajaanin Vesi -liikelaitos täytti sille asetetut toiminnalliset tavoitteet vuonna 2023. Talousveden laadun tarkkailemiseksi otetuista 70 näytteestä kaikki täyttivät talousvedelle asetetut terveydelliset laatuvaatimukset ja -suositukset. Suunnittelemtomia

palvelun keskeytyksiä oli kahdeksan kappaletta ja keskeytysten keskimääräinen asiakasaika oli noin 38 sekuntia/asiakas/vuosi. Jätevedenpuhdistamo täytti kaikki sille asetetut neljännesvuosikeskiarvoina asetetut lupavaatimukset, vaikka viemäriverkoston ylivuotoja oli yhteensä noin 12.700 m³ Otanmäki-Kajaanin siirtoviemäristä runsaista vuoto-/sulamisvesistä johtuen.

Reklamaatioita, palautteita ja vahingonkorvausvaatimuksia oli toiminnan volyyymiin nähden hyvin vähän. Kajaanin Vesi -liikelaitos sai vuonna 2023 reklamaatioita tai palautteita kolme kappaletta: kiitosta selkeästä laskusta ja kaivattiin laajemmin henkilöiden yhteystietoja sekä paheksuttiin aiheetta mittarinlukijan ilmoittamatonta käyntiä. Kajaanin Vesi -liikelaitokselle osoitettiin vuonna 2023 kaksi vahingonkorvausvaatimusta tonttijohdon sulkuventtiilin toimimattomuudesta ja vesimittarin vuodosta. Korvausvaateiden kustannukset olivat osin yksilöimättömiä ja korvauksia maksettiin 185,38 euroa (sis. alv 24 %) yhdestä korvausvaatimuksesta.

1.5. Liikelaitoksen henkilöstö

Kajaanin Vesi -liikelaitoksella oli vuonna 2023 henkilöstöä 19,0 henkilötyövuosina mitattuna. Näistä oli vakituksia 17,7 henkilötyövuotta, josta taloussihteerin työpanosta on myyty kaupungin konsernihallinnolle lähes 0,7 htv eli vesihuoltoon käytettiin noin 18,3 henkilötyövuotta. Harjoittelijoita on käytetty mm. vuotovesien hallitsemiseksi suoritettaviin jätevesikaivojen kunnan tarkastuksiin ja jätevedenpuhdistamo- ja pumppaamotiimin lomien sijaistuksiin. Vuonna 2023 Kajaanin Vesi -liikelaitoksesta eläköityi yksi työntekijä, jonka työpanos täytettiin rekrytoinnilla ja sisäisillä työtehtävien muutoksilla. Kajaanin Vesi -liikelaitoksen henkilöstön keski-ikä vuoden 2023 lopussa oli noin 53,6 vuotta.

Koronapandemiasta palauduttiin vähitellen normaaliin työskentelyyn, tosin sen seurauksena lähinnä Hallinto-tulosyksikössä on sovellettu kaupungin etätyöhjeistuksen mukaista hybridityömallia.

Kevään 2023 virkistyspäivänä osallistuttiin Miljoona roskapussia -kampanjaan keräten roskia Kajaanin Veden toimiston lähialueelta Onnelasta sekä Petäisenniskasta. Syksyn virkistysiltapäivä jouduttiin siirtämään vuodelle 2024 influenssan leviämisen ehkäisemiseksi.

1.6. Ympäristöasiat

Kajaanin Vesi -liikelaitoksen vastuulla olevista tehtävistä ympäristöpanostuksiin kuuluviksi luetaan pohjavedensuojelua varten tehdyt toimenpiteet lähinnä vedenhankinnassa (mm. pohjavesimittaukset ja -analyysit). Jätevesihuolto on huomioitu ympäristöpanostuksena käytännössä kokonaisuudessaan sisältäen viemäriverkoston käytön ja kunnossapidon, jätevesien puhdistuksen, lietteen käsittelyn sekä näihin liittyvät tutkimukset, analyysit ja ympäristöluvan velvoittavat vesiensuojeluun ja kalatalouteen liittyvät tutkimukset ja maksut sekä jätevesihuollon investoinnit. Ympäristötuotoiksi on luettu jäteveden käyttö- ja perusmaksut.

Viemärointi ja jäteveden- sekä lietteenkäsittely ovat kustannuksiltaan Kajaanin kaupungin merkittävin ympäristöpanostus. Kajaanin Vesi -liikelaitos käytti vuonna 2023 ympäristötekijöihin käyttötaloudestaan noin 3,4 miljoonaa euroa ja pysyviin vastaaviin sisältyy aktivoituja pitkävaikutteisia ympäristömenoja noin 13,0 miljoonaa euroa. Ympäristötuotot olivat noin 4,8 miljoonaa euroa.

Vuonna 2023 Kajaanin Vesi -liikelaitos täytti kaikki ympäristöluvassa neljännesvuosittaisiksi asetetut vaatimukset jätevedenpuhdistuksen suhteen. Pohjavedenoton ottomäärän kaikkien kuukausittaisten (yhteensä 96 kpl/v) seurantapisteiden tulokset täyttivät lupamääräysten ehdot.

1.7. Merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät sekä muut toiminnan kehittymiseen vaikuttavat seikat

Taloustarvioiden 2023 on kirjattu Kajaanin Vesi -liikelaitoksen keskeisimmät tavoitteiden toteutumista uhkaavat riskit, joiden toteutumista on arvioitu yhdenmukaisesti kaupunkikonsernissa osavuosisiraportissa 1.1.-30.6.2023 sekä tässä tilinpäätöksessä. Vuonna 2023 talousarviossa mainituista merkittävimmistä riskeistä realisoitui myyntivolyymin väheneminen vuotta 2022 lievempänä ja siihen oli jo talousarviossa varauduttu sekä sähkö- ja automaatiokomponenttien saatavuusongelmat niin ikään vuotta 2022 lievempinä. Riskiarvion riskejä ja riskiluokkia on vuoden 2023 aikana päivitetty muuttuneen tilanteen mukaisesti.

Vuoden 2023 talousarviossa on huomioitu kaupungin kokonaisvaltaisen riskienhallinnan ohjelmistoa hyödyntäen vuosittain päivitettävät strategisten, taloudellisten ja vahinkoriskien riskiarviot. Operatiivisia ja toiminnallisia riskejä vuonna 2023 on päivitetty erillisellä vesihuollon riskienhallintaohjelmistolla. Varautumista tehostettiin mm. varavesisäiliöhankinnoilla. Tarve varautumisen ja kohteiden suojaamisen tehostamiseen on kasvava.

1.8. Kajaanin Vesi -liikelaitoksen vesihuoltopalveluiden hintataso, tehokkuus, laatu ja kannattavuus

Kajaanin Vesi -liikelaitos päivitti hinnastoaan vuoden 2023 alusta. Pitkjänteisen suunnitelman mukaisesti käyttö- ja perusmaksuja korotettiin kokonaisvaikutukseltaan noin 4,8 %. Palvelumaksuja päivitettiin vastaamaan tuotantokustannusten muutoksia. Seuraavaan taulukkoon on koottu Kajaanin Vesi -liikelaitoksen hintatasoa, tehokkuutta, laatua ja kannattavuutta kuvaavia tunnuslukuja vuosilta 2019–2023.

KAJAANIN VESI -LIKELAITOS TUNNUSLUKUJA	2019	2020	2021	2022	2023
Tunnusluvut 31.12.					
Verkostoon pumpattu vesimäärä (m ³ /a)	2 562 862	2 472 998	2 479 393	2 365 089	2 160 024
Laskutettu vesimäärä (m ³ /a)	2 076 244	1 962 118	2 011 458	1 888 260	1 824 124
Käsiteltäväksi johdettu jätevesimäärä (sis.ohitukset) (m ³ /a)	3 276 024	3 922 033	3 573 805	3 296 408	3 253 957
Laskutettu jätevesimäärä (m ³ /a)	1 938 819	1 932 943	1 898 253	1 774 431	1 743 688
Vesijohtoverkostoon liittynyt asukasmäärä (as)	34 177	33 330	32 484	32 175	32 330
Jätevesiviemäriverkostoon liittynyt asukasmäärä (as)	31 210	30 564	29 917	29 606	29 772
Vesijohtorunkoverkoston pituus (km)	528,0	529,0	527,0	527,0	527,6
Jätevesirunkoverkoston pituus (km)	264,0	265,0	265,0	265,0	263,6
Laatuvaatimukset täyttävä talousvedenlaatu %	100,0	100,0	100,0	98,7	100,0
Laskuttamattoman talousveden osuus (tai hukkavesi) %	19,7	21,2	18,9	20,2	15,6
Vesijohtoverkoston uusitumisaika v	203,1	114,8	148,9	135,8	396,7
Putkirikkojen määrä vesijohtoverkosto/verkostopituus (kpl/km vuosi)	0,01	0,01	0,01	0,02	0,02
Veden ominaiskäyttö, Kotitalouksien veden käyttö (l/as/vrk)	153,3	149,4	156,0	147,0	141,9
Jätevedenpuhdistuksen lupaehtojen täytyminen %	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Puhdistamattoman jäteveden ohitukset %	0,12	0,05	0,31	0,31	0,39
Laskuttamattoman jäteveden osuus %	40,8	50,7	46,9	46,2	46,4
Jätevesijohtoverkoston uusitumisaika v	64,4	176,7	116,2	284,6	181,8
Investonnit yhteensä (€)	2 458 147	3 353 541	2 684 601	2 944 286	2 351 561
Omistajatuloutus (€)	1 200 000	1 200 000	1 200 000	1 200 000	1 200 000
Käyttömaksu, talousvesi, €/m ³ (sis. alv)	1,34	1,35	1,40	1,48	1,60
Käyttömaksu, jätevesi, €/m ³ (sis. alv)	2,37	2,49	2,53	2,59	2,68
Toiminnan tuotot/toiminnan kulut %	214,2	209,3	222,7	209,3	211,6
Käytön ja ylläpidon omakustannushinta, €/m ³	0,86	0,92	0,90	0,94	1,02
Tuloutus suhteessa liikevaihtoon %	16,2	16,0	15,7	16,0	15,6
Investoinnit/poistot	1,37	1,83	1,43	1,45	1,16
Investointien tulorahoitus %	113	82	110	93	122
Omistajan tuki investointikustannuksiin/kokon.investoinnit %	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sijoitetun pääoman tuotto (%)	8,5	8,0	7,7	6,8	6,2
Omakotitalon vertailuhinta, VVY:n laskentaperusteella, €/m ³	5,14	5,28	5,38	5,53	5,76

2 Talousarvion toteutumisvertailu

2.1 Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Sitovat tavoitteet

Sitova tavoite	Tavoite 2023	Toteutunut 2023	Tila
Tuottovaatimus	1 200 000 euroa, joka koostuu peruspääoman korosta ja tuloutuksesta.	1 200 000 euroa	Toteutuu
Tilikauden ylijäämä ennen varauksia	> 700 000 euroa (tavoite; ei sitova)	835 730,16 euroa	Toteutuu

Toiminnalliset tavoitteet

Elinvoima ja osaaminen

Toiminnallinen tavoite	Mittari	Tavoite 2023	Toteutunut 2023	Tila
Toimitusvarmuus	Vedenjakelun suunnitelmattomat käyttökatkokset, tuntia/asukas/vuosi	0,075	0,011	Toteutuu

Lapset ja nuoret

Harjoittelupaikkojen oppimismahdollisuuksien tarjoaminen	Harjoittelu- ja työssäoppimispaikkoja, htv/vuosi	1,0	1,3 htv	Toteutuu
--	--	-----	---------	---

Kestävä kehitys

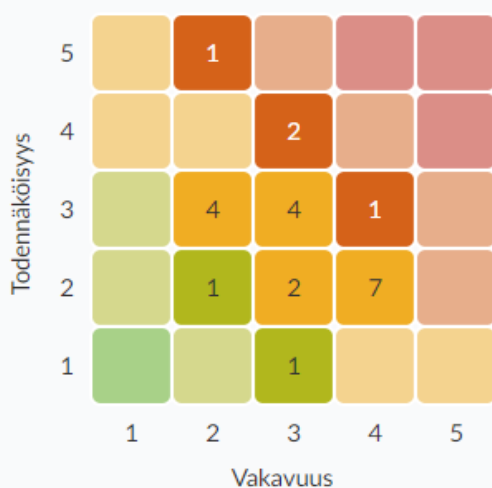
Energiätehoisuus	Jätevedenpumppaamoiden energiatehoisuus optimoitu, % pumppaamoista ?	78	78,7 %	Toteutuu
Ympäristövaikutusten minimointi/vähentäminen	Lupaindeksi, jätevedenpuhdistamon kuukausinäytteen lupaehtot täyttäviä, %.	> 95	95,8 % (23/24)	Toteutuu

2.2 Riskien hallinta

Riskienhallinta

20 – 25	Kriittinen tai ei siedettävissä oleva riski. Tällainen riskitekijä vaatii yleensä välittömiä toimia.
10 – 16	Merkittävä tai nopeasti toimenpiteitä vaativa riski. Yleensä tämän kaltaiselle riskille on luotava suunnitelma, jolla sitä hallitaan, esimerkiksi sen pienentämisen osalta.
4 – 9	Huomioitava tai seurattava riski. Välittömät toimenpiteet eivät ole välttämättömiä, mutta riskiä ja sen kehittymistä on seurattava.
1 – 4	Ei riskiä tai hyvin matala riski. Ei vaadi välittömiä toimenpiteitä.

Riskikartta

Kohde	Riskialue	Riski	↓
Liikelaitokset > Kajaanin vesi	2.2.1. Taloudelliset riskit	Myyntivolyymin vähentyminen josta seuraa tulojen supistuminen.	12
Liikelaitokset > Kajaanin vesi	2.3.1. Operatiiviset riskit	Kriittisten varaosien tai tarvikkeiden saatavuusongelmat.	12
Liikelaitokset > Kajaanin vesi	2.1.1. Strategiset riskit	Jätevesipuhdistamon ympäristölupaehtojen merkittävä kiristyminen	12
Liikelaitokset > Kajaanin vesi	2.2.1. Taloudelliset riskit	Kajaanin veden palveluja myydään tappiolla tai ilman katetta.	10
Liikelaitokset > Kajaanin vesi	2.1.1. Strategiset riskit	Laajennetaan vastuu- tai toiminta-aluetta ilman riittävää ennakko valmistelua.	9
Liikelaitokset > Kajaanin vesi	2.4.1. Vahinkoriskit	Yllättävät luonnonilmiöt (myrskyt ja rankkasateet).	9
Liikelaitokset > Kajaanin vesi	2.1.1. Strategiset riskit	Liian laaja (/suppea) perustehtävän määrittely.	9
Liikelaitokset > Kajaanin vesi	2.2.1. Taloudelliset riskit	Hintariski: Materiaalin tai ostopalvelun hinnan nousu	9
Liikelaitokset > Kajaanin vesi	2.4.1. Vahinkoriskit	Vesilaitoksen kriittisen rakennuksen vaurioituminen tulipalossa.	8
Liikelaitokset > Kajaanin vesi	2.1.1. Strategiset riskit	Toimintakyvyn tai palvelutason heikkeneminen puutteellisen omaisuudenhallinnan vuoksi.	8
Liikelaitokset > Kajaanin vesi	2.2.1. Taloudelliset riskit	Suurten investointien rahoitusprosessissa epäonnistuminen.	8
Liikelaitokset > Kajaanin vesi	2.3.1. Operatiiviset riskit	Laaja vedenjakeluhäiriö.	8
Liikelaitokset > Kajaanin vesi	2.3.1. Operatiiviset riskit	Vesijohtoverkoston mikrobiologinen tai kemiallinen saastuminen.	8
Liikelaitokset > Kajaanin vesi	2.3.1. Operatiiviset riskit	Merkittävä putkirikko vesi- tai viemäriverkostossa.	8
Liikelaitokset > Kajaanin vesi	2.4.1. Vahinkoriskit	Vesihuollon fyysiseen infrastruktuuriin tahallinen vaikuttaminen	8

2.3 Sisäinen valvonta

Valvonnan kohde	Toimenpiteet	Toteutunut 2023
Kirjanpito ja maksuliikenne	Ostolaskut ja myyntilaskut käsitellään asianmukaisesti ja ajantasaisesti.	Osto- ja myyntilaskut käsitelty asianmukaisesti ja ajantasaisesti. Ei poikkeamia.
Talousraportointi	Taloustilanne käsitellään Kajaanin Veden johtoryhmässä ja talousraportti lähetetään johtokunnan jäsenille säännöllisesti.	Taloustilanne käsitelty jokaisessa johtoryhmässä ja toteumaraportti toimitettu johtokunnan jäsenille tiedoksi kuukausittain uuden järjestelmän raportoinnin kunnollisen toiminnan jälkeen.
Tietohallinto ja tietoturva	Kajaanin Veden toimintaan liittyvät tietosuojaselosteet ovat ajan tasalla.	Tietosuojaselosteet ajan tasalla.
Avustusten, takausten ja vakuuksien myöntäminen	Kajaanin Vesi ei myönnä avustuksia, takauksia tai vakuuksia.	Ei myönnettyjä avustuksia, takauksia tai vakuuksia.
Sopimushallinta	Kajaanin Veden sopimusvastuut on määritelty. SOPIVA-lausekkeiden käyttöönotto hankintasopimuksissa, joissa tarpeen ja mahdollista.	Sopimusvastuut määritelty. SOPIVA-lausekkeiden käyttöönotto kesken.

Kajaanin Vesi	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Yhteensä (Henkilöstö, htv2)	19,3	19,3	19,0

2.4. Talousarvion toteumat, tuloslaskelma-, investointi- ja rahoitusosa

Talousarvion tuloslaskelmaosan toteutuminen

Tilihierarkia	Alkup. TA koko vuosi	TA-muutokset	MTA koko vuosi	Toteuma_kum	Jäljellä MTA	TP_ed vuosi
Liikevaihto	7 938 634	0	7 938 634	7 694 303	244 331	7 498 602
Liiketoiminnan muut tuotot	6 131	0	6 131	9 612	-3 481	38 541
Muut tuet ja avustukset	4 000	0	4 000	4 385	-385	5 338
Muut toimintatuotot	2 131	0	2 131	5 228	-3 097	33 203
Materiaalit ja palvelut	-2 648 172	0	-2 648 172	-2 280 149	-368 023	-2 250 369
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 246 240	0	-1 246 240	-1 076 240	-170 000	-1 025 431
Palvelujen ostot	-1 401 932	0	-1 401 932	-1 203 909	-198 023	-1 224 938
Henkilöstökulut	-1 241 611	0	-1 241 611	-1 263 463	21 852	-1 240 292
Palkat ja palkkiot	-1 000 002	0	-1 000 002	-1 027 391	27 389	-966 229
Henkilösivukulut	-241 609	0	-241 609	-236 072	-5 537	-274 063
Poistot ja arvonalentumiset	-2 016 019	0	-2 016 019	-2 035 094	19 076	-2 036 430
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 016 019	0	-2 016 019	-2 028 667	12 649	-1 952 442
Arvonalentumiset				-6 427	6 427	-83 988
Liiketoiminnan muut kulut	-127 120	0	-127 120	-102 239	-24 881	-115 813
Liikelylijäämä (-alijäämä)	1 911 843	0	1 911 843	2 022 970	-111 127	1 894 239
Rahoitustuotot ja -kulut + (-)	-1 200 000	0	-1 200 000	-1 187 240	-12 760	-1 189 220
Korkotuotot				1 267	-1 267	59
Muut rahoitustuotot				11 568	-11 568	10 721
Korvaus peruspääomasta	-1 200 000	0	-1 200 000	-957 042	-242 958	-1 200 000
Muut rahoituskulut				-243 032	243 032	
Ylijäämä (-alijäämä) ennen satunnaisia e...	711 843	0	711 843	835 730	-123 887	705 019
Ylijäämä (-alijäämä) ennen varauksia	711 843	0	711 843	835 730	-123 887	705 019
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	711 843	0	711 843	835 730	-123 887	705 019

Investointiosan toteutumisvertailu

	TA 2023	TP 2023 Toteuma	Poikkeama	TP 2022
Rakennukset/rakentaminen				
Rakennukset				
Vesihuollon suunnittelu ja tutkiminen				
Vesihuollon rakentaminen ja saneeraus			0,00	-1 981 426,97
Vedenottamot rakentaminen	-50 000,00		-50 000,00	-43 200,98
Vedenottamot saneeraus	-50 000,00	-35 123,69	-14 876,31	
Talovesiverkoston rakentaminen	-146 000,00	-103 135,20	-42 864,80	
Talovesiverkoston saneeraus	-800 000,00	-477 064,50	-322 935,50	
Talourakennus uushankinta		-73 485,39	73 485,39	
Lietteenkäsittely saneeraus		-14 360,00	14 360,00	
Vesisäiliöt rakentaminen	-80 000,00		-80 000,00	-54 332,19
Vesisäiliöt saneeraus	-230 000,00	-357 021,11	127 021,11	
Jätevesiverkoston rakentaminen	-244 000,00	-125 527,80	-118 472,20	
Jäteveden puhdistamon rakentaminen	-115 000,00		-115 000,00	
Jätevesiverkoston saneeraus	-545 000,00	-875 638,82	330 638,82	
Jätevedenpumpppaamot saneeraus	-180 000,00	-106 617,61	-73 382,39	-144 332,87
Jätevedenpuhdistamo saneeraus	-40 000,00	-32 462,05	-7 537,95	-304 362,36
Kiinteät rakenteet ja laitteet yhteensä	-2 480 000,00	-2 200 436,17	-279 563,83	-2 527 655,37
Koneet ja kalusto				
Vesilaitoksen koneet	-280 000,00	-150 124,56	-129 875,44	-416 630,86
Viemärlaitoksen kon				
Koneet ja kalusto yhteensä	-280 000,00	-150 124,56	-129 875,44	-416 630,86
Aineettomat oikeudet	0	0	0,00	0
Investoinnit yhteensä	-2 760 000,00	-2 350 560,73	-409 439,27	-2 944 286,23

Talousarvion toteutumisosa / rahoitusosa

	TA 2023	TP 2023 Toteuma	Poikkeama	TP 2022
Toiminnan rahavirta				
Liikelyjäämä	1 911 843,04	2 022 969,75	-111 126,71	1 894 238,87
Poistot ja arvonalentumiset	2 016 018,73	2 035 094,44	-19 075,71	2 036 429,57
Rahoitustuotot ja kulut	-1 200 000,00	-1 187 239,59	-12 760,41	-1 189 219,81
Tulorahoituksen korjauserät		0		0
Toiminnan rahavirta	2 727 861,77	2 870 824,60	-142 962,83	2 741 448,63
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-2 760 000,00	-2 350 560,73	-409 439,27	-2 944 286,23
Rahoitusosuudet investointimenoihin		0		0
luovutustulot		0		0
Investointien rahavirta	-2 760 000,00	-2 350 560,73	-409 439,27	-2 944 286,23
Toiminnan ja investointien rahavirta	-32 138,23	520 263,87	-552 402,10	-202 837,60
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäykset				
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen vähennys muilta		4137,42		
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Saamisten muutos kunnalta		-2 466 056,18	186 121,51	186 121,51
Saamisten muutos muilta		101 035,10	-209 482,23	-209 482,23
Korttomien velkojen muutos kunnalta		1 661 191,88	2 259,37	2 259,37
Korttomien velkojen muutos muilta		180 766,44	-32 101,82	-32 101,82
Liittymismaksujen muutos		0,00	105 686,77	256 686,77
Rahoituksen rahavirta		-523 062,76	52 483,60	203 483,60
Rahavarojen muutos		1 338,53	460 646,00	646
Rahavarojen muutos		1 338,53		646
Rahavarat kauden lopussa 31.12.		117 482,97		116 144,44
Rahavarat 1.1.		116 144,44		115 498,44

3 Tilinpäätöslaskelmat

3.1 Tuloslaskelma

Tuloslaskelma		1.1.-31.12.2023		1.1.-31.12.2022
Liikevaihto		7 694 302,77		7 498 602,32
Liiketoiminnan muut tuotot		9 612,25		35 558,63
Materiaalit ja palvelut				
Aineet ja tarvikkeet	-1 076 239,61		-1 025 431,02	
Palvelujen ostot	-1 203 908,92	-2 280 148,53	-1 224 937,88	-2 250 368,90
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-1 027 391,24		-966 229,07	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-199 450,77		-238 722,41	
Muut henkilöstösivukulut	-36 620,95	-1 263 462,96	-35 340,93	-1 240 292,41
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 028 667,48		-1 952 441,66	
Arvonalentumiset	-6 426,96	-2 035 094,44	-83 987,91	-2 036 429,57
Liiketoiminnan muut kulut		-102 239,34		-115 813,49
Liikeylijäämä		2 022 969,75		1 894 238,87
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	1 266,53		58,83	
Muut rahoitustuotot	11 567,89		10 721,36	
Korvaus peruspääomasta	-957 042,06		-39 281,80	
Muut rahoituskulut	-243 031,95	-1 187 239,59	-1 160 718,20	-1 189 219,81
Ylijäämä ennen satunaisia eriä		835 730,16		705 019,06
Ylijäämä ennen varauksia		835 730,16		705 019,06
Tiliikauden ylijäämä/alijäämä		835 730,16		705 019,06
Liikelaitoksen tunnusluvut				
Sijoitetun pääoman tuotto, %		6,18		6,75
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %		6,18		6,75
Voitto, %		9,6		9,4

Tunnuslukujen selitykset

Sijoitetun pääoman tuotto %

= $100 * (\text{yli-alijäämä ennen satunnaisia eriä} + \text{kunnalle maksetut korkokulut} + \text{muille maksetut korkokulut} + \text{korvaus peruspääomasta}) / (\text{oma pääoma} + \text{sijoitettu korollinen vieras pääoma} + \text{poistoero ja vapaaehtoiset varaukset})$

Korollinen vieras pääoma tarkoittaa liikelaitoksen taseen pitkä- ja lyhytaikaisen vieraan pääoman eriä 1 - 5 (joukkovelkakirjalainat, lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta, lainat kunnalta. Lainat julkisyhteisöiltä, lainat muilta luotonantajilta.) Myös ns. nollakorkoiset pitkäaikaiset lainat ovat sijoitettua pääomaa.

Tunnusluvun tase-erät lasketaan tilikauden alun ja lopun keskiarvona.

Tunnusluku kertoo liikelaitokseen sijoitetun pääoman tuoton eli mittaa liikelaitoksen suhteellista kannattavuutta. Tunnusluvun vertailtavuutta liikelaitosten kesken voi heikentää se, että pysyvien vastaavien hyödykkeiden kirjanpitoarvo saattaa poiketa olennaisesti käyvästä arvosta.

Kunnan sijoittama pääoman tuotto %

= $100 * (\text{yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä} + \text{kunnalle maksetut korkokulut} + \text{korvaus peruspääomasta}) / (\text{oma pääoma} + \text{lainat kunnalta} + \text{poistoero ja vapaaehtoiset varaukset})$

Myös ns. nollakorkoiset pitkäaikaiset lainat kunnalta otetaan tunnusluvussa sijoitettuna pääomana huomioon.

Tunnusluvun tase-erät lasketaan tilikauden alun ja lopun keskiarvona.

Tunnusluku kertoo kunnan liikelaitokseen sijoittaman pääoman tuoton. Kunnan sijoittaman pääoman tuottoprosentti ei ole sama asia kuin korvaus peruspääomasta tai sisäinen lainakorko, koska sijoitetun pääoman tuottoprosentin laskennassa otetaan mainittujen erien lisäksi huomioon myös yli-/alijäämät sekä poistoero ja vapaaehtoiset varaukset.

Voitto %

= $100 * (\text{yli-/alijäämä ennen varauksia} / \text{liikevaihto})$

Tunnusluku kertoo, kuinka suuren prosentuaalisen osuuden liikelaitoksen yli-/alijäämä ennen varauksia ja veroja muodostaa liikevaihdosta. Jos prosenttiluku on negatiivinen, liikelaitoksen toiminta on tappiollista.

3.2 Rahoituslaskelma

Rahoituslaskelma	1.1.-31.12.2023	1.1.-31.12.2022
Toiminnan rahavirta		
Liikeliijäämä	2 022 969,75	1 894 238,87
Poistot ja arvonalentumiset	2 035 094,44	2 036 429,57
Rahoitustuotot ja -kulut	-1 187 239,59	-1 189 219,81
Tulorahoituksen korjaukset	0,00	0,00
Toiminta yhteensä	2 870 824,60	2 741 448,63
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-2 350 560,73	-2 944 286,23
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,00	0,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	0,00	0,00
Investoinnit yhteensä	-2 350 560,73	-2 944 286,23
Toiminnan ja investointien rahavirta	520 263,87	-202 837,60
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset		
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen vähennys muilta	4 137,42	0,00
Lyhytaikaisen lainojen muutos muilta		
Lainakannan muutokset yhteensä		
Muut maksuvalmiuden muutokset	518 925,34	
Saamisten muutokset kunnalta	-2 466 056,18	186 121,51
Saamisten muutokset muilta	101 035,10	-209 482,23
Korottomien velkojen muutos kunnalta	1 661 191,88	2 259,37
Korottomien velkojen muutos muilta	180 766,44	-32 101,82
Liittymismaksujen muutos muilta	0,00	256 686,77
Muut maksuvalmiuden muutokset yhteensä	-523 062,76	203 483,60
Rahoituksen rahavirta	-523 062,76	203 483,60
Rahavarojen muutos	1 338,53	646,00
Rahavarojen muutos	1 338,53	646,00
Rahavarat 31.12.	117 482,97	116 144,44
Rahavarat 01.01.	116 144,44	115 498,44
Rahoituslaskelman tunnusluvut		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta, €	296 855,72	-45 826,99
Investointien tulorahoitus, %	122,13	93,11
Kassan riittävyys, pv	5,96	5,47
Quick ratio	2,34	4,12
Current ratio	2,34	4,12

Tunnuslukujen selitykset

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä

Rahoituslaskelman välituloksi *Toiminnan ja investointien rahavirta* itsessään on jo tunnusluku, jonka positiivinen (ylijäämäinen) määrä ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja

kassan vahvistamiseen ja negatiivinen (alijäämäinen) määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä taikka ottamalla lisää lainaa.

Toiminnan ja investointien rahavirta -välituloksen tilinpäätösvouden ja neljän edellisen vuoden kertymän avulla voidaan seurata investointien omarahoituksen toteutumista pitemmällä aikavälillä. Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilinpäätösvoonna on positiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

Investointien tulorahoitus %

= $100 * (\text{yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä} + \text{poistot ja arvonalentumiset} - \text{tuloverot}) / \text{investointien omahankintameno}$

Investointien tulorahoitus % -tunnusluku kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenosta on rahoitettu varsinaisella tulorahoituksella (ilman satunnaisia tuloja). Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä.

Investointien omahankintamenolla tarkoitetaan rahoituslaskelman investointimenoja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet.

Kassan riittävyys (pv)

= $365 \text{ pv} \times \text{rahavarat } 31.12. / \text{kassasta maksut tilikaudella}$

Liikelaitoksen maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa liikelaitoksen rahavaroilla. Rahavaroihin lasketaan rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset. Liikelaitoksilla tunnuslukuun voi vaikuuttaa mm. yhdystilin käyttö. Liikelaitoksen ja keskuskassan välinen yhdystili esitetään taseryhmässä *Saamiset kunnalta*, jolloin liikelaitoksilla ei ole välttämättä lainkaan omia rahavaroja.

Quick ratio

= $(\text{rahat ja pankkisaamiset} + \text{rahoitusarvopaperit} + \text{lyhytaikaiset saamiset}) / (\text{lyhytaikainen vieras pääoma} - \text{saadut ennakot})$

Quick ratio eli maksuvalmiussuhde kertoo, miten hyvin lyhytaikaisesti sidotuilla varoilla pystytään kattamaan lyhytaikaiset velat. Tunnuslukua voidaan vertailla vain saman toimialan liikelaitosten kesken.

Tunnusluvun luokitusasteikko: hyvä: yli 1, tyydyttävä: 0,5-1, heikki: alle 0,5

Current ratio

= $(\text{vaihto-omaisuus} + \text{lyhytaikaiset saamiset} + \text{rahoitusarvopaperit} + \text{rahat ja pankkisaamiset}) / (\text{lyhytaikainen vieras pääoma} - \text{saadut ennakot})$

Current ratio eli käyttöpääomasuhde kertoo nopeakiertoisen omaisuuden ja nopeakiertoisten velkojen

suhteen.

Tunnuslukua voidaan parhaiten vertailla saman toimialan liikelaitosten kesken, mutta se sopii quick ratio -tunnuslukua paremmin myös eri toimialojen yritysten vertailuihin. Tunnusluvun luokitusasteikko: hyvä: yli 2, tyydyttävä: 1-2, heikko: alle 1

3.3 Tase

Tase	31.12.2023	31.12.2022
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	30 261 290,26	29 949 961,39
Aineettomat hyödykkeet	0,00	169 909,59
Tietokoneohjelmistot	0,00	169 909,59
Aineelliset hyödykkeet	30 115 547,38	29 630 171,50
Maa-alueet	281 443,65	281 443,65
Rakennukset	4 425 297,74	4 690 918,57
Johtoverkostot ja laitteet	22 125 645,56	21 871 965,30
Muut kiinteät rakenteet ja laitteet	1 750 670,15	1 647 506,17
Koneet ja kalusto	1 074 886,84	1 038 624,83
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	457 603,44	99 712,98
Sijoitukset	145 742,88	149 880,30
Muut saamiset	145 742,88	149 880,30
VAIHTUVAT VASTAAVAT	5 954 853,62	3 588 494,01
Saamiset	5 837 370,65	3 472 349,57
Lyhytaikaiset	5 837 370,65	3 472 349,57
Myyntisaamiset	2 172 360,55	2 179 541,81
Saamiset kunnalta	3 655 368,70	1 189 312,52
Muut saamiset	840,00	65 598,38
Siirtosaamiset	8 801,40	37 896,86
Rahat ja pankkisaamiset	117 482,97	116 144,44
Maksuliiketililit	116 144,44	116 144,44
VASTAAVAA YHTEENSÄ	36 216 143,88	33 538 455,40
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA	29 407 915,81	28 572 185,65
Peruspääoma	19 640 900,81	19 640 900,81
Edellisten tilikausien ylijäämä	8 931 284,84	8 226 265,78
Tilikauden ylijäämä	835 730,16	705 019,06
VIERAS PÄÄOMA	6 808 228,09	4 966 269,75
Pitkäaikainen	4 259 038,14	4 095 028,63
Ostovelat	0,00	0,00
Konsernivelat	0,00	0,00
Muut velat/Liittymismaksut ja muut velat	4 259 038,14	4 095 028,63

Lyhytaikainen	2 549 189,95	871 241,12
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	0,00	0,00
Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	0,00
Saadut ennakot	0,00	0,00
Ostovelat	273 346,34	330 300,59
Velat kunnalle	0,00	10 943,74
Muut velat/Liittymismaksut ja muut velat	370 919,86	340 593,00
Siirtovelat	1 904 923,75	189 403,79
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	36 216 143,88	33 538 455,40

Liikelaitoksen tunnusluvut		
Omavaraisuusaste, %	85,62	85,19
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	67,92	65,89
Kertynyt yli-/alijäämä (1000 €)	9 767	8 931

Taseen tunnuslukujen selitykset

Omavaraisuusaste %

= $100 * (\text{oma pääoma} + \text{poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{koko omapääoma} - \text{saadut ennakot})$

kaavassa koko pääoma tarkoittaa taseen vastaavien loppusummaa. Omavaraisuusaste mittaa liikelaitoksen vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kysyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä.

Suhteellinen velkaantuneisuus %

= $100 * (\text{vieras pääoma} - \text{saadut ennakot}) / \text{käyttötulot}$

Tunnusluku kertoo, kuinka paljon liikelaitoksen täyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Tunnusluvun osoittajaan merkitään tarkasteluvuoden tilinpäätöksen koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakkomaksuilla. Käyttötulot muodostuvat tilikauden liikevaihdosta, liiketoiminnan muista tuotoista sekä tuesta ja avustuksesta kunnalta.

Suhteellinen velkaantuneisuus on omavaraisuusastetta käyttökelpoisempi tunnusluku liikelaitosten välisessä vertailussa, koska pysyvien vastaavien hyödykkeiden ikä, niiden arvostus tai poistomenetelmä ei vaikuta tunnusluvun arvoon.

Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet liikelaitoksella on selviytyä velan takaisinmaksusta tulo- ja rahoituksella.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €

= edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Luku osoittaa, paljonko liikelaitoksella on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien

liikkumavarana,
taikka paljonko on kertynyttä alijäämää, joka on katettava tulevina vuosina.

3.4 Tilikauden tuloksen käsittely

Kajaanin Vesi -liikelaitoksen johtokunta allekirjoittaa Kajaanin Vesi -liikelaitoksen tilinpäätöksen 2023 ja päättää, että tilikauden ylijäämä 835 730,16 euroa kirjataan Kajaanin Vesi -liikelaitoksen taseeseen oman pääoman tilikauden yli-/alijäämätilille.

Kajaanin Vesi -liikelaitoksen johtokunta esittää Kajaanin Vesi -liikelaitoksen tilinpäätöksen 2023 Kajaanin kaupunginhallituksen ja kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi.

4. Tilinpäätöksen liitetiedot

4.1. Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Kajaanin kaupunginvaltuuston hyväksymän poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet. Alle 10.000 euron hankinnat pois lukien vesi- ja jätevesimittarit, on kirjattu vuosikuluksi.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

4.2. Tuloslaskelman liitetiedot

Liikevaihto ja muut varsinaisen toiminnan tuotot			
		2023	2022
Käyttömaksut		5 916 081,50	5 758 098,34
Perusmaksut		1 597 392,58	1 532 895,88
Muut Palvelut		180 828,69	210 590,39
Liikevaihto		7 694 302,77	7 501 584,61
Liiketoiminnan muut tuotot		5 227,65	30 220,23
Avustukset		4 384,60	5 338,40
Tuotot yhteensä		7 703 915,02	7 537 143,24

Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet

Poistonalaisten hyödykkeiden poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua Kajaanin kaupungin poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan.

Arvioidut poistoajat ja niitä vastaavat vuotuiset poistoprosentit sekä poistomenetelmät ovat:

	Poistoaika vuotta	Poisto- menetelmä
Aineettomat hyödykkeet		
Tietokoneohjelmat	3	tasapoisto
Muut aineettomat oikeudet	5	tasapoisto
Muut pitkävaikutteiset menot	5	tasapoisto
Aineelliset hyödykkeet		
Rakennukset	15 - 40	tasapoisto
Kiinteät rakenteet ja laitteet	15 - 30	tasapoisto
Koneet ja kalusto	3-10	tasapoisto
Muut aineelliset hyödykkeet, luonnonvarat		Käytön mukainen poisto

Tuloutus kaupungille

	2023	2022
Peruspääoman korko	242 957,94	39 281,80
Tuloutus ylijäämistä	957 042,06	1 160 718,20
Yhteensä	1 200 000,00	1 200 000,00

4.3. Taseen liitetiedot

4.3.1. Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

Pysyvät vastaavat 31.12.2023

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet

	Aineettomat hyödykkeet		Aineelliset hyödykkeet				Sijoitukset		Yhteensä
	Aineettomat oikeudet	Maa- ja vesialueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	Palautuskelpoiset liittymismaksut	Muut saamiset	
Poistamaton hankintameno 1.1	169 909,59	281 443,65	4 690 918,57	23 519 471,47	1 038 624,83	99 712,98	149 880,30	29 949 961,39	
Lisäykset tilikauden aikana		0,00	0,00	1 747 887,02	209 131,25	393 542,46		2 350 560,73	
Rahoitusosuudet tilikaudella				0,00				0,00	
Vähennykset tilikauden aikana							-4 137,42	-4 137,42	
Siirrot erien välillä	0,00		0,00	35 652,00	0,00	-35 652,00		0,00	
Tilikauden poisto	-169 909,59		-262 465,62	-1 425 838,36	-170 453,91			-2 028 667,48	
Arvonlennukset ja niiden palautukset								0,00	
Poistamaton hankintameno 31.12	0,00	281 443,65	4 428 452,95	23 877 172,13	1 077 302,17	457 603,44	145 742,88	30 267 717,22	
Arvonkorotukset / nalennukset			-3 155,21	-856,42	-2 415,33			-6 426,96	
Kirjanpitoarvo 31.12	0,00	281 443,65	4 425 297,74	23 876 315,71	1 074 886,84	457 603,44	145 742,88	30 261 290,26	

Maa- ja vesialueiden erittely

	2023	2022
Maa- ja vesialueet		
Kiinteistöjen liittymismaksut	179 003,91	179 003,91
Muut maa- ja vesialueet	102 439,74	102 439,74
Maa- ja vesialueet yhteensä	281 443,65	281 443,65

Vaihtuvat vastaavat 31.12.2023

Saamisten erittely

	2023	2023	2022	2022
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset	0,00	0,00	0,00	249 451,88
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	249 451,88
Saamiset kuntayhtymiltä				
Myyntisaamiset	0,00	0,00	0,00	172 984,53
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	172 984,53
Saamiset osakkuus- sekä muilta omistusyhteisöiltä				
Myyntisaamiset	0,00	0,00	0,00	854,41
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	854,41
Saamiset kunnalta				
Myyntisaamiset	0,00	0,00	0,00	190 355,14
Lainasaamiset	0,00	3 655 368,70	0,00	1 064 555,76
Yhteensä	0,00	3 655 368,70	0,00	1 254 910,90
Saamiset muilta				
Myyntisaamiset	0,00	2 172 360,55	0,00	1 756 250,99
Muut saamiset	0,00	840,00	0,00	0,00
Siirtosaamiset	0,00	8 801,40	0,00	37 896,86
Yhteensä	0,00	2 182 001,95	0,00	1 794 147,85
Saamiset yhteensä	0,00	5 837 370,65	0,00	3 472 349,57

Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät

Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät

	2023	2022
Lyhytaikaiset siirtosaamiset		
Kela, korvaus työterveyshuollosta	60 000,00	5 600,00
yhteensä	60 000,00	5 600,00

4.3.2. Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

Oman pääoman erittely

Oma pääoman erittely

	2023	2022
Peruspääoma 1.1.	19 640 900,81	19 640 900,81
Lisäykset	0,00	0,00
Vähennykset	0,00	0,00
Peruspääoma 31.12.	19 640 900,81	19 640 900,81
Edellisten tilikausien ylijäämä	8 931 284,84	8 226 265,78
Tilikauden ylijäämä	835 730,16	705 019,06
yhteensä	29 407 915,81	28 572 185,65

Vieras pääoma

			2023	2023	
			Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset
Velat tytäryhteisöille					
	Ostovelat		0,00	62 448,03	
	Muut velat		0,00	0,00	52 32
	Yhteensä		0,00	69 593,72	52 32
Velat kuntayhtymille					
	Ostovelat		0,00	51,18	
	Muut velat		0,00	0,00	52 32
	Yhteensä		0,00	51,18	52 32
Velat kunnalle					
	Ostovelat		0,00	0,00	
	Muut velat		0,00	0,00	391 18
	Yhteensä		0,00	0,00	391 18
Velat muille					
	Ostovelat		0,00	210 847,13	
	Muut velat		0,00	370 919,86	3 599 18
	Siirtovelat		0,00	1 904 923,73	
	Yhteensä		3 599 183,76	2 486 690,72	3 599 18
	Vieras pääoma yhteensä		4 259 038,14	2 556 335,62	4 095 02

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

			2023	2022
	Lomapalkkajaksotus		214 008,89	189 403,79
	Siirtovelat yhteensä		214 008,89	189 403,79

4.3.3. Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

			2023	2022
Leasingvastuut				
	Seuraavalla tilikaudella maksettavat		117 165,78	64 208,59
	Myöhemmin maksettavat		122 125,55	123 800,20
	Yhteensä		239 291,33	188 008,79

4.3.4. Ympäristöasiat

			2023	2022
Ympäristötuotot				
	Viemärlaitoksen tuotot		4 753 323,48	4 681 943,52
Ympäristökulut				
	Viemärlaitoksen kulut		-3 366 361,48	-3 172 366,46
	Ympäristö netto		1 386 962,00	1 509 577,06

Pysyviin vastaaviin sisältyviä aktivoituja pitkävaikutteisia ympäristömenoja, tasearvo 31.12.2023

			2023	2022
Maa-alueet				
Jätevedenpuhdistamon maa-alue			51 983,36	51 983,36
Rakennukset				
Viemärlaitoksen rakennukset			2 243 504,57	2 388 643,92
Kiinteät rakenteet ja laitteet				
Viemärlaitoksen kiinteät rakenteet ja laitteet			10 686 782,03	10 617 777,54
Aktivoidut ymÄristökulut yhteensä			12 982 269,96	13 058 404,82

4.3.5. HenkilöstöÄ koskevat liitetiedot

			2023	2022
Henkilöstön määrä 31.12. (htv2)				
vakituiset			17,70	18,00
mÄÄrÄaikaiset			1,30	1,30
työllistetyt			0,00	0,00
Yhteensä			19,00	19,30
Henkilöstökulut				
Tuloslaskelman henkilöstökulut				
Maksetut palkat			1 023 088,96	967 311,94
Henkilöstökorvaukset			-4 302,28	-1 082,87
Palkat ja palkkiot yhteensä			1 027 391,24	966 229,07
Eläkekulut			199 450,77	238 722,41
Muut henkilösivukulut			36 620,95	35 340,93
Tuloslaskelman henkilöstökulut yhteensä			1 263 462,96	1 240 292,41
Aktivoidut henkilöstökulut yhteensä			0,00	0,00

5 Kirjanpito ja tositelajit

KIRJANPITOKIRJAT

Päiväkirja	sähköinen
Pääkirja	sähköinen
Tuloslaskelma	sähköinen
Tase	sähköinen
Rahoituslaskelma	sähköinen
Tilipuitteet	sähköinen
Ostoreskontra	sähköinen
Myyntireskontra	sähköinen
Tasekirja	sähköinen
Tase-erittelyt	sähköinen

Tositelajit

291_100100	291 Aineettomat oikeudet
291_100500	291 Tietokoneohjelmistot
291_101000	291 Muut pitkävaikutteiset menot
291_110000	291 Maa- ja vesialueet
291_110200	291 Kiinteistöjen liittymismaksut
291_111500	291 Asuinrakennukset
291_111600	291 Hallinto- ja laitosrakennukset
291_111700	291 Tehdas- ja tuotantorakennukset
291_112000	291 Muut rakennukset
291_113000	291 Maa- ja vesirakenteet
291_114000	291 Johtoverkostot ja laitteet
291_114100	291 Vesi- ja viemäriverkosto
291_114200	291 Hulevesiverkosto
291_114300	291 Vesijohtoverkosto
291_114400	291 Viemäriverkosto
291_115000	291 Muut kiinteät rakenteet ja laitteet
291_115100	291 Muut kiinteät koneet ja laitteet
291_116000	291 Kuljetusvälineet
291_116500	291 Tietokonelaitteet
291_117000	291 Muut koneet ja kalusto
291_118000	291 Luonnonvarat
291_118400	291 Arvo- ja taide-esineet
291_120000	291 Osakkuusyhteisöosakkeet ja osuudet
291_120100	291 Yhteisyhteisöosakkeet ja -osuudet
291_120200	291 Muut omistusyhteisyhteisöosakkeet ja -osuudet
291_120400	291 Tytäryhteisöosakkeet ja osuudet
291_120600	291 Kuntayhtymäosuudet
291_120900	291 Liikelaitosten pääomat
291_121200	291 Muut osakkeet ja osuudet
291_121210	291 Muut asunto-osakkeet
291AKT	291 Aktivoinnit
291AKT2	291 Aktivointi kirjanpito-oikaisu
291ALV	291 ALV-maksuajo
291AMS	291 Asiakkaan manuaaliset suoritukset

291AS	291 Asiakasnumero 1000001-9999999
291FV	291 Invoice
291HYV	291 Hyvitysten palautus
291KKE	291 Kirjaukansion eränumero
291KKS	291 Kirjaukansiinsiirto
291KOS	291 KOM tapahtumat (SUMU)
291KOS2	291 KOM kirjaukset kirjanpito
291KPA	291 Kirjanpilotapahtuman palautustapahtuma
291KPL1	291 ATKSLA kirjanpito
291KPL2	291 Ceepos kirjanpito
291KPL3	291 Jamix kirjanpito
291KPL4	291 Inworks Vesi kirjanpito
291KPL5	291 Pusatec kirjanpito
291KPL6	291 Timmi kirjanpito
291KPP	291 Kirjanpilotapahtuman peruutuksen jäljitysnumero
291LO	291 Lomakehuomautus
291LT	291 Luottotappiokirjaus
291MK	291 Maksukehotus
291MKM	291 Myren kohdistustapahtumat maksutosite
291MKP	291 Myren kohdistustapahtumat päätöstitite
291ML	291 Matkalaskut
291MU	291 Muistiotositteet
291MYL10-80	291 Laskunumero, laskulaji 10-80
291OKM	291 Ostoreskontran kohdistustapahtumat maksutosite
291OL	291 Ostolaskujen tositenumero
291OM	291 Ostoreskontramaksut
291PA	291 Palkat
291PR_1	291 Projektinumero
291PRO	291 Projektinkirjaukansion
291PSOP	291 PSOPmaksut
291PSU	291 Intrum-suoritukset
291RAHULK	291 Rahoituslaskelman ulkopuoliset
291SOP	291 Projektisopimus (manuaalinen)
291T	291 Toimittajanumero
291TN	291 Tapahtumatunnus
291VII	291 Asiakkaan viitemaksut
291VTO	291 Väliaikainen tositenumero
291VY1-3	291 Vaiheen 1-3 vyörytysten tositenumero
291VYP	291 Vyörytysten peruutustositite
291XAS	291 Kirjanpidon konversiot
291XKOM	291 Kom-konversio
291XMY	291 Myyntireskontran konvertoinnin numerosarja

6. Tilinpäätöksen allekirjoitus

Kajaanissa 29. päivänä helmikuuta 2024

Johtokunta:

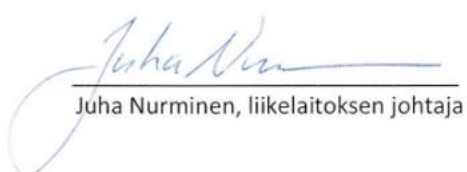

Janne Heikkinen, puheenjohtaja

Pasi Arffman, varapuheenjohtaja

Jani Haataja

Rea Stricker

Aila Tartia-Jalonen

Juha Nurminen, liikelaitoksen johtaja

5.1.2. Kajaanin Mamselli -liikelaitos tilinpäätös 2023

1 Toimintakertomus

1.1 Liikelaitoksen johtajan katsaus

Kajaanin Mamselli liikelaitoksen 15. toimintavuotta piristi liikevaihdon ennakoitua myönteisempi kehitys. Ateriapalveluissa asiakasmäärät kasvoivat arvioitua enemmän. Lisäksi vuodelle 2023 tarkistettiin sivistyksen ateriapalveluiden hinnoittelua + 7,5 prosenttia. "Ravintolat ja kahvilat" toiminnoissa, mikä käsitti yhteensä 9 toimipistettä, liikevaihto kohosi selvästi yli arvioiden. Puhtaanapitopalveluissa liikevaihto kohosi vuonna 2023 hinnoittelulinjauksen (+4,5 prosenttia) mukaisesti. Talouden haasteet jatkuivat edellisvuoden tapaan ravintola- ja kahvilatoiminnoissa. Mamselli saavutti liikelaitokselle asetetut sitovat tavoitteet. Tilikauden ylijäämäksi kirjattiin 314 848,44 euroa.

Toiminnallisena tavoitteena ollut vastuullisuutta tukevien kokeilujen ja toimintamallien edistäminen yhdessä konsernin sisäisten asiakkaiden kanssa toteutui erinomaisesti. Mamsellilaiset tekivät arvokasta prosessien kehitystyötä ja vastuullisuutta tukevia kehitystoimia Kajaanin kaupungin perusopetuksen, varhaiskasvatuksen, ympäristötekniikan toimialan, KLL ja KAMK:n henkilöstön kanssa.

Toiminnallisissa tavoitteissa Mamsellissa ei saavutettu asiakastyytyväisyydelle asetettuja tavoitteita kaikissa asiakasryhmissä. Ilahduttavaa kuitenkin on, että edellisten vuosien tapaan Mamsellin henkilöstöä kiitettiin asiakaspalvelun ystävällisyydestä. Mamsellilaiset ovat vaalineet arvojen mukaista toimintaa ja jaksaneet kohdata asiakkaat kaiken kiireen ja paineen keskellä suurella sydämellä ja auttamisen halulla.

Mamsellissa ei päästy aivan henkilöstön pitovoimatavoitteissa asetettuihin tavoitteisiin. Positiivista kuitenkin oli vetovoimalle asetettu vuositavoitteiden toteutuminen ennakoitua paremmin.

Mamsellin henkilöstö on ollut avainroolissa taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden saavuttamisessa. Mamsellilaiset osoittivat jälleen, mikä merkitys vahvalla ammattitaidolla, ketterillä toimintatavoilla ja yhdessä sovittuihin tavoitteisiin sitoutumisella on asetettujen tuloksien saavuttamisessa.

1.2 Liikelaitoksen hallinto

Liikelaitos toimii tulosvastuullisesti ja päättää itsenäisesti toimintaansa liittyvistä asioista. Liikelaitoksen toimielinten vastuista ja tehtävistä säädetään kuntalaissa (410/2015) ja liikelaitoksen tehtävistä määrätään Kajaanin kaupungin hallintosäännössä.

Liikelaitoksella on johtokunta, joka toimii Kajaanin kaupunginhallituksen alaisena ja jonka kautta kaupunki toteuttaa omistajaohjaustaan. Liikelaitoksen johtokunta vastaa liikelaitoksen toiminnasta, kehittämisestä ja tuottavuudesta yhteistyössä liikelaitoksen johtajan kanssa kaupunginvaltuuston määrittämien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden sekä tuottovaatimuksen mukaisesti.

Johtokuntaan kuuluu kuusi (6) kaupunginhallituksen toimikaudekseen valitsemaa jäsentä ja yhtä monta henkilökohtaista varajäsentä. Kaupunginhallitus valitsee jäsenistä yhden puheenjohtajaksi ja yhden varapuheenjohtajaksi. Yksi jäsenistä edustaa tuotteiden ja palveluiden käyttäjiä. Johtokunnan jäsen ei saa olla sidoksissa Kajaanin Mamsellin kanssa kilpaileviin yrityksiin. Lisäksi johtokunnan kokouksessa on yhdellä henkilökunnan edustajalla läsnäolo- ja puheoikeus.

Kajaanin Mamselli-liikelaitoksen johtokunta kokoontui vuoden 2023 aikana viisi kertaa.

Vaalikauden 2023–2025 johtokunnan jäsenet

Kajaanin Mamselli-liikelaitoksen johtokunnan muodostavat vaalikaudella 2023–2025 seuraavat jäsenet ja varajäsenet (Kajaanin kaupunginhallitus §135 30.6.2023).

Jäsenet	Henkilökohtaiset varajäsenet
Patronen Kaija, puheenjohtaja	Kemppainen Ritva
Niiranen Lauri, varapuheenjohtaja	Partanen Onni
Ikäheimo Tommi	Romppainen Mikko
Korhonen Piritta	Juntunen Heini
Kuvaja Karoliina	Pääkkönen Kia

Karppinen Tarja, palveluiden käyttäjän edustaja 20.6.2023 alkaen	Räsänen Anita 20.6.2023 alkaen
Kuosmanen Anu, palveluiden käyttäjän edustaja 19.6.2023 saakka	Tuominen Anssi 19.6.2023 saakka
Ahtonen Tuuli 13.9.2022 alkaen	Kettunen Sini
Kääminen Tytti, henkilökunnan edustaja 12.9.2022 saakka	
Ohtonen Helena, kaupunginhallituksen edustaja.	

Kajaanin Mamselli-liikelaitoksen tilivelvolliset viranhaltijat vuonna 2023:

Viranhaltija	
Johtaja	Vuorinen Tuija

Liikelaitoksen sisäistä hallintoa ja kehittämistä hoitaa liikelaitoksen johtaja apunaan johtoryhmä. Liikelaitoksen johtajan valitsee kaupungin hallitus ja johtoryhmän liikelaitoksen johtaja. Johtoryhmän tehtävänä on tukea johtajaa liikelaitoksen toiminnan kehittämisessä sekä asioiden valmistelussa. Johtoryhmän puheenjohtajana toimi liikelaitoksen johtaja ja jäsenenä kehityspäällikkö, johtokunnan puheenjohtaja, controller, asiakkuus tiimien tiimiesimiehet (kaksi tiimiesimiestä) sekä henkilökunnan edustaja, jonka henkilöstö valitsee keskuudestaan. Johtoryhmä koontui vuonna 2023 yksitoista kertaa.

1.3 Taloudellinen kehitys

Kajaanin Mamselli- liikelaitoksen tilikauden ylijäämä vuodelta 2023 oli 314 848,44 euroa. Mamselli saavutti omistajan asettamat taloudelliset tavoitteet. Mamsellin toimintaa haastoi ja toiminnan suunnittelua hankaloitti läpi tilikauden epävarmuus toimintaympäristön kehityksestä, erityisesti yleisen kustannustason kohoamisesta. Ateriapalveluissa tarjotut ateriamäärät kohosivat arvioitua suuremmaksi, mikä osaltaan kasvatti liikevaihtoa. "Ravintolat ja kahvilat" toimintojen taloudellista tilannetta ohjattiin taloudellisesti kestävämmälle tasolle, mitä osaltaan edesauttoi liikevaihdon myönteinen kehitys. Tilikauden aikana kaupungintalolla toiminut henkilöstöravintola Kajateria suljettiin ja Kaukametsän ravintolapalveluista irtauduttiin. Mamselli kykeni toimimaan epävarmassa toimintaympäristössä ketterästi. Talouden johtaminen oli toiminnan keskiössä koko tilikauden läpi.

Mamsellin liikevaihto tilikaudella oli 12 419 563 euroa, Mamsellin sisäinen liikevaihto eliminoituna 9 977 025 euroa. Mamsellin ulkoinen liikevaihto kasvoi siten vertailuvuoteen 811 489 euroa / 8,9 prosenttia. Ateriapalveluiden liikevaihto vastasi n. 65 prosenttia Mamsellin kokonaisliikevaihdosta, puhtaanapitopalveluiden hieman alle 30 prosenttia. Sivistyksen ateriapalveluiden liikevaihto kohosi vertailuvuoteen yli 10 prosenttia. Muutosta selitti hinnoittelulinjaus vuodelle 2023 ja kohonneet ateriamäärät. "Ravintolat ja kahvilat" toiminnoissa liikevaihto kohosi yli 7 prosenttia. Puhtaanapitopalveluissa liikevaihto kohosi hieman yli hinnoittelulinjauksen.

Mamsellin tilikauden ylijäämä kohosi liikevaihdon kasvun (hinnoittelulinjaus ja kasvaneet volyymit) ja toimintojen uudelleen tarkastelujen takia. Puhtaanapitopalveluissa saavutettiin tilikaudella ylijäämää. Ateriapalveluissa tilikauden alijäämä kutistui merkittävästi vertailuvuodesta. "Kahvilat ja ravintolat" toiminnoissa tilikauden alijäämä kutistui merkittävästi toimintojen uudelleen tarkastelujen takia. Mamsellin tilikauden ylijäämä ylitti selvästi talousarvion, talousarviossa 2023 tilikauden alijäämäksi arvioitiin 30 311 euroa. Mamsellin taloudellista kehitystä tarkasteltiin tilikauden aikana, ja tehtiin ennusteita tilikauden taloudellisesta kehityksestä. Toimintaa tarkasteltiin liikevaihtoon nähden esimerkiksi henkilömenoissa ja elintarvikemenoissa. Näihin arvioihin perustuen kyettiin jo ensimmäisen 2023 vuosipuoliskon kuluessa arvioimaan Mamsellin saavuttavan omistajan asettamat taloudelliset tavoitteet. Kesällä 2023 talouden raportointia ja analysoinnin luotettavuutta heikensi S365HR- järjestelmän käyttöönoton myötä esiintyneet virheet kuel- palkkaperusteisissa henkilöstösvikukuluprosenteissa. Mamsellin toimintaympäristöä leimasi epävarmuus, erityisesti kohoavien kustannuksien takia.

1.4 Olennaiset tapahtumat

Mamsellin palvelutuotannossa näkyi toivottua piristymistä kahden pandemiavuoden jälkeen. Asiakasmäärissä tapahtui pientä kasvua Kajaanin varhaiskasvatuksessa ja kampusalueen kahvila-ravintolapalveluissa. Varhaiskasvatus avasi uuden päiväkotiyksikön Koulukadulle, minkä ateria- ja puhtauspalveluista Mamselli vastaa. Puhtaanapitopalveluissa uutena kohteena aloitti Koulutusliikelaitoksen Sissilinna.

Mamsellin kolmesta tuotantokeittiöstä tuotettiin vuoden aikana erilaisia ruoka-annoksia noin 1,7 miljoonaa kappaletta. Mamsellilaiset vastasivat myös tänä vuonna noin 150 000 m² puhtaanapidosta kaupungin eri yksiköissä.

Hybridityöskentely ja monimuoto-opiskelu ovat vakiintuneet työn tekemisen ja opiskelun toimintamalleiksi, mikä pakotti myös Mamsellissa tarkastelemaan palvelukonsepteja. Osana talouden sopeuttamistoimia Mamselli luopui Kajaterian ja Kaukametsän ravintolapalveluista sekä sulki kampusalueella toimineen kahvila NetCafen.

Mamsellissa päivitettiin valmiussuunnitelma ja toimintakortit vastaamaan uutta alueellista riskiarvioita yhdessä Sotkamon, Kuhmon, Suomensalmen ja Paltamon kuntien ateria- ja puhtauspalveluiden kanssa. Varautumiseen liittyvää yhteistyötä ja materiaalien yhteensovittamista tehtiin myös kaupunkikonsernin muiden toimijoiden kanssa.

1.5. Liikelaitoksen henkilöstö

Kajaanin Mamsellin henkilöstövahvuus oli vuonna 2023 yhteensä 164,4 HTV jossa kasvua edelliseen vuoteen on 5,3 HTV:a. HTV:n kasvu johtui asiakkaiden palvelutarpeissa tapahtuneista muutoksista ja poissaolojen sijaisuuksista.

Työntekijöistä 140,5 HTV (85,5 %) on toistaiseksi voimassa olevissa työsuhteissa ja 18,3 HTV oli määräaikaissa työsuhteissa. Työllistettyjä työntekijöitä on 5,5 HTV, joista 3,7 HTV on toistaiseksi voimassa olevissa työsuhteissa. Määräaikaista työntekijöitä on tarvittu akuuttiin työvoimapulaan, muuan muassa pitkien ja lyhyiden sairauspoissaolojen sekä muiden keskeytysten sijaisuuksiin. Vanhuuseläkkeelle jäi seitsemän (7) henkilöä. Toistaiseksi voimassa oleviin työsuhteisiin rekrytoitiin vuoden aikana yhteensä 12 henkilöä.

Mamsellin tilikauden palkkojen ja palkkioiden kokonaissumma oli hieman yli 4,87 miljoonaa euroa, keskimäärin 29 644 euroa / henkilötyövuosi. Keskimääräinen henkilötyövuosikustannus kohosi vertailuvuodesta 4,98 prosenttia. Muutosta selitti yleiset sopimuskorotukset ml. kertaerä. Mamsellin tilikauden henkilöstökulut olivat yhteensä noin 5,74 miljoonaa euroa, missä vertailuvuoteen nähden kohoamista 194 955 euroa.

Sairauspoissaolopäivät olivat vuonna 2023 23,27 kalenteripäivää/HTV. HR-järjestelmämuutoksen ja työterveyspalvelun tuottajan vaihtumisen vuoksi poissaolotietoja ei voi verrata edellisen vuoden tietoihin. Sairauspoissaolot muodostuvat pääsääntöisesti useista pitkistä yli 30 päivän sairauspoissaoloista TULES-vaivojen vuoksi. Mamsellissa jatkettiin tiivistä yhteistyötä kaupungin henkilöstöpalveluiden ja työterveyshuollon kanssa sairauspoissaolojen ehkäisevien toimien kehittämiseksi.

1.6. Ympäristöasiat

Toimintavuoden aikana asiakkaille tiedotettiin Mamsellin kasvisruokailukäytännöstä ja edistettiin peruskoululaisten kasvisruokailua. Kajaanin peruskoulujen ruokalistalla on päivittäin toisena pääruokana kasvisruokavaihtoehto ja kasvisruokaa saa maistella vapaasti. Edistämistoimista huolimatta kasvisruoan menekki ei juuri lisääntynyt, vaan edelleen kasvisruoan valitsee vain noin 4 % asiakkaista.

Biojätteen määrää seurataan päivittäin kaikissa yksiköissä voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti. Ylijäämäruokaa lahjoitettiin Kajaanin Päiväkeskukselle 2113 kg kolmesta yksiköstä.

Kolmivuotinen Vastuulliset ruokapalvelut- hanke päättyi vuonna 2023. Mamselli oli mukana yhtenä kymmenestä toimijasta. Hankkeesta saatiin tukea julkisen ruokapalvelutoimijan strategiseen ja konkreettiseen vastuullisuustyöhön.

Vuoden aikana perehdyttiin ja toteutettiin Kainuun Jätehuollon Kuntayhtymän ohjeistusta jätteiden tehokkaasta lajittelusta ja kierrätyksestä.

1.7. Merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät sekä muut toiminnan kehittymiseen vaikuttavat seikat

Kajaanin kaupunkikonsernissa riskejä arvioidaan ja hallitaan kokonaisvaltaisesti. Riskienhallinnan ohjeiden mukaisesti myös Mamsellissa keskeisiä riskejä tunnistetaan, arvioidaan, hallitaan, seurataan ja raportoidaan järjestelmällisesti osana toimintaa.

Mamsellissa merkittävimmäksi rahoitusriskiksi on tunnistettu pitkällä aikavälillä haasteet kaupungin talouden tasapainossa. Toisena merkittävänä rahoitushaasteena on tunnistettu tuotteiden ja palveluiden hinnoittelun vastaamattomuus todellisten kustannusten kanssa. Osana rahoitusriskien hallintakeinoja Mamselli luopui Kajaterian ja Kaukametsän ravintolapalveluista sekä sulki kampusalueella toimineen kahvila NetCafen.

Merkittävimmiksi toiminnallisiksi riskeiksi on tunnistettu ammattitaitoisen henkilöstön saatavuus ja henkilöstön jaksaminen. Ammattitaitoisen työvoiman saatavuuden kanssa oli haasteita, muuten riski ei toteutunut. Ateria- ja puhtauspalveluiden rooli ns. läpikulkumatteina vahvistuu ennusteiden mukaan tulevaisuudessa. Mamsellissa on pyritty tunnistamaan ja edistämään tekijöitä, millä voidaan vaikuttaa positiivisesti henkilöstön pito- ja vetovoimatekijöihin.

Mamsellissa ei ole tunnistettu riskiä työnantajan omaisuuden näpistämisestä tai varastamisesta. Toukokuussa suoritettussa kassalippaan ruutiin tarkastamisen yhteydessä huomattiin, että kassalippaasta oli otettu luvatta pienehkö summa rahaa. Asiasta jätettiin rikosilmoitus, jonka aktiivinen esitutkinta on keskeytetty.

2 Talousarvion toteutumisvertailu

2.1 Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Sitovat tavoitteet

Sitova tavoite	Tavoite 2023	Toteutunut 2023	Tila
Tuottovaatimus.	Peruspääoman korko.	Toteutuu tilikauden ylijäämän myötä.	Toteutuu
Tilikauden ylijäämä	Ylijäämä ennen varauksia > 0	Tilikauden ylijäämä >0	Toteutuu

Toiminnalliset tavoitteet

Elinvoima ja osaaminen

Toiminnallinen tavoite	Mittari	Tavoite 2023	Toteutunut 2023	Tila
Palvelutuotannon toteutuminen kilpailukykyisesti, omakustannehintaan	Kulurakenteiden toteutumisen tavoitteiden mukaisesti	Asiakaskohtaiset vuositaivoitteet	Palvelutuotanto toteutettiin kokonaisvaltaisesti omakustannushintaan. Toiminnan kannattavuudessa vaihtelua puhtaanapito, -ateria, -ja ravintolakahvilat toimintojen kesken.	Toteutuu
Vaiikutetaan positiivisesti Mamsellin henkilöstön pito- ja vetovoimatekijöihin.	Pitovoiman ja vetovoiman tavoitteet asetettu	Vuositaivoitteet saavutetaan	Vuoden 2023 pitovoima oli 4,38 % (tavoite on 5 %) ja vetovoima 4,58 (tavoite 3,59). Pito- ja vetovoiman toiminnalliset tavoitteet saavutettiin.	Toteutuu osittain

Lapset ja nuoret

Asiakastytyväisyyden säännöllinen mittaaminen	Asiakastytyväisyys asteikolla 1-4	Käyttjäasiakkaat 3,05 Sopimusasiakkaat 3,05	Tavoitteena ollut asiakastytyväisyys saavutettiin päiväkodeissa, Kajaanin lukiolla, Kajaanin Ammattikorkeakoululla, puhtaanapidon kohteissa sekä sopimusasiakkaiden kohdalla. Keskiarvo ateria- ja puhtauspalveluissa yhteensä 2,91. Sopimusasiakkaiden tyytyväisyys 3,5.	Toteutuu osittain
---	-----------------------------------	--	---	--

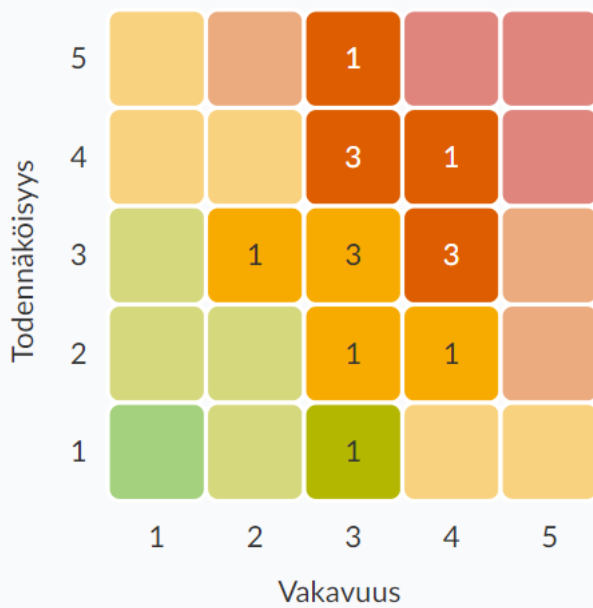
Kestävä kehitys

Toimialakohtaiset vastuullisuutta tukevat kokeilut	Yhteisten kokeilujen määrä	Vähintään yksi yhteinen kokeilu/ toimiala	Asiakkaiden kanssa on toteutettu vastuullisuutta tukevia kehitystoimia. Ateriapalveluissa teemana on "kaikki syö". Puhtaanapito- palveluissa tavoitteena on hallittu ja ennakoitu puhtaanapidon suunnittelu ja toteutus yhdessä asiakkaiden kanssa.	Toteutuu
--	----------------------------	---	---	---

2.2 Riskien hallinta

- 20 – 25** **Kriittinen tai ei siedettävissä oleva riski.** Tällainen riskitekijä vaatii yleensä välittömiä toimia.
- 10 – 16** **Merkittävä tai nopeasti toimenpiteitä vaativa riski.** Yleensä tämän kaltaiselle riskille on luotava suunnitelma, jolla sitä hallitaan, esimerkiksi sen pienentämisen osalta.
- 4 – 9** **Huomioitava tai seurattava riski.** Välittömät toimenpiteet eivät ole välttämättömiä, mutta riskiä ja sen kehittymistä on seurattava.
- 1 – 4** **Ei riskiä tai hyvin matala riski.** Ei vaadi välittömiä toimenpiteitä.

Riskikartta

Kohde	Riskialue	Riski	RL
Liikelaitokset > Kajaanin mamselli	2.2.1. Taloudelliset riskit	Kaupungin talous ei ole pitkällä tähtäimellä tasapainossa.	16
Liikelaitokset > Kajaanin mamselli	2.3.1. Operatiiviset riskit	Osaavan henkilöstön saatavuus	15
Liikelaitokset > Kajaanin mamselli	2.2.1. Taloudelliset riskit	Tuotteiden ja palveluiden hinnoittelu ei vastaa kustannuksia.	12
Liikelaitokset > Kajaanin mamselli	2.3.1. Operatiiviset riskit	Henkilöstön jaksaminen	12
Liikelaitokset > Kajaanin mamselli	2.4.1. Vahinkoriskit	Keittiön kriittisten tuotantolaitteiden ja koneiden rikkoutuminen	12
Liikelaitokset > Kajaanin mamselli	2.1.1. Strategiset riskit	Mamselli menettää yhden tai useamman merkittävän asiakkuuden	12
Liikelaitokset > Kajaanin mamselli	2.1.1. Strategiset riskit	Asiakstarpeiden nopeat ja ennakoimattomat muutokset	12
Liikelaitokset > Kajaanin mamselli	2.3.1. Operatiiviset riskit	Työntekijöiden palkat eivät tule maksuun sovittuna aikana.	12
Liikelaitokset > Kajaanin mamselli	2.1.1. Strategiset riskit	Kilpailukyvyyn heikentyminen	9
Liikelaitokset > Kajaanin mamselli	2.4.1. Vahinkoriskit	Asiakkaalle tai henkilökunnalle aiheutuu henkilöturvallisuutta vaarantava vahinko	9

2.3 Sisäinen valvonta

Valvonnan kohde	Toimenpiteet	Toteutunut 2023
Päätöksentekoprosessi	Vastuumäärittelyt pidetään ajan tasalla.	Vastuut ajan tasalla
Henkilöstöasiat	Mamsellissa toimitaan voimassa olevien lakien ja asetusten, virka- ja työehtosopimusten sekä henkilöstöasioita koskevien konsernimääräysten, päätösten ja ohjeiden mukaisesti. Varataan riittävät henkilöstöresurssit sovitun palvelutuotannon järjestämiseen. Laaditaan strategialähtöinen osaamisen kehittämissuunnitelma kolmelle vuodelle. Perehdyttämishjeet ja perehdyttämisen toimitamallit pidetään ajan tasalla.	Riittävän henkilöstöresurssin saamisessa on ollut haasteita ja tehtäviä on jouduttu jonkin verran priorisoimaan lakisääteisen palvelutuotannon turvaamiseksi. Mamsellin työyhteisöt kansainvälistyvät. Mamsellissa tehdään aktiivisesti töitä riittävän ja osaavan henkilöstöresurssin turvaamiseksi.
Taloussuunnittelu	Talousarvion sitovuuden noudattaminen Strategiset tavoitteet ohjaavat toimintaa. Talousprosessien kehittämistä jatketaan yhdessä konsernihallinnon talouspalveluiden kanssa.	Toiminnot suunnitellulla tasolla. Toimintaa on suunniteltu ja toteutettu strategiset tavoitteet huomioiden. Talousprosessien kehittämistä on jatkettu.
Kirjanpito ja maksuliikenne	Kirjanpito on ajantasainen ja luotettava. Ostolaskut ja myyntilaskut käsitellään asianmukaisesti ja ajantasaisesti. Kassojen tarkistukset toteutetaan suunnitellusti.	Kirjanpidon ajantasaisuudessa on ollut palveluntuottajasta johtuvista tekijöistä johtuvia haasteita ja viiveitä. Muuten toiminnot suunnitellulla tasolla. Ostolaskuprosessin toimivuutta (asiatarkastus ja hyväksyntä) tarkasteltu kokonaisvaltaisesti. Prosessin toimivuus on edellisvuodesta mennyt positiiviseen suuntaan. Kassojen tarkistukset on toteutettu vuoden aikana suunnitellusti. Kassojen tarkastuksissa todettiin keväällä yksi poikkeama, mikä on käsitelty ohjeistuksen mukaisesti.
Talousraportointi	Taloustilanne käsitellään Mamsellin johtoryhmässä ja talousraportti lähetetään säännöllisesti johtokunnan jäsenille. Tuloskeskustelut asiakkaiden kanssa.	Mamsellin taloudellinen tilanne raportoitiin ja käytiin yhdessä läpi johtokunnan ja johtoryhmän kokouksissa. Tuloskeskustelut käytiin suunnitelman mukaisesti läpi asiakkaiden kanssa.
Omaisuuksien hallinnointi	Mamsellin hankintojen ohjaus ja johtaminen on vastuutettu.	Vastuut ajan tasalla
Tietohallinto ja tietoturva	Mamsellissa on ajantasaiset toimintaan liittyvät tietosuojaselosteet. Mamsellin henkilöstöä koulutetaan kaupungin tietosuojaohjeista.	Toiminnot suunnitellulla tasolla
Avustusten, takausten ja vakuuksien myöntäminen	Mamselli ei myönnä avustuksia, takauksia tai vakuuksia.	Tilanne pysynyt samana
Sopimushallinta	Mamsellissa on määritetty sopimusvastuut.	Sopimushallinnan vastuut käyty läpi kaupungin asianhallintapäällikön kanssa.

Hankkeiden (projektien) hallinnointi	Mamsellissa ei ole omaa hanketoimintaa. Mamselli voi olla mukana muiden tahojen hankkeissa, silloin kun ne tukevat strategisia tavoitteita. Mamselli sitoutuu noudattamaan hankeohjeistuksia.	Tilanne pysynyt samana
--------------------------------------	---	------------------------

Kajaanin Mamselli	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Yhteensä (Henkilöstö, htv2)	159	156	164

2.4 Talousarvion toteumat, tuloslaskelma, investointi- ja rahoitusosa

Talousarvion toteutumisvertailu / tuloslaskelmaosa

Sisältää ulkoiset ja sisäiset tuotot ja kulut

Tilihierarkia	Alkup. TA koko vuosi	TA-muutokset	MTA koko vuosi	Toteuma_kum	Jäjellä MTA	TP_ed vuosi
▲						
Liikevaihto	11 179 251	0	11 179 251	12 419 563	-1 240 312	10 767 685
Liiketoiminnan muut tuotot	171 079	0	171 079	280 163	-109 084	242 888
Muut tuet ja avustukset	171 079	0	171 079	276 438	-105 359	242 886
Muut toimintatuotot				3 725	-3 725	2
Materiaalit ja palvelut	-4 620 409	0	-4 620 409	-5 373 538	753 129	-4 386 947
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 346 401	0	-2 346 401	-2 206 390	-140 011	-2 031 682
Palvelujen ostot	-2 274 008	0	-2 274 008	-3 167 149	893 141	-2 355 265
Henkilöstökulut	-5 848 125	0	-5 848 125	-6 016 078	167 953	-5 548 109
Palkat ja palkkiot	-4 706 060	0	-4 706 060	-4 873 417	167 357	-4 492 550
Henkilösivukulut	-1 142 064	0	-1 142 064	-1 142 661	597	-1 055 559
Poistot ja arvonalentumiset	-12 624	0	-12 624	-42 992	30 368	-20 176
Suunnitelman mukaiset poistot	-12 624	0	-12 624	-12 624	0	-20 176
Arvonalentumiset				-30 368	30 368	
Liiketoiminnan muut kulut	-885 773	0	-885 773	-947 968	62 195	-910 001
Liikelyijäämä (-alijäämä)	-16 600	0	-16 600	319 151	-335 751	145 341
Rahoitustuotot ja -kulut + (-)	-13 711	0	-13 711	-4 302	-9 409	-8 623
Korkotuotot				736	-736	35
Muut rahoitustuotot				4	-4	8
Korvaus peruspääomasta	-3 711	0	-3 711		-3 711	-600
Muut rahoituskulut	-10 000	0	-10 000	-5 042	-4 958	-8 065
Ylijäämä (-alijäämä) ennen satunnaisia e...	-30 311	0	-30 311	314 848	-345 160	136 718
Ylijäämä (-alijäämä) ennen varauksia	-30 311	0	-30 311	314 848	-345 160	136 718
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-30 311	0	-30 311	314 848	-345 160	136 718

Talousarvion toteutumisvertailu / tuloslaskelmaosa

Sisältää ulkoiset tuotot ja kulut

Tilihierarkia	Alkup. TA koko vuosi	TA-muutokset	MTA koko vuosi	Toteuma_kum	Jäjellä MTA	TP_ed vuosi
▲						
Liikevaihto	9 679 251	0	9 679 251	9 995 119	-315 868	9 165 535
Liiketoiminnan muut tuotot	171 079	0	171 079	280 163	-109 084	242 888
Materiaalit ja palvelut	-3 120 410	0	-3 120 410	-2 949 093	-171 317	-2 784 797
Henkilöstökulut	-5 848 125	0	-5 848 125	-6 016 078	167 953	-5 548 109
Poistot ja arvonalentumiset	-12 624	0	-12 624	-42 992	30 368	-20 176
Liiketoiminnan muut kulut	-885 773	0	-885 773	-947 968	62 195	-910 001
Liikelyijäämä (-alijäämä)	-16 601	0	-16 601	319 151	-335 752	145 341
Rahoitustuotot ja -kulut + (-)	-13 711	0	-13 711	-4 302	-9 409	-8 623
Ylijäämä (-alijäämä) ennen satunnaisia e...	-30 312	0	-30 312	314 848	-345 161	136 718
Ylijäämä (-alijäämä) ennen varauksia	-30 312	0	-30 312	314 848	-345 161	136 718
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-30 312	0	-30 312	314 848	-345 161	136 718

Talousarvion toteutumisvertailu / investointiosa

Ei raportoitavaa tilikaudelta vertailutietoineen.

Talousarvion toteutumisvertailu / rahoitusosa

Rahoituslaskelma	1.1.-31.12.2023	1.1.-31.12.2022
Toiminnan rahavirta		
Liikelylijäämä (-alijäämä)	319 150,72	145 340,93
Poistot ja arvonalentumiset	42 991,71	20 176,00
Rahoitustuotot ja -kulut	-4 302,28	-8 622,73
	<u>357 840,15</u>	<u>156 894,20</u>
Investointien rahavirta		
Investointimenot	0,00	0,00
	<u>0,00</u>	<u>0,00</u>
Toiminnan ja investointien rahavirta	357 853,77	156 894,20
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Vaihto-omaisuuden muutokset		
Saamisten muutos kunnalta	-1 981 268,52	-186 972,61
Saamisten muutos muilta	60 850,26	-31 698,83
Korottomien velkojen muutos kunnalta/kuntayhtymältä	-49 268,93	8 274,48
Korottomien velkojen muutos muilta	-1 014,24	53 292,52
	<u>-1 970 701,43</u>	<u>-157 104,44</u>
Rahavarojen muutos	-1 547,12	-210,24
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	80 815,31	82 362,43
Rahavarat 1.1.	82 362,43	82 572,67
	<u>-1 547,12</u>	<u>-210,24</u>
Rahoituslaskelman tunnusluvut		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 €	1 015	933
Kassan riittävyys, pv	2	3
Quick ratio	2,53	4,10
Current ratio	2,53	4,10
Kassan riittävyys pv		
= 365 pv * rahavarat 31.12. / kassasta maksut tilikaudella		
Quick ratio		
= (rahat ja pankkisaamiset + rah.arvopaperit + lyhytaikaiset saamiset) / (lyhytaikainen vieras pääoma - saadut ennakot)		
Current ratio		
= (vaihto-omaisuus + lyhytaikaiset saamiset + rah.arvopaperit + rahat ja pankkisaamiset) / (lyhytaikainen vieras pääoma - saadut ennakot)		

3 Tilinpäätöslaskelmat

3.1 Tuloslaskelma

Sisältää ulkoiset tuotot ja kulut

	1.1.-31.12.2023		1.1.-31.12.2022	
Liikevaihto		9 995 118,55		9 165 535,33
Liiketoiminnan muut tuotot		280 163,04		242 888,34
Tuet ja avustukset kunnalta/kuntayhtymältä		0,00		0,00
Materiaalit ja palvelut				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 206 389,64		-2 031 682,24	
Palvelujen ostot	-742 703,85	-2 949 093,49	-753 115,18	-2 785 922,42
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-4 873 417,04		-4 492 549,88	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-969 273,22		-888 350,67	
Muut henkilösivukulut	-173 387,69	-5 743 064,33	-167 208,09	-5 548 108,64
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-12 623,52		-20 176,00	
Arvonalentumiset	-30 368,19	-42 991,71	0,00	-20 176,00
Liiketoiminnan muut kulut		-947 967,72		-910 000,68
Liikeylijäämä (-alijäämä)		319 150,72		145 340,93
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	736,28		34,71	
Muut rahoitustuotot	3,67		7,67	
Korvaus peruspääomasta	0,00		-600,00	
Muut rahoituskulut	-5 042,32	-4 302,37	-8 065,11	-8 622,73
Ylijäämä (-alijäämä) ennen satunnaisia eriä		314 848,44		136 718,20
Ylijäämä (-alijäämä) ennen varauksia		314 848,44		136 718,20
Tilikauden ylijäämä (-alijäämä)		314 848,44		136 718,20

Tuloslaskelman tunnusluvut:

Sijoitetun pääoman tuotto, %	7,50	3,46
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	7,50	3,46
Voitto, %	3,16	1,49

Sijoitetun pääoman tuotto %

= 100 * (yli-alijäämä ennen satunnaisia eriä + kunnalle maks. korkokulut + muille maks. korkokulut + korvaus peruspo:sta)/

(oma pääoma + sijoitettu koroll. vieras pääoma + poistoero ja vap.eht. varaukset)

Kunnan sijoittama pääoman tuotto %

= 100 * (yli-alijäämä ennen satunnaisia eriä + kunnalle maks. korkokulut + korvaus peruspo:sta)/

(oma pääoma + lainat kunnalta + poistoero ja vapaaehtoiset varaukset)

Voitto %

= 100 * (yli-alijäämä ennen varauksia / liikevaihto)

3.2 Tase

	31.12.2023	31.12.2022
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	0,00	42 991,71
Aineelliset hyödykkeet	0,00	42 991,71
Koneet ja kalusto	0,00	42 991,71
VAIHTUVAT VASTAAVAT	7 204 022,01	5 285 150,87
Saamiset Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	6 307,38	37 394,90
Saamiset kunnalta	6 998 116,84	5 016 848,32
Muut saamiset	39 412,27	54 827,24
Siirtosaamiset	79 370,21	93 717,98
Rahat ja pankkisaamiset		
Kassatilit	1 920,00	3 850,00
Maksuliiketilnit	78 895,31	78 512,43
VASTAAVAA YHTEENSÄ	7 204 022,01	5 328 142,58

VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA	4 352 743,75	4 037 895,31
Peruspääoma	300 000,00	300 000,00
Edellisten tilikausien ylijäämä	3 737 895,31	3 601 177,11
Tilikauden ylijäämä	314 848,44	136 718,20
VIERAS PÄÄOMA	2 851 278,26	1 290 247,27
Lyhytaikainen	2 851 278,26	1 290 247,27
Ostovelat	224 637,27	321 029,47
Velat kunnalle	0,00	49 268,93
Muut velat	74 156,12	77 629,55
Siirtovelat	941 170,71	842 319,32
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	7 204 022,01	5 328 142,58

Taseen tunnusluvut		
Omavaraisuusaste, %	60,42	75,78
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	22,45	13,71
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1 000 €	4 053	3 738
Omavaraisuusaste %		
= 100 * (oma pääoma + poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (koko pääoma - saadut ennakot)		
Suhteellinen velkaantuneisuus %		
= 100 * (vieras pääoma - saadut ennakot) / käyttötulot		
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €		
= edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + tilikauden ylijäämä (alijäämä)		

3.3 Rahoituslaskelma

Rahoituslaskelma		
	1.1.-31.12.2023	1.1.-31.12.2022
Toiminnan rahavirta		
Liikelyljäämä (-alijäämä)	319 150,72	145 340,93
Poistot ja arvonalentumiset	42 991,71	20 176,00
Rahoitustuotot ja -kulut	-4 302,28	-8 622,73
	357 840,15	156 894,20
Investointien rahavirta		
Investointimenot	0,00	0,00
	357 853,77	156 894,20
Toiminnan ja investointien rahavirta		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Vaihto-omaisuuden muutokset		
Saamisten muutos kunnalta	-1 981 268,52	-186 972,61
Saamisten muutos muilta	60 850,26	-31 698,83
Korottomien velkojen muutos kunnalta/kuntayhtymältä	-49 268,93	8 274,48
Korottomien velkojen muutos muilta	-1 014,24	53 292,52
	-1 970 701,43	-157 104,44
Rahavarojen muutos	-1 547,12	-210,24
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	80 815,31	82 362,43
Rahavarat 1.1.	82 362,43	82 572,67
	-1 547,12	-210,24
Rahoituslaskelman tunnusluvut		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 €	1 015	933
Kassan riittävyys, pv	2	3
Quick ratio	2,53	4,10
Current ratio	2,53	4,10
Kassan riittävyys pv		
= 365 pv * rahavarat 31.12. / kassasta maksut tilikaudella		
Quick ratio		
= (rahat ja pankkisaamiset + rah.arvopaperit + lyhytaikaiset saamiset) / (lyhytaikainen vieras pääoma - saadut ennakot)		
Current ratio		
= (vaihto-omaisuus + lyhytaikaiset saamiset + rah.arvopaperit + rahat ja pankkisaamiset) / (lyhytaikainen vieras pääoma - saadut ennakot)		

3.4 Tilikauden tuloksen käsittely

Kajaanin Mamselli -liikelaitoksen johtokunta allekirjoittaa Kajaanin Mamselli -liikelaitoksen tilinpäätöksen vuodelta 2023 ja päättää, että tilikauden ylijäämä 314 848,44 euroa kirjataan Kajaanin Mamselli -liikelaitoksen taseeseen oman pääoman tilikauden yli-/alijäämä tilille.

Liikelaitoksen johtokunta esittää tilinpäätöksen Kajaanin kaupunginhallituksen ja kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi.

4 Tilinpäätöksen liitetiedot

4.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvät vastaavat on aktivoitu välittömään hankintamenoon.

Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu tasapoistoina pysyvien vastaavien

taloudellisen pitoajan perusteella.

Alle 10.000 euron hankinnat on kirjattu vuosikuluksi.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon.

4.2 Tuloslaskelman liitetiedot

Liikevaihto ja muut varsinaisen toiminnan tuotot tehtäväalueittain

	2023	2022
Ateriapalvelut	5 740 525	5 977 219
Puhtaanapitopalvelut	3 548 382	3 431 205
Hallinto	0	0
yhteensä	9 288 907	9 408 424

Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet:

Poistonalaisten hyödykkeiden poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua Kajaanin kaupungin poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu aineellisten hyödykkeiden hankintamenoista arvioitun taloudellisen käyttöiän mukaan.

Arvioitujen poistoajojen ja niitä vastaavien vuotuiset poistoprosentit sekä poistomenetelmät ovat:

Aineelliset hyödykkeet

Muut koneet ja kalusto

5

Tuloutus kaupungille

	2023	2022
Peruspääoman korko	3 711,00	600,00
Yhteensä	3 711,00	600,00

4.3 Taseen liitetiedot

Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

Pysyvät vastaavat 31.12.2023

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet

	Koneet ja kalusto	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1	42 991,71	63 167,71
Tilikauden poisto	-12 623,52	-20 176,00
Arvonlennukset ja niiden palautukset	-30 368,19	0,00
Poistamaton hankintameno 31.12	0,00	42 991,71
Kirjanpitoarvo 31.12	0,00	42 991,71

Vaihtuvat vastaavat 31.12.2023

Saamisten erittely

	2023 Pitkäaikaiset	2023 Lyhytaikaiset	2022 Pitkäaikaiset	2022 Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöltä				
Myyntisaamiset	0,00	1 412,00	0,00	7 124,32
Yhteensä	0,00	1 412,00	0,00	7 124,32
Saamiset kuntayhtymiltä				
Myyntisaamiset	0,00	0,00	0,00	9 247,57
Siirtosaamiset	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	9 247,57
Saamiset kunnalta				
Lainasaamiset	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut saamiset	0,00	6 998 130,46	0,00	5 016 848,32
Yhteensä	0,00	6 998 130,46	0,00	5 016 848,32
Saamiset muilta				
Myyntisaamiset	0,00	4 895,38	0,00	21 023,01
Muut saamiset	0,00	39 412,27	0,00	54 827,24
Siirtosaamiset	0,00	79 370,21	0,00	93 717,98
Yhteensä	0,00	123 677,86	0,00	169 568,23
Saamiset yhteensä	0,00	7 123 220,32	0,00	5 202 788,44

Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät

	2023	2022
Lyhytaikaiset siirtosaamiset		
Kela, korvaus työterveyshuollosta	49 667,00	56 222,43
Kela, ateriatuki	4 727,70	4 848,40
ELY-keskus, palkkatuki	13 808,29	29 503,68
Muut erät	11 167,22	3 143,47
yhteensä	79 370,21	93 717,98

Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

Oman pääoman erittely

Oma pääoman erittely

	2023	2022
Peruspääoma 1.1.	300 000,00	300 000,00
Peruspääoma 31.12.	300 000,00	300 000,00
Edellisten tilikausien ylijäämä	3 737 895,31	3 601 177,11
Tilikauden ylijäämä	314 848,44	136 718,20
yhteensä	4 352 743,75	4 037 895,31

Vieras pääoma

Vieras pääoma

	2023		2022	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Velat kuntayhtymille				
Ostovelat	0,00	0,00	0,00	10 491,80
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	10 491,80
Velat kunnalle				
Muut velat		2 851 278,26		49 268,93
Yhteensä	0,00	2 851 278,26	0,00	49 268,93
Velat muille				
Ostovelat	0,00	224 637,27	0,00	310 537,67
Muut velat	0,00	74 156,12	0,00	77 629,55
Siirtovelat	0,00	941 170,71	0,00	842 319,32
Yhteensä	0,00	1 239 964,10	0,00	1 230 486,54
Vieras pääoma yhteensä	0,00	4 091 242,36	0,00	1 290 247,27

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

	2023	2022
Lomapalkkavelkajaksotukset	931 704,47	842 319,32
Yhteensä	931 704,47	842 319,32

4.4 Vakuutuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

	2023	2022
Leasingvastuut		
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	11 118,19	15 750,78
Myöhemmin maksettavat	12 025,18	15 199,97
Yhteensä	23 143,37	30 950,75

4.5 Henkilöstöä koskevat liitetiedot

	2023	2022
Henkilöstön määrä 31.12. (htv2)		
vakinaiset	140,6	135,5
määräaikaiset	18,3	19,9
työllistetyt	5,5	3,7
Yhteensä	164,4	159,1
Henkilöstökulut		
Tuloslaskelman henkilöstökulut		
Maksetut palkat	4 965 326,73	4 634 492,23
Henkilöstökorvaukset	-91 909,69	-141 942,35
Palkat ja palkkiot yhteensä	4 873 417,04	4 492 549,88
Eläkekulut	969 273,22	888 350,67
Muut henkilösivukulut	173 387,69	167 208,09
Tuloslaskelman henkilöstökulut yhteensä	6 016 077,95	5 548 108,64
Aktivoidut henkilöstökulut yhteensä	0,00	0,00

5 Kirjanpito ja tositelajit

KIRJANPITOKIRJAT

Päiväkirja	sähköinen
Pääkirja	sähköinen
Myyntireskontra	sähköinen
Ostoreskontra	sähköinen
Palkkakirjanpito	sähköinen
Käyttöomaisuuskirjanpito	sähköinen
Tase-erittelyt	sähköinen
Tilinpäätös	sidottu

TOSITELAJIT

291_100100	291 Aineettomat oikeudet
291_100500	291 Tietokoneohjelmistot
291_101000	291 Muut pitkävaikutteiset menot
291_110000	291 Maa- ja vesialueet
291_110200	291 Kiinteistöjen liittymismaksut
291_111500	291 Asuinrakennukset
291_111600	291 Hallinto- ja laitosrakennukset
291_111700	291 Tehdas- ja tuotantorakennukset
291_112000	291 Muut rakennukset
291_113000	291 Maa- ja vesirakenteet
291_114000	291 Johtoverkostot ja laitteet
291_114100	291 Vesi- ja viemäriverkosto
291_114200	291 Hulevesiverkosto
291_114300	291 Vesijohtoverkosto
291_114400	291 Viemäriverkosto

291_115000	291 Muut kiinteät rakenteet ja laitteet
291_115100	291 Muut kiinteät koneet ja laitteet
291_116000	291 Kuljetusvälineet
291_116500	291 Tietokonelaitteet
291_117000	291 Muut koneet ja kalusto
291_118000	291 Luonnonvarat
291_118400	291 Arvo- ja taide-esineet
291_120000	291 Osakkuusyhteisöosakkeet ja osuudet
291_120100	291 Yhteisyhteisöosakkeet ja -osuudet
291_120200	291 Muut omistusyhteisyhteisöosakkeet ja -osuudet
291_120400	291 Tytäryhteisöosakkeet ja osuudet
291_120600	291 Kuntayhtymäosuudet
291_120900	291 Liikelaitosten pääomat
291_121200	291 Muut osakkeet ja osuudet
291_121210	291 Muut asunto-osakkeet
291AKT	291 Aktivoinnit
291AKT2	291 Aktivointi kirjanpito-oikaisu
291ALV	291 ALV-maksuajo
291AMS	291 Asiakkaan manuaaliset suoritukset
291AS	291 Asiakasnumero 1000001-9999999
291FV	291 Invoice
291HYV	291 Hyvitysten palautus
291KKE	291 Kirjauksansion eränumero
291KKS	291 Kirjauksansiosiirto
291KOS	291 KOM tapahtumat (SUMU)
291KOS2	291 KOM kirjaukset kirjanpito
291KPA	291 Kirjanpitotapahtuman palautustapahtuma
291KPL1	291 ATKSLA kirjanpito
291KPL2	291 Ceepos kirjanpito
291KPL3	291 Jamix kirjanpito
291KPL4	291 Inworks Vesi kirjanpito
291KPL5	291 Pusatec kirjanpito
291KPL6	291 Timmi kirjanpito
291KPP	291 Kirjanpitotapahtuman peruutuksen jäljitysnumero
291LO	291 Lomakehuomautus
291LT	291 Luottotappiokirjaus
291MK	291 Maksukehotus
291MKM	291 Myren kohdistustapahtumat maksutosite
291MKP	291 Myren kohdistustapahtumat päätöstitite
291ML	291 Matkalaskut
291MU	291 Muistiotositteet
291MYL10-80	291 Laskunumero, laskulaji 10-80
291OKM	291 Ostoreskontran kohdistustapahtumat maksutosite
291OL	291 Ostolaskujen tositenumero
291OM	291 Ostoreskontramaksut
291PA	291 Palkat
291PR_1	291 Projektinnumero
291PRO	291 Projektinkirjauksansio
291PSOP	291 PSOPmaksut
291PSU	291 Intrum-suoritukset
291RAHULK	291 Rahoituslaskelman ulkopuoliset
291SOP	291 Projektisopimus (manuaalinen)
291T	291 Toimittajanumero
291TN	291 Tapahtumatunnus
291VII	291 Asiakkaan viitemaksut
291VTO	291 Väliaikainen tositenumero
291VY1-3	291 Vaiheen 1-3 vyörytysten tositenumero
291VYP	291 Vyörytysten peruutustositite
291XAS	291 Kirjanpidon konversiot
291XKOM	291 Kom-konversio
291XMY	291 Myyntireskontran konvertoinnin numerosarja

6 Tilinpäätöksen allekirjoitus

Kajaanissa 29. päivänä helmikuuta 2024

Johtokunta:

Kaija Patronen, puheenjohtaja

Tommi Ikäheimo

Piritta Korhonen

Lauri Niiranen, varapuheenjohtaja

Karoliina Kuvaja

Tarja Karppinen

Tuija Vuorinen, liikelaitoksen johtaja

5.1.3 Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitos tilinpäätös 2023

1. Toimintakertomus

1.1 Liikelaitoksen johtajan katsaus

Vuosi 2023 oli Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitoksessa monipuolinen ja työntäyteinen. Toteutimme ja tuotimme toisen asteen koulutuksen tehtäviä, kuten yleis- ja ammattisivistystä, kansainvälisyyttä, jatkuvaan oppimista ja työelämän kehittämistä, tarvelähtöisesti ja tehokkaasti. Saavutimme pääsääntöisesti koulutusliikelaitokselle asetetut taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet.

Oppilaitoksemme – Kainuun ammattiopisto, KAO ja Kajaanin lukio – ovat yhteisöjä, joissa on hyvä oppia ja kasvaa sekä työskennellä toimintaympäristön lähellä ja kaukana tapahtuvista muutoksista huolimatta. Keskeisinä tekijöinä tässä ovat opetus- ja tukipalveluhenkilöstömme osaaminen ja sitoutuminen työhönsä. Meille on yhteisesti merkityksellistä se, että jokainen opiskelija voi olla osaaja, jos saa oppia omista lähtökohdistaan. Vuoden aikana KAO:sta valmistui 1080 koko tutkinnon suorittanutta ammattilaista ja lisäksi 171 suoritti tutkinnon osan tai osia. Kajaanin lukiosta sai valkolakkinsa 170 ylioppilasta, joista 12 suoritti myös ammatillisen perustutkinnon.

Taloudellinen tilanteemme on hyvä. Tämä mahdollistaa osaltaan tarvittavat toiminnalliset ja rakenteelliset muutokset niin, että voimme vastata opiskelijoiden ja elinkeinoelämän muuttuviin osaamisen kehittämisen tarpeisiin sekä tukea hyvinvoinnin ja elinvoiman rakentamista kaikkialla toiminta-alueellamme. Perusta tuleville vuosille on tukeva, vaikka julkisessa taloudessa on haasteita.

Oppilaitostemme toiminta vahvistui entisestään vuoden aikana. Muun muassa ammatillisen koulutuksen työelämäyhteistyö laajeni, kun Toyota Auto Finland Oy:n tutkintojen järjestäminen siirtyi Kajaanin kaupungille 1.1.2023 opetus- ja kulttuuriministeriö muutti Kajaanin kaupungin ammatillisten tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupaa. Kajaanin lukio osallistui puolestaan laadunhallinnan Verkostosta laatua seutulukioihin -hankkeeseen, jonka avulla otetaan käyttöön lukiokoulutuksen laatustrategia ja jatkuvan parantamisen toimintamalli. Laadunhallinta muodostaa näin yhteisen pohjan toisen asteen koulutuksen laadukkaalle järjestämiselle.

Päivitimme strategiamme henkilöstölle ja johtokunnalle suunnatun kyselyn tulosten ja yhteisten käsittelyjen perusteella vuosille 2024-2026. Toimintaympäristön muutokset ja tarpeet, hallitusohjelman vaikutukset koulutuksen järjestämiseen, Kajaanin kaupungin uusi strategia sekä tulevaisuuden kuvat ja kehityssuunnat vaikuttivat päivitystarpeeseen. Perustehtävämme on olla oppimisen, osaamisen ja sivistyksen mahdollistaja. Visionne mukaan olemme vastuullisen tulevaisuuden tekijä. Strategiset tavoitteemme ovat: osaavat opiskelijat ja kehittyvä työelämä, opiskelija- ja asiakaslähtöinen toiminta ja pedagogiikka sekä hyvinvoiva ja uudistuva yhteisö. Strategiaprosessi rakensi yhteistä ymmärrystämme sekä edisti yhteistyötämme. Päivittämisen tavoitteena oli yhtenäisen ja yhdessä sovitun toimintakulttuurin vahvistaminen sekä organisaatorakenteen ja johtamisjärjestelmän perustan luominen, mikä tukee toimintakulttuurin ja arvojen toteutumista. Tavoitteena oli myös ulkoisen kilpailukyvyn ja sisäisen suorituskyvyn vahvistaminen. Toimeenpano etenee arkeen vuoden 2024 alusta alkaen tukien toisen asteen koulutuksen järjestämistä yhteiseksi hyväksi.

Kiitän henkilöstöä merkittävästä työpanoksesta toisen asteen koulutuksen hyväksi sekä työelämän toimijoita ja sidosryhmiä hyvästä ja tulevaan suuntaavasta yhteistyöstä!

Anni Miettunen
johtaja
Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitos

1.2 Liikelaitoksen hallinto

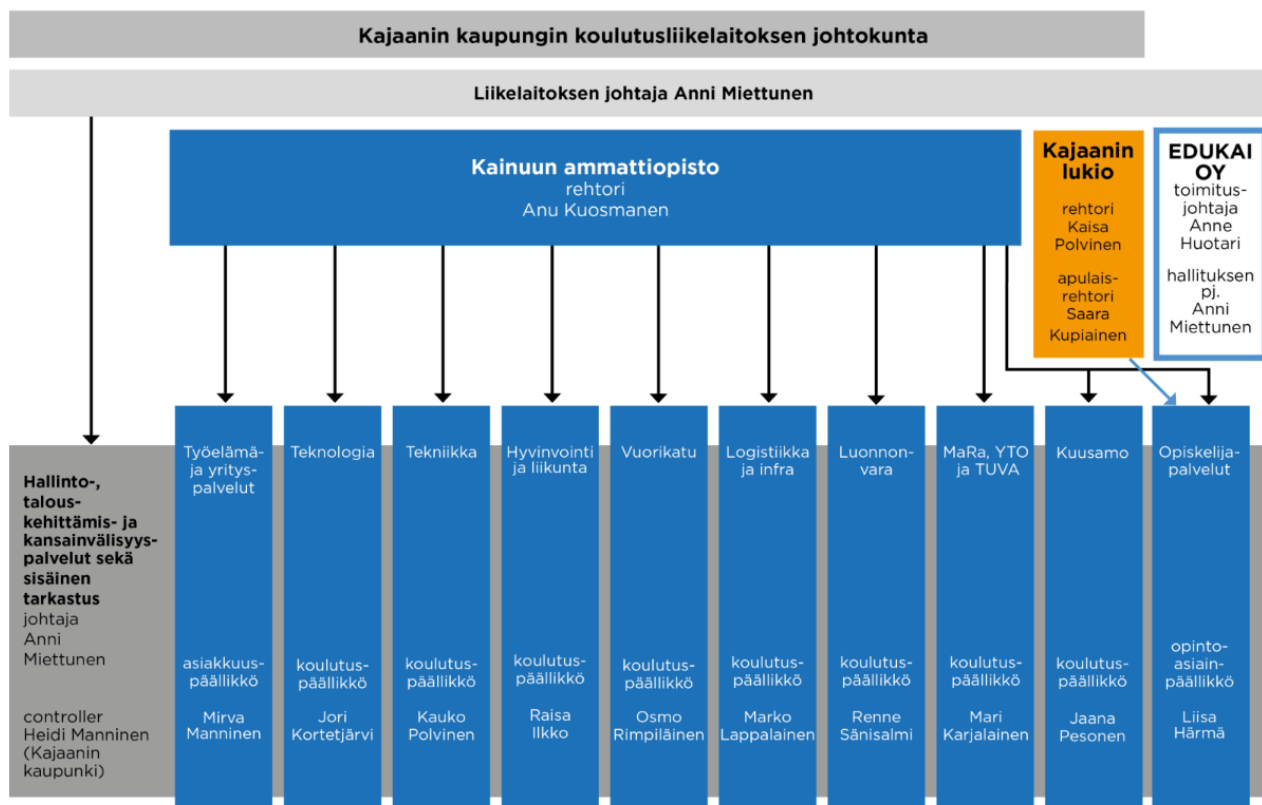
Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitos kuuluu kaupungin konserniin. Kajaanin kaupunki vastaa järjestämislupansa mukaisesti ammatillisen ja lukiokoulutuksen organisoinnista omalla alueellaan, koulutuksen suuntaamisesta Kainuun

ja Koillismaan (Kuusamo) elinkeino- ja työelämän tarpeisiin. Kajaanin kaupunki päättää siitä, millaisia oppilaitoksia tai toimipisteitä se ylläpitää.

Kajaanin kaupungin hallintosäännön mukaan koulutusliikelaitos hoitaa ja vastaa toisen asteen koulutuksen lainsäädännössä ja järjestämislupapäätöksissä koulutuksen järjestäjälle sekä kuntalaissa kunnallisille liikelaitoksille määrätystä tehtävistä.

Kajaanin kaupunki ylläpitää koulutuksenjärjestäjänä kahta oppilaitosta, jotka ovat koulutusliikelaitoksen tulosalueita. Kajaanin lukio toteuttaa lukiokoulutusta ja Kainuun ammattiopisto ammatillista koulutusta. Kainuun ammattiopiston toimipaikat ovat Kajaaniin lisäksi Kuusamossa, Vantaalla ja Vuokatissa.

Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitoksen organisaatio 1.8.2023

Kuva: Koulutusliikelaitoksen organisaatio 1.8.2023.

Esihenkilömuutokset vuonna 2023

- Anni Miettunen, Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitoksen johtaja 1.3.2023 alkaen
- Kuosmanen Anu, Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitoksen vt. johtaja 1.9.2022-28.2.2023
- Raisa Ilkko, Kainuun ammattiopiston vs. rehtori 1.9.2022-28.2.2023
- Kuosmanen Anu, Kainuun ammattiopiston rehtori 1.3.2023 alkaen
- Jaana Kilpelänaho, Kajaanin lukion rehtori 1.1. - 31.7.2023
- Kaisa Polvinen, Kajaanin lukion vs. rehtori 1.8.2023 alkaen
- Kaisa Polvinen, Kajaanin lukion apulaisrehtori 1.1. - 31.7.2023
- Saara Kupiainen, Kajaanin lukion apulaisrehtori 1.8.2023 alkaen

Johtokunta

Liikelaitoksen yleistä hallintoa ja taloutta johtaa kaupunginhallituksen alaisena toimiva johtokunta. Johtokunta edistää, ohjaa ja valvoo liikelaitoksen toimintaa. Johtokunta vastaa liikelaitoksen hallinnon ja toiminnan sekä sisäisen valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä. Johtokunta valvoo liikelaitoksen etua. Esittelijänä toimii liikelaitoksen

johtaja tai hänen estyneenä ollessa hänen tehtävään määräämänsä henkilö. Johtokunnassa on edustajat myös Kuusamosta, Kuhmosta/Suomussalmelta. Liikelaitoksen johdon muodostavat johtokunta, liikelaitoksen johtaja ja tulosalueiden johtajat/rehtorit (lukio ja ammatillinen koulutus).

Vaalikauden 2021–2023 johtokunnan jäsenet

Johtokunnan jäsenistä ja heidän henkilökohtaisista varajäsenistään kuusi (6) nimeää Kajaanin kaupunki, kaksi (2) Kuusamon kunta ja yhden (1) yhdessä Kuhmo ja Suomussalmi, jotka vaihtavat varsinaisen ja varajäsenen paikkoja toimikauden vaihtuessa.

Kajaanin kaupunginhallituksen päätöksellä 28.9.2021 § 215 vaalikaudella 2021–2023 toimii seuraavista jäsenistä ja varajäsenistä koostuva johtokunta.

Varsinaiset jäsenet	Varajäsenet
Raimo Tornberg, pj (Kajaani)	Mika Heikkinen (Kajaani)
Anne Koski-Heikkinen, varapj (Kuusamo)	Tomi Meriläinen (Kuusamo)
Elina Kempainen (Kuusamo)	Hannu Ervasti (Kuusamo)
Valtteri Arffman (Kajaani)	Jyrki Lesonen (Kajaani)
Piritta Korhonen (Kajaani)	Peppiina Hakkarainen (Kajaani)
Juho Leinonen (Kajaani)	Jaakko Perhovaara (Kajaani)
Pirra Keränen (Kajaani)	Leena Törrö (Kajaani)
Johanna Saarivaara (Kajaani)	Senni Kela (Kajaani)
Mikko Polvinen (Kuhmo)	Terttu Huttu-Juntunen (Suomussalmi)
Minna Keränen, henkilöstön edustaja (Kajaani)	Eira Piipponen (Kajaani)
Auli Halonen, kh:n edustaja (Kajaani)	

Johtokunta kokoontui kolme (3) kertaa kevään 2023 aikana.

Vaalikauden 2023–2025 johtokunnan jäsenet

Kajaanin kaupunginhallituksen päätöksellä 20.06.2023 § 134 vaalikaudella 2023–2025 toimii seuraavista jäsenistä ja varajäsenistä koostuva johtokunta.

Varsinaiset jäsenet	Varajäsenet
Raimo Tornberg, pj (Kajaani)	Paavo Niemelä (Kajaani)
Anne Koski-Heikkinen, varapj (Kuusamo)	Tomi Meriläinen (Kuusamo)
Elina Kempainen (Kuusamo)	Hannu Ervasti (Kuusamo)
Valtteri Arffman (Kajaani)	Jyrki Lesonen (Kajaani)
Piritta Korhonen (Kajaani)	Peppiina Hakkarainen (Kajaani)
Juho Leinonen (Kajaani)	Jaakko Perhovaara (Kajaani)
Pirra Keränen (Kajaani)	Leena Törrö (Kajaani)
Johanna Saarivaara (Kajaani)	Senni Kela (Kajaani)
Terttu Huttu-Juntunen (Suomussalmi)	Tuomas Huotari (Kuhmo)
Minna Keränen, henkilöstön edustaja (Kajaani)	Eira Piipponen (Kajaani)
Auli Halonen, kh:n edustaja (Kajaani)	

Johtokunta kokoontui neljä (4) kertaa syksyn 2023 aikana.

1.3 Taloudellinen kehitys

Koulutusliikelaitoksen tilinpäätöksen mukainen tilikauden ylijäämä on 948 989,64 €.

Koulutusliikelaitoksen saamat valtionosuudet olivat suurin tuloerä, 33,9 M€. Ammatillisen koulutuksen rahoitusta jaetaan erillisillä lisärahoitushauilla pitkin vuotta. Vuonna 2023 KAO sai kahdesta erillisestä lisärahoituksesta yhteensä 307 442 €. Ensimmäisessä lisäsuoritepäätöksessä KAO sai perusrahoituksen harkinnanvaraista korotusta oppisopimuskoulutuksen koulutuskorvauksen uudistamisen kokeiluun 85 472 €. Toisessa lisäsuoritepäätöksessä KAO:lle myönnettiin tavoitteellisia opiskelijavuusia lisää yhteensä 31 opiskelijavuotta, 218 970 € ja harkinnanvaraista korotusta oppivelvollisten matkakorvauksiin 3 000 €, yhteensä 221 970 €. KAO:n valtionosuudet olivat yhteensä 29,8 M€. KAO:n valtionosuus kasvoi edelliseen vuoteen noin 1,2 M€ (+4,2 %). Lukion lopullinen valtionosuuskertymä oli 4,1 M€. Lukion valtionosuus kasvoi edellisestä vuodesta 6,5 %, n. 253 000 €. Talousarvioon tehtiin keväällä 2023 talousarviomuutos eli noin 1,4 M€:n lisäys valtionosuuksiin vastaamaan OKM:n joulukuun 2022 mukaista valtionosuuspäätöstä vuodelle 2023. Kulupuolelle ei tehty vastaavasti talousarviolisäyksiä/muutoksia.

Liikelaitoksen liikevaihto 7,0 M€ sisältää erilaisia myyntituottoja sekä suurimpana koulutusliikelaitoksen sisäiset tukipalvelujen vyörytystulot 5,0 M€. Liikevaihdon ulkoiset tuotot olivat yhteensä 1,95 M€, kasvua edelliseen vuoteen 1,5 %. Muiden tuottojen toteuma sisältää pääosin hanketuloja, avustuksia ja tukia, sekä muita pienempiä toimintatuottoja. Niiden kokonaistoteuma oli 1,6 M€ ja laskivat 5,8 % edelliseen vuoteen verrattuna. Hanketuet ja avustukset laskivat n. 11 %.

Liikelaitoksen kustannuksista aine- ja tarvikeostot olivat 2,3 M€, kasvua edelliseen vuoteen 14,7 %. Kasvu kohdistui muun muassa opetusmateriaalihankintoihin. Palvelujen ostot kasvoivat vuoteen 2022 verrattuna 7,6 %. Kasvua oli muun muassa opetuspalveluissa, majoitus- ja ravitsemispalveluissa, ateriakorvauksissa, työterveyshuollon kustannuksissa ja koulutuskorvauksissa. Palvelujen ostojen toteuma oli 11,0 M€, joista koulutusliikelaitoksen sisäiset tukipalvelujen vyörytysmenot 5,0 M€. Tukipalvelujen vyörytyskustannukset pysyivät lähes samalla tasolla kuin vuonna 2022.

Henkilöstökulujen osalta koulutusliikelaitoksen talousarvioon oli varattu 21,4 M€. Henkilöstökulut olivat 21,7 M€. Henkilöstömenot kokonaisuudessaan kasvoivat 7,1 % edelliseen vuoteen verrattuna. Henkilötyövuosia (HTV2) kertyi 335,8. Kunta-alan palkkojen sopimuskorotukset toteutettiin yleiskorotuksilla 2,2 %, paikallisella järjestelyerällä ja kehittämisohjelmaerällä (paikallinen erä) 1.6.2023 sekä kertaerällä 30.6.2023.

Liiketoiminnan muut kulut olivat yhteensä noin 6,0 M€, josta suurin osuus ovat vuokratulot (toimitilat, leasingit ja muut vuokrat 97 %). Liiketoiminnan muut kulut kasvoivat maltillisesti edelliseen vuoteen verrattuna + 1,6 %. Toimitilojen vuokratulot kasvoivat edellisestä vuodesta 5,4 %. Leasinglaitteiden vuokratulot kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna 8 %.

Koulutusliikelaitoksen poistojen määrä on pienentynyt edelliseen vuoteen verrattuna 4,4 %. Poistot ja arvonalentumiset olivat n. 1,0 M€. Käyttöomaisuudesta alaskirjattiin vuoden lopussa pieniä käyttöomaisuuskohteita, yhteensä 20 539 €. Kuluneen vuoden osalta investoinnit toteutuivat lähes talousarvion mukaisesti (TA 665,1 t€, TOT 664,1 t€).

Liikelaitoksen varsinaisen toiminnan tulos on noin 564 822 € ylijäämäinen. Liikelaitoksen kehittämisrahastoa käytettiin investointimenoihin vuoden aikana 655 592 euroa. Poistoero ja rahastonvähennyskirjaukset ovat tulosvaikutukseltaan yhteensä 402 395 €.

Vuoden 2024 varsinainen rahoituspäätös julkaistiin joulukuussa 2023. Sekä Kainuun ammattiopiston että lukion rahoitus kasvaa vuoteen 2023 verrattuna. Tulevan vuoden aikana tehtävät ammatillisen koulutuksen lisärahoituspäätökset voivat vielä parantaa tilannetta, mutta riskinä on jo useamman vuoden ajan nähty kelluva rahoitusjärjestelmä ja mahdolliset merkittävätkin erot varainhoitovuosien välisessä rahoituksessa.

1.4. Olennaiset tapahtumat

Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitos

Strategian päivitys

Strategian päivitysprosessi toukokuusta 2023 alkaen on rakentanut yhteistä ymmärrystä sekä tukenut yhteistyötä ja toisen asteen koulutusten perustehtäviä. Esimerkiksi opetus- ja tukipalveluhenkilöstölle on yhteisesti merkityksellistä se, että opiskelijalla on mahdollisuus oppia omista lähtökohdistaan, jonka mahdollistamiseen keskitymme yhdessä.

Strategia on päivitetty henkilöstölle ja johtokunnalle suunnatun kyselyn tulosten ja yhteisten käsittelyjen perusteella vuosille 2024–2026:

- Perustehtävä: Oppimisen, osaamisen ja sivistyksen mahdollistaja
- Visio: Vastuullisen tulevaisuuden tekijä
- Kolme strategista tavoitetta: Osaavat opiskelijat ja kehittyvä työelämä, opiskelija- ja asiakaslähtöinen toiminta ja pedagogiikka sekä hyvinvoiva ja uudistuva yhteisö.

Päivittämisessä on otettu huomioon kyselyn tulosten ohella toimintaympäristön muutokset ja tarpeet ennakoivalla otteella, uuden hallitusohjelman vaikutukset koulutuksen järjestämiseen sekä erilaiset ja yhtä mahdolliset tulevaisuuden kuvat ja kehityssuunnat. Päivittämisen tavoitteena on ollut yhtenäisen ja yhdessä sovitun toimintakulttuurin vahvistaminen sekä organisaatorakenteen perustan luominen, mikä tukee toimintakulttuurin toteutumista. Tavoitteena on ollut myös ulkoisen kilpailukyvyyn ja sisäisen suorituskyvyn vahvistaminen. Strategian toimeenpano etenee arjeksi vuoden 2024 alusta alkaen.

Muita olennaisia tapahtumia

- Opetus- ja kulttuuriministeriö muutti 1.1.2023 alkaen Kajaanin kaupungin ammatillisten tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupaa siten, että vähimmäisopiskelijavuosimäärään lisätään 35 vähimmäisopiskelijavuotta, ja samalla Toyota Auto Finland Oy:n tutkintojen järjestäminen siirtyi jatkossa Kajaanin kaupungille.
- Osana kaupunkikonsernia osallistuttiin Positiivinen organisaatio -työyhteisökyselyyn lokakuussa 2023.
- Henkilöstön hyvinvointi- ja virkistyspäivä järjestettiin Vuokatin urheiluopistolla 19.10.2023.
- Keväällä aloitettiin oppilaitosturvallisuuden hallinnan ja ohjeiden päivittäminen ja kehittäminen yhteisen ymmärryksen rakentamisella ja nykytilan selvittämisellä. Työ jatkuu kevään 2024 ajan tarvittavien dokumenttien päivittämisellä, toimintatapojen kehittämisellä ja yhteisen osaamisen vahvistamisella.

Kajaanin lukio

- Lukion rehtori Jaana Kilpelänaho jäi virkavapaalle 1.8.2023 alkaen, vs. rehtorina toimi Kaisa Polvinen ja apulaisrehtorina Saara Kupiainen.
- Opiskelijoita osallistui MAOL:n kansallisiin neljän tieteen kisojen kilpailuihin.
- Opiskelijoita tutustui Euroopan hiukkasfysiikan tutkimuskeskus CERN:iin lokakuussa.
- Lukio on osallistunut laadunhallinnan Verkostosta laatua seutulukioihin -hankkeeseen, jonka avulla otetaan käyttöön lukiokoulutuksen laatustrategia ja jatkuvan parantamisen toimintamalli. Hanke jatkuu vuoden 2024 puolelle.

Kainuun ammattiopisto, KAO

- Opiskelijat osallistuivat Taitaja-semifinaaleihin ja finaaleihin sekä Uskalla Yrittää -finaaliin. Opiskelijoita ja henkilökuntaa osallistui SakuStars ja Saku ry:n kisoihin. Osallistumiset ovat tuottaneet menestystä ja mitalisijoja.
- Syksyllä alkoi Kajaanissa uusi tutkintokoulutukseen valmentava koulutus eli TUVA-koulutus ukrainalaisille ja Kuusamossa Selkotuva-koulutus eri kansallisuuksia edustaville opiskelijoille.
- Opiskelijoita ja henkilökuntaa osallistui monialaisesti erilaisten tapahtumisen järjestämiseen, kuten Kuusamossa järjestetyn Ruka Nordic tapahtuman 24-26.11.2023 järjestelyihin
- Kuhmon Taitotehdas-toimintamalli vakiintui ja opintoja suoritti 20–30 opiskelijaa kymmenessä eri ammatillisessa tutkinnossa.
- Oppisopimuskoulutusyhteistyö jatkui Terrafame Oy:n kanssa uudella aloittavalla ryhmällä. Tähän mennessä yritykseen on koulutettu oppisopimuksella vuosina 2020–2023 yli 100 prosessialan ammattilaista.

1.5. Liikelaitoksen henkilöstö

Kajaanin koulutusliikelaitoksen henkilöstövahvuus vuonna 2023 oli yhteensä 335,8 (v. 2022 326,3). Henkilötyövuosi HTV2 nousi edelliseen vuoteen verrattuna 9,5 HTV2:ta.

Palvelussuhteiden määrä 31.12.2023 tilanteen mukaan oli 353 (351 hlöä v. 2022). Palvelussuhteiden määrä on vaihdellut kuukausittain, minimissään 338 henkilöä ja maksimissaan 364 henkilöä. Koulutusliikelaitoksen henkilöstöstä työskenteli 31.12.2023 toistaiseksi voimassa olevassa palvelussuhteessa 272,1 henkilöä (81 %), määräaikaaisessa palvelussuhteessa 60 henkilöä (10 %). Virkasuhteessa työskenteli 279 ja työsuhteessa 74 henkilöä. Palvelussuhteista 314 oli kokoaikaista, 33 osa-aikaista ja 6 sivutoimista. Koulutusliikelaitoksessa työskenteli 166 miestä (47 %) ja 187 naista (53 %). Henkilöstön keski-ikä oli 50,0 vuotta (49,9 vuotta v. 2022). KVTES työehtosopimusalan piirissä työskenteli 73 henkilöä, Teknisessä 2 ja OVTES:n sopimusallalla 278 henkilöä.

Palkkojen ja palkkioiden kokonaissumma oli 17,6 M€ ja henkilöstökulut henkilösivukuluineen yhteensä 21,7 M€ (20,26 M€ v. 2022). Poissaolot palkattomien yksityisasioiden vuoksi laski 230 työpäivästä 59 työpäivään vuonna 2023. Vuoden aikana eläkkeelle siirtyi 8 henkilöä. Pääsääntöisesti tilalle on palkattu uusia työntekijöitä, ja tehtäväkuvia on uudistettu tarpeen mukaisesti.

Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitoksen koulutuspäiviä kertyi yhteensä 627 kalenteripäivää (353 päivää v. 2022). Osaamisen kehittämisen kokonaiskustannukset olivat 210 399 € (133 323 euroa v. 2022). KAO:n henkilöstöä on osallistunut sisäisiin koulutuksiin ja yhteistyökumppaneiden toteuttamiin koulutuksiin, joiden teemoina ovat olleet ajankohtaiset oppilaitoksen toimintaa ja ammatillista koulutusta koskevat asiat. Vuonna 2023 sisäisesti järjestetyt koulutukset ovat käsitelleet mm. opiskelijoiden henkilökohtaistamista ja omaohjaajana toimimista. Yhteistyökumppaneiden toteuttamissa koulutuksissa osaamisen kehittämisen teemoja olivat mm. opiskelijoiden tukimuotojen toteuttaminen, tekijänoikeudet ja jätelain uudistuminen. Vuonna 2023 suoritettiin myös digiope-erikoistumisopintoja ja neuropsykiatrisen valmennuksen opintoja. KAO:n henkilöstöä on osallistunut lisäksi työssä tarvittaviin kortti- ja passikoulutuksiin, ensiapukoulutuksiin ja muihin käytännön opetusasioihin liittyviin ja alakohtaisiin substanssikoulutuksiin. Lukion johtoryhmä jatkoi Positiivinen johtaminen -valmennusta ja koko lukion henkilöstö osallistui Positiivinen organisaatio -koulutukseen. Lisäksi lukion henkilöstö on osallistunut oman alansa koulutuksiin sekä tekoälykoulutukseen. Lukio on mukana Verkostosta laatua seutulukioihin -hankkeessa, jonka kautta osa henkilöstöstä on ollut mukana lukion laadun kehittämisen koulutuksissa. Henkilöstö on myös kehittänyt omaehtoisesti osaamistaan mm. pedagogisilla koulutuksilla ja muilla alansa kuuluvilla erikostumiskoulutuksilla. Henkilöstön omaehtoista koulutusta on tuettu kaupungin ohjeistuksen mukaisesti.

Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitoksessa huolehditaan hyvin lakisääteisestä työhyvinvointi- ja työsuojelutoiminnasta sekä tuetaan omaehtoista työhyvinvointia monipuolisesti. Sairauspoissaolotyöpäivien määrä väheni ollen nyt keskimäärin 6,5 työpäivää/HTV (2022 8,1 tpv/HTV; 2021 3,9 tp/HTV). Työpäivissä mitattuna sairauspoissaolot laskivat 18 % (v. 2023; 2166 tp, v. 2022; 2649 tp) ja sairauslomien palkkakustannukset laskivat 15 471 €, noin 14 % (v. 2023; 322 908 €/v; v. 2022; 374 379 €/v). Työhyvinvointia on tuettu henkilöstökerhon toimintojen avulla sekä liikunta- ja kulttuurietu ePassilla. Henkilöstöllä on mahdollisuus käyttää myös työnantajan liikuntatiloja harrastus- ja virkistyskäyttöön. Henkilöstö osallistuu keväällä ja syksyllä hyvinvointi- ja virkistysiltoihin. Poikkeuksena tästä järjestettiin 19.10.2023 koko henkilöstön yhteinen hyvinvointi- ja virkistyspäivä. Koulutusliikelaitoksessa tehdään jatkuvaa yhteistyötä työterveyshuollon kanssa sairauspoissaolojen ennaltaehkäisemiseksi ja ennaltaehkäisyn kehittämiseksi.

1.6. Ympäristöasiat

Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitos

Koulutusliikelaitoksen toiminta perustuu kestävään kehitykseen, mikä luo pohjan taloudelliselle, tehokkaalle ja vaikuttavalle toiminnalle opetuksessa, työelämäyhteistyössä ja tukipalveluissa. Strategian päivityksessä muotoiltu visio - vastuullisen tulevaisuuden tekijä - viittoittaa kestäväen kehityksen mukaista toimintaa pitkällä aikavälillä.

Kajaanin lukio

- Lukio on valmistautunut Okka-säätiön kestäväen kehityksen sertifiointiin. Henkilöstö on tehnyt toiminnan arviointia, jonka pohjalta on tehty kestäväen kehityksen kehittämissuunnitelma. Suunnitelma lähetetään Okka-säätiölle keväällä 2024, minkä jälkeen valmistaudutaan ulkoiseen auditointiin ja sertifiointiin. Auditointi ja sertifiointi pyritään toteuttamaan vuonna 2024.
- Kestäväen kehityksen teemoja käsitellään jatkuvasti eri oppiaineissa, ja Kajaanin lukio tekee sidosryhmäyhteistyötä kestäväen kehityksen osalta muun muassa Kajaanin Mamsellin kanssa. Lukiolla on kestäväen kehityksen tiimi. Lisäksi syksystä 2023 lähtien toiminut yhteisöohjaaja järjestää opiskelijoille kestäväen kehityksen mukaista toimintaa.

Kainuun ammattiopisto, KAO

- Kestäväen tulevaisuuden ammattilaiset, KESTU-hanke saatiin päätökseen.
- Vuosittaiset kestäväen kehityksen teemaviikot vakiintuivat osaksi toimintaa.
- Osaamisen kehittämiseen liittyen henkilöstölle tarjotaan jatkossa mahdollisuus suorittaa Ammattilaisen kädennäkö -verkkoalustalla Johdanto kestäväen kehitykseen -verkkokurssi.
- Tieto- ja viestintätekniikka-alan opiskelija teki energiasäästöön ohjaavan tietokonepelin opiskelijoille.
- Kajaanin Seppälän kampuksen opiskelijatyönä rakennettu aurinkovoimala otettiin käyttöön elokuussa 2023. Voimalaa käytetään myös oppimisympäristönä.
- OKKA-säätiön vuonna 2022 tehdyn sertifiointin yhteydessä tehdyn kehittämissuunnitelman toimenpiteitä edistettiin mm. tekemällä koulutusaloilla tutkintokohtaisia kestäväen tulevaisuuden osaamislupauksia.

1.7. Merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät sekä muut toiminnan kehittämiseen vaikuttavat seikat

Graniteen kirjattujen riskien toteuma ja hallintakeino

2.1.1. Osaavan työvoiman saatavuus: Osaavaa ja pätevää henkilökuntaa ei saada rekrytoitua, mikä hankaloittaa liikelaitoksen perustoimintaa.

- Toteutunut riski, luokka 3: Tietyillä ammatillisen koulutuksen aloilla, kuten teknologia-aloilla, ja lukiolla on hankaluuksia saada palkattua opetushenkilöstöä. Soveltuvia hakijoita on vähän.
- Hallintakeino: Pilotoidaan KLL:ssä henkilöstön yhteiskäyttöä ja vahvistetaan henkilöstön pitovoimaa osaamisen ja esihenkilötyön kehittämisellä.
- Hallintakeinoa on valmisteltu tunnistamalla koulutusliikelaitoksessa ja omistajan perusopetuksessa henkilöstön yhteiskäyttömahdollisuuksia.

2.2.1. Asuntoloiden kuntoon liittyvien korjausinvestointien laukeaminen: Asuntoloiden käyttötarve on tulevaisuudessa epävarmaa, josta johtuen asuntoloiden korjauksia on siirretty.

- Toteutunut riski, luokka 4: Omistaja ei ole päättänyt OPPI 3:n käytöstä tulevaisuudessa. Asuntolatoiminta on tärkeä osa koulutuksen järjestämistä. Asuntolapaikan saanti vaikuttaa oleellisesti oppivelvollisen tulemiseen KAO:lle.
- Hallintakeino: OPPI 3 -rakennuksen kohtalo selvitetään pikaisesti. On toteutettu vaihtoehtoinen asuntolaratkaisu luopumalla OPPI 3:n D-rapun käytöstä ja vuokraamalla asuntolatilaa Kajaanin Pietarilta 1.7.2023 alkaen Ketunpolulta.

2.3.1. Tietohallinnon uudelleen organisoinnin vaikutukset kokonaisuuden hallintaan ja kustannuksiin.

- Toteutunut riski, luokka 4: Tietohallinnon uudistuksen toteutus on johtanut siihen, että it-palveluita, infrastruktuuri- ja kapasiteettipalveluita sekä tietojohtamista ei ole kehitetty tarvittavalla tavalla. Tämän vuoksi digipalvelukokonaisuus on jäänyt jälkeen kehityksestä, mikä heikentää koulutuspalveluiden ja niitä tukevien palveluiden tarvelähtöisiä, laadukkaita ja oikea-aikaisia toteutuksia koulutusliikelaitoksessa.
- Hallintakeino: Uudistetaan yhteistyö ja sopimukset omistajan ja KAMK Oy:n kanssa. Uudistuksen vastinpariksi toteutetaan vuonna 2024 KLL:n digipalveluiden kehittämissuunnitelma. Yhteistyöllä tuotetaan

tietohallinnon peruspalvelut ja KLL:n omana tuotantona huolehditaan toisella asteella tarvittavat palvelut, joissa tarvitaan koulutustasokohtaista erityisosaamista.

- Hallintakeinoa on valmistelu osana vuoden 2024 talousarviota ja on osallistuttu aktiivisesti yhteistyön uudistamiseen omistajan ja KAMK Oy:n kanssa.

Muut merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät riskiarvioineen ja toteutumineen on kuvattu kohdassa 2.2. Riskienhallinta.

2. Talousarvion toteutumisvertailu

2.1 Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Sitova tavoite	Tavoite 2023	Toteutunut 2023	Tila
Tuottovaatimus	Peruspääoman korko	9 278 €	Toteutuu
Tilikauden ylijäämä	Ylijäämä ennen varauksia > 0 euroa	546 595 €	Toteutuu

Toiminnalliset tavoitteet

Elinvoima ja osaaminen

Toiminnallinen tavoite	Mittari	Tavoite 2023	Toteutunut 2023	Tila
Koulutusliikelaitos on vahva toisen asteen toimija Kajaanissa, Kaivussa ja Koillismaalla.	KAO: Yhteishaun ensisijaiset hakijat KAO: Jatkuvan haun hakijamäärä Lukio: Yhteishaun ensisijaiset hakijat	KAO: Yhteishaussa ensisijaisia hakijoita > 520 KAO: Jatkuvan haun kautta hakeneita henkilöitä >1800 Lukio: Yhteishaussa ensisijaisia hakijoita > 180	KAO: Yhteishaussa ensisijaisia hakijoita 567 KAO: Jatkuvan haun kautta hakeneita henkilöitä 1906 (Sisältää vain henkilöt, joiden hetu on hakemustiedoissa. Yhteensä hakemuksia on tullut 2613 kpl) Lukio: Yhteishaussa ensisijaisia hakijoita 183	Toteutuu
Koulutustarjontamme on laaja-alaista ja se palvelee aluetta ja yksittäistä asiakasta	KAO: Koko tutkinnon suoritukset KAO: Tutkinnon osien tai osien suoritukset Lukio: Ylioppilastutkinnon suorittaneet	KAO: Koko tutkinnon suorituksia on 1100 (saman verran kuin arvio vuodelle 2022). Lukio: Ylioppilastutkinnon suorittaneita on 154 (Saman verran kuin arvio vuodelle 2022)	KAO: Kokotutkinnon suorituksia 1080 KAO: Tutkinnon osa tai osien suorituksia 171 Lukio: Ylioppilastutkintoja 170 Keväällä 123 ja joulukuussa 47	Toteutuu osittain

<p>Ammatillista koulutusta toteutetaan työelämäläh- töisesti.</p>	<p>KAO: Työpaikkaohjaajien palautteiden keskiarvo</p> <p>KAO: Työpaikkakyselyi- den keskiarvo</p>	<p>KAO: Työpaikkaohjaajien palautteiden keskiarvo > 4.0 asteikolla 1-5</p> <p>KAO: Työpaikkakyselyi- den keskiarvo > 4.0 as- teikolla 1-5</p>	<p>KAO: Työpaikkaohjaaja- kyselyiden keskiarvo 4,2</p> <p>Kyselyitä lähetetty 2904, vastauksia 768, vastaus- prosentti 26,4 %</p> <p>KAO: Työpaikkakyselyi- den keskiarvo 4,1</p> <p>Kyselyitä lähetetty 1773, vastauksia 432, vastaus- prosentti 24,4 %</p>	<p>Toteutuu</p>
<p>Opiskelijat työllistyvät opintojen päätyttyä tai jatkavat opintojaan.</p>	<p>Päättökyselyn opiskelijan arvio tilanteesta opiske- lujen jälkeen KAO:ssa</p> <p>Lukion opiskelijoiden si- joittuminen</p>	<p>KAO: Valmistunut opiske- lija arvioi olevansa töissä toisen palveluksessa, opiskelija tai yrittäjä opintojen jälkeen > 90%</p> <p>Lukio: Valmistuneista on töissä tai jatko-opin- noissa useampi kuin 83 % (Arvio vuodelle 2021 on 83%. Tiedot saadaan noin 2 vuoden viiveellä)</p>	<p>KAO: 90,0 %</p> <p>Kysymykseen vastannut töissä/opiskelija/yrittäjä 603/670 vastaajasta. Ky- selyitä lähetetty 1191 kpl, vastausprosentti 56,3%.</p> <p>Lukio: 80,3 %</p> <p>Tuorein tieto on vuonna 2021 valmistuneet</p>	<p>Toteutuu osittain</p>
<p>KLL ja KAMK tekevät yh- teistyötä opiskelijoiden ja alueen työelämän osaa- mistarpeiden täyttä- miseksi.</p>	<p>KLL-KAMK yhteistyön määrä</p>	<p>KLL-KAMK yhteistyötä ke- hittävä työryhmä on pe- rustettu ja se on laatinut yhteistyölle painopiste- alueet ja toimenpiteet.</p>	<p>On aloitettu KAMK Oy:n kanssa johdon ja johto- ryhmien yhteistyö ja säännöllisiä tapaamisia on huhti/toukokuusta al- kaen. Painopisteitä ja toi- menpiteitä työpajailtiin 26.5. ja yhteistyötä on valmisteltu syksyn 2023 aikana. Työryhmä on pe- rustettu ja se aloittaa toi- mintansa vuoden 2024 alussa.</p> <p>KAMK-start-opintoihin on ilmoittautunut KAO:sta 69 opiskelijaa. Lukiolta 6 opiskelijaa on tehnyt KAMK-start-opintoja.</p> <p>KAMK Oy:n kanssa yhtei- siä hankkeita on kolme: Titivity - Tilalta tietoon ja työelämään, MetalBoost ja TuuliTuo. Lisäksi tam- mikuun 2024 rakenna- hastohakuun on valmis- teltu uusia hankkeita mm. yrittäjyyden vahvis- tamiseen</p>	<p>Toteutuu</p>

Lapset ja nuoret

Koulutusliikelaityöksen opiskelijat viihtyvät ja ovat tyytyväisiä opiskeleluunsa.	KAO: Opiskelijoiden päätökyseyn suosittelisitko kysymys (0-10) Lukio: Opiskelijakyselyn Voin suositella Kajaanin lukiota muille	KAO: Opiskelijoiden päätökyseyn suosittelisitko kysymyksen keskiarvo > 8,5 asteikolla 0-10 Lukio: Opiskelijakyselyn Voin suositella Kajaanin lukiota muille keskiarvo > 4,5	KAO: 8,6 vastaajia 670 opiskelijaa, kyselyitä lähetetty 1191 kpl, vastausprosentti 56,3% Lukio: 4,3 vastaajia 24 opiskelijaa 123 opiskelijasta, vastausprosentti 19,5 %	Toteutuu osittain
Koulutusliikelaityöksen opiskelija viihtyvät ja ovat tyytyväisiä opiskeleluunsa.	KAO: Katsotaan eronneeksi % Lukio: Katsotaan eronneeksi %	KAO: Katsotaan eronneeksi % on pienempi kuin 11,2 % (Pienempi kuin arvio vuodelle 2022) Lukio: Katsotaan eronneeksi % on pienempi vuositasona kuin 12,4 % (Koko Suomen lukio-opiskelijoiden eroprocentti)	KAO: Katsotaan eronneeksi 11,4 % Luku sisältää kaikki opiskeluoikeuden loppumiset eroon, eli esimerkiksi alan vaihtajat ovat mukana luvussa. Lukio: Katsottu eronneeksi 5,9 % ja koko maan katsottu eronneeksi 11,0 %	Toteutuu osittain

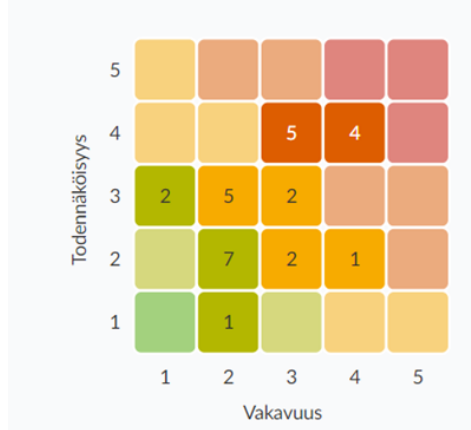
Kestävä kehitys

Koulutusliikelaityö toimii kestävä kehityksen periaatteiden mukaisesti.	KAO: Keke-sertifioinnin kattavuus Lukio: Keke-sertifiointi	KAO: Kaikki alat sertifioitu Lukio: Lukio sertifioitu	KAO: Kaikki alat sertifioitu Lukio: Okka-säätiön keke-sertifiointia haetaan vuoden 2024 aikana. Henkilöstön tekemän toiminnan arvioinnin pohjalta on tehty kestävä kehityksen kehittämissuunnitelma, jonka pohjalta valmistaudutaan ulkoiseen auditointiin ja sertifiointiin.	Toteutuu osittain
---	---	--	--	--

2.2 Riskienhallinta

20 - 25	Kriittinen tai ei siedettävissä oleva riski. Tällainen riskitekijä vaatii yleensä välittömiä toimia.
10 - 16	Merkittävä tai nopeasti toimenpiteitä vaativa riski. Yleensä tämän kaltaiselle riskille on luotava suunnitelma, jolla sitä hallitaan, esimerkiksi sen pienentämisen osalta.
4 - 9	Huomioitava tai seurattava riski. Välittömät toimenpiteet eivät ole välttämättömiä, mutta riskiä ja sen kehittymistä on seurattava.
1 - 4	Ei riskiä tai hyvin matala riski. Ei vaadi välittömiä toimenpiteitä.

Riskikartta

Kohde	Riskialue	Riski	RL ↓
Liikelaitokset > Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitos	2.3.1. Operatiiviset riskit	Työn vaatavuudet kasvavat ja voi aiheuttaa osalle henkilöstöä jaksamisen haasteita.	16
Liikelaitokset > Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitos	2.2.1. Taloudelliset riskit	Asuntoloiden kuntoon liittyvien korjausinvestointien laukeaminen	16
Liikelaitokset > Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitos	2.3.1. Operatiiviset riskit	Tietohallinnon uudelleen organisoimien vaikutukset kokonaisuuden hallintaan ja kustannuksiin.	16
Liikelaitokset > Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitos	2.1.1. Strategiset riskit	Osaavan työvoiman saatavuus.	16
Liikelaitokset > Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitos	2.3.1. Operatiiviset riskit	Organisaation johdon varahenkilöjärjestelmä on haavoittuvainen. Osaaminen ja vastuut ovat yksittäisten ihmisten varassa.	12
Liikelaitokset > Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitos	2.3.1. Operatiiviset riskit	Opetustoiminta ja siihen liittyvien prosessien tasalaatuisuus.	12
Liikelaitokset > Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitos	2.2.1. Taloudelliset riskit	Ammatillisen koulutuksen rahoituksen vuosittaiset heilahtelut.	12
Liikelaitokset > Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitos	2.2.1. Taloudelliset riskit	Kiinteistöjen määrä ja käyttöaste ei ole taloudellisesti kannattavalla tasolla.	12
Liikelaitokset > Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitos	2.1.1. Strategiset riskit	Alueen työvoimapulaan vastaaminen.	12
Liikelaitokset > Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitos	2.4.1. Vahinkoriskit	Kiinteistöjen sisäilma.	9

2.3 Sisäinen valvonta

Valvonnan kohde	Toimenpiteet	Toteutunut 2023
Talousraportointi	Talous- ja henkilöstöhallinnon tietojärjestelmä uudistuksessa (TaHe) on kirjaussuunnitelmaa uudistettu merkittävästi. Uusi kirjaussuunnitelma on otettu käyttöön vuoden 2023 talousarviosuunnittelussa. Tuottojen ja kulujen kirjaukset toteutetaan uuden kirjaussuunnitelman mukaisesti 1.1.2023 alkaen. Riittävä ohjeistus uudesta kirjaussuunnitelmasta on tarpeen. Esihenkilöiden tulee seurata kuukausittain vastualueensa kulujen ja tuottojen kehittymistä suhteessa uuden kirjaussuunnitelman mukaiseen talousarvioon	Esihenkilöille on järjestetty uuden 1.1.2023 käyttöönotetun talousraportointijärjestelmän käyttökoulutusta. Johto ja esihenkilöt ovat seuranneet vastualueensa talouden toteutumista arjessa. Koulutusliikelaitoksen taloutta ja tavoitteiden saavuttamista on seurattu myös esihenkilökokouksissa. Johtokunnan kokouksissa on raportoitu koulutusliikelaitoksen taloudesta. Haasteita ja ongelmia on ollut raportoinnin ajantasaisuudessa ja oikeellisuudessa

	<p>sekä puuttua mahdollisiin poikkeamiin. Esihenkilöt esittelevät esihenkilökokouksissa lyhyen katsauksen muodossa yksikkönsä toiminnasta ja taloudesta puolivuositain. Alojen taloustilannetta seurataan esihenkilöiden kokouksessa vähintään neljä kertaa vuodessa.</p> <p>Lisäksi koulutusliikelaitoksen taloudesta raportoidaan johtokunnassa.</p>	<p>palveluntuottajan prosesseista ja järjestelmistä johtuen.</p>
Taloussuunnittelu	<p>Seuraavan vuoden ja pitemmän aikavälin taloussuunnittelua tehdään pitkin vuotta. Ennen seuraavan vuoden talousarvion laatimista käydään tuloskeskustelut esihenkilöiden kanssa touko-kesäkuussa.</p>	<p>Vuoden 2024 suunnittelu ja valmistelu on aloitettu touko/kesäkuussa johdon, controllerin ja esihenkilöiden kesken. Tuloskeskustelurunkoa on uudistettu ja tuloskeskustelut ajoittuvat tänä vuonna elokuun alkupuolelle. Tähän vaikuttaa osaltaan järjestelmä uudistukset. Tuloskeskustelut toteutetaan päällikköpareittain vertaisnäkökulmaa hyödyntäen. Tuloskeskustelussa käytiin läpi opiskelijamäärät ja -vuodet, joiden perusteella valtionosuusrahoitus kohdentuu toimipaikkoihin ja aloille. Lisäksi keskusteltiin</p> <ul style="list-style-type: none"> • ideat, näkymä, tarjonta ja näiden toteutumisen vaatimukset vuodelle 2024 • kehityskulut vuosille 2024-2026 • tehostamisedotukset • johtamista edistävästä toimista ja jatkuvan kehittämisen kehän toimintaperiaatteen käytöstä johtamisen välineenä.
Sopimushallinta	<p>Sopimusten ja niiden luomisen vastuiden ja käytäntöjen läpikäyminen.</p>	<p>Sopimuksia on tarkasteltu suunnitelmallisesti, tehty ja valmisteltu tarvittavia toimenpiteitä sopimushallinnan käytänteiden parantamiseksi ja selkeyttämiseksi. Työ jatkuu vuonna 2024: sopimusten ja niihin liittyvien käytäntöjen läpikäyminen ja säännöllinen seuranta vakiinnutetaan.</p>

Kajaanin kaupungin Koulutusliikelaitos	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Yhteensä (Henkilöstö, htv2)	326,3	329,7	335,8

2.4 Talousarvion toteuma, tuloslaskelma ja investointiosa

Tuloslaskelma

Talousarvion toteutumisvertailu / tuloslaskelmaosa

sisältää sisäiset sekä ulkoiset tuotot ja kulut

Tilihierarkia	Alkup. TA koko vuosi	TA- muutokset	MTA koko vuosi	Toteuma_kum	Jäljellä MTA	TP_ed vuosi
Liikevaihto	39 116 838	-32 281 700	6 835 138	6 996 573	-161 435	6 950 253
Liiketoiminnan muut tuotot	1 834 284	33 697 026	35 531 310	1 633 304	33 898 006	34 234 871
Tuet ja avustukset kunnalta/kuntayhty...				33 958 287	-33 958 287	700
Materiaalit ja palvelut	-12 437 179	0	-12 437 179	-13 311 737	874 558	-12 237 308
Henkilöstökulut	-21 431 264	0	-21 431 264	-21 704 407	273 143	-20 257 289
Poistot ja arvonalentumiset	-1 024 198	0	-1 024 198	-1 027 592	3 394	-1 120 686
Liiketoiminnan muut kulut	-5 986 965	0	-5 986 965	-5 979 605	-7 360	-5 886 250
Liikelyljäämä (-alijäämä)	71 516	1 415 326	1 486 842	564 822	922 020	1 684 292
Rahoitustuotot ja -kulut + (-)	-11 778	0	-11 778	-18 228	6 450	-5 168
Ylijäämä (-alijäämä) ennen satunnaisia e...	59 739	1 415 326	1 475 065	546 595	928 470	1 679 124
Ylijäämä (-alijäämä) ennen varauksia	59 739	1 415 326	1 475 065	546 595	928 470	1 679 124
Poistoeron lisäys (vähennys)	-164 678	0	-164 678	-253 197	88 519	414 134
Rahastojen lisäys (vähennys)	665 100	0	665 100	655 592	9 508	42 887
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	560 161	1 415 326	1 975 487	948 990	1 026 497	2 136 146

Investointiosa

Investointiosa	TA 2023	TA 2023 muutokset	TA muutosten jälkeen 2023	Tot 1 - 12/2023	TA - TOT 2023
2919830005 Osakkeiden osto				8 560	-8 560
291941510 Motohead-inv.hanke	60 100	-60 100	0	0	0
291944110 Seppälän metsäkoneiden ajoharjoitteluympäristö		60 100	60 100	42 302	17 798
291944110 Teollisen pintakäsittelyn uudet virtuaaliset			0	7 936	-7 936
291944110 Toimiston muutostyö			0	13 461	-13 461
291946110 Kuorma-auto	75 000		75 000	130 000	-55 000
291946110 Auto	50 000		50 000		50 000
291946110 Sähköauto	50 000		50 000	46 846	3 154
291946710 Maatilan työlaitteet	35 000		35 000	23 835	11 165
291946710 Laitehankinta sähköalan oppimisympäristöön	135 000		135 000	130 789	4 211
291946710 Kaivinkone sähkömoottorilla	75 000		75 000	72 805	2 195
291946710 Puutavara-auton nosturin sähköohjaus	40 000		40 000		40 000
291946710 Trukki	15 000		15 000		15 000
291946710 Tapahtumakalusto - liikkuva kamerajärjestelmä	30 000		30 000	37 277	-7 277
291946710 Hitsauslaitteiston ajanmukaistus ja koneen varust	100 000		100 000	100 284	-284
291946710 Autoala Kuusamo, nosturi			0	19 695	-19 695
291946710 Tarkistuspyörösaha			0	13 700	-13 700
291943510 Vertikaalipilotti investointi			0	16 662	-16 662
Yhteensä	665 100	0	665 100	664 152	948

3. Tilinpäätöslaskelmat

3.1. Tuloslaskelma

Tuloslaskelma				
sisältää ulkoiset tuotot ja kulut	1.1.-31.12.2023		1.1.-31.12.2022	
Liikevaihto		1 952 752,79		34 344 020,89
Liiketoiminnan muut tuotot		1 625 017,15		1 812 404,92
Tuet ja avustukset kunnalta/kuntayhtymältä		33 958 287,05		700,00
Materiaalit ja palvelut				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 289 310,07		-2 019 338,43	
Palvelujen ostot	-5 974 975,04	-8 264 285,11	-5 189 801,13	-7 209 139,56
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-17 584 169,42		-16 499 472,52	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-3 465 298,98		-3 155 410,20	
Muut henkilösivukulut	-654 938,74	-21 704 407,14	-602 405,88	-20 257 288,60
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot		-1 007 053,11		-1 053 635,22
Arvonalentumiset		-20 538,99		-67 050,92
Liiketoiminnan muut kulut		<u>-5 974 950,44</u>		<u>-5 885 719,59</u>
Liikelylijäämä (-alijäämä)		564 822,20		1 684 291,92
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	0,00		0,00	
Muut rahoitustuotot	1 904,06		2 540,22	
Korkokulut	-4 147,06	0,00	0,00	0,00
Korvaus peruspääomasta	-9 277,50		-1 500,00	
Liikelaitoksen tuloutus ylijäämästä				
Muut rahoituskulut	-6 707,20	<u>-18 227,70</u>	-6 207,80	<u>-5 167,58</u>
Ylijäämä (-alijäämä) ennen satunnaisia eriä		546 594,50		1 679 124,34
Ylijäämä (-alijäämä) ennen varauksia		546 594,50		1 679 124,34
Varausten ja rahastojen muutokset				
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	-253 197,22		414 134,05	
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	655 592,36	<u>402 395,14</u>	<u>42 887,17</u>	<u>457 021,22</u>
Tilikauden ylijäämä (-alijäämä)		948 989,64		2 136 145,56
Tuloslaskelman tunnusluvut:				
Sijoitetun pääoman tuotto, %		2,53		8,50
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %		2,53		8,50
Voitto, %		27,99		4,88

Sijoitetun pääoman tuotto %

= 100 * (yli-alijäämä ennen satunnaisia eriä + kunnalle maks. korkokulut + muille maks. korkokulut + korvaus peruspo:sta) / (oma pääoma + sijoitettu koroll. vieraspääoma + poistoero ja vap.eht. Varaukset)

Kunnan sijoittama pääoman tuotto %

= 100 * (yli-alijäämä ennen satunnaisia eriä + kunnalle maks. korkokulut + korvaus peruspo:sta) / (oma pääoma + lainat kunnalta + poistoero ja vapaaehtoiset varaukset)

Voitto %

= 100 * (yli-alijäämä ennen varauksia / liikevaihto)

3.2. Rahoituslaskelma

Rahoituslaskelma

	1.1.-31.12.2023	1.1.-31.12.2022
Toiminnan rahavirta		
Liikelyljäämä (-alijäämä)	564 822,20	1 684 291,92
Poistot ja arvonalentumiset	1 027 592,10	1 120 686,14
Rahoitustuotot ja -kulut	-18 227,70	-5 767,58
Tulorahoituksen korjauserät	0,00	-9 112,90
	<u>1 574 186,60</u>	<u>2 790 697,58</u>
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-774 629,99	-939 484,17
Rahoitusosuudet investointimenoihin	119 037,63	25 192,01
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	0,00	9 112,90
	<u>-655 592,36</u>	<u>-905 179,26</u>
Toiminnan ja investointien rahavirta	867 686,70	1 885 518,32
Rahoituksen rahavirta		
Lainakannan muutokset		
Lyhytaikaisten lainojen muutos muilta		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen muutokset		
Saamisten muutos kunnalta	-861 357,87	-1 393 617,15
Saamisten muutos muilta	-109 637,68	198 234,85
Korottomien velkojen muutos kunnalta	-434 365,32	212 530,53
Korottomien velkojen muutos muilta	487 566,78	-902 563,05
	<u>-917 794,09</u>	<u>-1 885 414,82</u>
Rahoituksen rahavirta	-866 886,55	-1 885 414,82
Rahavarojen muutos	800,15	103,50
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	2 122,75	1 322,60
Rahavarat 1.1.	1 322,60	1 219,10
	<u>800,15</u>	<u>103,50</u>
Rahoituslaskelman tunnusluvut		
Investointien tulorahoitus, %	232,35	306,23
Kassan riittävyys, pv	0	0
Quick ratio	7,41	6,45
Current ratio	7,41	6,45
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 €	4218	4337

Investointien tulorahoitus %

= $100 * (\text{yli-alijäämä ennen satunnaisia eriä} + \text{poistot ja arvonalentumiset} - \text{tuloverot}) / \text{investointien omahankintameno}$

Lainanhoitokate

= $(\text{yli-alijäämä ennen satunnaisia eriä} + \text{poistot ja arvonalentumiset} + \text{kokrokulut}) / (\text{korkokulut} + \text{lainanlyhennykset})$

Kassan riittävyys pv

= $365 \text{ pv} * \text{rahavarat } 31.12. / \text{kassasta maksut tilikaudella}$

Quicratio

= $(\text{rahat ja pankkisaamiset} + \text{rah.arvopaperit} + \text{lyhytaikaiset saamiset}) / (\text{lyhytaikainen vieras pääoma} - \text{saadut ennakot})$

Currentratio

= $(\text{vaihto-omaisuus} + \text{lyhytaikaiset saamiset} + \text{rah.arvopaperit} + \text{rahat ja pankkisaamiset}) / (\text{lyhytaikainen vieras pääoma} - \text{saadut ennakot})$

3.3 Tase**Tase**

VASTAAVAA	31.12.2023	31.12.2022
PYSYVÄT VASTAAVAT	6 064 720,61	6 436 720,35
Aineettomat hyödykkeet	1 218 678,99	1 475 418,83
Tietokoneohjelmistot	0,00	0,00
Muut pitkävaikutteiset menot	1 218 678,99	1 475 418,83
Aineelliset hyödykkeet	4 817 570,16	4 932 830,06
Rakennukset	2 506 855,65	2 456 827,18
Kiinteät rakenteet ja laitteet	56 115,85	138 821,87
Kuljetusvälineet	571 704,06	673 389,71
Muut koneet ja kalusto yht.	1 408 387,76	1 518 015,57
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	274 506,84	145 775,73
Sijoitukset	28 471,46	28 471,46
Osakkeet ja osuudet	28 471,46	28 471,46
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	65 975,82	67 577,82
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	65 975,82	67 577,82
VAIHTUVAT VASTAAVAT	18 501 291,81	17 531 618,86
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	11 199,60	0,00
Muut saamiset	11 199,60	0,00
Lyhytaikaiset saamiset	18 490 092,21	17 530 296,26
Myyntisaamiset	654 561,60	531 757,43
Muut saamiset	125 607,60	260 814,60
Saamiset kunnalta	17 150 617,30	16 289 259,43
Siirtosaamiset	559 305,71	448 464,80
Rahat ja pankkisaamiset	2 122,75	1 322,60
Kassatilit	2 122,75	1 322,60
VASTAAVAA YHTEENSÄ	24 634 110,99	24 035 917,03

VASTATTAVAA	31.12.2023	31.12.2022
OMA PÄÄOMA	16 963 076,66	16 720 586,92
Peruspääoma	750 000,00	750 000,00
Kehittämisrahasto	2 815 985,32	3 471 577,58
Edellisten tilikausien ylijäämä	12 499 009,34	10 362 863,78
Tilikauden ylijäämä	948 989,64	2 136 145,56
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	4 141 831,73	3 888 634,51
Poistoero	4 141 831,73	3 888 634,51
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	86 037,28	87 639,28
Lahjoitusrahastojen pääomat	86 037,28	87 639,28
VIERAS PÄÄOMA	3 443 165,32	3 339 056,32
Lyhytaikainen	3 443 165,32	3 339 056,32
Lainat kunnalta	0,00	0,00
Saadut ennakot	946 609,06	620 483,91
Ostovelat	972 733,58	920 409,60
Velat kunnalle	0,00	434 365,30
Muut velat/Liittymismaksut ja muut velat	424 216,03	397 171,23
Siirtovelat	1 048 699,13	966 626,28
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	24 634 110,99	24 035 917,03
Taseen tunnusluvut		
Omavaraisuusaste, %	89,10	88,02
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	6,65	7,52
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1 000 €	13 448	12 499
Lainakanta 31.12., 1 000 €	0	0

Omavaraisuusaste %

= 100 * (oma pääoma + poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (koko omapääoma - saadut ennakot)

Suhteellinen velkaantuneisuus %

= 100 * (vieras pääoma - saadut ennakot) / käyttötulot

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €

= edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + tilikauden ylijäämä (alijäämä)

3.4 Tilikauden tuloksen käsittely

Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitoksen johtokunta allekirjoittaa koulutusliikelaitoksen tilinpäätöksen vuodelta 2023 ja päättää, että tilikauden ylijäämä 948 989,64 € kirjataan koulutusliikelaitoksen taseeseen oman pääoman tilikauden yli-/alijäämätilille. Liikelaitoksen johtokunta esittää tilinpäätöksen Kajaanin kaupunginhallituksen ja kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi.

4. Tilinpäätöksen liitetiedot

4.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvät vastaavat on aktivoitu hankintameno, josta on vähennetty poistot ja rahoitusosuudet.

Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu tasapoistoina pysyvien vastaavien taloudellisen pitoajan perusteella. Alle 10 000 euron hankinnat on kirjattu vuosikuluksi.

Vaihto-omaisuuden arvostus

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen hankintamenojen mukaan.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon.

4.2. Tuloslaskelman liitetiedot

Liikevaihto ja muut varsinaisen toiminnan tuotot	2023	2022
Liikevaihto:		
valtionosuudet/yksikköhintarahoitus	0,00	32 508 756,00
muu liikevaihto	1 952 752,79	1 835 264,89
	<u>1 952 752,79</u>	<u>34 344 020,89</u>
Liitetoiminnan muut tuotot	346 307,29	352 731,75
EU-tuet	567 877,96	502 878,30
Tuet ja avustukset kunnalta	33 958 287,05	700,00
Muut tuet ja avustukset	710 831,90	956 794,87
Liikevaihto ja muut tuotot yhteensä	37 536 056,99	36 157 125,81

Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet:

Aineettomat hyödykkeet		
Tietokoneohjelmistot	3 vuotta	tasapoisto
Muut pitkävaikuttaiset menot	10 vuotta	tasapoisto
Aineelliset hyödykkeet		
Hallinto- ja laitosrakennukset	20-40 vuotta	tasapoisto
Muut rakennukset	15-25 vuotta	tasapoisto
Kiinteät rakenteet ja laitteet	5-10 vuotta	tasapoisto
Kuljetusvälineet	3-5 vuotta	tasapoisto
Kuljetusvälineet, raskaskalusto	7 vuotta	tasapoisto
Muut liikkuvat työkonet	5-7 vuotta	tasapoisto
Muut liikkuvat työkonet, maarakennuskoneet	7 vuotta	tasapoisto
Muut raskaat koneet	7 vuotta	tasapoisto
Muut kevyet koneet	5 vuotta	tasapoisto
Atk-laitteet	3-5 vuotta	tasapoisto
Muut koneet ja kalusteet	5-7 vuotta	tasapoisto
Keskeneräiset hankinnat	ei poistoa	

Tuloutus kaupungille	2023	2022
Peruspääoman korko	9 277,50	1500,00

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden

myyntivoitot ja -tappiot

euroa	2023	2022
Muut toimintatuotot/myyntivoito	0,00	9112,90
Myyntivoitot yhteensä	0,00	9112,90

4.3. Taseen liitetiedot

4.3.1. Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

Pysyvät vastaavat

	Aineettomat hyödykkeet		Aineelliset hyödykkeet				Enn.maksut ja keskener.	Yhteensä
	Tietokone-ohjelmistot	Muut pitkävaik. menot	Rakennukset	Muut kiinteät rakent. ja laitt.	Kuljetusvälineet	Muut koneet ja kalusto		
Poistamaton hankintameno 1.1.	2 833,33	1 475 418,83	2 456 827,18	138 821,87	673 389,71	1 518 015,57	145 775,73	6 411 082,22
Lisäykset tilikauden aikana	0,00	0,00	17 517,16	0,00	46 845,96	317 578,02	392 688,85	774 629,99
Rahoitusosuudet tilikaudella	0,00	0,00	-855,62	0,00	0,00	0,00	-118 182,01	-119 037,63
Siirrot erien välillä	0,00	0,00	145 775,73	0,00	0,00	0,00	-145 775,73	0,00
Tilikauden poisto	-2 833,33	-236 200,85	-112 408,80	-82 706,02	-148 531,61	-427 205,83	0,00	-1 009 886,44
Arvonalennus		-20 538,99						-20 538,99
Kirjanpitoarvo 31.12.	0,00	1 218 678,99	2 506 855,65	56 115,85	571 704,06	1 408 387,76	274 506,84	6 036 249,15

Pysyvien vastaavien sijoitukset

Osakkeet ja osuudet

	Koti-paikka	Omistus-osuus	Liikelaitoksen osuus		
			omasta pääomasta	vieraasta pääomasta	tilikauden voittoa/tappio
Muut asunto-osakkeet					
Asunto Oy Erätie 12-14 D 41	Kajaani	100 %	20 061,46		
Tytär-yhteisöosakkeet					
Edukai Oy	Kajaani	100 %	8 410,00		

Vaihtuvat vastaavat 31.12.2022

Saamisten erittely

	2023		2022	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöltä				
Myyntisaamiset	0,00	0,00	0,00	77 869,41
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	77 869,41
Saamiset kuntayhtymiltä				
Myyntisaamiset	0,00	0,00	0,00	494,83
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	494,83
Saamiset kunnalta				
Muut saamiset	0,00	17 150 617,30	0,00	16 289 259,43
Yhteensä	0,00	17 150 617,30	0,00	16 289 259,43
Saamiset muilta				
Myyntisaamiset	0,00	654 561,40	0,00	453 393,19
Muut saamiset	0,00	125 607,60	0,00	260 814,60
Siirtosaamiset	0,00	559 305,71	0,00	448 464,80
Yhteensä	0,00	1 978 753,11	0,00	1 162 672,59
Saamiset yhteensä	0,00	19 129 370,41	0,00	17 530 296,26

Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät

2023 2022

Projektisaamiset/EU-hankkeet	493 939,69	374 432,08
Valtionosuudet	0,00	70 001,00
Muut erät	65 366,02	4 031,72
Muut siirtosaamiset yhteensä	559 305,71	448 464,80

4.3.2. Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

Oman pääoman erittely	2023	2022
Peruspääoma 31.12	750 000,00	750 000,00
Kehittämisrahasto 1.1.	3 471 577,58	3 514 464,75
Vähennykset tilikaudella	-655 592,36	-42 887,17
Kehittämisrahasto 31.12	2 815 985,22	3 471 577,58
Edellisten tilikausien yli- /alijäämä 1.1.	12 499 009,34	10 362 863,78
Edellisten tilikausien yli- /alijäämä 31.12.	12 499 009,34	10 362 863,78
Tilikauden yli-/alijäämä	948 989,64	2 136 145,56
Oma pääoma yhteensä 31.12.	17 013 984,20	16 720 586,92

Erittely poistoerosta ja vapaaehtoisista varauksista	2023	2022
Poistoero	4 141 831,73	3 888 634,51

Vieras pääoma

	2023	2023	2022	2022
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Velat tytäryhteisöille				
Ostovelat	0,00	48 456,33	0,00	52 107,43
Yhteensä	0,00	48 456,33	0,00	52 107,43
Velat kuntayhtymille				
Ostovelat	0,00	397,93	0,00	15 083,71
Yhteensä	0,00	397,93	0,00	15 083,71
Velat kunnalle				
Ostovelat	0,00	0,00	0,00	434 365,30
Siirtovelat	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	434 365,30
Velat muille				
Saadut ennakot	0,00	946 609,04	0,00	620 483,91
Ostovelat	0,00	923 879,32	0,00	853 218,46
Muut velat	0,00	424 216,03	0,00	397 171,23
Siirtovelat	0,00	1 048 699,13	0,00	966 626,28
Yhteensä	0,00	3 343 403,52	0,00	2 837 499,88
Vieras pääoma yhteensä	0,00	3 392 257,78	0,00	3 339 056,32

Siirtovelkojen olennaiset erät	2023	2022
Lomapalkkajaksotus	965 156,19	898 023,77
Muut erät	83 542,94	68 602,51
Muut siirtovelat yhteensä	1 048 699,13	966 626,28

4.4 Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt

	2023	2022
Leasing-vastuut		
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	861 852,78	746 235,97
Myöhemmin maksettavat	1 290 129,93	1 098 391,50
	2 151 982,71	1 844 627,47
Projektivastuut		
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	182 186,00	160 000,00
Myöhemmin maksettavat	52 144,00	34 000,00
	234 330,00	194 000,00
Vuokravastuut		
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	693 384,00	564 900,00
Myöhemmin maksettavat	359 380,00	232 492,00
	1 052 764,00	797 392,00

4.5 Henkilöstöä koskevat liitetiedot

	2023	2022
Henkilöstön määrä 31.12.		
vakinaiset	272	267
määräaikaiset	64	58
työllistetyt	0	2
yhteensä	336	326
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	21 704 407,14	20 257 288,60
Henkilöstökuluja aktivoitu	0,00	0,00

4.6 Toimeksiantojen pääomat

	2023	2022
Stipendirahastot		
Kajaanin lukion stipendirahasto	81 611,61	62 290,39
Kainuun ammattiopiston stipendirahasto	4 425,67	5 287,43
Yhteensä	86 037,28	67 577,82

5. Kirjanpito kirjat ja tosittelajit

KIRJANPITOKIRJAT

Päiväkirja	sähköinen
Pääkirja	sähköinen
Myyntireskontra	sähköinen
Ostoreskontra	sähköinen
Palkkakirjanpito	sähköinen
Käyttöomaisuuskirjanpito	sähköinen
Tase-erittelyt	sähköinen
Tilinpäätös	sidottu

Tositelajit

291_100100	291 Aineettomat oikeudet
291_100500	291 Tietokoneohjelmistot
291_101000	291 Muut pitkävaikutteiset menot
291_110000	291 Maa- ja vesialueet
291_110200	291 Kiinteistöjen liittymismaksut
291_111500	291 Asuinrakennukset
291_111600	291 Hallinto- ja laitosrakennukset
291_111700	291 Tehdas- ja tuotantorakennukset
291_112000	291 Muut rakennukset
291_113000	291 Maa- ja vesirakenteet
291_114000	291 Johtoverkostot ja laitteet
291_114100	291 Vesi- ja viemäriverkosto
291_114200	291 Hulevesiverkosto
291_114300	291 Vesijohtoverkosto
291_114400	291 Viemäriverkosto
291_115000	291 Muut kiinteät rakenteet ja laitteet
291_115100	291 Muut kiinteät koneet ja laitteet
291_116000	291 Kuljetusvälineet
291_116500	291 Tietokonelaitteet
291_117000	291 Muut koneet ja kalusto
291_118000	291 Luonnonvarat
291_118400	291 Arvo- ja taide-esineet
291_120000	291 Osakkuusyhteisöosakkeet ja osuudet
291_120100	291 Yhteisyhteisöosakkeet ja -osuudet
291_120200	291 Muut omistusyhteisyhteisöosakkeet ja -osuudet
291_120400	291 Tytäryhteisöosakkeet ja osuudet
291_120600	291 Kuntayhtymäosuudet
291_120900	291 Liikelaitosten pääomat
291_121200	291 Muut osakkeet ja osuudet
291_121210	291 Muut asunto-osakkeet
291AKT	291 Aktivoinnit
291AKT2	291 Aktivointi kirjanpito-oikaisu
291ALV	291 ALV-maksuajo
291AMS	291 Asiakkaan manuaaliset suoritukset
291AS	291 Asiakasnumero 1000001-9999999
291FV	291 Invoice
291HYV	291 Hyvitysten palautus
291KKE	291 Kirjauksansion eränumero
291KKS	291 Kirjauksensioirto
291KOS	291 KOM tapahtumat (SUMU)
291KOS2	291 KOM kirjaukset kirjanpito
291KPA	291 Kirjanpitotapahtuman palautustapahtuma
291KPL1	291 ATKSLA kirjanpito
291KPL2	291 Ceepos kirjanpito
291KPL3	291 Jamix kirjanpito

291KPL4	291 Inworks Vesi kirjanpito
291KPL5	291 Pusatec kirjanpito
291KPL6	291 Timmi kirjanpito
291KPP	291 Kirjanpitotapahtuman peruutuksen jäljitysnumero
291LO	291 Lomakehuomautus
291LT	291 Luottotappiokirjaus
291MK	291 Maksukehotus
291MKM	291 Myren kohdistustapahtumat maksutosite
291MKP	291 Myren kohdistustapahtumat päätösosite
291ML	291 Matkalaskut
291MU	291 Muistiotositteet
291MYL10-80	291 Laskunumero, laskulaji 10-80
291OKM	291 Ostoreskontran kohdistustapahtumat maksutosite
291OL	291 Ostolaskujen tositenumero
291OM	291 Ostoreskontramaksut
291PA	291 Palkat
291PR_1	291 Projektinnumero
291PRO	291 Projektikirjauskansio
291PSOP	291 PSOPmaksut
291PSU	291 Intrum-suoritukset
291RAHULK	291 Rahoituslaskelman ulkopuoliset
291SOP	291 Projektisopimus (manuaalinen)
291T	291 Toimittajanumero
291TN	291 Tapahtumatunnus
291VII	291 Asiakkaan viitemaksut
291VTO	291 Väliaikainen tositenumero
291VY1-3	291 Vaiheen 1-3 vyörytysten tositenumero
291VYP	291 Vyörytysten peruutustosite
291XAS	291 Kirjanpidon konversiot
291XKOM	291 Kom-konversio
291XMY	291 Myyntireskontran konvertoinnin numerosarja

6. Tilinpäätöksen allekirjoitus

Kajaanissa 28. päivänä helmikuuta 2024

Johtokunta:

Raimo Tornberg, puheenjohtaja

Elina Kempainen

Piritta Korhonen

Pirra Keränen

Terttu Huttu-Juntunen

Anni Miettunen
liikelaitoksen johtaja

Anne Koski-Heikkinen

Valteri Arffman

Juho Leinonen

Johanna Saarivaara

Minna Keränen

Kajaanin kaupunki

SÄHKÖINEN ALLEKIRJOITUS

Asiakirja Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitoksen tilinpäätös 2023 on allekirjoitettu Visma X-Sign -palvelussa. Prosessin tunnus on 2484d6ca-387d-448e-8fc3-a4e659e2541c.

Allekirjoitukset

Allekirjoittaja	Johanna Kristiina Saarivaara
Allekirjoitusaika	28.02.2024 15:15
Allekirjoittaja	ELINA EVELIINA KEMPPAINEN
Allekirjoitusaika	28.02.2024 16:22
Allekirjoittaja	ANNE HELENA KOSKI-HEIKKINEN
Allekirjoitusaika	28.02.2024 16:22
Allekirjoittaja	TERTTU HUTTU-JUNTUNEN
Allekirjoitusaika	28.02.2024 20:10

Allekirjoitetut asiakirjat

Asiakirja	Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitoksen tilinpäätös 2023.pdf (d14dec774417ac36cb9c623e14efe9f1b8b78727b1f4d3abb547121f7fe11009)
-----------	--

5.2. Tytäryhtiöiden toimintakertomus ja tilinpäätöstiedot

5.2.1 Kajaanin Teknoliakeskus Oy

Selvitys tavoitteiden toteumasta ja olennaisista poikkeamista

Vuoden 2023 liikevaihdon nousu johtuu pääasiassa elinkustannusindeksin vaikutuksesta. Korotukset vuokriin olivat tämän takia poikkeuksellisen korkeat.

Kiinteistöjen ylläpidon kustannukset nousivat suunnilleen samassa suhteessa vuokrankorotuksiin nähden.

Tulostavoitteeseen vaikutti ennakoitua laajemmat remontit vuoden 2023 loppupuolella.

Valtuuston nähden sitovat tavoitteet

Sitova tavoite	Tavoite 2023	Toteutunut 2023	Tila
Vuokrattavien tilojen käyttöaste	95 %	96,16 %	Toteutuu
Liikevaihto	3.400.000 €	3.774.810 €	Toteutuu
Tulostavoite	285.000	227.055	Toteutuu osittain

Toiminnalliset tavoitteet

Elinvoima ja osaaminen

Toiminnallinen tavoite	Mittari	Tavoite 2023	Toteutunut 2023	Tila
Valita / räätälöidä kiinteistöhuoltoon digitaalinen huolto-ohjelma. Huolto-ohjelman avulla taltioidaan huoltotoimenpiteet samaan paikkaan ja esim. kiinteistöhuollon sijaistyöntekijän työskentely kiinteistössä helpottuu.	Valmiusaste	Käyttöönotto viimeistään vuoden loppupuolella	Siirtyy vuosille 2024–2025 (resurssi- ja aikapula)	Ei toteudu
Vanhempien kiinteistöjen pohja- ja kerroskuvien piirtäminen digitaaliseen muotoon.	Valmiusaste	Isoimmat kiinteistöt piirretty/dokumentoitu vuoden loppuun mennessä.	100 %	Toteutuu

Lapset ja nuoret

Harjoittelupaikka ja/tai kesätöitä tekniikan alan opiskelijalle.	Toteutunut määrä	väh. 2 kpl	3 kpl	Toteutuu
--	------------------	------------	-------	---

Kestävä kehitys

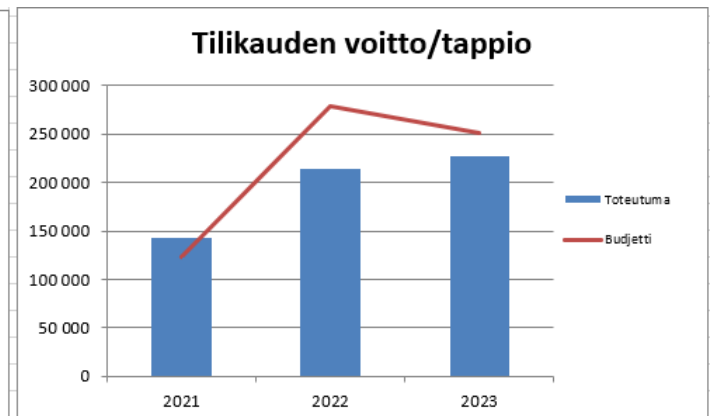
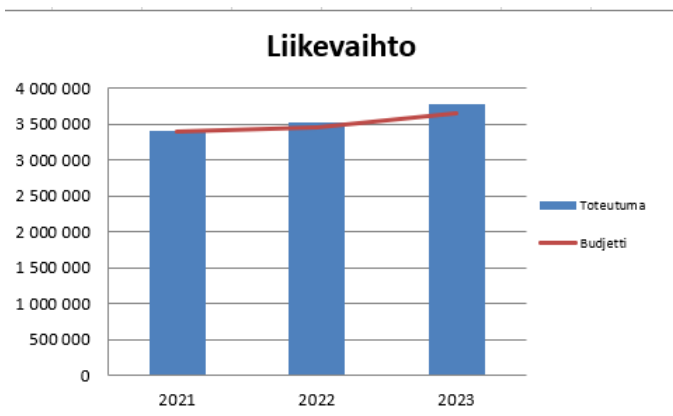
Toiminnallinen tavoite	Mittari	Tavoite 2023	Toteutunut 2023	Tila
<p>Hankitaan langaton järjestelmä, jolla pystytään tarkastelemaan isojen kiinteistöjen lämpötilaa huone/tilakohtaisesti.</p> <p>Järjestelmän avulla voidaan reagoida nopeasti, jos jonkin yksittäisen tilan lämpötila nousee liikaa toivotusta lämpötilasta (ylilämpö).</p>	<p>Kiinteistökohtaisen lämmönkulutuksen seuranta.</p> <p>(Poikkeavat lämpötilat huomataan seurantapääteeltä, jolloin niihin voidaan reagoida.)</p>	Kiinteistökohtaisen energiakulutuksen vähentäminen muutamia prosentteja vuositasolla.	Käyttöön otettu.	Toteutuu ■

Riskienhallinta

Riskiluokka	Riski	Riskiarvio	Toteutunut 2023
Toiminnalliset riskit	<p>Toimitiloja vuokraavien yritysten liiketoiminnan kehittyminen on monesti sidonnainen kotimaassa ja ulkomailla tapahtuviin talouden suhdanteiden kehityksiin. Talouskasvun heikentyessä osa yrityksistä karsii toimitilojen menoista ja jotkut lopettavat kokonaan toimintansa.</p> <p>Energian hinnan heikko ennustettavuus vuositasolla.</p>	<p>Todennäköisyys: 3</p> <p>Vakavuus: 3</p> <p>9</p>	<p>Vuoden 2023 aikana oli irtisanottuja vuokratiloja 12 kappaletta,</p> <p>Näistä ei saatu vuokrattua uudestaan 8:aa kappaletta vuoden loppuun mennessä.</p> <p>Vuokraamattomien tilojen yhteenlaskettu vuosivuokra on noin 73.000 euroa</p>

Henkilöstö

Kajaanin Teknologikeskus Oy	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Yhteensä (Henkilöstö, htv2)	3	3	3

5.2.2 Loiste Oy

Selvitys tavoitteiden toteumasta ja olennaisista poikkeamista

Konsernin EBITDA-toteuma on 46,1 MEUR, joka on -6,9 MEUR budjetoitua (B 53,1 MEUR) heikempi. Kumulatiivinen budjettijättämä (-6,2 MEUR) on pääasiassa seurausta KaVon operatiivisesta toiminnasta (6,5 MEUR).

Siirtoliiketoiminnan koko vuoden EBITDA on +4,9 MEUR budjetoitua parempi johtuen mm. budjetoitua pienemmistä häviösähkökustannuksista, pullonkaulatuotoista ja hinnankorotuksesta. Vuoden 2023 WACC on 6,08 %.

Kaukolämpöliiketoiminnan koko vuoden EBITDA on -3,3 MEUR budjetoitua heikempi. Tulos oli kuitenkin 3,4 M€ verrattuna huhtikuun realistiseen ennusteeseen 3,9 M€, josta 22 % hinnankorotus oli eliminoitu.

Sähkön markkinahinnat ovat tulleet kovasti alas ja sähkön tuotantoliiketoiminnan budjetoitu taso on vaikea saavuttaa. Tulos pyritään nykytilanteessa saavuttamaan pääasiassa profiilituotoilla ja volyymin avulla. Sähköntuotantoliiketoiminnan EBITDA oli 9,2 MEUR, joka oli -8,3 MEUR budjettia heikempi.

Valtuuston nähden sitovat tavoitteet

Raportointivastuussa Lasse Aarnio ja Saara Rimpiläinen

Sitova tavoite	Tavoite 2023	Toteutunut 2023	Tila
Loiste Oy maksaa osinkoa tilikauden tuloksesta hallituksen tekemän arvioinnin pohjalta.	Loiste Oy:n osingonmaksukyky tarkistetaan maaliskuussa 2023 Loisteen johdon ja hallituksen toimesta. Hallitus tekee sen jälkeen osinkoehdotuksen yhtiökokoukselle. Loisteen arvo nousee, mikäli pitkän tähtäimen strategiassa esitetyt kaukolämmön tuotannon investoinnit sekä liiketoimintojen kasvuinvestoinnit ja rakenneuutokset toteutetaan.	Loiste maksoi 2022 vuoden tuloksesta 18 MEUR, josta Kajaanin kaupungille 50,1%	Toteutuu

Toiminnalliset tavoitteet Elinvoima ja osaaminen

Toiminnallinen tavoite	Mittari	Tavoite 2023	Toteutunut 2023	Tila
	Loisteen kasvustrategian realisointi ja liiketoiminnan kasvattaminen mahdollistaa taloudellisen hyvinvoinnin ja työllistämismahdollisuudet Kajaanissa ja lähiympäristössä.	Loisteen henkilöstön osaamisen kehittämisen suunnitelman luominen ja toiminnan käynnistäminen. Uusiutuvan energian selvityshankkeen avulla tunnistettujen kasvuhankkeiden käynnistys. Kaukolämmön uusien palvelujen kehitys ja myynti.	Loisteen vihreän tuotannon strategia on valmistunut ja aurinkovoima on valittu kasvuhankkeiden kärjeksi. Hallitus hyväksyi Terrafamen projektin toteuttamisen ehdollisena 19.12.2023. AFRY on työstänyt Loisteelle aurinkovoiman toteuttavuusanalyysin ja arvion Pyy-lehdon toteutettavuuskelppoisuudesta. Loiste on aloittanut uuden 100MW puiston valmistelutyöt, tontin hankinta, tuki-prosessi, kevennetty YVA ja markkinointimateriaali. Tavoite on, että puisto olisi toiminnassa 2026 keväällä kun KAVOn toiminta on loppunut.	Toteutuu

Lapset ja nuoret

Vuosittainen Taustavoimaa-apuraha nuorten harrastustoiminnan tukemiseen.	Vuosittainen Taustavoimaa-apuraha nuorten harrastustoiminnan tukemiseen.	Apurahan saajat valittu ja apurahat maksettu.	Taustavoimaa apurahat maksettu. KAMK:n kanssa on rakenteilla monimuotoinen ohjelma KAMK ja Loisteen tekemisten edistämiseksi molempia osapuolia hyödyttävällä tavalla (tutkimustyö ja rekrytoinnit)	Toteutuu
--	--	---	--	---

Kestävä kehitys

Edistämme uusiutuvan energian tuotantoa ja käyttöä sekä kiertotaloutta.	Edistämme uusiutuvan energian tuotantoa ja käyttöä sekä kiertotaloutta.	Uusiutuvan energian hankkeiden selvitystyö on menneillään.	Kaukolämmön investointien toteutustapa muutettiin EU-lainsäädäntöä tukevaksi (hukkalämmön hyödyntäminen ja biopolttoaineen polton loppuminen 2027), ja ratkaisut perustuvat hukkalämmön hyötykäyttöön ja hyvällä hyötysuhteella sähköllä käyviin lämpöpumpuihin (KOP 3-7). Hanke on aikataulussa ja tonttiratkaisut valmiit (KAVO + NN). Lisäksi ks. aurinkosähkö yllä.	Toteutuu
---	---	--	--	---

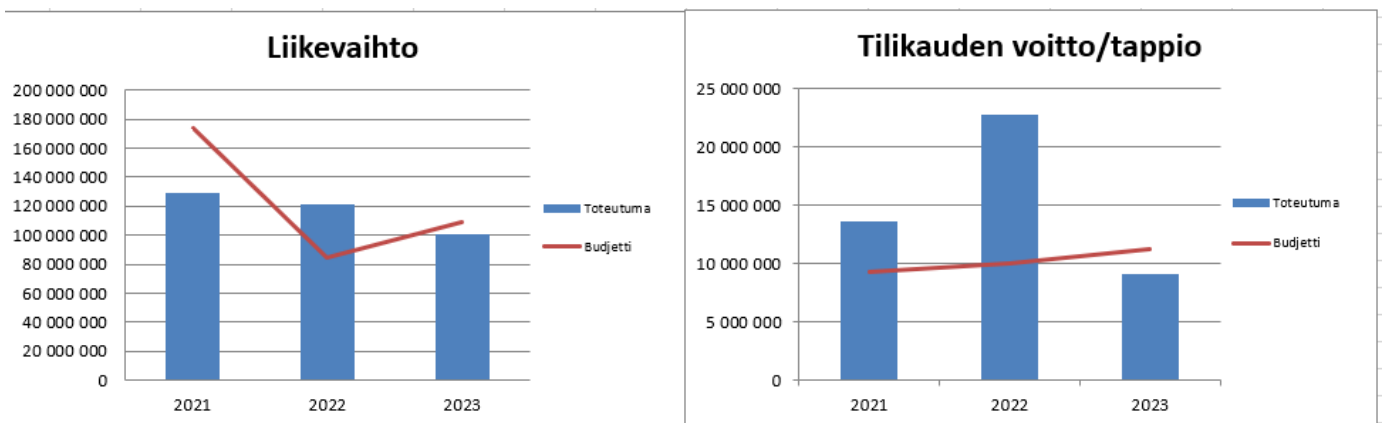
Riskienhallinta

Riskiluokka	Riski	Riskiarvio	Toteutunut 2023
Rahoitusriskit	Loisteen rahoitukseen liittyy korkoriski 7-vuotisten lainojen osalta (6 kuukauden euribor), 15-vuotiset lainat ovat kiinteäkorkoisia. Molempiin lainakoreihin sisältyy uusimisriski vuosina 2026 ja 2034. Omavaraisuus täytyy pitää riittävän hyvänä ennen lainojen uusimista. Omavaraisuutta ohjataan investointitahdilla ja osingon jaolla.	Todennäköisyys: 2 Vakavuus: 4 	6 kk euriborin lainojen osalta toteutunut väliaikaisesti. Nyt odotetaan jo korkotason laskua.
Vahinkoriskit	Loisteen sähköverkkoliiketoimintaan sisältyy riski lumen, kuuran ja myrskyjen aiheuttamista vahingoista (maksimi-arvio 10 Meuroa, todennäköisyys 10 %). Yleisesti vahinkoriskit on vakuutettu IF vakuutusyhtiön tekemän riskikartoituksen pohjautuvalla vakuutusohjelmalla.	Todennäköisyys: 2 Vakavuus: 5 	Kaukolämpö: •Kavon oikosulkuvika helmikuussa, IF:n keskeytysvakuutuksen omavastuu -0,02 M€ •Kavon tulipalo heinäkuussa, IF:n keskeytysvakuutuksen omavastuu -0,13 M€ Sähköntuotanto (Turbiinista aiheutuvat sähköntuotannon tulon menetykset eivät kuulu IF:n keskeytysvakuutuksen piiriin): •Kavon oikosulkuvika helmikuussa: helmikuussa CHP pois päältä 3 viikkoa, sähkön keskihinta (spot) 80e/MWh, lisäksi saadaan profiilihyöty 10e/MWh,

			<p>energiահankintakulut 49,8e/MWh -> kate 40,2e/MWh, yht. 0,304 M€ katemenetys</p> <p>•Kavon turbiinirevision pitkittyminen: arvio katemenetyksestä yht. 1,4 M€ (kate 40,2e/MWh, keskim. tuotto jäi saamatta 35 GWh osalta)</p>
Strategiset riskit	<p>Sähköverkkoliiketoimintaan sisältyy regulaattoririski. Tämä riski toteutui vuonna 2022 aiheuttaen yli 8 Meuron liikevaihdon pienenemisen, joka migitoitiin kokonaan vuosien 2021-22 aikana toteutetuilla koko Loistetta koskevilla kattavilla toiminnan tehostamishankkeilla.</p> <p>Riski on, että jatkossakin EV muuttaa regulaation sääntöjä.</p>	<p>Todennäköisyys: 3 Vakavuus: 4</p> <p>12</p>	<p>Regulaattoririski realisoitui jälleen. Valvontamallin päivitys uudella tarkastelujaksolla 2024-2027 alentaa EBITDA-tasoa 7 M€ vuodessa. Uusi malli ei vaadi nopeita muutoksia hinnoitteluun – koska normalisoitu EBITDA-taso on noin 33-34 M€ vuodessa – joka vastaa noin vuoden 2023 toteutunutta EBITDA-tasoa</p>
Strategiset riskit	<p>Kaukolämpöliiketoimintaan sisältyy polttoaineiden saatavuus-, hinta- ja päästöoikeusriski. Tämä riski toteutui vuonna 2022 Venäjältä saatavan biopolttoainetoimitusten loputtua, korvaavien polttoaineiden saatavuusongelmien ja turpeen lisääntyneen polton aiheuttamien päästöoikeuskulujen kasvuna. Riskien realisoituminen aiheutti vuonna 2022 yli 5 Meuron lisäkulun päästöoikeuksien ostoon sekä biopolttoaineiden ja turpeen hintojen nousua.</p>	<p>Todennäköisyys: 3 Vakavuus: 5</p> <p>15</p>	<p>Kainuun Voiman kattiloiden käyttämien fossiilisten polttoaineiden osuus 2023 oli 30 %, joka aiheutti 2,5 MEUR ylimääräisen kustannuksen (päästö ja PA-hinta-ero) Loiste yhtiöille.</p>

Henkilöstö

Loiste Oy	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Yhteensä (Henkilöstö, htv2)	38	36	32

5.2.3 Kajaanin Energiatuotanto Oy

Selvitys tavoitteiden toteumasta ja olennaisista poikkeamista

Yhtiön tulos oli -2,42 M€. Pääsyyinä tappiolliseen tulokseen olivat lämpöliiketoiminnan kustannusten nousu sekä lämpöenergian myynnin pienentyminen. Viime vuodelle kohdistui kertaluonteinen turbiinirevisiokustannus 1,5 M€. Lisäksi sähkönmarkkinahinta oli budjetoitua alhaisempi. Vesivoimantuotanto tuotti yli budjetoitun sähköenergiamäärän, kun taas CHP sähköntuotannossa jäätin budjetoitun alapuolelle.

Valtuuston nähdn sitovat tavoitteet

Sitova tavoite	Tavoite 2023	Toteutunut 2023	Tila
Kehittää liiketoimintaa: <ul style="list-style-type: none"> Auttamalla asiakkaita mahdollisissa laajentumishankkeissa Renforssin Rannassa, Palveluhinnastoa kehittämällä kilpailukyisemmäksi, Mahdollisesti laajentamalla omistuspohjaa. 	<ul style="list-style-type: none"> Pölkyn laajentumishankkeissa mukana. Palveluhinnaston päivittäminen 	Olimme mukana Pölkyn laajentumisinvestointien toteutussuunnittelussa ja kehitimme myös palveluhinnastoa kilpailukyisemmäksi. Omistuspohjaa ei laajennettu.	Toteutuu osittain

Toiminnalliset tavoitteet

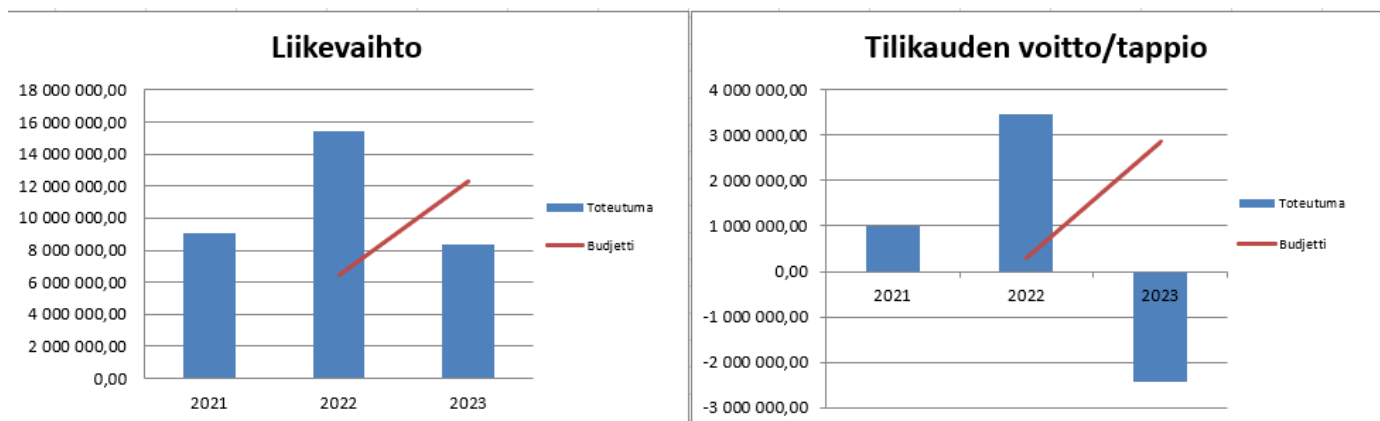
Toiminnallinen tavoite	Mittari	Tavoite 2023	Toteutunut 2023	Tila
Ostetun energian fossiilisen polttoaineen osuuden pienentäminen.	Fossiilisen käytön minimointi	Tavoite turpeelle alle 30 %.	Toteutu 23,5 %.	Toteutuu
Lämpöliiketoiminnan tulos saadaan kannattavaksi.	YTD 1-9 tulos 0li -300keur	Tulostavoite 100 keur.	Tulostavoite ei toteutunut. Tulos oli -4,8 M€. Kavon lämmöntuotannon kustannustaso nousi edelleen. Iso osa kustannuksista aiheutui apujäähdyttämisestä eli joen lämmittämisestä turbiinirevision venymisen vuoksi. Lisäksi turbiinirevisiokustannus 1,5 M€ oli kuluna vuonna 2023.	Ei toteudu
Sähköntuotantoliiketoiminnan tuloksen kannattavuuden varmistaminen.	Sähkövoiman tuloksen turvaaminen. Käytettävyyden varmistaminen ja tuotetun sähköntuotantohinnan optimointi.	Tulostavoite 3 Meur.	Tulos oli 2,5 M€.	Toteutuu osittain

Kestävä kehitys

Huolehtia Kainuun Voimasta vastuullisesti.	Hyvä imago kaupunkilaisten mielissä.	0 negatiivista palautetta.	2 negatiivista palautetta vuonna 2023.	Ei toteudu
--	--------------------------------------	----------------------------	--	---

Riskienhallinta

Riskiluokka	Riski	Riskiarvio	Toteutunut 2023
Toiminnalliset riskit	Ammattitaitoinen hallitustyöskentely vaarantuu henkilöriskin takia.	Todennäköisyys: 2 Vakavuus: 2 4	Hallituksen kokoonpanoa laajennettiin vuonna 2023.
Rahoitusriskit	Tuotantokoneistoissa tapahtuu ennakoimaton vaurio.	Todennäköisyys: 2 Vakavuus: 3 6	Turbiinirevisio venyi toimitusviiveiden vuoksi ja myös patokorjaus viivästyi.

5.2.4 Kainuun Voima Oy

Selvitys tavoitteiden toteumasta ja olennaisista poikkeamista

Päätuotanto oli vuoden 2023 aikana 8,6 % budjetoitua pienempi, johtuen sähköntuotantoyksikön pitkittyneestä huollosta. Vaikka vuoden lämmöntuotanto oli vahvaa, sähköntuotannon poissaolo verotti tuotannon määrää.

Päätuotannossa turpeen osuus polttoainehankinnasta oli vuoden alkupuolella tasolla 48 %, koska biopohjaisten tuotteiden hankinta oli erittäin haasteellista kaikkien energiayhtiöiden ollessa hankintamarkkinoilla. Syksyn ajokautteen lähdeittäessä tilanne oli saatu korjattua biopolttoainehankinnassa erittäin hyvälle tasolle, turvetason mennessä alle 10 %.

Tuotantokoneistot saatiin toimimaan hyvällä käytettävyydellä ja yllättäviä ongelmia ei esiintynyt.

Valtuuston nähden sitovat tavoitteet

Sitova tavoite	Tavoite 2023	Toteutunut 2023	Tila
Fossiilisen polttoaineen käytön minimointi haastavassa markkina- ja polttoainetilanteessa.	Turpeen osalta tavoite pitää taso alle 30 % polttoaine-energiasta. Hiilen käytön minimointi vain häiriötilanteeseen, taso alle 0,5 % polttoaine-energiasta. Varatuotannossa öljyn käytön minimointi ja korvaaminen nesteytettyllä maakaasulla.	Turpeen käytössä toteumaksi tuli 23,5 %. Toteumassa olisi päästy matalammalle tasolle, mutta alkuvuoden biopohjaisen tuotteen saanti oli todella haastavaa maailmanpoliittisen tilanteen takia. Hiilen käytössä toteumaksi tuli 0,1 %. Minimointi onnistui, kohdentamalla tuote vain häiriötilanteisiin. Varatuotannossa nesteytetty maakaasu vastasi varatuotannossa 99,3 % osuudella.	Toteutuu
Hukkalämpöjen maksimaalinen talteenotto, jolla korvataan fossiilista polttoainetta ja minimoidaan poltolla tuotettua energiaa.	Minimikuormatason yläpuolella ollessa 100 % talteenotto.	Hukkalämpöjen käyttö oli lämmöntuotannossa maksimaalinen. Käytettävyys ei ollut hyvällä tasolla, koska hukkalämmön toimittajalla oli haasteita laitteiden kanssa ja keskeytyksiä oli läpi vuoden.	Toteutuu osittain
Polttavien laitosten ilma- ja vesipäästöjen pitäminen normaalituotannossa alle raja-arvojen.	Tavoite pitää päästöt kumulatiivisesti 20 % alle annettujen raja-arvojen.	Ilmaan päästettävien komponenttien osalta pysyttiin raja-arvoissa normaalitoiminnan osalta. Ylös- ja alasajoissa seuranta ei ole voimassa, koska tällöin laitos on ei normaalitilassa.	Toteutuu
Tuotantolaitosten käyntiinlähtö ja häiriötilanteessa melupäästöjen minimointi.	Tilanteissa pyritään < 10 % meluhaittaan. Tämä mitattavissa.	Meluhaitta ei normaalitilassa saatiin eliminoidua vuoden aikana kokonaan, ajomallimuutoksen takia. Meluhaittoja normaalitilanteessa ei esiintynyt.	Toteutuu
Säännöstelyjen järvien tasojen pitäminen vuoden ajasta riippumatta, pitkäaikaisen keskiarvon tasolla. Tällä minimoidaan vesistöjen rantavauriot, maksimoidaan virkistyskäytön mahdollisuus ja annetaan mahdollisuus kalakannan kehittymiselle.	Maksimipoikkeama pitkäaikaisesta tasosta < 20 %.	Vuoden aikana sademäärät olivat syksyllä erittäin suuret ja yläpuolinen vesistö oli tulvarajassa. Tämä aiheutti suuren paineen Kiimas- ja Nuasjärvien pintojen nousulle ja ennakoitiin ylärajaylitystä. Yhtiö haki tämän johdosta poikkeuslupaa ylittää ajankohdan mukainen yläraja, ajankohdalle 1.8 - 10.10. Lupa saatiin, mutta tilanne pysyttiin pitämään säännöstelijöiden	Toteutuu osittain

		yhteistyöllä hallinnassa ja lupapoikkeamaa ei jouduttu aktivoimaan.	
--	--	---	--

Toiminnalliset tavoitteet

Toiminnallinen tavoite	Mittari	Tavoite 2023	Toteutunut 2023	Tila
Liiketoiminnan kiinteiden kustannusten säilyttäminen edellisen vuoden tasolla, palvelusopimusten sisältöä haastamalla.	Tuloseurannassa koko yhtiön kiinteä kustannukset.	Kiinteät kustannukset, nousu 0 %-yks.	Kiinteissä kustannuksissa - vesivoimatuotanto pääsi alle budjetoidun - varatuotanto pääsi alle budjetoidun - päätuotanto ylitti budjetoidun korkojen nousun takia sekä ennakoimattomien vuosihuoltokustannusten takia. Yhtiössä korjauskuluista 50 % tulee kiinteälle puolelle.	Toteutuu
Liiketoiminnan muuttuvien kustannusten nousun rajaaminen, polttoaineet ja kemikaalit huomioiden.	Tuloseurannassa koko yhtiön muuttuvat kustannukset.	Muuttuvat kustannukset, nousu < 15 %-yks.		Toteutuu

Kestävä kehitys

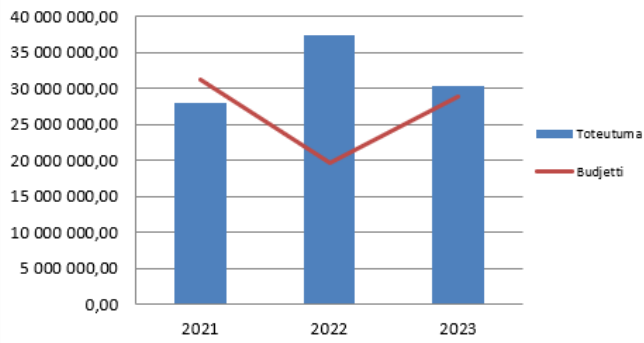
Yhtiölle elinkaarisuunnitelman luominen kokeiden, testien ja analyysien perusteella. Tällä mahdollistetaan taloudellisesti järkevä ja optimoitu päätuotantolaitoksen tulevaisuuden alasajo/-kirjaus ja luodaan pohjatieto päätösten perusteiksi.	Hallituksen hyväksyntä aineistolle.	Vuoden loppuun mennessä hyväksytyt aineistot.	Toteutettu ja päivitetään kaksi kertaa vuodessa. Sisältö hyvin tarkka yhtiön kaikkien rahoitus- ja omissuhteiden osalta.	Toteutuu
--	-------------------------------------	---	--	---

Riskienhallinta

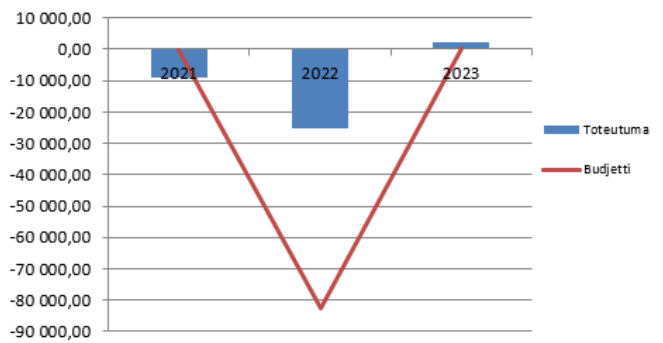
Riskiluokka	Riski	Riskiarvio	Toteutunut 2023
Strategiset riskit	Merkittävän asiakkaan tai asiakkaiden poistuminen tuotantoverkoista.	Todennäköisyys: 3 Vakavuus: 3 9	Yksi merkittävä asiakas poistunut asiakkuudesta.
Rahoitusriskit	Kiinteän polttoainetuotantolaitoksen vaurioituminen ja tuotannon siirtyminen varatuotannolle. Tällöin merkittävästi kalliimpi polttoaine aiheuttaa kassavarantojen loppumisen hyvin nopeasti.	Todennäköisyys: 2 Vakavuus: 4 8	Ei toteutunut.
Toiminnalliset riskit	Polttoaineen saatavuus heikkenee voimakkaasti, suuren kysynnän takia. Koskee kiinteitä ja nestemäisiä polttoaineita. Tämä	Todennäköisyys: 3 Vakavuus: 3 9	Biopohjaisen polttoaineen saannissa haasteita alkuvuodesta. Tilanne saatu korjattua kestäväksi tasolle.

aiheuttaa pahimmillaan tuotantojen rajaa-
mista ja niukkuuden jakamista asiakkaille.

Liikevaihto

Tilikauden voitto/tappio

5.2.5 Kiinteistö Oy Kajaanin Lohtajan Palvelukeskus

Selvitys tavoitteiden toteumasta ja olennaisista poikkeamista

Kiinteistö Oy Kajaanin Lohtajan Palvelukeskus (0784594-6) on perustettu vuonna 1990; kyseessä on keskinäinen kiinteistöosaakeyhtiö. Yhtiön toimialana on vuokraoikeuden nojalla hallita tonttia nro 8 korttelissa 23 Kajaanin kaupungin 9. kaupunginosassa sekä omistaa ja hallita tontille rakennettavia rakennuksia.

Yhtiön omistaman rakennus käsittää seuraavia tiloja: kirjasto/nuorisotila (käytössä), grillitila (tyhjiällä/osakkeet pantattu Nordealle), parturi-kampaamon tilat (käytössä) ja ravintolatilat (tyhjiällä). Yhtiön taloutta rasittavat kaksi tyhjiällä olevaa liiketilaa. Tiloille on jo pitkään yritetty etsiä vuokrauskäyttöä tai löytää uudet omistajat. Vaikea toimilamarkkinatilanne, tilojen "syrjäinen" sijainti ja tilojen isot muutostyökustannukset (uuteen käyttöön) ovat hädastaneet tyhjiällä olevien tilojen ansaintakäyttöön saamista.

Yhtiön maksuvalmiustilanne on (tyhjistä tiloista huolimatta) hyvä. Yhtiö kykenee kassavarojensa turvin selviämään tulevista korjauksista (mm. IV-koneen uusinta).

Hallitus on pyrkinyt etsimään tyhjiille tiloille monipuolista, vaihtoehtoista käyttöä.

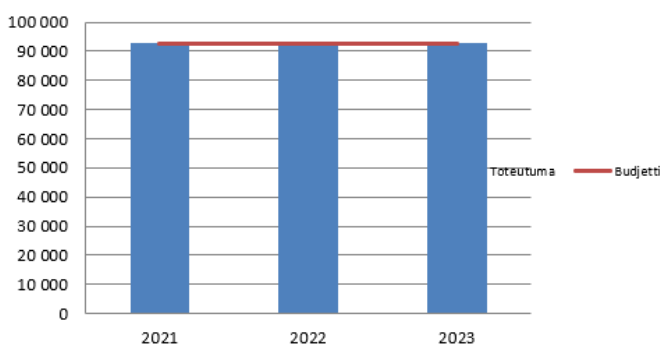
Valtuuston nähdn sitovat tavoitteet

Sitova tavoite	Tavoite 2023	Toteutunut 2023	Tila
Kiinteistöyhtiön talouden varmistaminen siten, että yhtiö selviää taloudellisista sitoumuksistaan. Yhtiön rahoitus tapahtuu yhtiövastikkeiden kautta.	Kohteessa olevalle liiketilalle (ravintolatila) on löydetty vuokralainen ja/tai ostaja. Vuokraus- ja myyntiponnistelujen aktivointi.	Kiinteistöyhtiön taloutta on seurattu tiiviisti kuukausittain. Kohteen kirja-pito ja isännöinti tapahtuu Kiinteistö Oy Kajaanin Pietarin toimesta. Yhtiön maksuvalmiustilanne on ollut hyvä ja vastikkeilla on katettu juoksevasta toiminnasta aiheutuneet kustannukset. Kohteen taloutta rasittavat 2 tyhjänä olevaa liikehuoneistoa, joille on yritetty etsiä v. 2023 uutta käyttötarkoitusta/vuokralaista.	Toteutuu osittain ■

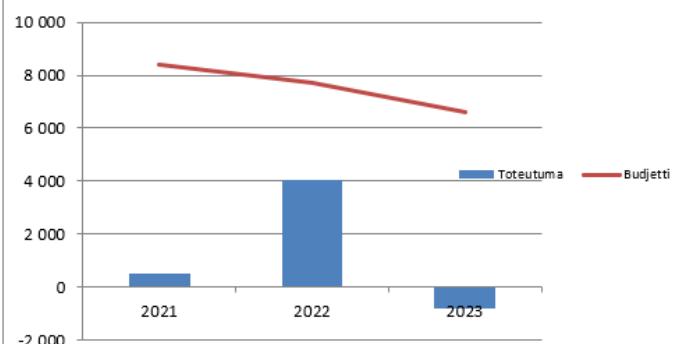
Riskienhallinta

Riskiluokka	Riski	Riskiarvio	Toteutunut 2023
Rahoitusriskit	Kiinteistöyhtiön talous on hyvin riippuvainen osakkaiden hoito- (ja rahoitus-) vastikkeiden maksukyvyistä. Kohteen mahdollinen vajaakäyttö ja tilojen tyhjentymisen saattaa olennaisesti vaikuttaa kiinteistöyhtiön talouden hoitoon.	Todennäköisyys: 3 Vakavuus: 2 6	Kiinteistöyhtiön talous on hallinnassa ja hoitovastikkeilla on kyetty kattamaan juoksevat menot. Kohteen vuokrauskysyntä on olematonta ja 2 tyhjälle liiketilalle ei ole löytynyt vielä vuokralaista.

Liikevaihto

Tilikauden voitto/tappio

5.2.6 Kiinteistö Oy Kajanin Pietari

Selvitys tavoitteiden toteumasta ja olennaisista poikkeamista

Yhtiön hallitus kokoontui toimintavuonna 2023 yhteensä 12 kertaa. Yhtiön hallituksen kokoukset on teemoitettu vuosikellon mukaisesti. Yhtiön hallitus käsitteli ja osaltaan hyväksyi Kajaanin kaupunginvaltuustossa 6/2023 vahvistetun konserniohjeen yhtiötä sitovaksi. Yhtiössä haettiin konserniohjeen mukainen ennakokanta merkittäville toiminnallisille ja taloudellisille päätöksille (mm. lainasalkun järjestelyt ja korkosuojausten muutos). Yhtiön hallitus vahvisti strategian sekä strategiset avainmittarit v:een 2025. Yhtiössä jatketaan yhtiölle vahvistettujen omistajapoliittisten tavoitteiden toteutusta. Yhtiössä toteutettiin v. 2023 kiinteistönhoidon tehtävien organisointi omana työnä tapahtuvaksi. Strategian mukaisesti niin ikään jatketaan yhtiön taloutta ja toimintaa kehittäviä toimia, joilla varmistetaan ARA-ohjeistuksen mukainen kohtuuhintainen asuntotarjonta sekä asuntojen käyttöasteen parantaminen.

Valtuuston nähden sitovat tavoitteet

Raportointivastuussa on yhtiön toimitusjohtaja.

Sitova tavoite	Tavoite 2023	Toteutunut 2023	Tila
Asuntojen käyttöaste	93,5 %	Kaikkien tilojen käyttöaste ajalla 1.12.-31.12.2023 oli 93,68 % (vrt. edellinen vuosi 92,17 %). Asuntojen käyttöaste (ilman toimisto- ja muita tiloja) oli 1.12.-31.12.2023: 94,53 %. Käyttöaste kumulatiivisesti ajalla 1.1.-31.12.2023 oli 91,89 %.	Toteutuu osittain
Asiakastyytyväisyys	>4,0 (asteikolla 1–5)	Asukastyytyväisyyskysely tehdään vuosittain kyselytutkimuksella (jota täydennetään puhelinhaastatteluilla). Kokonaistyytyväisyys v. 2023 on +4,02 (asteikolla 1-5); edellinen vuosi 2022: 3,96. NPS-luku, jolla mitataan suositelua on +16 (ed. vuosi +17) eli Kajaanin Pietarin asuntojen suositelu on tyyppillisempää kuin suositelu yleisesti.	Toteutuu

Toiminnalliset tavoitteet

Elinvoima ja osaaminen

Toiminnallinen tavoite	Mittari	Tavoite 2023	Toteutunut 2023	Tila
Tuetaan Kajaanissa toimivien ja alueelle sijoittumista aikovien yritysten työntekijöiden asunnonhakua monipuolisella asuntotarjonnalla.	Vuokrattavien kohteiden näkyvyyden lisääminen (ml. tietosisällöt) eri hakukanaavissa. Aktiivinen myyntityö. Vuokraukseen kpl-tavoitteet.	Kohdekohtaiset tiedot selkeästi esillä yrityksen ulkoisilla sivuilla. Lisätään vuokrakohneiden näkyvyyttä muissa hakuportaaleissa (esimerkiksi Vuokraovi.com/Etuovi.com). Yhteistyö kaupungin elinkeinotoimen kanssa: yritys-kohtaiset kampanjat. Pietarin nimetty yhteyshenkilö yritysten asuntohakuja varten.	Vuokrattavien asuntojen esittelyä on lisätty sosiaalisen median kanavissa (mm. Facebook, Instagram). Asunto Oy Kajaanin Sammonkaaren Pietarista on tehty 3D-mallennus ja video kohde-esittelyä varten. 3D-esittelyjä lisätään jatkossakin valikoiduissa asuntokohteissa.	Toteutuu

Lapset ja nuoret

Toiminnallinen tavoite	Mittari	Tavoite 2023	Toteutunut 2023	Tila
Opiskelijoita (ml. kansainväliset opiskelijat) palveleva monipuolinen asuntotarjonta (soluasunnot, yksiöt, kalustetut asunnot).	Vaikuttava yhteistyö KAMKin, KAO:n ja opiskelijajyhdistysten kanssa. Opiskelijoille tarjottavat kohtuuhintaiset asunnot.	Monipuolisella ja kohtuuhintaisella asuntotarjonnalla vahvistetaan Kajaanin kaupungin vetovoimaisuutta opiskelijakaupunkina. Nimitetty yhteyshenkilö Kajaanin Pietarilta varmistaa saumattoman tiedonkulun KAMKin ja KAO:n suuntaan. Tiedot vuokrattavista asunnoista ovat esillä useissa eri kanavissa. Yhteistyö varmistetaan säännöllisillä palaverikäytännöllä.	KAO:n ja KAMKin yhteistyötä toteutetaan yhteisten säännöllisten tapaamisten kautta, joissa vaihdetaan tietoja mm. tulevien opiskelijoiden hakijamääristä ja asuntotarpeista. Samalla tehdään myös opiskelija-harjoittelija-yhteistyötä KAO:n kanssa (Pietari tarjoaa työharjoittelumahdollisuuksia KAO:n opiskelijoille). Kajaanin Pietari tarjoaa myös kalustettuja opiskelija-asuntoja Kajaanin opiskelijaksi tuleville. Niin ikään Kajaanin Pietari on mukana tekemässä yhteistyötä Kajaanin Urheiluakatemian kanssa.	Toteutuu

Kestävä kehitys

Omistetun kiinteistökannan arvon säilyttäminen ja veto-voimaisuuden lisääminen; kiinteistökohtaiset PTS-suunnitelmat. Kiinteistökannan luokittelu ja reittaus.	Omistetun kiinteistökannan reittaus on tehty ja kohteet on luokiteltu: pidettävät, kehitettävät ja divestoitavat.	Jokaiselle omistetulle asuntokohteelle on laadittu kohdekohtainen PTS-suunnitelma. PTS-suunnitelmassa on huomioitu kohteen vuokrattavuus ja pitkän tähtäimen korjaustarpeet (5-10 vuotta). Kohdekohtaisesti on tiedossa tulevat pääomistustarpeet (pitkävaikutteiset menot). PTS-suunnitelmat luovat pohjan yhtiön tulevien vuosien investointi- ja lainoitustarpeiden määrittämiselle.	Kajaanin Pietari teki laajan linjasaneerausremontin Lohdajankatu 3/5/7-kohteessa kesän 2023 aikana; linjasaneerauskorjausten remontti maksoi 750teur ja toteutus oli budjetin mukainen (ei kustannusylitystä). Remontti rahoitettiin Danske Bankin lainarahoituksella. Remontti oli PTS-suunnitelman mukainen. PTS-suunnitelman toteutusta jatketaan v. 2024.	Toteutuu
--	---	---	---	---

Aktiivisen myyntityön osuutta lisätään vuokrauksessa. Asuntotiimille luodaan vuokrauksen kk-tavoitteet ja käyttöaste yhtiön 1. prioriteetti. Kohdekohtaista vuokraajvitystä pyritään hyödyntämään ARA-ohjeistus huomioiden. Kohdekohtaisten vuokrien tason vertaaminen vallitseviin markkinahintoihin.

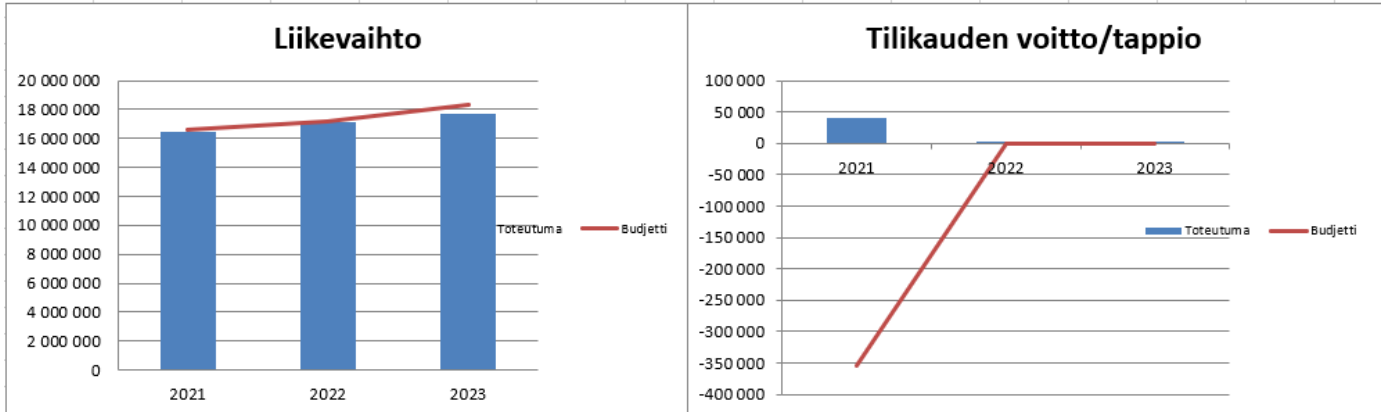
Riskienhallinta

Riskiluokka	Riski	Riskiarvio	Toteutunut 2023
Rahoitusriskit	Nousevat markkinakorot ja turbulenssi rahoitusmarkkinoilla (yleinen 12 kk Euribor noussut v. 2022 aikana) ja arvio vuodesta 2023 on, että korot pysyvät korkealla tasolla. Yhtiön korkosuojaus tuottaa laskennallista etua v. 2023 (vrt. vuosi 2022).	Todennäköisyys: 3 Vakavuus: 3 	Yhtiön maksuvalmiutta on kehitetty v. 2023 järjestämällä rahoitussalkun rakennetta (lainojen konvertoinnit OP-Kainuun ja Danske Bankin kanssa). Niin ikään Kuntarahoituksen lainasalkkua on järjestelty 2 lainan osalta. Yhtiön korkosuojaukseen

	Jatkossa kiinnitettävä huomiota maksuvalmiuden riittävyyteen (kassavarat) ja lainojen lyhennysohjelman hallintaan. Hallituilla pääomakustannuksilla vaikutetaan ARA-pohjaisten vuokrien kohtuullisuuteen.		tehtiin muutokset siten, että suojauksen maturiteettia lyhennettiin v:sta 2050 v:een 2040 ja samanaikaisesti suojauksen määrää nostettiin 17,5Meur:sta 25Meur:oon. Korokomenojen osuus yhtiön vieraan pääoman rahoituksen osalta nousi v. 2023 yleisen korkotason nousun johdosta. Yhtiön maksuvalmiuden parantaminen on prioriteettina myös v. 2024.
Toiminnalliset riskit	Kohoavat energiakustannukset ja sähkön hinnan vaikutus nostavat omistetun kiinteistökannan käyttö-, hoito- ja ylläpitokustannuksia. Energiasta aiheutuvien kohoavien kustannusten vaikutusta minimoidaan energian käytön seurannan tehostamisella, huolellisilla kohdekohtaisilla mittauksilla ja kiinteistöautomaation hyödyntämisellä (mittarointi).	Todennäköisyys: 4 Vakavuus: 3 12	Yhtiö liittyi v. 2023 yhdessä Kajaanin kaupungin kanssa yhteiseen sähkön hankintapooliin (hankintarenaan päätyttyä 31.12.2023): uudet sähkön hankinnat poolisopimuksella alkavat 1.1.2024 alkaen. Kulutusseurantaa yhtiön omistamissa asunto-kohteissa seurataan Siemensin Navigator-ohjelmalla (tämä tarkoittaa kohdekohtaista sähkön, veden ja lämmön kulutuksen seurantaa). Seuranta on jaettu 2 ryhmään = opiskelija-asunnot ja muut vuokra-asunnot. Opiskelija-asunnoissa lämmityskorjattu lämmönkulutus v. 2023 oli 152MWh pienempi kuin v. 2022; sähkönkulutus on kumulatiivisesti 81MWh suurempi kuin v. 2022 ja vedenkulutus v. 2023 on kumulatiivisesti 4.535kuutiota suurempi kuin v. 2022. Vastaavasti muissa vuokra-asunnoissa lämmön kulutus v. 2023 on 52MWh suurempi kuin v. 2022; sähkönkulutus v. 2023 on 176MWh suurempi kuin v. 2022 (kokonaiskulutus v. 2023 on 3.164MWh) ja vedenkulutus v. 2023 on 2.722 kuutiota pienempi kuin v. 2022 (kokonaiskulutus v. 2023 on 168.282m3).
Vahinkoriskit	Yhtiössä on tehty ennakoivaa asuinkiinteistöjen peruskorjausta harvakseltaan viime vuosina. Kohdekohtaiset PTS-suunnitelmat ovat nyt päivitettävänä ja tulevien vuosien peruskorjaustarpeet (korjausvelka) täsmentyvät. Ikääntyneissä rakennuksissa on odotettavissa putkistojen ja muun tekniikan peruskorjauksia. Suuremmat korjaukset joudutaan rahoittamaan lainarahoituksella.	Todennäköisyys: 3 Vakavuus: 3 9	Yhtiön omistamat kiinteistökohteet on vakuutettu Vakuutusyhtiö IF:ssä täysarvovakuutuksella. Kaikista vahinkotapahtumista on tehty korvaushakemus vakiintuneen käytännön mukaisesti. Vakuutusturva on kilpailutettu v. 2021 hinnan ja sisällön osalta. Yhtiössä toteutetaan v. 2022 laadittua PTS-suunnitelmaa: PTS-suunnitelma 10 vuodelle on käsitelty yhtiön hallituksessa. 1. iso PTS-korjaus toteutettiin Lohtajankatu 3/5/7-kohteessa, jossa toteutettiin laaja käyttövesiputkistojen linjasaneeraus ja vesimittareiden asentaminen. PTS-työn kustannusarvio oli 750teur; ko. korjaustyö toteutui suunnitellusti aikataulussa ja kustannukset pysyivät laaditussa budjetissa.

Henkilöstö

Kiinteistö Oy Kajaanin Pietari	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Yhteensä (Henkilöstö, htv2)	22	21	23

5.2.7 As Oy Kajaanin Sammonkaaren Pietari

Selvitys tavoitteiden toteumasta ja olennaisista poikkeamista

Asunto Oy Kajaanin Sammonkaaren Pietari käsittää tällä hetkellä 57 asuinhuoneistoa (alun perin 56 huoneistoa; yhteiskäyttötila muutettiin v. 2023 asuinkäyttöön). Kohteen omistaa Kiinteistö Oy Kajaanin Pietari 100 %. Asuinhuoneistot ovat pääosin yksiöitä (3 kaksiota). Kohteen huoneistoista 31.12.2023 oli kaikki huoneistot vuokrattu.

Valtuuston nähdyn sitovat tavoitteet

Raportointivastuussa on Kajaanin Pietarin toimitusjohtaja.

Sitova tavoite	Tavoite 2023	Toteutunut 2023	Tila
Kohteen 56 asuinhuoneistosta kaikki on vuokrattu. Asuinhuoneiston hallinto- ja taloustoimet siirretään raken- tajana toimineelta työyhteisöltä tilaajalle ylimääräisessä yhtiö- kokouksessa 2.11.2022.	Kohteen vuokrausasteen pitäminen korkealla tasolla, mikä tarkoittaa 100% käyttöastetta. Samanaikaisesti yhtiön hallinto ja taloustoimet vakiinutetaan vastaamaan kaupunkikonsernin omistajaohjauksen periaatteita ja hyvää hallintotapaa.	Kohteen haltuunotto tapahtui loppuvuodesta 2022. Kohteen isännöinti tapahtui 8-2023 saakka OP-Koti Kainuun toimesta; isännöinti, ml. kirjanpito, siirrettiin 1.9.2023 alkaen omistajana (100%) toimivan Kiinteistö Oy Kajaanin Pietarin toimesta hoidettavaksi omana työnä. Kohteessa toteutettiin v. 2023 1-vuotistakuutarkastukset (ml. takuukorjaukset) sekä lämpöverkon tasapainotustyö 11-2023. Kohteen huoneistojen käyttöaste 31.12.2023 on 100%. Kohteen yhteiskäyttötilat (5. kerroksessa) muutettiin niin ikään asuinhuoneistoksi ja saunatilat erotettiin omaksi tilakseen.	Toteutuu

Toiminnalliset tavoitteet

Kestävä kehitys

Toiminnallinen tavoite	Mittari	Tavoite 2023	Toteutunut 2023	Tila
Energiankäytön ja kohteelle asetettujen kulu- tavoitteiden aktiivinen seuranta. Kohteen suunnittelussa on huomioitu energiatehokkaat ratkaisut ja uusi kiinteistötekniikka.	Käyttö-, hoito- ja ylläpito- kustannusten aktiivinen seuranta: kulutus- poikkeamiin reagoidaan heti. Uuden kiinteistöteknii- kan haltuunotto.	Järjestelmäkoulutukset tilaajan kiinteistöhoito- henkilökunnalle ja huolehtiminen takuuajasta korjauksista. Kohteen tekniikan ja kiinteistöhoito- haltuunotto 1. toimintavuotena.	Kohteen 1-vuotistakuukatselmus on pidetty ja tarkastuksessa havaitut viat ja puutteet on korjattu. Kohteen 2-vuotiskatselmuksessa puututaan mahdollisiin lisäkorjaustarpeisiin. Kohteen lämmitysverkko on tasapainotettu 11/2023. Kohteen lämmön ja veden kulutustietoja seurataan aktiivisesti; vedenkulutuksen laskutus perustuu huoneistokohtaiseen mittaukseen.	Toteutuu

Riskienhallinta

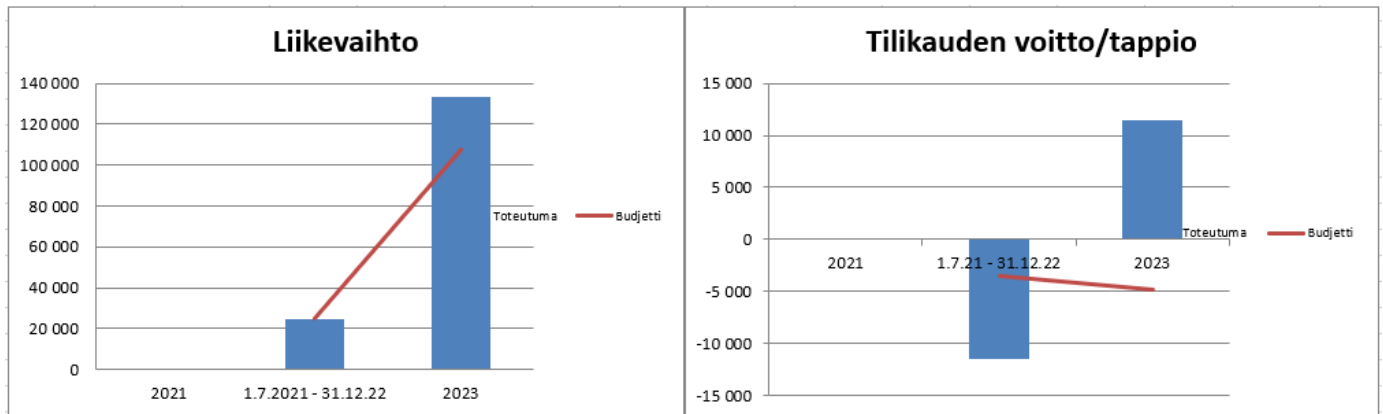
Riskiluokka	Riski	Riskiarvio	Toteutunut 2023
Strategiset riskit	Kohteen teknisten lähtötasotietojen toteutuminen kiinteistöhoito-osalta. Teknisten järjestelmien toimivuuden varmistaminen.	Todennäköisyys: 3 Vakavuus: 2 6	1-vuotistakuukatselmuksessa on puuttunut havaittuihin rakentamisen toteutuspoikkeamiin. Kohteen kulutustietoja (sähkö, lämpö ja vesi) verrataan muun Pietarin omistaman asuntokannan kulutustietoihin. Kohteen lämmitysverkko on tasapainotettu 11-2023.

Rahoitusriskit	Kohteen rahoituksen hinnan muuttuminen: kohde on lainoitettu pankin myöntämällä rahoituksella; korkokehitys ja kohoavat käyttö-, hoito- ja ylläpitokustannukset saattavat vaikuttaa jonkin verran tulevaisuudessa.	Todennäköisyys: 3 Vakavuus: 2 6	Kajaanin Pietari on v. 2023 muuttanut korkosuojauksen sisältöä siten, että suojauksen tasoa (+) ja maturiteettia (-) muutettiin. Asuntoyhtiön hallitus on kokoontunut säännöllisesti toimintavuonna 2023 ja vastikkeiden riittävyyttä (rahan riittävyys) on seurattu tiiviisti hallituksen toimesta. As Oy:n hallituksessa on 3 henkilö Kajaanin Pietarista (oto.).
Vahinkoriskit	Kohde on 1-vaihe koko korttelin rakentamisessa. Kohteen myöhemmät vaiheet voivat vaikuttaa 1-vaiheen toiminnallisuuteen (rakentamisesta aiheutuva häiriöt ja toimintakatkokset).	Todennäköisyys: 3 Vakavuus: 2 6	Korttelin 2-vaiheen rakentaminen on siirtymässä tuleviin vuosiin johtuen heikosta markkinatilanteesta (asuntojen kysyntä ja korkotason nousu). 2-vaiheen rakentamisen osalta ei ole saatu vahvistusta.

Henkilöstö

Kohteella ei ole omaa henkilöstöä. Isännöinti hoidetaan ulkopuolisen isännöintitoimiston kautta ostopalveluna; Kajaanin Pietarin huoltohenkilöstö toimii kiinteistönhoidossa ja vuokraustoimet järjestetään omistajan (= Kajaanin Pietari) kautta.

5.2.8 Kajaanin Ammattikorkeakoulu Oy

Selvitys tavoitteiden toteumasta ja olennaisista poikkeamista

KAMK 2030 strategian mukaiset tavoitteet opiskelijamäärästä sekä tilikauden tuloksesta saavutettiin vuoden 2023 osalta, useita vuosia etuajassa. Strategian mukaisesti kansainvälisten opiskelijoiden määrä kasvoi. Heidän osaltaan lukukausimaksutuotto oli kriittisessä osassa tilikauden tulokseen. Toimintaympäristön tarjoamat palvelut vaativat jatkossa lisää yhteistyötä ja panostuksia. Tämä näkyy erityisesti heidän työllistymisestään maakuntaan sekä perustettujen yritysten määrässä.

Koronaepidemian jälkeen kysyntä monimuotototeutuksiin on kasvanut koko Suomessa. Samalla opiskelijoiden toive työskennellä opintojen ohella näkyy tavoiteajassa valmistuvien opiskelijoiden osuudessa.

Ohjelmakausien vaihtuminen näkyi TKI-hankkeiden ja rahoituksen jatkuvuudessa. Hankkeiden päättyminen sekä uusien hankkeiden hakumahdollisuuksien viivästyminen näkyi loppuvuonna hankekannassa. Uusia hankkeita ei voitu hakea eikä kaikille hanketyössä olleille tarjota jatkotyömahdollisuutta vuoden 2024 alussa.

Valtuuston nähden sitovat tavoitteet

Raportointivastuussa hallinto- ja talousjohtaja Tuija Postari-Kivistö.

Sitova tavoite	Tavoite 2023	Toteutunut 2023	Tila
Rahoituspohjan vahvistaminen ja monipuolistaminen kaupunkistrategian tavoitteiden toteuttamiseksi.	Panostuksen jatkaminen KV-rahoitukseen: lukukausimaksut, liiketoimintana toteutettavat kansainväliset koulutukset, Horizon- ja muut kv-pohjaiset instrumentit. Kajaanin ulkopuolella järjestettävän koulutuksen lisääminen Raahen mallin tapaan. Liiketoiminnan vahvistaminen lisäresurssoinilla.	EU-ETA-alueen ulkopuolisten opiskelijoiden lukuvuosimaksut jatkoivat kasvuaan. Yhteistyö Raahen kaupungin ja eräiden muiden kuntien kanssa niissä järjestettävistä koulutuksista laajeni. TKI-hanketoiminta oli ennätyksellisen iso.	Toteutuu
Tilikauden tulostavoite >0.	KAMK Oy:n hallituksen vahvistamassa talousarviossa asetettu tavoite. Tavoite voi perustellusti olla myös negatiivinen - esimerkiksi eri tilikaudelle OKMn ohjeistuksen mukaan pakotetusti tehty kirjaus jonka kulut syntyvät vasta tarkasteluvuonna.	Teimme vahvasti positiivisen liikeluoksen +777k€ ja tilikauden voitto oli +993k€.	Toteutuu

Toiminnalliset tavoitteet

Elinvoima ja osaaminen

Toiminnallinen tavoite	Mittari	Tavoite 2023	Toteutunut 2023	Tila
Koulutustarjonta vastaa alueen yritysten työvoimatarpeisiin. Kaupungin valituista kärkitoimialoista erityisesti SOTE- ja ICT-alan koulutusten laajentamiset. Pelialan ekosysteemikehittämisen GameCity Kajaanissa mukana olemisen.	Maakuntaan työllistyneiden osuus valmistuneista.	50%	Koulutustarjontaa on laajennettu tavoitteessa kuvatun mukaisesti. Monimuotokoulutuksissa maakunnan ulkopuolella olevien opiskelijoiden määrä on voimakkaassa kasvussa. Jatkossa tulee harkita maakuntaan työllistyneiden määrän mittaamista	Toteutuu osittain

Koulutusvastuiden laajentamisena ensihoitajakoulutuksen aloittaminen. 2-kielinen nursing-koulutus. Uutena avauksena englanninkielisen pelialan YAMK-koulutuksen käynnistäminen.			maakunnassa opiskelevista opiskelijoista kaikkien opiskelijoiden asemasta. Maakuntaan työllistyneiden osuus AMK-tutkintoon valmistuneista oli vuonna 2023 38%.	
Kehityspanostuksen lisäys yritysten TKI-toiminnan buustaamiseksi ja opiskelijoiden startup-yritysten syntymisen vauhdittaminen. KAMK kuntapalvelu yhteistyö. Tarvelähtöisen kehittämistyön edistäminen KAMKin ja kaupungin välillä.	Yritysten kanssa yhdessä käynnistyneet tuotekehitysprosessit. Yrittäjäksi työllistyneiden määrä valmistumishetkellä (=aloittaa tai jatkaa yrittäjänä). Kajaanin kaupungin ja KAMKin yhteiskehittämishankkeiden lukumäärä.	Yritysten kanssa toteutettavien TKI-projektien määrä = 20 Yrittäjäksi työllistyvien valmistuvien määrä = 15 Kuntapalvelussa yhteiskehittämishankkeiden lukumäärä = 15	Yritysten kanssa toteutettavien TKI-projektien määrä = 16 Yrittäjäksi työllistyvien valmistuvien määrä = 13 Kuntapalvelussa yhteiskehittämishankkeiden lukumäärä = 18	Toteutuu osittain

Lapset ja nuoret

Toiminnallinen tavoite	Mittari	Tavoite 2023	Toteutunut 2023	Tila
Koronan jälkimainingeista selviäminen. Jatkuvan oppimisen mahdollisuuksien edistäminen ja osaamisen näkyväksi tekeminen. Yhteistyön tiivistäminen toisen asteen kanssa: opintopolut, opiskeluympäristöt.	AMK-tutkinnon tavoiteajassa suoritaneiden osuus. Suoritettujen jatkuvan oppimisen opintopisteiden määrä.	Tavoiteajassa suorittaneiden osuus 71,5%. Jatkuvan oppimisen opintopisteet 25.000.	Tavoiteajassa suoritettujen AMK-tutkin-tojen osuus vuonna 2023 oli 60,7%. Jatkuvan oppimisen opintopisteet 20 427.	Ei toteudu
Kajaanin koulutusliikelaitos ja KAMK tekevät yhteistyötä opiskelijoiden ja alueen työelämän osastarpeiden täyttämiseksi.	KLL-KAMK -yhteistyön määrä	KLL-KAMK yhteistyötä kehittävä työryhmä on perustettu ja se on laatinut yhteistyölle painopistealueet ja toimenpiteet.	Yhteistyötä tehty läpi koko vuoden 2023.	Toteutuu

Kestävä kehitys

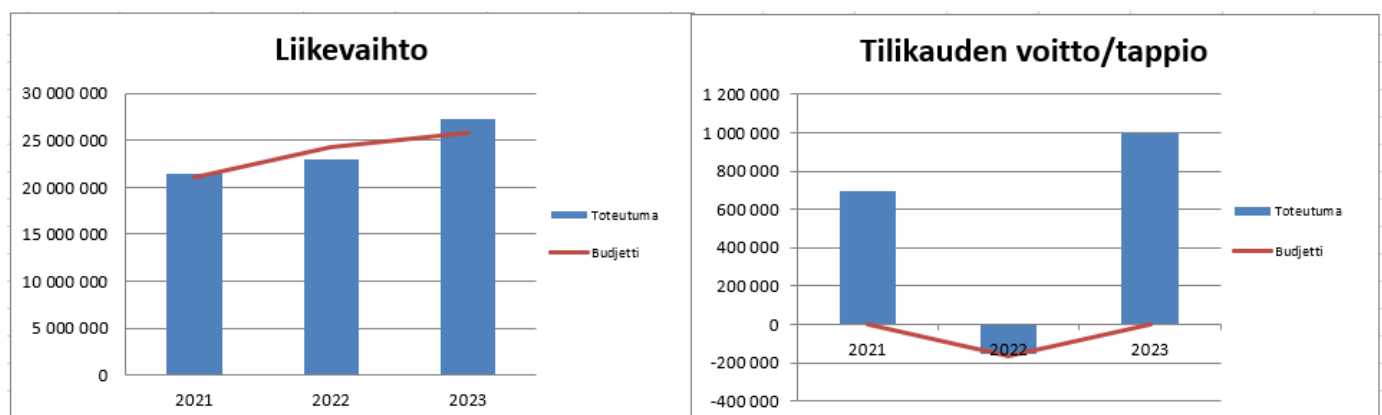
Toiminnallinen tavoite	Mittari	Tavoite 2023	Toteutunut 2023	Tila
Kierrätyksen tehostaminen. Energiatehokkuus. Kestävän kehityksen hankkeet. Kierrätys ja energiaterhokkuus huomioitu uusissa tilaratkaisuissa remonttien yhteydessä. Vuosittain uusia kestävän kehityksen teemaisia hankkeita. Koulutuksessa tuodaan esille kestävää kehitystä ja ilmastonmuutokseen liittyviä ilmiöitä.	Vuosittainen uusien kestävän kehityksen teemaisten hankkeiden määrä.	8 kpl	Vuonna 2023 alkoi 7 kpl uusia kestävän kehitysteemaisia hankkeita.	Ei toteudu

Riskienhallinta

Riskiluokka	Riski	Riskiarvio	Toteutunut 2023
Strategiset riskit	Alueen vetovoiman vaikutus osaavan työvoiman saantiin ja koulutusten vetovoimaisuus.	Todennäköisyys: 3 Vakavuus: 4 12	Työvoiman saatavuus isossa kuvassa on ollut vielä hyvä. Joihinkin tiettyihin opettajapositioihin on ollut haastava löytää pätevää työvoimaa. Koulutusten vetovoimaisuuden osalta trendi on sama kuin muuallakin maassa. Erityisesti Sote-alan vetovoimaisuus on haastava, sosionomeja lukuun ottamatta.
Rahoitusriskit	Perusrahoituksen vaihtelut 100 % tulosrahoituksessa AMK-sektorilla ja muutokset valtakunnallisessa korkeakoulupolitiikassa.TKI-toiminnan omarahoituksen riittävyys. Kasvavat järjestelmäkustannukset. Inflaatio ja nouseva kustannustaso.	Todennäköisyys: 3 Vakavuus: 3 9	Olemme suoriutuneet AMK-kentässä kokomme paremmin. OKM:n tiukentunut budjetti suhteessa kasvaneisiin opiskelijamääriin nähden näkyy myös KAMKin tiukentuvana taloutena. Ilman EU/ETA-alueen ulkopuolisia lukuvoosimaksuja tai toimintaavustuksia olisi taloutemme todella haasteellisessa tilanteessa.
Toiminnalliset riskit	Koulutusten vetovoima, koronapandemian vaikutukset. Vallitseva turvallisuuspoliittinen tilanne.	Todennäköisyys: 3 Vakavuus: 3 9	Toiminnalliset riskit eivät ole toteutuneet.
Vahinkoriskit	ICT:n toimintahäiriöt. Toiminnan lamauttava kyberhyökkäys. Sähkön riittämättömyys.	Todennäköisyys: 3 Vakavuus: 4 12	Tietojärjestelmiin kohdistuvien hyökkäysyritysten määrä on kasvanut ja työllistää organisaatiota enenevissä määrin. Tois-taiseksi olemme säästyneet isommilta häiriöiltä.

Henkilöstö

Kajaanin Ammattikorkeakoulu Oy	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Henkilöstö, htv2	257	251,5	270,1

5.2.9 Edukai Oy

Selvitys tavoitteiden toteumasta ja olennaisista poikkeamista

Liikevaihto kehittyi suotuisasti talousarvion tavoitteet ylittäen. Tulos oli ennätysellinen yhtiön historiassa. Asiaan vaikutti toteutuneiden työvoimakoulutusten ja asiantuntijapalveluiden ennakoitua suurempi volyymi.

Etäpalvelut -liiketoiminta lakkautettiin alkuvuodesta kannattamattomana. Kyseisen liiketoiminnan jatkamisoikeudet luovutettiin entiselle työntekijälle.

Yhtiön vahvistunut tase mahdollisti uusien kehittämistoimenpiteiden suunnittelun. Haettiin ja saatiin EU-osarahoitus 3-vuotiseen ulkomaalaistaustaisten kainuulaisten työllistymistä tukevaan kehittämishankkeeseen, jonka piti käynnistyä syksyllä 2023. Henkilövalintojen takia siirrettiin hankkeen aloitus alkuvuoteen 2024.

Valtuuston nähden sitovat tavoitteet

Raportointivastuussa toimitusjohtaja

Sitova tavoite	Tavoite 2023	Toteutunut 2023	Tila
Tilikauden tulostavoite >0	Edukai Oy:n hallituksen vahvistamassa talousarviossa asetettu tavoite.	On toteutunut, saavutettu tulos on ennätysellisen hyvä.	Toteutuu

Toiminnalliset tavoitteet

Elinvoima ja osaaminen

Toiminnallinen tavoite	Mittari	Tavoite 2023	Toteutunut 2023	Tila
Tuotamme monipuolisesti laadukkaita koulutuspalveluita työelämän tarpeisiin.	Asiakkaiden antama Opal-palaute työvoimakoulutuksissa. Kaikissa koulutuksissa asiakkaiden antama suositteluindeksi NPS.	Työvoimakoulutusten palauteiden keskiarvo vähintään 4 asteikolla 1-5. NPS eli suositteluindeksi vähintään 70.	On toteutunut, työvoimakoulutusten asiakaspalauteiden keskiarvo 4,51 (asteikolla 1-5). On toteutunut, kaikkien koulutusten suositteluindeksi eli NPS 77.	Toteutuu

Kestävä kehitys

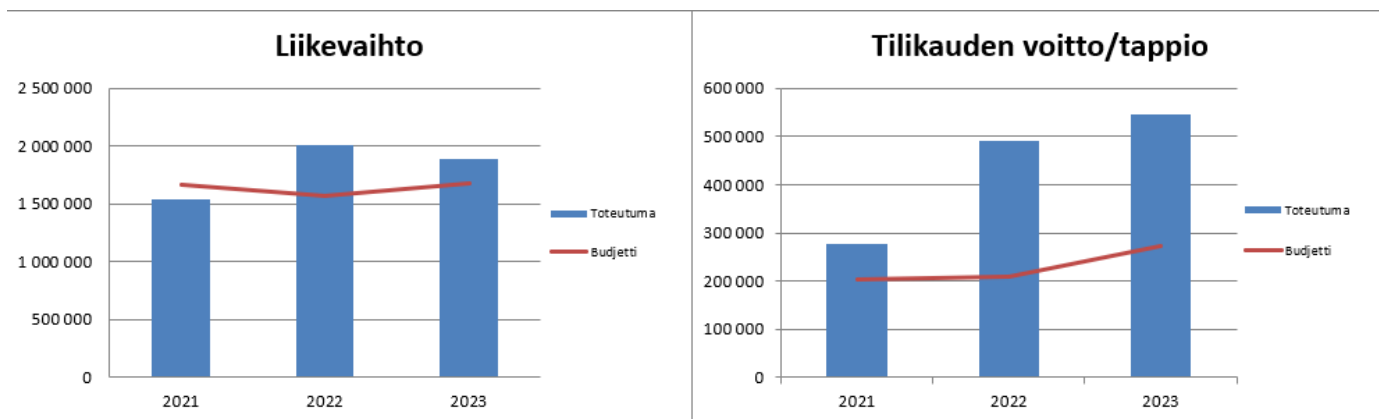
Toiminnallinen tavoite	Mittari	Tavoite 2023	Toteutunut 2023	Tila
Toteuttamamme työvoimakoulutukset sisältöineen ja menetelmineen tukevat asiakkaittemme hyvinvointia (sosiaalinen kestävyys).	Asiakkaiden antama Opal-palaute työvoimakoulutuksissa.	Työvoimakoulutusten palauteiden keskiarvo vähintään 4 asteikolla 1-5.	On toteutunut, työvoimakoulutusten asiakaspalauteiden keskiarvo 4,51 (asteikolla 1-5).	Toteutuu

Riskienhallinta

Riskiluokka	Riski	Riskiarvio	Toteutunut 2023
Toiminnalliset riskit	Henkilöstöressurssien riittävyys ja saatavuus mahdollisissa poikkeustilanteissa.	Todennäköisyys: 3 Vakavuus: 2 6	Riski ei ole toteutunut, sillä uusia rekrytointeja on tehty tarvittaessa ja onnistuneesti.
Toiminnalliset riskit	Markkinointi- ja myyntitoimenpiteiden riittävyys ja tuloksellisuus suhteessa markkinapotentiaaliin.	Todennäköisyys: 3 Vakavuus: 3 9	Riski ei ole toteutunut, sillä liikevaihto on kehittynyt suotuisasti eikä koulutuksia ole tarvinnut juurikaan perua.
Rahoitusriskit	Julkisen rahoituksen/työvoimakoulutusmäärärahojen väheneminen.	Todennäköisyys: 3 Vakavuus: 3 9	Riski ei ole toistaiseksi toteutunut.

Henkilöstö

Edukai Oy	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Henkilöstö, htv2	12	13	10

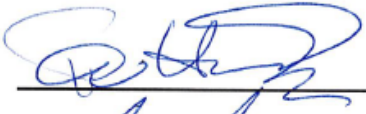

5.3 Tytäryhteisöjen tilinpäätöstietoja 2022–2023

Tytäryritys	Liikevaihto		Tilikauden voitto / tappio		Koko vieras pääoma 31.12.		Taseen loppusumma	
	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022
Kajaanin Teknologiakeskus Oy	3 774 811	3 520 329	227 055	213 543	11 695 526	12 535 508	21 438 631	22 051 558
Loiste konserni	101 137 237	121 677 037	9 130 603	23 182 252	517 978 064	511 182 411	440 089 409	441 960 413
KOY Kajaanin Lohtajan Palvelukeskus	92 750	92 680	-807	4 026	6 817	4 696	610 502	609 188
KOY Kajaanin Pietari	17 681 399	17 116 987	43	92	53 613 577	56 523 330	79 040 430	81 632 440
As Oy Sammonkaari Pietari	132 111	24 574	11 514	-11 510	10 746	37 503	9 435 750	9 450 993
Kajaanin Ammattikorkeakoulu Oy	27 336 425	22 997 034	993 292	-154 331	5 593 266	5 759 533	13 205 505	12 387 610
Edukai Oy	1 880 860	2 004 909	544 896	491 868	370 428	394 312	2 234 473	1 713 460
Kajaanin Energiatuotanto Oy	8 342 122	15 424 034	-2 420 278	3 465 212	2 383 003	4 744 650	27 903 260	32 685 185
Kainuun Voima Oy	30 378 822	37 435 835	2 083	-25 321	22 347 437	32 478 914	36 528 849	46 658 243
Yhteensä	190 756 535	220 293 419	8 488 401	27 165 831	613 998 865	623 660 857	630 486 808	649 149 090

6 Tilinpäätöksen allekirjoitus ja tilinpäätösmerkintä

Kajaanissa 26 päivänä ~~MARRS~~ kuuta 2024

_____

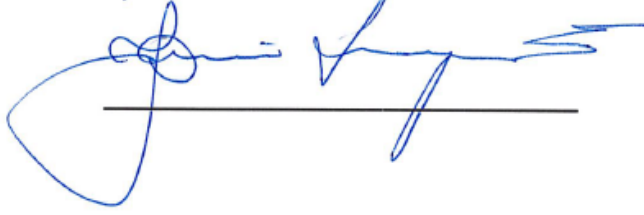

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Jari Tolonen, kaupunginjohtaja

Olemme antaneet suorittamastamme tilintarkastuksesta tänään kertomuksen.

Kajaanissa   päivänä   kuuta 2024

KPMG Oy Ab, tilintarkastusyhteisö

_____
Antti Kääriäinen
JHT, KHT